לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקשך

בס"ד | גליון 37 | חג הפסח תש"פ

ירחון חסידי ברסלב

קול דודי
הנה זה בא!

מבעד לסערת הימים המטלטלת את כל יושבי תבל מנשבת רוחו של רוח אפינו משיח ה' הקורא לעם סגולה 'שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה' וקול פעמי רגלי מבשר הולך ומהדהד: הנה הוא בא ויאמר הנני!

ומאפלה לאור גדול
מעיינות ההתחזקות ששפעו מלבו הגדול של מוהרנ"ת זי"ע בעת צרת המגפה שפקדה את ברסלב ואוקראינה בשנת תקצ"א

חסידיך צדיקים עושי רצונך
זיכרונות מפעימים מחג הפסח במחיצת חסידי ברסלב בוורשה

ונסו יגון ואנחה
שיחת התחזקות מיוחדת לרגל מאורעות הזמן עם כמה מזקני וחשובי אנ"ש

ועכשיו קרבנו המקום
הרה"ח **ר' אהרן יצחק פוגעל** אב"ד יאווזשנע מאנסי על כיסופים וגעגועים בצל הנחל נובע

והיא שעמדה לאבותינו ולנו

כשבוע לפני עלותו למרומים מסר הרה"ח **ר' נתן דוד שפירא זצ"ל** ל'אבקשה' שיחת חג נלבבת וייחודית מלאת זיכרונות מאביו החסיד המופלא **רבי שמואל זצ"ל** ושאר זקני אנ"ש

"והגדת לבנך" סוגיית החינוך במשנתו המאירה של רבינו הקדוש ותלמידיו

בגליון:

14 גם כי אלך בגיא צלמוות

עובדות מרתקות שזורות בהתחזקות יוקדת מתקופת המגיפה הגדולה שפשטה בזמנו של מוהרנ"ת בשנת תקצ"א בפולין ואוקראינה

30 ומתוך צרה המציאם פדות ורווחה

פאנל מיוחד עם כמה ממשפיעי אנ"ש בדיבורי התחזקות מאירים בדרכו של בן השמחה לרגל הצרה הגדולה בה נתון עם ישראל בימים אלו

38 יציאת מצרים בדעת

שיחת חג מיוחדת עם הרה"ח **ר' נתן דוד שפירא זצ"ל** על אביו הגדול וזקני אנ"ש בדור הקודם לה זכינו בדרך נס ופלא ימים ספורים קודם שהסתלק

50 ועכשיו קרבנו המקום

שיחת חג מיוחדת וסיפור התקרבותו של הרה"ח **ר' יצחק אהרן פוגעל שליט"א** אב"ד יאווזשנא מאנסי לאורו של הנחל נובע

58 נחמן אצל פסח

תיאור מלבב ומרתק מהווי חג הפסח בוורשה והראש השנה בלובלין במחיצת חסידי ברסלב - מזכרונותיו של **ר' משה קרונה**

מדורים:

ויתן בפי שיר חדש -
הניגון של הגאולה || **04**

מחדש חדשים
על חירות שמתגלית בתוך חיים של עבדות || **06**

נפשי בשאלתי
לזכות לאור של הסדר עם ההכנה הראויה || **10**

והגדת לבנך
משנת חינוך הילדים מתוך ספרי רביה"ק ותלמידיו || **46**

לך עמי בא בחדריך
משנת ההתחזקות של ר' נתן בהתמודדות עם המגיפה הגדולה ||**68**

יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים

אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל סֵפֶר - סִפּוּר

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ? - שַׁעֲשׁוּעוֹן

אַל תַּחְמִיצֶנָּה - מַאֲמָר

עמוד 70

לקוראינו הנכבדים!

גליון זה שאתם מחזיקים בידכם נערך והודפס ברגע האחרון ממש במאמצים כבירים מתוך מניעות וקשיים רבים שהיו מנת חלקנו, נודה ונהלל לה' א-ל עליון על כך שזכינו שוב לברך על המוגמר ולהגיש בפניכם סולת נקייה בדרכו המאירה של רבינו הקדוש

נשא עינינו למרום בתפילה שאך יסור הנגע הזה עם כל שאר הנגעים והצרות ברוחניות וגשמיות מעל עמו ישראל, ונזכה כולנו לצעוד יחד לאורו של רבינו עד ביאת גואל צדק, אמן!

יו"ל ע"י
מערכת אבקשה

טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

©
כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: א. שפירא

הגליון מודפס ע"י
מ.א. הפקות דפוס -
כל סוגי ההדפסות
במחירים זולים
לקבלת הצעת מחיר
משתלמת במיוחד
פנו לטלפון
052-7631367

קול דודי דופק פתחי לי, קול דודי הנה זה בא!

מאורעות התקופה אינם מותירות שום בן אנוש שווה נפש. האנושות כולה מזדעזעת עד היסוד. מוסדות תבל מתערערות ומטות ליפול, והיקום מקצה לקצה חרד מפני הבאות.

"העולם כמרקחה" זה כבר לא מליצה נבובה חסרת שחר, היא מציאות עובדתית ומוחשית שלא היה כדוגמתה.

וכל זה מתחולל בגין יצור עלום שאינו נצפה בעין הטבע כלל.

ומבעד לכל ההתרחשויות הללו, מרעישות ארץ ומרעידות ממלכות, נשמע קולו האדיר והרחום של מנהיג הבירה "קול ה' יחולל איילות, קול ה' יחיל מדבר", ההולם בלבבות וקורא אלינו: "קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי".

°°°

אכן, חלילה לנו להרבות בדאגה ולאבד עשתונות, וביותר חובה עלינו להיזהר ולהישמר מליפול ברשת הפרוסה ולהילכד במכמונות כיסויי מהלכי הטבע.

כבר היה לעולמים - אם כי לא בממדים חובקי עולם שכאלו - שדבר ומגיפה פקד את הארץ והחליא וכילה בעברתו רבים וטובים, ופחד וחלחלה תקף את הלבבות, היה זה בימי מוהרנ"ת זי"ע בחורף שנת תקצ"א.

באותם ימים ושבועות מלאות אימה ובהלה שיגר מוהרנ"ת זי"ע לבנו אהובו, אגרות חיזוק נוטפי אמונה ובטחון, אשר ככל יתר דבריו המאירים באור שבעתיים, יפים הם לשעה ולדורות, והרי הם חיים וקיימים לעד ולנצח נצחים.

מכל מכתב ומכתב ניתן לשאוב עוז ותעצומות בימים סבוכים אלו, ובעיקר להבין ולהשכיל ולמצוא בהם אורחות יושר והסתכלות אמיתית ובהירה על כל המתחולל סביבנו.

בתוך כל המיצר של המאורעות הקשים שהתחוללו בתוככי ביתו של מוהרנ"ת זי"ע חיפש ומצא את ההרחבות והישועות, ואת הניגון המסתתר מאחורי כל המצוקות, ובעיקר היתה כל בטחונו ותקוותו נחמתו ושמחתו באור האורות מנגן הגדול היודע נגן ולרפא כל חולי ומכאוב.

"וְגֹדֶל צַעֲרֵנוּ תָּבִין מֵעַצְמְךָ, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי גַּם עַתָּה בְּמֵעוּף צוּקָה הַזֹּאת בְּגֹדֶל חַסְדּוֹ הַנִּפְלָא, אֲשֶׁר הִגְדִּיל עָלַי הַיָּחִיד קַדְמוֹן יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁהוֹדִיעֲנוּ מֵאוֹר כָּזֶה, אֲשֶׁר יוֹדֵעַ נִגּוּן כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ', וּלְעָתִיד לָבוֹא הַכֹּל יִהְיֶה נִכְלָל בְּהַנִּגּוּן הַזֶּה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל כָּל אֶחָד. בְּרוּךְ־הַשֵּׁם, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, שֶׁאָנוּ זוֹכְרִים עֲדַיִן, שֶׁהָיָה וְשֶׁיֵּשׁ אוֹר כָּזֶה בָּעוֹלָם; לְעוֹלָם לֹא נַבּוֹשׁ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל".. (עלים לתרופה ל"ד).

°°°

בימים כאלו בין גאולה לגאולה, בין פורים לפסח, גילה רבינו הקדוש כלליות הרועים את המעשה הנורא מ'שבעה קבצנים".

זה המעשה הגדול שהואיל לספר בן ומקור השמחה אשר בו גנוז סודו וכוחו העולה על הכל, שבאמצעותו יהפך כל העצב והמרה שחורה לששון ושמחה.

כל המביט בנפלאות סיפורם של אותם קבצנים, ונחשף למעלתם הנשגבת הנגלית יותר ויותר מדי יום ביומו, מתוודע כמציץ מבין החרכים איך הרועים הנאצלים הללו בעזוז קדושתם הנוראה מטהרים ומזככים את כל האויר והרוח של ששת ימי המעשה ובריאת העולם, הספוגים מאז יצירתם בהבלים המעכירים את השמים ומעציבים ביגון קודר את שוכני עפר הארץ.

ובפרט סמיכתנו על רוממות כוחו של הרועה השישי גיבור ונטול הידים שהבטיח בעוזו: "ואני רופא אותה", שב"ידיו אמונה" ירפאינו מכל אותם חיצים ארסיים ווירוסים מאיימים ברוחניות וגשמיות, ויחסן נפש כל חי באור האמונה הטהורה והתמימה והשלימה.

וכל התגלות אותם תיקוני עולם, מצפים ומייחלים עכשיו לכיסופינו ותשוקתינו לגעגועינו לקבצנים הקדושים הללו, הכלולים במי שסיפר והשיג כל זאת, תיקון ותקוות כל הדורות.

ובעיצומם של ימי ניסן האלו בו נגאלנו, ישוב השם יתברך את שבותינו ויסיר מאיתנו ומכל בית ישראל ומכל יושבי תבל כל נגע ומחלה, ויגאלנו גאולת עולמים בביאת ובהתגלות נצר מחלציו יצמיח, המתגעגע והמשתוקק הגדול אל עטרת תפארת זקנו, בהישמע קול דודי המדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות, מבשר ואומר: הנה זה באז

באותם ימים ושבועות מלאות אימה ובהלה שיגר מוהרנ"ת זי"ע לבנו אהובו, אגרות חיזוק נוטפי אמונה ובטחון, אשר ככל יתר דבריו המאירים באור שבעתיים, יפים הם לשעה ולדורות, והרי הם חיים וקיימים לעד ולנצח נצחים

"ויתן בפי שיר חדש, תהילה לאלקינו..."

שיר אמיתי הוא שיר שאפשר לשיר אותו בלי סוף ותמיד תמיד הוא נשאר לגמרי חדש. ושיר אמיתי הוא גם כזה שכל תנועה מתנועותיו, אם זו היורדת ואם זו העולה, היא הפתעה לגמרי חדשה:

כי כשכל כך עלית ודבקה נפשך למעלה למעלה ואחזת ולא הרפית - לא יכלת להעלות בדעתך שעוד יתחדשו המאורעות ועוד יהפכו פניך כלפי מטה ותרד ותיפול ותצלול... וכשכל כך נשאבת חסר אונים למטה למטה לא האמנת שהנה יתהפך הגלגל ושוב התרומם ותראה גבוה מעל גבוה בטעם ועונג שלא הכרת מעודך...

כאלו הם בעצם חייו של כל אחד ואחד מאתנו, אלא שלא תמיד אנחנו מיטיבים לשמוע בכל "סיבוב" מחיינו שלמעשה מדובר בשיר...

ואם אתמול ניצבתי כה גבוה והיום אני מרוסק בתהום ועיני כלות לגבהים שנעזבו? ואם לפני רגע היה הכל כל כך מואר ולפתע רק ערפל? - הלא כתבו ימי שיר חדש! כי מהו שיר אם לא שילוב מתמיד של עליות וירידות, של ריצות ומעידות, של קפיצות למרומים ונפילות ללועים שחורים ואפלים? והרי ככל שהתנועות חדשות ומפתיעות יותר כן השיר יפה ועמוק ומתוק ונשגב ופלאי ביותר! אז למה להיבהל מכל משב רוח ולרעוד כל כך מול סערה? - אדרבא!...

...עתה, המעוף צוקה שכזאת, אני מחיה עצמי בגודל חסדו הנפלא אשר הגדיל עלי היחיד הקדמון יתברך שמו שהודיענו מאור כזה אשר יודע ניגון כזה וכו' וכו', ולעתיד לבוא הכל יהיה נכלל בהניגון הזה כל מה שעבר על כל אחד! (מכתבי רבי נתן, מכתב לד).

♪

דוקא ים המשברים והגלים שמטלטלים אותנו לכל רוח ערב ובקר וצהרים ולא מותירים לנו רגע אחד של קביעות במשהו, דוקא אין ספור התמורות והדילוגים והקפיצות שהופכים לבלתי צפוי לחלוטין כל מחר בחיינו - דוקא הם כותבים את השיר העולמי החדש שבתוככי תנועותיו יתגלה ויראה האין סוף יתברך לעיני כל דורות מייחליו!

"כי על ידי כל אלו היראים שילכו בדרך זה לשכוח בכל פעם כל מה שעובר עליהם, אף על פי שכבר התחילו אלפים ורבבות פעמים בלי מספר, ולהתחיל בכל פעם מחדש - על ידי זה נזכה לדנר הגאולה ולביאת המלך האמיתי של ישראל שהוא מלך המשיח שיבוא במהרה בימינו שהוא יזכה לשיר הזה בשלימות!" (ליקוטי הלכות הלכות קריאת התורה ו' אותיות כ"ה, כ"ז, ה, ז,).

בכל ימי הגלות אכן שרנו שירים חדשים, אך "יש ניגון של בחינת דרך הטבע, בחינות השירות ותשבחות שמשבחים להשם יתברך על ההנהגה של עכשיו, אבל לעתיד יתער שיר חדש של בחינת נפלאות שעל ידו יהי חידוש העולם.." (ליקוטי מוהר"ן חלק שני מאמר ח').

דוקא ים המשברים והגלים שמטלטלים אותנו לכל רוח ערב ובקר וצהרים ולא מותירים לנו רגע אחד של קביעות במשהו, דוקא אין ספור התמורות והדילוגים והקפיצות שהופכים לבלתי צפוי לחלוטין כל מחר בחיינו - דוקא הם כותבים את השיר העולמי החדש שבתוככי תנועותיו יתגלה ויראה האין סוף יתברך לעיני כל דורות מייחליו!

♪

השירים של הגלות, כל ההתחלות מחדש במשך כל רגע מרגעי הגלות - כולם חדשים היו, אך בכל זאת: אם העינים והלב אמנם נפתחו לחדש וכלו אליו ונשמו אותו הרי שהרגליים עדיין נצבו על משהו קיים. הרגע הקודם עוד שימש אחיזה, עמדה, דחיפה. הנדבכים הטריים הונחו על אלו של אתמול ואלו על יסודות של פעם. היה מבנה וסדר. היתה רציפות.

אך כשכל הנסיונות האנושיים להתחלות חדשות יגיעו לשיאם - או אז יופיע מאינסופיותו השיר החדש שבכל ההתחדשות שבכל

הזמנים והעולמות לא היה חדש כמוהו מעולם!

אז - תימס כדונג כל קליפת העולם הזקנה והמיושנת והיתה כלא היתה.

..."כי כל העולם כולו, אפילו חיות ועשבים וכל מה יש בעולם, כולם יתבטלו בכלות הנפש מגודל עוצם התענוג המופלא והמופלג מאד מאד של התורה והניגון והריקוד!" (חיי מוהר"ן ש"מ).

ואז, רק אז! יצאו בכל רגע נהרות חדשים מעדן להרוות את כל הנפשות בתענוגים שלא היו מעולמים!

כי הלוא "תענוג תמידי אינו תענוג" (כתר שם טוב), ואם כן "מה העונג המובטח לזמן בו לא ישמע עוד שוד ושבר ואך טוב וחסד ירדפונו כל הימים?

- "יש לי ניגון לזמר לעתיד לבוא שהוא יהיה העולם הבא של כל הצדיקים והחסידים!" (חיי מוהר"ן שם). רק הניגון, זה שכל מהותו הוא גלים גלים של עליות וירידות, גילויים והסתרות, קירובים וריחוקים, רק הוא יענג בלי סוף לנצח!

ומשה-משיח, מי שהשכיל יותר מכולם להתחדש בעוד לילה עם שיר חיים של עליות עד אין סוף וירידות עד אין תכלית בכל רגע - הוא אז ישיר את שירו החדש שיטעים את כולם לנצח נצחים תענוגים שתמיד תמיד יהיו לגמרי לגמרי רק חדשים!

..."אשר המחכים והמצפים והמקווים לזה! אשר תבחר ותקרב שיזכה להציץ מן החרכים לראות ולשמוע מחול הצדיקים בעת שיתגן לפניהם לעולמי עד קול השיר הזה הקדוש והנורא שיתעורר לעתיד! אשר אוזנים שישמעו זאת! כי אתה לבד ידעת את עריבות, נעימות, מתיקות, ידידות תשוקת התקווה הזאת, אשר אי אפשר להשיג ולתפוס במוח כלל נעימות השיר הזה!" (ליקוטי תפילות חלק שני תפילה ח').

וְיֶעֱרַב לְךָ שִׂמְחַת הָחָג, וְתִזְכֶּה לְקַבֵּל הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵב, וְהָעִקָּר – שֶׁאֵיךְ שֶׁאַתָּה אוֹחֵז עַתָּה, אַף־עַל־פִּי־כֵן יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים כָּל סֵדֶר הָעֲבוֹדָה שֶׁל פֶּסַח וּסְפִירָה וְכוּ', כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן יִהְיוּ נַעֲשִׂין נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת לְטוֹבָה עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

בִּפְרָט שֶׁאָנוּ זוֹכִין לֵידַע מִבַּעַל הַנִּפְלָאוֹת, אֲשֶׁר כָּל דְּבָרָיו וּדְרָכָיו הַתְּמִימִים וְהָעֲמֻקִּים, שֶׁהִשְׁאִיר לָנוּ יְרוּשָׁה טוֹבָה, כֻּלָּם נִפְלָאִים, פְּלִאֵי פְּלָאוֹת עַד אֵין חֵקֶר... כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ, תְּהִלָּה לָאֵל, הַרְבֵּה בָּזֶה, אַךְ הָעִקָּר לְזָכְרָם מֻחָדָשׁ בְּכָל יוֹם, בִּפְרָט בְּשִׁנּוּי הַזְּמַנִּים הַקְּדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר מִצְוָה עָלֵינוּ לְהַרְבּוֹת לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל דּוֹר וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

וְנַבְּשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד, שֶׁאֵין בְּכָל הָעוֹלָם מִי שֶׁיֵּדַע וְיַרְגִּישׁ נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ אֲנַחְנוּ בְּעָנְיֵנוּ, אֲשֶׁר יִלְאֶה הַפֶּה לְדַבֵּר וְהָרַעְיוֹן לְהָכִיל עֹצֶם הַנִּפְלָאוֹת, אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אוֹרוֹת עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה מֵאוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ' וְכוּ';

עַד הַנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְכוּ'. עָלֵינוּ לְבַלּוֹת יָמֵינוּ עַל זֶה, לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבֵּחַ וְכוּ' בְּכָל יוֹם וָיוֹם לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה בַּדּוֹר הַזֶּה, בִּפְרָט בְּעֵת כָּזֹאת, בְּפֶסַח, שֶׁמִּצְוָה לְהַרְבּוֹת בְּסִפּוּר נִפְלָאוֹת, אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.

(עלים לתרופה קל"ד)

חירות ששייכת גם לעבדים, האמנם?

הדרך לחירות של בני מלכים גם במעמקי עולם העבדות | אור הגאולה שיורד בליל הסדר גם בעיצומם של המעברים הקשים ביותר | עבדות וחרות שתלויים רק בדעת | **חירות לכל אחד**

ליל התקדש חג, המפה החגיגית פרוסה ומוצעת על השולחן, גם הקערה המפוארת ושאר ה'כלים נאים' ערוכים כראוי, על כסאו הושם הכר הרחב בו יסב בדרך חירות, הכל נראה זוהר, אבל בלבו פנימה חשוך כל כך, הוא לא חש בטוב, כפו עליו 'בידוד' והוא מצוי בהסגר מלא, אסור לו לצאת מביתו, גם בני ביתו מצווים להתרחק ממנו, ומי מדבר על פרנסתו שקורסת והולכת, המצב העולמי כל כך חשוך ומצבו הפרטי על אחת כמה וכמה, והנה מצווים עליו להתנהג כ'בן חורין', הוא הולך לומר בתפילתו "זמן חרותנו", והלב הכאוב תוהה, ממה בדיוק הוא 'בן חורין' כאשר הוא כלוא ומסוגר בגוף בנפש ובממון ואף ברוחניות הוא מצוי במיצר נורא, היצר שולט עליו ומכשילו בקלות וחמורות, איך יתכן לחוש במצבו חירות?!

לאמתו של דבר, יש לתמוה על כך לא רק בשנה זו, אלא על הוראת חז"ל להתנהג כבן חורין בליל פסח במשך כל שנות הגלות, אחר שכבר זה כמה שבו אומות העולם להשתעבד בנו והחירות לה זכינו במצרים נשללה מאתנו זה אלפי שנים. נתאר לעצמנו עבד שהוציאוהו לחירות ושָבוּ ונשתעבדו בו, הרי שוב אבדה חירותו, ומה טעם וענין יש לעבד זה שיחגוג את זמן חירותו הקודמת כשעתה הוא שוב משועבד בכבלי עבדות מייסרים.

וביותר יש להבין את האמור בברכות קריאת שמע של ערבית, 'ויוציאנו מתוכם לחרות עולם', כלומר, בהוציאנו ממצרים נתן לנו הקב"ה חירות עולמית ששוב לא יתכן לשוב ולהשתעבד בנו, והדבר מפליא, כי הלא עינינו רואות את גודל שעבודנו וכפי שגם חז"ל אמרו בפירוש (מגילה יד.) 'אכתי עבדי אחשורוש אנן', הרי שייתכן לשוב ולהיות עבד, וא"כ מה ענין חירות 'עולמית' זו.

עבדות וחירות - בדעת

להבנת הדברים נקדים את דבריו הקדושים של מוהרנ"ת (ה' שכירות פועלים ה"ב) המבאר שעבדות וחירות אינם מציאות גשמית חיצונית - אם יש עליו אדון גשמי שיכול להתעמר בו ולהעבידו או לא - אלא היא מציאות פנימית של האדם עצמו, והעיקר תלוי בדעת, מי שיש בו דעת הינו בן חורין ומי שאין בו דעת הוא מציאות של 'עבד', וכיון שכן, כבר בתחילת הבריאה כאשר הסית הנחש הקדמוני שורש הרע את אדם הראשון והכניס בו זוהמתו, ובכך המשיך עבדות לעולם, שהיא קללת 'עבד עבדים יהיה לאחיו' שנתגלתה אצל כנען, ועיקר הזוהמא שהכניס בו היתה שדעתו נפגמה ונכנסו בו כוחות המדמה הבהמי, וזו עצמה היא העבדות. כך, ששורש העבדות בעולם נתחדשה בו בזמן בשעה שלא היה בעולם אלא אדם אחד ולא היה עליו שום אדון גשמי אחֵר ששעבדו, כי הנה העבדות היא נמצאת בעצם האדם ואינה דווקא שעבוד חיצוני.

זו הייתה עיקר גלות מצרים, לא השעבוד החיצוני שהמצריים העבידום בפרך, אלא דייקא מה שישראל בעצמם היו בגלות הדעת, ושלטה בהם ה'רוח שטות של זוהמת הנחש' מכח קליפת טומאת מצרים [תולדות חם עבד עבדים] שעיל ידי זה נפלו לשורש העבדות, ולעומת זאת, בצאתם ממצרים כשנגאלו הרי עיקר הגאולה היתה שזכו להארת הדעת ועל ידי זה זכו לחירות בעצם בפנימיות, וכמו שהתבאר.

בכך מבאר שם מוהרנ"ת מדוע התורה תולה בכל פעם את קיום המצות ביציאת מצרים כמו כן בקבלת התורה פתח הקב"ה במאמר הראשון 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים', כי אכן, כל כח קבלת התורה תלוי בדעת, ולעומת זאת, כל העוונות תלויים בהעדר הדעת, כמו שאמרו חז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, והיציאה ממצרים שהביאה

ר' שאול סופר

לשבירת כח העבדות שהיא הרוח שטות והביאה לנו שפע דעת דקדושה, היא היא שנותנת לנו את הכח לקיום התורה ולפרוש מכל העוונות.

כה הם דברי קדשו שם: "וזה בחינת מה שמצינו בתורה שהזכירה כמה פעמים בכמה מצות יציאת מצרים וכן בתחלת עשרת הדברות שהם כלל התורה פתח תחלה אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, וכבר מבואר בכמה ספרים קושיא זו למה תלאה התורה כל המצות ביציאת מצרים, אך באמת כלל כל התורה תלוי בבחינה זו לצאת מעבדות לחרות שזהו בחינת יציאת מצרים שיצאנו מעבדות לחרות, כי כל העונות הם על ידי רוח שטות, כמשארז"ל (סוטה ג) והם באים מזוהמת הנחש, וזה בחינת עבדות שהוא בחינת בלבול הדעת בחינת רוח שטות, כמבואר במקום אחר (לקו"מ ח"ב י') שעבדות הוא בחינת בלבול הדעת וחרות הוא ישוב הדעת עיי"ש, כי עבדות הוא בחינת זוהמת הנחש שמשם באים כל העונות בחינת ארור כנען עבד עבדים וכו', שזהו בחינת ארור אתה וכו', כמובא, וה' יתברך בשעת יציאת מצרים הוציאנו מעבדות לחרות ועל ידי זה דייקא אנו יכולים לקבל את התורה, כי על ידי זה נכנע

נמצא, שהחירות שמציע העולם הזה אינה חירות כלל ועיקר אלא כח של שעבוד שהוא היפך הדעת, כשם שהעבד אין לו רשות ודעת לעצמו אלא הוא מסור ביד אדונו, כך גם כח התאוה והמדות ההרעות הם כח שמנהיג את האדם ומכריחו בלי דעת כלל

זוהמת הנחש שהוא בחינת עבדות ונכללין בחירות שהוא בחינת דעת שעל ידי זה יכולים לקבל את התורה".

והמבואר מדבריו, שעבדות היא זוהמת הנחש, דהיינו שהוא ארס מסויים הנכנס במח האדם ומטמא את האדם ר"ל וגורם לו לחשוב מחשבות מסוימות שזוהי מציאות העבדות, ובשעת יציאת מצרים אז נשבר כח טומאה זה בדעת, ועל ידי זה היו יכולים להיטהר לגמרי ע"י קבלת התורה שהוא סוף וגמר ושלמות היציאה ממצרים.

חירות רגעית ומדומה

נתעמק מעט ביסוד עניין העבדות והחירות. מוהרנ"ת מרחיב (בה' ברכה"ש ה"ג) בעניין זה שהאדם בעצם מורכב משני חלקים יש את ה'נפש אלוקית' שהיא הנשמה יחד עם 'נפש בהמית' שהיא שורש כל הרצונות הגופניים, הנשמה נחשבת למלך ובן חורין ולעומתה הגוף נחשב לעבד, והא לשון קדשו: "עיקר בחינת עבדות הוא מסטרא דגופא ועיקר בחינת חירות ומלכות הוא מסטרא דנשמה, והשם יתברך ברא את האדם כדי שיבטל ויכניע את הגוף לגבי הנשמה העבד לגבי הבן, כי כמו שהעבד מחוייב לעבוד את רבו ולעשות רצונו, כמו כן הגוף מחוייב לעבוד את הנשמה ולבטל עצמו לגבי הנשמה ולעשות רק רצון הנשמה", ע"כ.

מבואר מדבריו יסוד גדול, שההולך אחר תאותו נחשב לעבד לא רק מפני שנשתעבד לתאוות גופו, אלא זוהי מהותו ממש, הגוף הוא עבדות בעצמותו, והביאור בזה, כי השכל שהוא עצם האדם הוא בחירה מדעת, שרוצה רק מפני שכך בחר ברצונו מחמת דעתו, אבל הכח התאוותי והבהמי שבאדם הוא שעבוד, שנסתלק ממנו הרצון והדעת והוא מונהג מכח שמשעבד אותו מבלי דעת, כי כל מהות התאוות והמדות הם, שמתעורר איזה כח בהמי פנימי בלתי נשלט ורחוק מהדעת, והוא שמוביל ומשעבד את האדם ומסלק את שכלו ונתבטל הימנו מעלת האדם הבן חורין שבוחר ושוקל מה לעשות, אלא הוא כמו נכפה לתבערת רצון ולהט אש שלוהט בו ודוחפו לאיזה דבר, ואף שנדמה לפעמים לאדם שהוא רוצה את תאוותיו, אבל באמת הוא נרדף מהם מאד והוא כאסיר הנתון בכבלי אדוניו שמנהיג אותו במתג ורסן לכל אשר יחפוץ, וכמו שרואים בחוש שיש בני אדם זועקים במר לבם על גודל ההפסד והמרירות שיש להם מכל תאוותיהם ואעפ"כ הם נמשכים אחריהם ועושים אותם.

כל כמה שמתרגלים לתאוה יותר ר"ל, נלכדים יותר בעבדות זו ששוב קשה לפרוש ממנה אף על פי שיותר אינו רוצה בה כלל, ואף מתי שנדמה לו שהוא נהנה, כל ההנאה היא רק לפי שעה מהרגשת החירות המדומה כביכול מתאפשר לו לעשות ככל העולה על רוחו ותו לא.

נמצא, שהחירות שמציע העולם הזה אינה חירות כלל ועיקר אלא כח של שעבוד שהוא היפך הדעת, כשם שהעבד אין לו רשות ודעת לעצמו אלא הוא מסור ביד אדונו, כך גם כח התאוה והמדות ההרעות הם כח שמנהיג את האדם ומכריחו בלי דעת כלל.

וכבר הורה לנו זקן רביז"ל שמה שהעולם רחוקים מהשי"ת הוא רק מפני שאין מיישבים דעתם "מה התכלית מכל התאוות ומכל עניני העולם הזה הן תאוות הנכנסות לגוף הן תאוות שחוץ לגוף כגון כבוד" והעיקר מפני שאין הדעת בן חורין (עיי' לקו"מ ח"ב סי' י'), ועיין עוד שם (סי' יז) מה שכתב רבינו ז"ל: "ועיקר הכסילות הוא מחמת השעבוד כו' כי על ידי השעבוד אין הדעת שלם, כי על ידי שעבוד וגלות הדעת מבולבל, אבל בשבת הוא חירות, וכשיש חירות ואין שעבוד וגלות, אזי הדעת שלם", ע"כ. הרי לנו, שאם היה האדם - דהיינו השכל - בן חורין, והיה מתבונן במהות התאווה ותועלתה, לא היה שייך במציאות שילך אחריה, וכל מה שנמשך אחריה נובע מהעדר הדעת והעדר הבחירה והרצון העצמי שזה כל מהות העבדות.

שעיקר העבדות הוא כשנפגם דעתו ונופל תחת דמיון ההבל ואז הוא מתחיל להשתעבד לכל צרכי הגוף ותאותיו, ועיקר יציאת מצרים וקדושת קבלת התורה הוא שעי"ז נשלם הדעת ואזי הוא נעשה בן חורין בעצם, כי שוב אינו זקוק לשום דבר ואין מה שיטרידהו וישעבדהו

רוח שטות שממציאה חסרון

זהו גם עומק דברי חז"ל הנזכרים לעיל "אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות", כשאדם עובר על דעת קונו הרי זה בהכרח מפני זוהמת הנחש וכח המדמה, שהוא כח שמסלק בחירת הדעת שהוא עצם האדם ומגביר כח של שעבוד, דהיינו שמתעורר באדם פחד והשתעבדות לאיזה דמיון, 'אם יחסר לך דבר זה לא יהא לך חיים ותפסיד הרבה' הוא אומר לו, וככל שגודל הטירוף הפחד והרוח סערה כן נופלים לשעבוד זה.

ניקח לדוגמא נקודה פשוטה מחיי היום יום, לפעמים אדם חי כבר כמה שנים יחד עם חסרון מסויים, אולי איזה חפץ בביתו או איזה חלק בביתו שבור או מקולקל, ובמשך הזמן הוא כבר התרגל לכך וכמעט אינו חש שהוא חסר ונצרך לשינוי, ביום מן הימים הוא רואה מודעה על אפשרות לתקן זאת או שראה אצל חברו שפיאר וייפה את ביתו וכדומה, והנה הוא מרגיש שנכנס למיצר, מיום ליום גובר אצלו המחנק וחסרון הסבלנות מול חסרון זה, לפעמים הוא מתעורר אף לרוץ בטירוף לבקש לתקן או להחליף זאת אף כאשר אין זה בהישג ידו, מתוך העדר הדעת הינו מוציא הוצאות ולווה הלוואות ושב ומצטער ורודף ומתעסק ונטרד כדי למלאות חסרון זה.

אם נעיין היטב בעת ריצתו וטירוף דעתו, האמנם החסרון הוא שדוחפו כאן, וודאי שלא, והראיה, שהרי עברו כמה ימים ושנים שחי בשלווה גמורה עם החסרון ולא אירע לו דבר, ומה נתחדש עתה שנכנס לצורך כזה, אלא שכח המדמה והדמיון נתלבש בו, והוא עצם הרוח שטות המסלק השכל, וכך נהייה לעבד, שמשועבד לגמרי לרצון הגוף והעבדות, ושָׁם הוא שורש העצבות [עיי' לקו"מ ח"ב סוף סי' ב'] שמביאה שעבוד נוסף וחוזר חלילה. נמצא, שהעבדות היא עצם הרוח שטות שבקרבו, כי אם יזכה ליישב דעתו לא יטרד כלל מחסרון זה ולא יהא משועבד למלאות חסרון זה.

זהו גם שורש כל טרדות הממון, מה שאדם חש חסר ועני, ואף ללות ממון להפוך ל'עבד לאיש מלווה' כל זה תלוי רק בדעת, שנכנסת בו רוח שטות וחסרון שנוטל ממנו את מנוחת נפשו. ומה מאד מתקו דברי רביז"ל בענין תאות ממון (לקו"ע ממון ופרנסה י"ד) וז"ל: "אפילו העשירים והקצינים המופלגים, הם רודפים כל ימיהם להרויח ממון ביגיעות גדולות, ומסכנים את עצמן בסכנת דרכים וטלטולים הרבה ומטריחים את עצמם בטרחות גדולות בשביל הממון, כאילו היה מוטל על צוארם איזה חוב גדול לשלם, והחוב הוא רק שחייבים לעצמם, דהינו לתאותם, שכרוכים אחר התאוה של ממון כל כך, כאילו הם חייבים חיוב גדול נמצא שהם בעלי חובות כל ימיהם", ע"כ. וזה בודאי ענין של דעת והעדר הדעת, ולא מציאות כלל, שהרי הוא עשיר גדול ואעפ"כ הוא חש בעל חוב ונרדף כל ימיו.

עבדות היא רק דמיון

מוהרנ"ת בהלכות מילה ה"ד מַרְחִיב בזה הרבה ומבאר "שעיקר העבדות שייך לאומות העולם שהם תחת הזמן ובהם שורה זוהמת הנחש שהיא העצבות והעבדות אבל בני ישראל צריכים להטהר מזה ולבטל העבדות של טרדות העולם הזה שתחת הזמן ולקשר עצמם אל התורה שהיא שלמות הדעת ששם החירות, וזהו בחינת 'שטו העם ולקטו' בשטותא, כמו שאיתא בזוהר הקדוש (בשלח סג) שמחמת שטות צריך להטריח עצמו בטרחות ועבודות גדולות, כי בודאי מי שיש לו דעת אמתי הוא מבין היטב שכל הזמן של העולם הזה הבל, ולא יעשה לעצמו שום קביעות כלל בעסקי העולם הזה ואינו חושב כלל מיום לחברו, וזה שאמרו רז"ל שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, כי מי שעוסק בתורה זוכה להשלים דעתו וזוכה לבטל הזמן כפי שלמות דעתו ואזי יוצא מעבדות לחרות, כי עיקר העבדות תחת הזמן", עכת"ד.

ומבואר היטב שעיקר העבדות הוא כשנפגם דעתו ונופל תחת דמיון ההבל ואז הוא מתחיל להשתעבד לכל צרכי הגוף ותאותיו, ועיקר יציאת

מצרים וקדושת קבלת התורה הוא שעי"ז נשלם הדעת ואזי הוא נעשה בן חורין בעצם, כי שוב אינו זקוק לשום דבר ואין מה שיטרידהו וישעבדהו.

ולא רק בטדרת הפרנסה, אלא אף ביסורים ושלא כסדר ר"ל ושאר גלויות, שהכל תלוי בדעת, וכך מגלה לנו רבינו הקדוש בבירור: **כָּל מִינֵי צַעַר וְכָל הַיִּסּוּרִים אֵינָם רַק מֵחֶסְרוֹן הַדַּעַת, כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת וְיוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֵין לוֹ שׁוּם יִסּוּרִין, וְאֵינוֹ מַרְגִּישׁ שׁוּם צַעַר, כִּי "ה' נָתַן וַה' לָקַח"** (איוב א) **וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ יִסּוּרִין שֶׁבְּהֶכְרֵחַ מַרְגִּישִׁים אוֹתָם, אַף עַל פִּי כֵן הַיִּסּוּרִים קַלִּים מְאֹד וְנוֹחִים לְהִתְקַבֵּל בְּעֵת שֶׁיּוֹדֵעַ בְּדַעַת בָּרוּר שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׁאָר מִינֵי צַעַר וְיִסּוּרִין שֶׁאֵין מַרְגִּישִׁין כְּלָל כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת** (לקו"מ ח"א סי' ר"נ).

הרי לנו, שכל הגלויות והצרות תלויים רק בדעת האדם, כי כל הצער הוא מחמת שאינו כרצונו אבל אם הוא מתרצה בהנהגת השי"ת ויודע שהכל לטובה אזי אין שום צער ויסורים כלל, ואפילו ישראל במצרים אם היו יודעים זאת לא היה שום קושי וצער ויסורים שגורמים בדרך כלל לחוש בגלות ובצרה, רק מחמת שהדעת היה בגלות ע"כ מררו את חייהם.

וכל גאולת מצרים והגאולה העתידה תלויה בדעת זה וכמו שמפורש בדברי רביז"ל (קצל"מ סי' כ"א אות כ"ב) וז"ל: "לעתיד לבוא יברכו על הכל הטוב והמיטיב (פסחים נ), כי יידעו שאין שום רע בעולם כלל רק כולו טוב וכולו אחד, כי כל מה שעובר עלינו עכשיו על כל אחד ואחד הכל לטובה, וגם עיקר הגאולה תהיה ע"י הדעת, כמו שהיתה גאולת מצרים ע"י משה שהוא היה בחינת הדעת", ע"כ.

וכאשר האדם מדבק עצמו בתורה הקדושה ומקבל את הדעת האמיתי, ובפרט ע"י אמונת חכמים שהיא הכלי האמיתי לקבלת דעת התורה הק' אזי זוכים בכח אתפשטותיה דמשה לקבל דעת כי משה הוא הדעת (לקו"מ ח"א טו-ז'), ואזי נמתקים כל הגלויות והצרות ונעשים בן חורין בכל מקום שהוא, כי אפילו אם יעבור עליו מה ח"ו הוא כבר יהיה בן חורין כיון שבדעתו יהא שלם שהכל לטובה וישמח בחלקו ולא יהא נשלט ע"י קטנות רצונות גופו.

וזה שאמרו חז"ל (אבות ו-ב) 'שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה', ודבריהם הק' צריכים ביאור, כי לכאורה הלא כל אחד שאין עליו אדון אחר, הוא הנקרא בן חורין, ולמה תלו זאת בעסק התורה דוקא, אלא שכָּל זמן שהגוף שליט על הנפש, אזי אפילו שאין עליו אדון שמשעבדו, הרי הוא במציאות של שעבוד ועבדות תמידית, מעצם מהותו, כי שולט עליו כח מכריח ואינו ברשות עצמו כלל, אבל ע"י הדעת של התורה אזי הוא ב'סטרא דחירות' אפילו אם יש עליו משעבד חיצוני, כי הוא עצמו נתרצה במה שנעשה עמו כי מבין שכך הוא רצון קונו עמו לטובה, ומנהיג עצמו כבן חורין תמיד. וזהו ה'חירות עולם' שזכינו ביציאת מצרים, כי אז זכו לדעת כנ"ל, וכיון שיש דעת אזי שום חסרון וגלות ושעבוד אינו יכול לשעבדו עוד.

המצב העולמי כל כך חשוך ומצבו הפרטי על אחת כמה וכמה, והנה מצווים עליו להתנהג כ'בן חורין', הוא הולך לומר בתפילתו "זמן חרותנו", והלב הכאוב תוהה, ממה בדיוק הוא 'בן חורין' כאשר הוא כלוא ומסוגר בגוף בנפש ובממון ואף ברוחניות הוא מצוי במיצר נורא, היצר שולט עליו ומכשילו בקלות וחמורות, איך יתכן לחוש במצבו חירות?!

ובאמת זה צריך להיות כל עסקנו בביעור החמץ שמרמז על ביעור וסילוק זוהמת הנחש (עיי' לקו"ה פסח ז' אות ח') **וקדושת אכילת המצה שהיא המשכת הדעת כמובא הרבה** (עיי' בלקו"ה נטי"ש ב-ו' ואילך, ובה' עירובי תחומין ה"ג ובה' פסח ה"א ועוד הרבה), **וכן באמירת ההגדה בקול רם ושתיית ארבע כוסות שכל ענינם תקון הדעת כמובא** (לקו"מ כ-י'), **שבכל אלה ובכל ימות הפסח יש לכוון ולרצות ולהשתוקק שנזכה גם עתה לחירות זו, לצאת ממיצר העבדות ע"י שנשבר המדמה הבהמי ששולט בנו ולסלק מאתנו בלבול הדעת של היצה"ר, ולקבל ע"י קדושת חג הפסח את קדושת הדעת של צדיק האמת, ובזה אנו נעשים בני חורין בכל עת**

יזכנו ה' בימי הפסח הללו המסוגלים לחירות וגאולה, כמשארז"ל (תנחומא בא פ"ט) 'בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל', ובכח קדושת כל מצוות היו"ט והשמחה בו, ובכח צדיק האמת - קמ"ח של פס"ח אתפשטותיה דמשה מקור הדעת - שנזכה גם בדרך סגולה לקבל דרך ודעת זה של חירות, לצאת מ'העדר הדעת' הנובע משורש העבדות של הגוף, שבזה כלולים כל המיצרים וגלויות הנפש, והימים הללו נזכרים ונעשים בכל דור ממש, כי בכל דור חייבים לראות עצמו כאילו יצא ממצרים ומתחדשת גאולת הנפש וחירות הדעת, וכשנשתוקק לזה ע"י כל ההכנות ליו"ט וקיום מצוות היו"ט ושמחת יו"ט - שהוא עיקר הגורם לחירות וישוב הדעת וביטול כח התאות (כמבואר לקו"מ ח"ב סיק י' עיי"ש) - נזכה שיקויים בנו מאמר הכתוב (מיכה ז-טו) 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', בחירות גדולה, באופן שנסיר מאתנו את עול תאוות הזמן ונסתכל בעין אמיתית על כל המאורעות שהכל בהשגחתו יתברך לטובתנו, עדי נזכה לגאולה השלמה בב"א, וכל היסורים והצרות יתמתקו וייהפכו לנו לטובה ולששון ולשמחה.

נפשי בשאלתי

מוקדשים לבני הנעורים בשבילי הכיסופים והחיפושים

אֵיךְ זוֹכִים לְקַבֵּל אֶת הַמַּתָּנוֹת שֶׁל לֵיל הַסֵּדֶר?

הָאוֹר שֶׁיּוֹרֵד בְּלֵיל הַסֵּדֶר מִסְתַּלֵּק מִיָּד לְאַחַר מִכֵּן אָז אֵיךְ נוּכַל לִשְׁמֹר עַל רְשִׁימוּ מִמֶּנּוּ עֲבוּר הֶמְשֵׁךְ הַחַיִּים לְאַחַר מִכֵּן? אֵיךְ נִזְכֶּה לִטְעֹם טַעַם שֶׁל מַצָּה שֶׁל אֱמוּנָה בְּתוֹךְ הַצִּמְצוּמִים שֶׁאֲנַחְנוּ מְרֻגָּלִים אֲלֵיהֶם כָּל כָּךְ? | **תְּשׁוּבוֹת מְאִירוֹת לְכָל הַשְּׁאֵלוֹת הַחֲשׁוּבוֹת יַחַד עִם עֵצוֹת נִפְלָאוֹת לְמַעֲשֶׂה**

■ **כַּיָּדוּעַ בְּלֵיל הַסֵּדֶר יוֹרֵד אוֹר גָּדוֹל שֶׁל שַׁעַר הַנּוּ"ן בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא, וְאַחַר כָּךְ הוּא מִסְתַּלֵּק וְלָכֵן אָנוּ נוֹהֲגִים לִצְעֹק בִּסְפִירַת הָעֹמֶר כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת בַּכֵּלִים וּבְאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא.**

רָצִיתִי לִשְׁאֹל כַּמָּה שְׁאֵלוֹת בְּעִנְיָן זֶה:

מָה אָנוּ מַרְוִיחִים וּמַהִי הַתּוֹעֶלֶת בְּזֶה שֶׁמְּקַבְּלִים אֶת הָאוֹר בְּאֹפֶן כָּזֶה שֶׁל אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא, הֲרֵי הוּא מִסְתַּלֵּק מִיָּד?

תְּשׁוּבָה:

אִלּוּ לֹא הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם עַל יְדֵי שֶׁהֵאִיר עָלֵינוּ הָאוֹר הַגָּדוֹל הַזֶּה הֲרֵי אָנוּ וּבָנֵינוּ הָיִינוּ מְשֻׁעְבָּדִים עַד הַיּוֹם וְלֹא הָיָה שַׁיָּךְ לַעֲשׂוֹתֵנוּ לָעָם הַנִּבְחָר כְּהַיּוֹם הַזֶּה. אֲבָל עַכְשָׁו לְאַחַר שֶׁיָּצָאנוּ מִשָּׁם בְּכֹחַ הָאָרָה מְסֻיֶּמֶת מִשַּׁעַר הַחֲמִשִּׁים (אֲשֶׁר לְפִיכָךְ מֻזְכָּר בַּתּוֹרָה חֲמִשִּׁים פַּעַם 'יְצִיאַת מִצְרַיִם') - אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה זֶה רַק עַל יְדֵי אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא אֲשֶׁר גִּלָּה כָּךְ מְכֻרָחִים הָיוּ לָקַחַת מֵהֶם בַּחֲזָרָה אֶת הָאָרָה זוֹ - אֲבָל כֵּיוָן שֶׁכְּבָר יָצְאוּ מִשָּׁם הָיָה כָּעֵת כֹּחַ לְעַם יִשְׂרָאֵל לְהַתְחִיל וּלְהִתְעוֹרֵר בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא לִסְפֹּר וּלְהִשְׁתּוֹקֵק וּלְבַסּוֹף לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה עַד אֲשֶׁר זָכוּ אָז לְמַה שֶׁזָּכוּ.

וְכֵן הוּא אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכַמָּה וְכַמָּה מִינֵי בְּחִינוֹת בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת שֶׁבִּתְחִלָּה מַרְאִים לוֹ לָאָדָם הָאָרָה גְּדוֹלָה מִלְּמַעְלָה מִבְּלִי שֶׁיִּתְעוֹרֵר מֵעַצְמוֹ וּמִבְּלִי שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְכָךְ אֲבָל כֵּיוָן שֶׁאֵין זוֹ שֶׁלּוֹ נוֹטְלִים מִמֶּנּוּ אַחַר כָּךְ אֶת הַכֹּל כִּי כָּל תַּכְלִית הַבְּרִיאָה הוּא שֶׁהָאָדָם יִבְחַר מֵעַצְמוֹ בַּטּוֹב וְכוּ' אֲבָל תּוֹעֶלֶת גְּדוֹלָה יֵשׁ בְּזֶה לָאָדָם, כִּי מִקֹּדֶם לִפְנֵי שֶׁטַּעַם אֶת הַטַּעַם הַמָּתוֹק וְהֶעָרֵב וְהַנָּעִים שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וְזִיו נֹעַם יְדִידוּת קִרְבַת הָאֱלֹקִים - הֲרֵי הָיָה כְּסוּמָא בָּאֲרֻבָּה וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ מִכָּל הַטּוֹב הָאֱלֹקִי הַזֶּה וְלֹא הָיָה מַתְחִיל כְּלָל לְהִתְעוֹרֵר מֵעַצְמוֹ אֲבָל עַכְשָׁו שֶׁטָּעַם מְעַט מִן הָאוֹר וַיַּרְא כִּי טוֹב וְנֶחְמָד הוּא, הֲרֵי לִבּוֹ וְנַפְשׁוֹ מִתְעוֹרְרִים לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ וְלַעֲשׂוֹת הַכֹּל בִּכְדֵי לָשׁוּב וְלַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּלְתוֹרָתוֹ וַעֲבוֹדָתוֹ וּכְבָר לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרוֹ!

■ **אֵיךְ נִתְכּוֹנֵן לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַזֶּה? הֲלֹא הוּא מַגִּיעַ בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא? וְאֵיזֶה סוּג הַכָּנָה שַׁיָּכֶת בָּזֶה?**

תְּשׁוּבָה:

שְׁאֵלָה טוֹבָה שָׁאַלְתָּ. אָכֵן אוֹר וְהִתְעוֹרְרוּת שֶׁבָּא בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא בִּלְבַד לֹא שַׁיָּךְ לְהִתְכּוֹנֵן לְמַהוּתָהּ כִּי אָז הֲרֵי שֶׁהָיָה בְּכָךְ אִתְעָרוּתָא מִצִּדֵּנוּ וְאָנוּ עוֹסְקִים בְּדָבָר שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל עַל קִיּוּמוֹ וְעַל הַדֶּרֶךְ לָבוֹא אֵלָיו וְאֵין שַׁיָּךְ שֶׁיַּתְחִיל מִצִּדּוֹ לַעֲסֹק קְצָת בָּעִנְיָן הַהוּא.

אַדְּרַבָּא, הֲכָנָה לְכָךְ צָרִיךְ וּמֻכְרָח וּכְפִי שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים שֶׁרַק 'חֲמֻשִׁים' - 'חֵלֶק', מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל זָכוּ לָצֵאת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְרֻבָּם הַגָּדוֹל לֹא זָכוּ לְכָךְ וְכָל זֹאת רַק מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִתְכּוֹנְנוּ לָצֵאת וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּכָךְ.

וּמַהִי אָכֵן הַ'הֲכָנָה' לְכָךְ? כִּפְשׁוּטוֹ מַמָּשׁ: לִהְיוֹת מוּכָנִים לָצֵאת! מוּכָנִים לְכָךְ שֶׁה' יִתְבָּרֵךְ יִקַּח אוֹתָנוּ יֹאחַז בְּיָדֵנוּ וּבְאַחַת יוֹצִיא אוֹתָנוּ מִכָּל מֵצְרֵי הַגַּשְׁמִיּוּת הַחֻמְרִיּוּת וְהָעֲבִיּוּת וּבְשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לֹא לְהִסְתּוֹבֵב בְּקִצָּר רוּחַ נְכֵאָה - כְּמוֹ אֵלּוּ שֶׁמֵּתוּ בְּמַכַּת חֹשֶׁךְ - וּבְחוֹסֶר אֱמוּנָה שֶׁהַפֶּסַח הַזֶּה שֶׁל שְׁנַת תש"פ יֵשׁ בּוֹ אֵיזֶה תּוֹעֶלֶת עֲבוּר נַפְשֵׁי הַמְסֻבָּכֶת וּשְׁקוּעָה כָּל כָּךְ בַּטִּיט שֶׁל פְּתוֹם וְרֶעְמֶסֶס...

כָּעֵת אָמְנָם עֲדַיִן אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ כְּלָל מַהוּ "לִרְצוֹת וְלַעֲבֹד אֶת ה' בְּתַכְלִית הָאֱמֶת שֶׁבַּלֵּב עַד הַנְּקֻדָּה הַפְּנִימִית וְהַנֶּעְלֶמֶת בְּיוֹתֵר שֶׁבָּהּ" וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לְהַתְחִיל לִצְעֹד לַכִּוּוּן הַזֶּה וְגַם אֵין בִּי כֹּחַ וַאֲנִי אֲפִלּוּ מְפַחֵד מִזֶּה אֲבָל עִם כָּל זֶה אֲנִי מַכְרִיז כְּכַפֵּי עַצְמִי וּכְכַפֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֲנִי מוּכָן וּמְזֻמָּן וּמְחַכֶּה אֵלָיו וְלֹא אִכְפַּת לִי מַה יִּקְרֶה אִתִּי הִנְנִי בְּיָדָיו וְיַעֲשֶׂה עִמִּי מַה שֶּׁיִּחְפֹּץ הָעִקָּר "שֶׁאֶזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנוֹ" - עִם מַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ וְכַיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ צָרִיךְ לִחְיוֹת בְּעֵרְבֵי פְּסָחִים וְזֶהוּ הַהֲכָנָה לָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁהוֹלֵךְ לְהוֹפִיעַ.

■ **כָּל שָׁנָה מֵחָדָשׁ אֲנִי מִתְכּוֹנֵן לְחַג הַפֶּסַח וּבִפְרָט לְלֵיל הַסֵּדֶר כַּאֲשֶׁר בִּרְצוֹנִי לְהַרְגִּישׁ וּלְקַבֵּל קְצָת מֵהָאוֹרוֹת וְהַמּוֹחִין הַנִּשְׁפָּעִים בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְכֵן רְצוֹנִי לוֹמַר אֶת הַהַגָּדָה בְּקוֹל רָם וּבִנְעִימוּת. אֲבָל בִּפְעֹל קָשֶׁה לִי מְאֹד, כִּי גִּמְצָאִים בַּבַּיִת וְיֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה מְנִיעוֹת וְנִסְיוֹנוֹת וְכוּ' וְהַשָּׂטָן מְנַסֶּה לְבַלְבֵּל אוֹתִי לְגַמְרֵי. אֶשְׂמַח מְאֹד אִם תִּתֵּן לִי כַּמָּה עֵצוֹת טוֹבוֹת אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת הֶחָג הַזֶּה עִם כַּמָּה**

שֶׁיּוֹתֵר מִטְּעָנִים רוּחָנִיִּים וְיִשּׁוּב הַדַּעַת, וְלֹא לָתֵת לַשָּׂטָן לְבַלְבֵּל אֶת הַכֹּל?

תְּשׁוּבָה:

א) בָּרֹאשׁ וּבָרִאשׁוֹנָה תִּשְׁתַּדֵּל "לִלְמֹד" אֶת הַ'הַגָּדָה' לִפְנֵי הָחַג וּלְפָחוֹת לְהָבִין אֶת הַמַּבְנֶה הַכְּלָלִי שֶׁל הַ'סֵּדֶר' וְשֶׁל הַ'הַגָּדָה'.

ב) אִם יֵשׁ בְּאֶפְשָׁרוּתְךָ בְּחַר לְךָ מְקוֹם טוֹב אֵצֶל שֻׁלְחַן הַסֵּדֶר בּוֹ תּוּכַל לְהִתְיַחֵד עִם קוֹנְךָ בְּעֵת הַהַגָּדָה וּמַה שֶּׁיּוֹתֵר מִבְּלִי שֶׁתִּפְרַע מִשְּׁאָר הַמְּסֻבִּים.

ג) בְּעֵת הַהַגָּדָה תִּרְאֶה בְּכָל הַכֹּחַ לִהְיוֹת מְרֻכָּז בַּמִּלִּים וּלְמַעֵט אֶת הַהִסְתַּכְּלוּת חוּץ מֵהַהַגָּדָה עַל הַבַּלָּגָן שֶׁמִּסְּבִיב (פְּנֵי מוֹהֲרַנַ"ת הָיוּ מוּסַבּוֹת אֶל הַקִּיר בְּכָל זְמַן אֲמִירַת הַהַגָּדָה).

ד) אֶלָּא שֶׁעִם כָּל הָעֵצוֹת הַפְּרַקְטִיּוֹת עַל פִּי רֹב לֹא נִתָּן לְהִתְחַמֵּק מֵהַבִּלְבּוּלִים וְהַבַּלָּגָן שֶׁיֵּשׁ בְּלֵיל הַסֵּדֶר. בְּרָם עָלֶיךָ לְהָבִין שֶׁזֶּהוּ חֵלֶק מֵעֶצֶם הַמַּהוּת שֶׁל לֵיל שִׁמּוּרִים זֶה בָּהּ נִכְנָסִים בָּנוּ הָאָרַת הַמֹּחִין שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר וְהַקַּטְנוּת וְהַגְּדֻלּוּת מְשַׁמְּשִׁין בְּעִרְבּוּבְיָא וְלָכֵן בְּדִקּוֹת מְסֻיָּמוֹת יְכוֹלִים אָנוּ לְהַרְגִּישׁ נְעִימוּת נִפְלָא וְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בַּה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁבָּחַר בָּנוּ וַעֲבוּרֵנוּ עָשָׂה אֶת כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם וּמְקַבְּלִים הִתְעוֹרְרוּת נִפְלָא וְהִתְנוֹצְצוּת הַמֹּחִין וְכוּ' וְדַקָּה אַחַר כָּךְ עֲלוּלִים אָנוּ לִמְצֹא אֶת עַצְמֵנוּ מְטַפְּלִים בְּמִיץ עֲנָבִים שֶׁנִּשְׁפַּךְ עַל הַשֻּׁלְחָן וְהַכִּסֵּא וְהָרִצְפָּה וְאֵיךְ לֹא? גַּם עַל בִּגְדֵי הָחָג הַחֲדָשִׁים... בַּהֶמְשֵׁךְ יִהְיוּ גַּם צַלָּחוֹת אוֹ כּוֹסוֹת זְכוּכִית שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, אַחִים וַאֲחָיוֹת בּוֹכִים, רָבִים, מְנַדְנְדִים, נִסְיוֹנוֹת נוֹאֲשִׁים לְסַדֵּר אֶת מְקוֹמֵנוּ וְאֶת הַ'הֶסְבָּה' הַלֹּא נוֹחָה בַּעֲלִיל. נַעַל שֶׁבְּטָעוּת נָגְעָה בַּיָּד וּמַזְקִיקִים נְטִילָה מֻחָדָשׁ שֶׁזֶּה אוֹמֵר פְּרוֹיֶקְט שָׁלֵם אֵיךְ לְהֵחָלֵץ מִמְּקוֹם יְשִׁיבָתֵנוּ הַצַּר וְהַדָּחוּק וּלְהַגִּיעַ לַכִּיּוּר בְּמִינִימוּם נְזָקִים... וְכֵן עַל זֶה הַדֶּרֶךְ.

הַמַּעֲבָרִים הַקִּצּוֹנִיִּים הַלָּלוּ מִגְּדֻלּוּת לְקַטְנוּת וּמִשָּׁם חֲזָרָה לְגַדְלוּת וְחוֹזֵר חֲלִילָה הֵם בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וְלֹא עַוְלָתָה בָּהֶם. כִּי כָּאָמוּר מְדֻבָּר בְּאוֹר הַיּוֹרֵד מִלְּמַעְלָה לְלֹא זְכוּת וְהִתְעוֹרְרוּת מִצִּדֵּנוּ וְלָכֵן מָכְרָח לִהְיוֹת בְּאֹפֶן כָּזֶה: מִצַּד רַחֲמֵי ה' יִתְבָּרֵךְ מוֹפִיעַ אוֹר גָּדוֹל וּמִצִּדֵּנוּ הֲרֵי נִמְצָאִים אָנוּ בְּקַטְנוּת דְּקַטְנוּת. וְלָכֵן, אִם בִּין תָּבִין אֶת הַהֲבָנָה הַזֹּאת הֲרֵי שֶׁתִּהְיֶה מוּכָן לְכָךְ וּתְקַבֵּל אֶת כָּל הַ'הָלוֹךְ יַלְדּ' הַלָּזֶה בַּהֲבָנָה וּבְרֹגַע, לֹא רַק שֶׁהַבִּלְבּוּלִים לֹא יְבַלְבְּלוּךָ אֶלָּא הֵם גַּם יִהְיוּ חֵלֶק מִגְּאֻלַּת נַפְשְׁךָ וְהִתְקָרְבוּתְךָ אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא אֲשֶׁר גַּם לְאֶחָד כָּמוֹךָ הַנִּמְצָא בְּקַטְנוּת דְּקַטְנוּת הוּא מְגַלֶּה אֶת חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא וְהוּא מַלְאָךְ וְהוּא וְלֹא שָׂרָף הוּא בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ יוֹרֵד אֶצְלְךָ וּבִמְקוֹמְךָ וּמִתְנוֹצֵץ בְּלִבְּךָ וְדַעְתְּךָ אֶלְקוּתוֹ - כָּךְ שֶׁהַיָּגוֹן וַאֲנָחָה עַצְמָם יַהֲפְכוּ לְסִבָּה לְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה אֲשֶׁר עַל יָדָם יוֹצְאִים מִן הַגָּלוּת כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ". וְהָבֵן הֵיטֵב לְעָבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה בְּעֵת שֶׁהַקַּטְנוּת יִתְפֹּס אֶת מְקוֹם רֹאשׁ הַשֻּׁלְחָן וְיִמְשֹׁל בְּכָל מִשְׁתַּתְּפֵי הַ'סֵּדֶר' כִּבְשֶׁלּוֹ...

ה) וּלְפָחוֹת תָּבוֹא מוּכָן הֵיטֵב הֵיטֵב שֶׁבְּכָל מִקְרֶה יִהְיֶה מַה שֶּׁיִּהְיֶה לֹא תִּתֵּן לֵיצֶר לְהוֹבִיל אוֹתְךָ אֶל עֵבֶר גָּלוּת הָעַצְבוּת וְעַצְבָּנוּת וְשֶׁלֹּא תִּכָּשֵׁל חָלִילָה בְּכַעַס אֲשֶׁר שְׁנֵיהֶם גַּם הָעַצְבוּת וְגַם הַכַּעַס הֵם חָמֵץ וּשְׂאוֹר (לק"ה) וְהֵם אֲסוּרִים בְּמַשֶּׁהוּ אַדְרַבָּה תִּשְׁתַּדֵּל לְהַשְׁכִּין שָׁלוֹם וְרֹגַע וְשִׂמְחַת יוֹם טוֹב אֵצֶל שְׁאָר בְּנֵי הַבַּיִת.

ו) וְזָכוֹר תִּזְכֹּר שֶׁשֹּׁרֶשׁ הָעַצְבוּת וְהַכַּעַס הוּא הַגַּאֲוָה וְכֹחִי וְעֹצֶם יָדִי אֲשֶׁר הוּא עִקַּר הָחָמֵץ אֲשֶׁר הָרוּחַ גְּבוֹהָה שׁוֹלֵט בּוֹ וּמַתְּפִיחוּ מֵרֹב גַּאֲוָה וְכָבוֹד עַצְמִי... (לק"ה) וְהַמַּצָּה הַקְּדוֹשָׁה נִקְרָא 'לֶחֶם עֹנִי' (וְעוֹשִׂים כַּמָּה עִנְיְנֵי עֲנִיּוּת וַעֲנָוָה בְּלֵיל הַסֵּדֶר כַּמּוּבָא בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת) וְדַיְקָא בְּכָךְ שֶׁתַּשְׁפִּיל עַצְמְךָ וְתֵדַע שֶׁאֵין לְךָ זְכוּת שֶׁהַכֹּל יֵלֵךְ כַּסֵּדֶר וְאֵין לְךָ כֹּחַ וְעֹצֶמָה וְחָכְמָה לְהוֹצִיא אֶת תָּכְנִיּוֹתֶיךָ (גַּם הַקְּדוֹשׁוֹת) לִפֹּעַל אֶלָּא תִּמְסֹר אֶת כָּל הַנְהָגוֹת הַסֵּדֶר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה כִּרְצוֹנוֹ (שיחות הר"ן ב') וְתִהְיֶה אַחַר כָּךְ מְרֻצֶּה אֵיךְ שֶׁהוֹלֵךְ וּמִתְנַהֵג - דַּיְקָא בְּכָךְ תִּתְנַקֶּה מִן הֶחָמֵץ וְתִזְכֶּה לִקְדֻשַּׁת הַמַּצּוֹת וְתֵצֵא מִמִּצְרַיִם שֶׁהָיָה בִּזְמַנּוֹ אִימְּפָרְיַת הַכֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי וְהַכְּפִירָה בְּהַנְהָגַת וְהַשְׁגָּחַת ה' יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר נָטְלוּ תִּשְׁעָה קַבִּים כִּשּׁוּף שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ "הַכְחָשַׁת פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה" (גמרא) "וּמִצְרַיִם הֵם הַפֶּה הַנִּסִּים" וְהָאֱמוּנָה בַּהַשְׁגָּחָה (תורה ז') וְתִזְכֶּה לְמֹחִין שֶׁל מַצָּה שֶׁהֵם דַּעַת שֶׁל עֲנָוָה וְשִׁפְלוּת וְהַשְׁגָּחָה לָדַעַת שֶׁאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לְתַכְנֵן וּלְנַהֵל אֶת צְעָדֵינוּ כְּלָל וְעִקָּר וְאָנוּ בְּיַד הַבּוֹרֵא כַּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר - וְאֵין לְךָ גְּאֻלָּה מִמִּצְרַיִם יוֹתֵר מִזֶּה. וְהַדְּבָרִים מְקַבְּלִים מִשְׁנֶה תֹּקֶף וּבְהִירוּת כְּלָל עוֹלְמֵי בָּעֵת צָרָה שֶׁאָנוּ עֲתָה בָּהּ אֲשֶׁר יִמּוֹטוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל וְכָל חַרְטֵמֵי מִצְרַיִם פְּרוֹפֶסוֹרִים רוֹפְאִים מַדְעָנִים עֲשִׁירֵי תֵּבֵל וּמְלָכִים וְשָׂרִים וְרוֹזְנִים וּבַעֲלֵי כֹּחַ עוֹמְדִים חַסְרֵי אוֹנִים וְכָל גַּאֲוָתָם וְכֹחַ וְעֹצֶם יָדָם מִתְאַדָּה בְּבֹשֶׁת פָּנִים מוּל בְּרִיָּה קַלָּה שֶׁיָּצְאָה מִלִּפְנֵי אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל הַמַּכָּה בְּעֶבְרָתוֹ כָּל חַכְמֵי הַטֶּבַע וּמְשַׁבֵּשׁ אֶת כָּל תָּכְנִיּוֹת חַיֵּי יוֹשְׁבֵי לְתֵבֵל - יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל רַק לְחַיִּים וּלְטוֹבָה אָמֵן.

יכולים אנו להרגיש נעימות נפלא ושמחה גדולה בה' יתברך שבחר בנו ועבורנו עשה את כל הנסים והנפלאות באדמת בני חם ומקבלים התעוררות נפלא והתנוצצות המוחין וכו' ודקה אחר כך עלולים אנו למצא את עצמנו מטפלים במיץ ענבים שנשפך על השלחן והכסא והרצפה ואיך לא? גם על בגדי החג החדשים...

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיוצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63 שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

אלו דברים כתב מוהרנ"ת לאחר ששיכל את תלמידיו האהובים וכמה בני משפחתו ומכריו במגיפת הכולרה **בשנת תקצ"א**? כיצד התעודד בתוככי המצב הקשה כשסביבו נפלו קרבנות רבים מספור? מי היה האורח היחיד שהגיע אליו **לשבת חנוכה** באותה שנה? ומדוע פרץ רבי נתן בבכי באמירת 'ויהא רעווא' בליל שבת? | קורותיו המופלאים של **התלמיד הנאמן**, כפי שהם משתקפים מתוך אגרותיו הקדושות ולאור מאורעות התקופה | ה' לי לא אירא

ד. ברסלבר

מן המיצר

קראתי י-ה

תלאות והרפתקאות רבות עברו על מורנו רבי נתן במשך ימי חייו הקדושים, ומתוך הצירופים והניסיונות הרבים דעדו עליו, התנשא כארי ופעל והכין לדורות עולם, פתח שערי גן עדן וסלל לכל באי תבל את דרך התיקון הגאולה והישועה.

אחת השנים הקשות לו וליהודי אירופה בכלל, היתה שנת תקצ"א. מלבד סבלו מצד מתנגדיו, וגזירת ה'קנטוניסטים' הנודעת - לקיחת נערי וילדי ישראל לצבא הצאר שנכנסה באותה עת לתוקפה - בחורף של אותה שנה, פרצה באזור מגיפת ה'כּוֹלֶרָה' (החיידק האחראי להתפרצות המחלה ששמה 'יבריו כולרה' מכונה פסיקון משום שצורתו כצורת פסיק והוא פוגע במערכת העיכול) שהפילה רבי-רבבות חללים, ונקראה בפי העם 'חולי-רע', ר"ל.

ותהי לחרדת אלקים

כותבי קורות הימים מספרים, כי מגיפה זו פרצה במזרח הרחוק בשנת תקפ"ח ונמשכה עד תקצ"ז, את תחילת דרכה עשתה בהודו וסין ומשם עברה לרוסיה ולשאר אירופה, עברה אף את האוקיינוס האטלנטי והתפשטה אף באמריקה, ואף יהודי ארץ ישראל סבלו מנחת זרועה.

בספר 'תולדות שלמה' - תולדות הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל, מתוארות הנסיבות להפצתה באירופה:

"ויהי בשנת תקצ"א והנה דבר באופל יהלוך ומצפון פתחה הרעה זו מחלת החולי רע ר"ל, אשר משכנה הי' מעולם במדינת אזיא ועקבותיה לא נודעו בכל מדינת איירופא, רק ע"י המלחמה שהי' אז למדינת רוסיא ומדינת הטורקייא הודבקו אנשי המלחמה עם המחלה הנ"ל והביאו אותה למדינת רוסיא ומשם נפצה על פני כל הארץ, ותהי לחרדת אלקים בכל מקום בואה".

העיר ברוד, בה כיהן רבי שלמה קלוגר, שתתה את כוס התרעלה עד תומה וחללים רבים נפלו בה. הגאון ה'חתם סופר' כתב מכתב לחותנו הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, ביום ח"י תמוז תקצ"א:

"שלשום הגיעני מכתב תשובה א' מבראד מהגאון מו"ה שלמה קלוגר, ושם נאמר כי תלי"ת שמה שקטה המגפה והרויח ה' להם, אך במשך ה' שבועות מתו קרוב לאלפים תלמידי חכמים יראי שם ר"ל, ומשארי ערי גאליציא קיבלתי מכתבים וכולם מבקשים ממני שאעורר לב מו"ח הגנ"י להתפלל בעד שארית הנמצאה" (כרם שלמה, קונטרס ז')

אמנם ידוע, שעל אף מימדי המגיפה ההמוניים, פגעה היא פחות בקהילות ישראל אשר אמונים היו על ההלכה המחייבת ניקיון הגוף לכל דברים שבקדושה ולפיכך הגורם של חוסר נקיות כמעט ולא היה קיים, ברם אחד הגורמים להפצתו גם בין היהודים, היו מי השופכין מהם שתו רבים וטובים והיה בהם כדי להדביק ולמוטט רבים מבני עמנו.

בית הכנסת הגדול בעיר ברסלב, נבנה בשנת תקל"ן לערך

באותם ימים התפרסם מכתבו של רבי עקיבא איגר, שהורה:

"בענין תפילה בבית הכנסת, לדעתי זה אמת שהקיבוץ במקום צר אינו נכון, אבל אפשר להתפלל כתות כתות ובכל פעם במתי מעט" (אגרות סופרים כ"ט), והוא מוסיף וכותב "לומר אחר תפילה ערב ובוקר תהילים איזה מזמורים שיבחר מעכ"ת ואח"כ הנוסח אל רחום שמך, ענינו ה' ענינו, מי שענה ויהי רצון אחר תהילים... ולומר בבוקר ובערב אחר פ' התמיד בציבור כל נוסח פ' הקטורת"

הגרעק"א גם פרסם הוראות לשמירת הגוף:

"ולהישמר מאד מלהתקרר... שלא לאכול מאכלים רעים... להיות נקי שלא להשהות טינוף ולכלוך בבית ובכלל הזה להחליף איזה פעמים בשבוע כתונת מכובס ונקי, שלא לדאוג ולהרחיק כל מיני עצבות, שלא לילך בלילה באוויר העיר, ובצהריים כשהחמה זורחת, טוב לטייל על פני השדה לשאוב אוויר ולפתוח חלונות בבוקר שיבוא אוויר בחדרים".

ומעיד הוא כי בזכות התקנות התפילות והצדקות שהנהיג בעירו הוטב מצבם משאר הערים הסובבות אותם. "והיא שעמדה לנו התפילות והצדקות שגברו עלינו חסדי ה' שלא גברה המחלה כל כך בעירנו ב"ה, כה יגמור ה'

"וככה וככה עברו על ימי אבותינו כמובא בספרים כמה מיני דבר וחרב רחמנא לצלן עברו בכל הדורות, לפעמים במדינה זאת ולפעמים במדינה זאת. והכל בשביל הניסיון והבחירה"

חסדו בעדנו ובעד כל הבוטחים עליו ומצפים לישועתו".

מגיפה זו פרצה בעיצומם של הימים בהם עסק מוהרנ"ת בגיוס כספים לבניית הקלויז באומן, כפי שמספר הוא בספרו 'ימי מוהרנ"ת' אות קח:

"...ואז סמוך לאותו ראש השנה שלח השם בלבי התעוררות חזק שאכניס עצמי בכל כוחי להתחיל לעסוק בבנין בית המדרש בשביל הקיבוץ הקדוש שלנו באומין ... עד שבחמלת השם הנחתי יסוד הבנין הקדוש בשנה הזאת היא שנת תקצ"ב בחודש חשון, ועסקתי בזה שתי שנים לקבץ מעות ולקנות הפלאץ (=השטח) וכו' ועבר בזה מה שעבר, בפרט בשנה שעברה, שהיא שנת תקצ"א, שיצאה בעולם החולאת המר שקורין חאליערע רחמנא לצלן, שהיה קשה מדֶבֶר רחמנא לצלן, שהמית אלפים ורבבות נפשות. וכל החורף היה העולם סגור, השם יתברך ירחם מעתה".

רבי יצחק מטולטשין

העיר טולטשין, בה התגורר רבי יצחק בנו יקירו של מוהרנ"ת - שהיה באותה עת אברך בן עשרים ושלוש מטופל בילדים רכים - היתה מהראשונות שנפגעו קשות מהמגיפה. השמועות שהגיעו מטולטשין היו מדאיבות, רבי יצחק רצה לברוח מן העיר ולישב בבית אביו בברסלב עד יעבור זעם, הוא שיגר לו מכתב בו ביקש שישלח עבורו עגלה שתביאו מטולטשין. למחרת בוא מכתבו, בבוקר יום שישי י' כסלו תקצ"א, ניסה מוהרנ"ת להשיג בעל-עגלה אך לא עלה בידו, במחשבה שניה עלה בדעתו שלא כדאי שבעת כזו יגיע בנו לברסלב, משום שבאותו זמן השתכן בעיר גדוד צבאי במטרה לצוד נערי ישראל, יהודי העיר שנתקפו בפחד נורא הסתירו את ילדיהם כל אותם ימים, מוהרנ"ת הבין שעדיף להמתין עד שהגדוד יעזוב את העיר, למרות שר' יצחק עבר את גיל חובת הגיוס, מכל מקום עדיף שלא ייחשף לעיני ציידי הצאר.

אולם כעבור כמה שעות, ממש סמוך לכניסת השבת, הגיע מכתב נוסף מרבי יצחק, בו הוא מתאר את המצב האיום השורר בעיר, כשהמגיפה מפילה חללים רבים. מוהרנ"ת עמד מרעיד למקרא תיאורו, מיד עם צאת השבת כתב מכתב לבנו שיבוא לברסלב, את המכתב מסר בידי ר' פנחס 'נאמן' - שליח להעברת דואר. עד יום שני ציפה בכיליון עיניים לתשובה מבנו, אך זו בוששה לבוא. בליל שלישי פגש את ר' פנחס ושאלו מדוע טרם הגיע מכתב מבנו, והוא השיב "גם מכתבכם עדיין אצלי, כי לא שלחו שום אגרת ביום א'".

"**ונבהלתי מאוד**", מספר מוהרנ"ת לבנו במכתבו מיום ג' וישלח (=י"ד כסלו), "**וראיתי כי מאת ה' היתה זאת. כעת איני יודע כלל לתת עצות בנפשי, כי פה יש חילוקי דעות הרבה בענין הנשמע מקהילתכם, קצת שוחקים מזה וקצת אומרים להיפך, על כן איני יודע מה לעשות. אך איך שהוא, אתה תראה לבוא לפה תכף ומיד בלי איחור ועיכוב כלל, ואם זוגתך תחי' ובנך שיחי' רוצים גם כן לבוא לפה - הטוב בעיניכם עשו, כי אני איני יכול לגלות דעתי בזה, מחמת שאיני יודע מה נעשה בקהילתכם באלו הימים. אך איך שהוא, על כל פנים תבוא אתה מיד. יתר מזה אין להאריך, וה' יצילכם מכל רע**".

רבי נחמן מטולטשין, תלמידו הנאמן של

יהודים בעיר ברסלב

מוהרנ"ת, מציין בספר 'מכתבי מוהרנ"ת' בהערתו בשולי המכתב הנ"ל: **"ענין חולאת הנזכר כאן הוא, כי באותו השנה היה הפעם הראשון החולאת שקראו אחר כך בשם חלירע רחמנא לצלן".**

התמסרות מוהרנ"ת לתלמידו

ממש כמו המתחולל בימינו אלה - ירחם ה' מעתה - הטילו השלטונות הסגר על האזורים שהיו נגועים במיוחד בנגיף, וכתוצאה מכך היה גורלם של העניים רע ומר, באשר ביתם היה ריקם ולא היתה להם אפשרות לצאת ולחפש מזון. בימים אלה, התגלתה מסירותו העצומה של מוהרנ"ת לתלמידיו. למרות עניותו המרובה, החזיק בביתו את תלמידו ר' שמואל מנמירוב, מפתו האכילו וממימיו השקאו.

אך שומו שמים, לא ארכו הימים והחלו להתהלך שמועות על אנשים מהעיר ברסלב שנדבקו מהנגיף, ואם לא די בכך - לא אחר מר' שמואל, אורחו ובן ביתו של מוהרנ"ת, נדבק וחלה ומצבו החל לדרדר במהירות. במכתבו הבא, מי"ט כסלו, מספר מוהרנ"ת לבנו, כי ר' שמואל השוהה בביתו נדבק מן הנגיף המשתולל וסכנה נשקפת לחייו.

"ידעתי כי בוודאי יהיה נשמע אצלכם כי גם פה הגיע החולאת לכמה אנשים רחמנא לצלן. על כן אני מוכרח להודיע צערנו, היות בשבת קודש נחלש בביתי מאנ"ש הוותיק מו"ה שמואל בן מו"ה יעקב מנעמרוב וחליו כבד עליו מאוד והוא מסוכן מאוד מאוד, וגם בבית ר' יונה מלמד הסמוך לביתי נפטרה ילדה אחת אתמול, והכל מהחולאת הנשמע כעת, וגודל צערנו תבין מעצמך"

ובתוך המצב הקשה הוא ממשיך וכותב:

"אך אף על פי כן אני מחיה עצמי גם עתה במעוף צוקה הזאת בגודל חסדו הנפלא אשר הגדיל עלי יחיד קדמון יתברך שמו, שהודיענו מאור כזה אשר יודע ניגון כזה (=ע"פ ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ח' ועוד) וכו' וכו'. ולעתיד לבוא הכל יהיה נכלל בהניגון הזה כל מה שעבר על כל אחד. ברוך ה' אשר עד כה עזרנו שאנו זוכים עדיין שהיה ושיש אור כזה בעולם, לעולם לא נבוש בחסדו הגדול"

והוא מצביע על יד ההשגחה הפרטית הגלויה, שסובבה שר' יצחק לא הצליח להגיע אל ביתו, שבכך היה מסתכן בנפשו:

"גם אני מחיה את עצמי על אשר סיבב השם יתברך ברחמיו שלא באתם הנה, מה מאוד גדלו חסדי ה'"

אם לא הייתי מתבייש - הייתי מרקד...

רבי נתן מעודדו:

"נא בני חביבי אל תצטער כלל על זה, תאמין בהשם יתברך כי הכל לטובה עצומה ונוראה, והנה מגודל צערי עד הנפש -עזרני השם יתברך שהחייתי את עצמי כל כך, עד שאם לא הייתי מתבייש מהעולם - הייתי מרקד מחמת שמחה, כי חסדו גבר עלינו ואמת ה' לעולם, ומגודל הנחיצה אי אפשר להאריך. והשם יתברך ירחם על ישראל ויאמר למלאך הרף ידך".

שלושה ימים לאחר מכן, התיישב שוב מוהרנ"ת וכתב איגרת נוספת לבנו, אולם כאשר

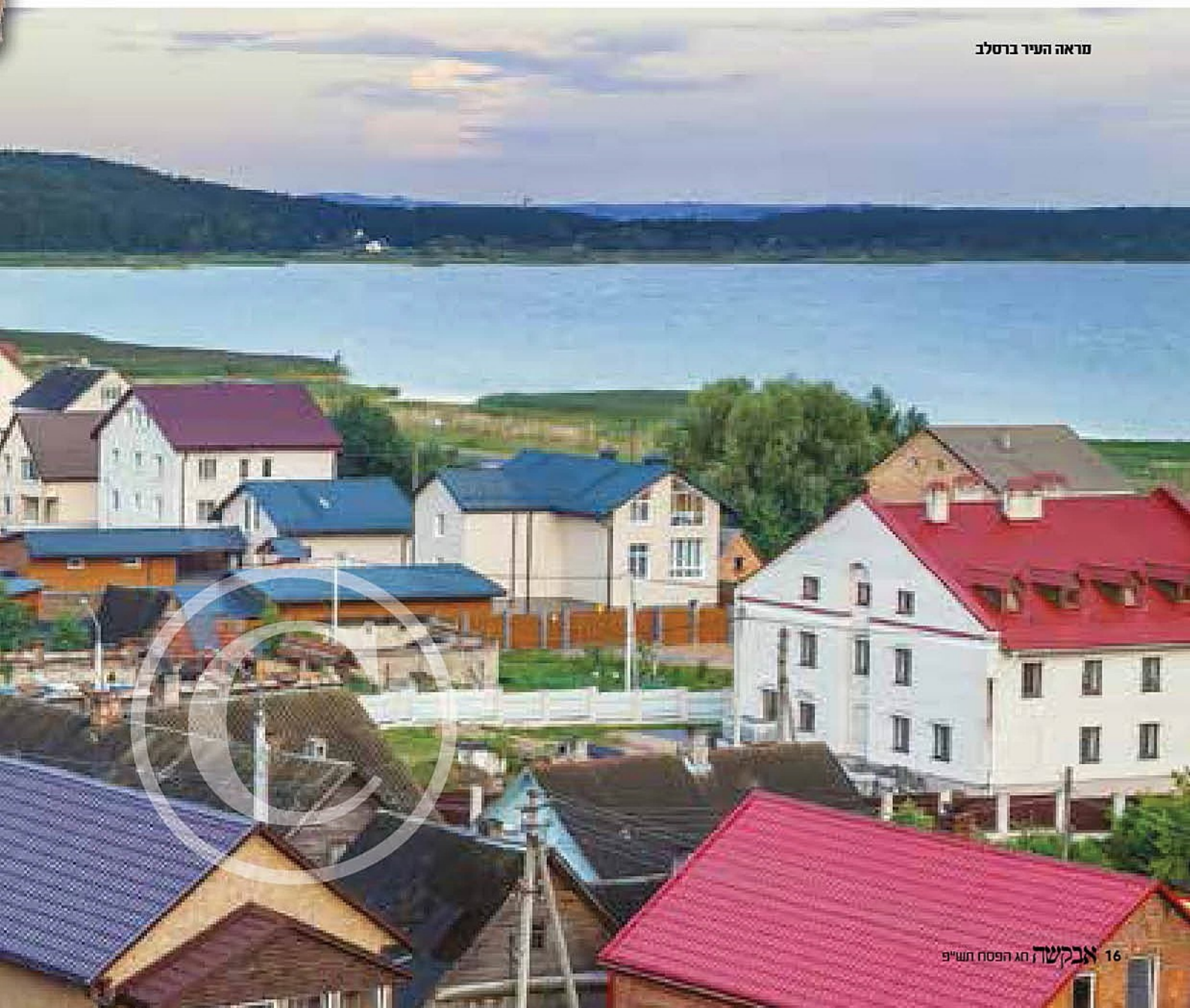

מראה העיר ברסלב

טולטשין העיר

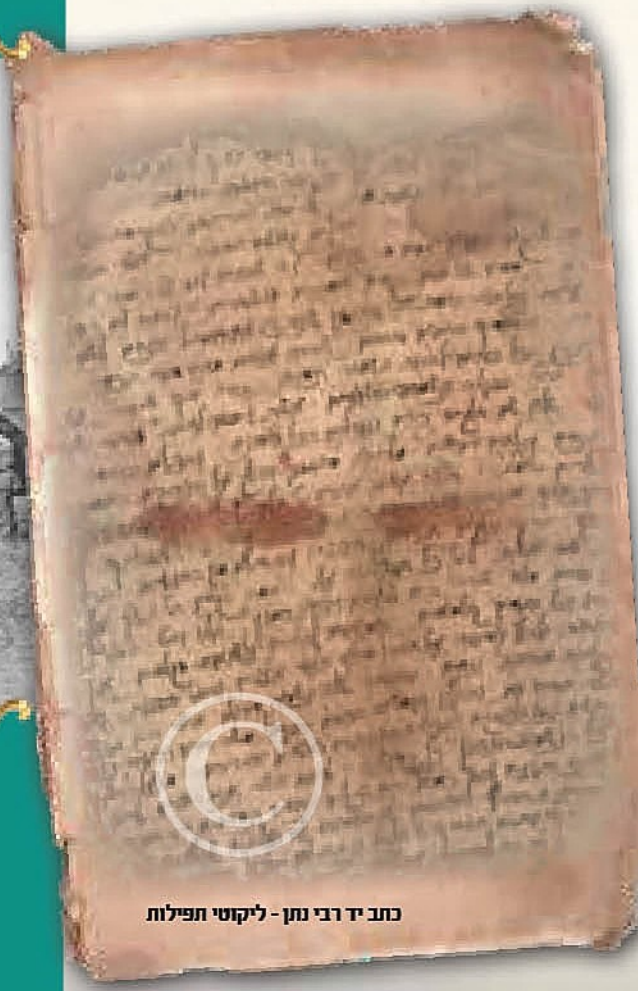

כתב יד רבי נתן - ליקוטי תפילות

מסרה בידי ה'נאמן' ר' פנחס, התברר לו שמכתבו הקודם, כמו גם מכתב התשובה מבנו ר' יצחק עם השמן-זית ששלח לו לכבוד חנוכה, מצויים בידי הנאמן והוא התעכב מלהעבירם לתעודתם. "והנה הכל לטובה" כותב רבי נתן לבנו, "כאשר אתה רואה בעיניך שהוא חסד גדול שנתעכבו האגרות בשבוע העבר ולא באתם הנה".

והוא שב ומצביע על ההשגחה הפרטית הנגלית, שכן אילו היה ר' יצחק מגיע אל בית אביו, מלבד סכנת ההידבקות שהיתה נשקפת לו, גם היו מעלילים עליו שהוא זה שהביא את הנגיף לעיר... (כשם שכבר הספיקו המתנגדים להלעיז והוציאו קול בעיר כי מי שבא לבית מוהרנ"ת, נדבק מן הנגיף...). **"ועתה תשער בדעתך גודל הצער והפחד והייסורים שהי' לנו אם הייתם אתם גם כן בכאן, ובפרט שהכל היו אומרים שנתגלגל על ידכם חס ושלום. ברוך העושה נפלאות לבדו שסיבב ברחמיו שנתעכבתם בביתכם, השם יתברך ישמרכם לעד"**

וכאן מגיע מוהרנ"ת אל הבשורה המצערת על פטירת תלמידו בביתו:

"ודע בני, כי ברוך דיין האמת שופט בצדק לוקח נפשות במשפט, כי ביום ב' (=כ' כסלו) בעת מנחה נפטר ר' שמואל ז"ל ושבק לן חיים, מעי מעי אוחילה, הוי אחי, הרחמן הוא יגדור פרצות עמו ישראל ויתן לנו חיים טובים וארוכים"

הכל היה בשביל התכלית האמתי

והוא ממשיך:

"זאת נחמתי בעניי, כי תהילה לאל ה' יתברך יודע [ש]כוונתי רצויה לשמים בכל העסק הזה, כי לא היה לי שום עסק של משא ומתן מעסקי העולם עמו ז"ל, כי אם מה שהיה בביתי, הכל היה בשביל התכלית האמתי שיעמוד לו לנצח שיזכה לשמוע אצלנו דברי עתיק יומין וכו' וכו', וגם כל

כשנודע לשלטונות על מקרה הפטירה נשלח רופא אל ביתו כדי לצוות על הסגר הבית. וכל זאת שלושה ימים לפני שבת-חנוכה - המועד הקבוע להתקבצות אנשי שלומנו בבית רבי נתן לשמוע מפי קדשו דברי אלוקים חיים...

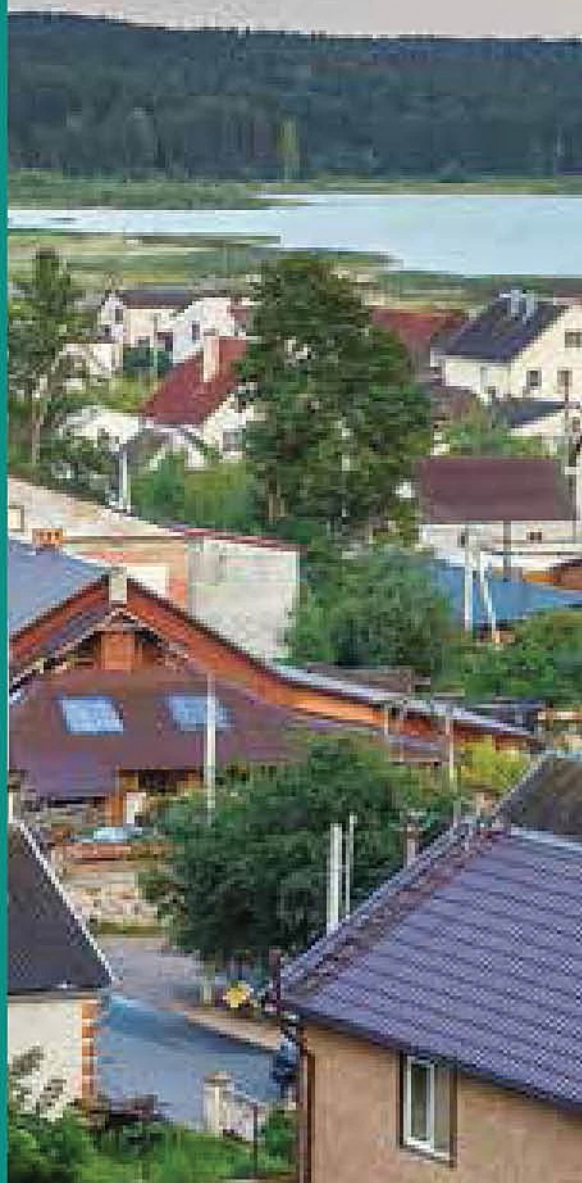

ציון רבי יצחק בן מוהרנ"ת בצפת סמוך ל'בית יוסף'

כוונתו ז"ל היה רק בשביל זה, ובוודאי הוא לו לטובה נצחית כל מה שקיבל ממני דברי אמת שקיבלתי מפי הסבא דסבין נחל נובע מקור חכמה ז"ל"

מלבד הצער על אובדן תלמידו חביבו, ריחפה כעת אימת 'הסגר' על בית מוהרנ"ת, היות וכשנודע לשלטונות על מקרה הפטירה נשלח רופא אל ביתו כדי לצוות על הסגר הבית. וכל זאת שלושה ימים לפני שבת-חנוכה - המועד הקבוע להתקבצות אנשי שלומנו בבית רבי נתן לשמוע מפי קדשו דברי אלוקים חיים...

"ומאליך תבין גודל הפחד שהיה בכאן" משיח מוהרנ"ת את לבו, -"כי הדאקטיר היה בכאן ביום א', אף שלא קריתי אותו, ורצו לסגור ביתי חס ושלום, והשם יתברך ברחמיו חמל עלי, כי רבים מאוהבי אמרו שהיה ראוי לסגור חס ושלום, רק מחמת שגם אצל שכני ר' יונה נפטר בתו הקטנה ולא סגרו את ביתו, על כן חמלו עלי גם כן, ומאליך תבין שבוודאי היה יסורים גדולים ופחדים עצומים בזה, אך הכל היה בחסד, כי השם יתברך ברחמיו לא הניח לצער אותי הרבה, כי חסדו גדול עלי בכל עת אשר אין לשער..."

באותה שנה היו שתי 'שבתות חנוכה', ולפיכך ממליץ רבי נתן לבנו שלא למהר להגיע, עד אחרי שבת: **"כעת מאליך תבין, שאף על פי כן אין מהראוי שתבוא תיכף לפה, וכפי הנראה הנכון שתבוא לכאן אחר שבת קודש הבא עלינו לטובה, ובלבד שתחקור תחילה אם מניחין לכנוס לפה אנשי טולטשין, כי איני רוצה שיהיה לי יסורין מזה חס ושלום חס ושלום.**

"והנה אהובי בני חביבי, מאהבתך הודעתיך הכל באריכות, והנה מכל זה יוכל המשכיל להתעורר מאוד להתקרב להשם יתברך מכל מקום שהוא. כי אנו רואין בעינינו כל מה שעובר על האדם בהצל העובר הזה, והנה בטני מלא מלים אך אין הפנאי מסכים להאריך, אם ירצה השם כאשר תהיה פה אספר לך הכל באריכות. אולי תשמע ותבין חסדי ה' ונפלאותיו אפילו בעת צרה רחמנא לצלן, שהוא ענין 'בצר הרחבת לי', שבתוך הצרה עצמה יש כמה הרחבות.

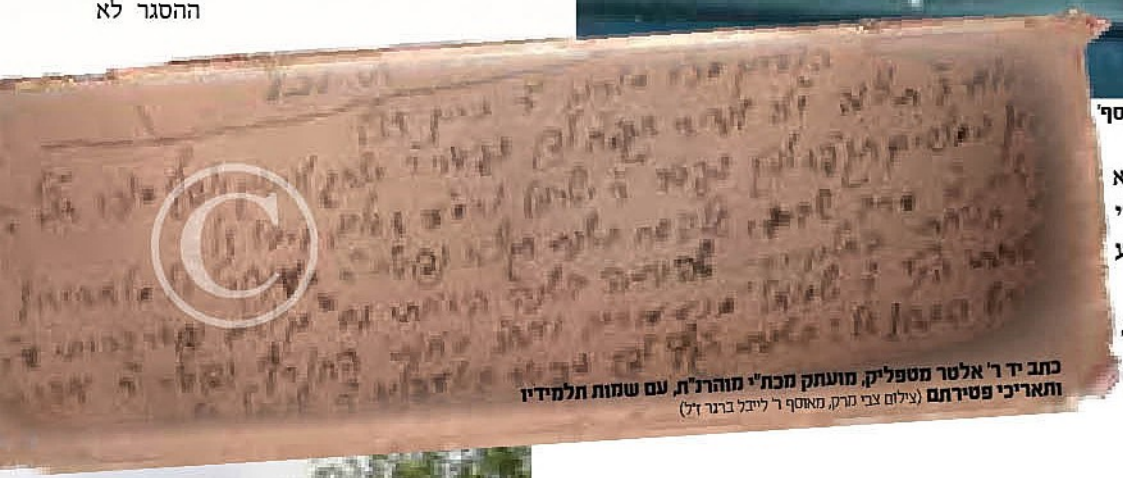

כתב יד ר' אלטר מטפליק, מועתק מכת"י מוהרנ"ת, עם שמות תלמידיו ותאריכי פטירתם (צילום צבי מרק, מאוסף ר' לייבל ברנר ז"ל)

עצם היראה, עצם החיים, עצם הטוב

"ואני חזק עתה בדעתי, תהילה לאל, שכל העולם צריכים מאוד מאוד לשמוע ולקבל דברינו שקיבלנו, אשרי מי שיזכה לזה. ואני כל ימי חלדי אייחל להודיע ולהשמיע, לכל מי שירצה לשמוע, את כל טוב גנזי אוצרי אוצרות של חיים נצחיים, אוצרי יראת שמים, אשר הצפין אצלי עצם היראה, עצם החיים, עצם הטוב, הוא אדמו"ר ז"ל. השומע ישמע וכו', כי מלבד מה שאנו מאמינים בהאמת, אנו רואים בעינינו שכאשר מגיע קצו של האדם - כמה וכמה הצליח בכל שעה ובכל רגע שהלך בדרכי האמת שקיבלנו מרבינו ז"ל ובפרט במה שזכה כל אחד שהיה לו התבודדות ובמה שהיה על ציון שלו הקדוש..."

וכאן מרחיב רבי נתן את היריעה על תלמידו יקירו ששבק חיים אך לפני יומיים:

"והנה זה ר' שמואל ז"ל שנפטר, בוודאי אתה ידעת אותו היטב, ותדע שנשמתו יצאה בטהרה, ודיבר דיבורי אמונה בכל עת עד שיצתה נשמתו. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים. מה גדלו חסדי ה' שזיכיתי אותו שיהיה לו כל פעם התבודדות בשדה בין הרים ומחילות עפר, והלך בדרך הישר, בדרך התורה כל ימיו ונפטר בשם טוב, וקיוויתי לה' שבוודאי יקרבו שם הבעל השדה, כאשר אמר בעצמו קודם הסתלקותו הקדוש למעלה למעלה: 'מה לכם להתיירא, מאחר שאני הולך לפניכם ומה אם הנשמות שלא הכירו אותי' וכו' כאשר כבר שמעת כל זה. והשם יתברך יאריך ימיכם ושנותיכם וימי כל אנ"ש וימי כל ישראל, עד שיזכו לידע ולהכיר מי היה בעולם בדורות הללו אשר הניח אחריו תורות ושיחות וסיפורים ומעשיות כאלה ובפרט המעשה של הז' בעטלירש. אשרינו מה טוב חלקנו" - - -

מוהרנ"ת ציפה לבואו של בנו לשבת חנוכה השני, אולם בהגיעו "חטבת משהבין כי יתכן ובגלל ההסגר לא

מראה העיר ברסלב

יוכל להגיע, ישב לכתוב לו מכתב קצר נוסף: **-"מכתבך קיבלתי, והיה לי לנחת גדול מאוד מאוד בראותי שדברי עושים רושם אצלך, והחייתני בדבריך הרבה עד שהועילו גם כן לעבודת השם יתברך, ברוך השם אשר עזרני עד כה. כעת אין אני יודע מה לכתוב לך, כי הייתי מצפה שתבוא על שבת חנוכה הבא עלינו לטובה, וכעת איני יודע אם תוכל לבוא כפי הנשמע, וגם פה אינו יפה כלל כעת. ובוודאי נשמע אצלכם כי היום נעדרו שני אנשים, ייטיב השם יתברך להבא, המקום ירחם"**

לאחר דברי התחזקות הוא מסיים: **-"וגם תחזק עצמך בשמחה. כי הכל מודים שדייקא כעת צריכין לחזק עצמו בשמחה הרבה, ותהילה לאל יש לנו לשמוח גם עתה, והשם יתברך בעצמו ימתיק דינים מעלינו ומעל כל ישראל בזכות הצדיקים קדושים אשר בארץ המה אשר בזכותם אנו חיים וקימים".**

אורח יחיד בשבת חנוכה

המצב הכללי נתן את אותותיו, שניים מאנ"ש שבאו מלאדיזין אל מוהרנ"ת לשבת חנוכה, ברחו בבהלה עוד לפני שבת כשנתוודע להם על פטירת ר' שמואל בביתו, וכך ארע שלשבת חנוכה הגיע מחוץ לברסלב אל מוהרנ"ת תלמיד אחד בלבד! הוא האברך ר' חיים נחום מזוויניגרודקה. ר' חיים נחום זה, מתלמידיו המסורים של מוהרנ"ת, היה אחד מבני הנעורים שסידרו את אותיות ה'ליקוטי תפילות' לדפוס שבבית מוהרנ"ת כשש שנים קודם לכן. זכה ר' חיים נחום להיות היחיד שישב לפני מוהרנ"ת ושתה בצמא את דבריו הקדושים באותה שבת חנוכה.

לאחר שבת מספר רבי נתן לבנו:

"ובוודאי כבר נשמע לך את כל אשר עבר פה, ייטיב ה' להבא. ומוסר כתב זה יספר לך הכל. המקום ירחם, המקום ירחם, ותהילה לאל אתנו החיים והשלום, ה' ישמרנו תמיד מעתה ועד עולם, הכלל כי עת צרה גדולה היא, על מי לנו להישען כי אם על אבינו שבשמים.

"על שבת חנוכה לא הי' לנו שום אורחים כי אם ר' חיים נחום שיחי'. ר' אייזיק מלאדיזין ור' יעקב חתן ר' בער מלאדיזין - נסעו בבהלה מפה ביום ה' העבר מגודל הפחד, וכל מה דעבד רחמנא לטב עבד, ואף על פי כן היה השם יתברך בעזרנו, ודיברנו דברי תורה אתמול בהשלוש-סעודות, דברים חדשים ונפלאים מאוד. בוודאי היה כדאי לבוא בשביל זה אלפים נפשות לפה, אך מי יודע גדולתו של יוצר בראשית איך הוא מתנהג בחסדו כל דור..."

והוא מעורר את בנו לשים לב למה שמתרחש עם כל אחד, **"ובזמנים הקודמים נדמה שאין צרות ומניעות גדולים מהם, ועתה רואים מה שיכול לעבור, רחמנא לצלן. השם יתברך יציל ברחמיו, אך באמת הכל לטובה...**

"...וחלילה לפטור את עצמו עתה מתורה ותפילה, כדרך שנמצאים הטועים בזה, לא באלה חלקנו, כי אף על פי שנמצאים עתה ביטולים הרבה מחמת הצרות רחמנא לצלן, אף על פי כן לעומת זה צריכים עתה להתעורר ביותר בהתגברות יותר, מאחר שרואים בעינינו מה שרואים... כי כבר דיברנו הרבה בזה שהעיקר הוא 'היום אם בקולו תשמעו', 'היום' דייקא, יהיה איך שיהיה".

במכתבו מי"ב טבת, שלח רבי נתן לבנו ובני ביתו מכתב קצר עם דברי תנחומין, מתוכו מובן שרבי יצחק וזוגתו שיכלו ל"ע את אחד מילדיהם:

"כעת אין בלשוני מילה מגודל הצרות והטרדות... השם יתברך ינחם אתכם מהרה ויבטל מעליכם ומכל ישראל כל הדינים וכל הגזרות וישמח נפשכם ויבשרנו בשורות טובות זה מזה תמיד.

"לזוגתך היא כלתי הצנועה מרת חנה תחיה ולבנך דוד צבי נ"י. למען השם שלאגט ארויס דעם צער פון אייך, גלויבט וואס השם יתברך טיט איז אלץ לטובה, זעהט אז א מענטש בדארף נאר טראכטין אויף דעם תכלית, אין זייט ניט בייז, אין זארגט ניט, השם יתברך זאל אייך טרייסטין מיט אלים גוטין בתוך כל ישראל (=השליכו את הצער מכם, האמינו שכל מה שעושה ה' יתברך הכל לטובה, התבוננו כי האדם צריך לחשוב רק

כשהגיע מוהרנ"ת ז"ל לומר בתפילת "ויהא רעוא" - "ויזמין ויתייהב לנא מזונא ופרנסתא טבתא בלי צרה ועקתא" התלהב מאוד וחזר כמה פעמים על המלים האלה בהתעוררות רבה שלא כדרכו, ופרץ בבכי ובדמעות שליש

על התכלית, אל תכעסו ואל דאגו, ה' יתברך ינחם אתכם בכל טוב בתוך כל ישראל)".

הכל בשביל הניסיון והבחירה

לא חלף אלא זמן קצר ולמוהרנ"ת נודע כי גם חמותו של רבי יצחק הלכה לעולמה. במכתב שכתב למחרת הוא מספר לבנו:

"ביום אתמול בישרוני בבית המדרש שיש מכתב מאתך, וששתי כעל כל הון. ובאתי לביתי ופתחתי אותו ועמדתי מרעיד, כי לא שמעתי מקודם כלל שמועה לא טובה כזאת מחמותך ז"ל, "צדיק ה' בכל דרכיו" וכו'. ובודאי אני מבין מרחוק עוצם צערך ובלבול דעתך, אך גם אתה ראוי לך להבין צערנו ובלבול דעתנו, כי כבר הודעתיך מה שהיה בביתי בעת שנפטר ר' שמואל ז"ל המקום יצילנו מעתה. והנה זה יותר משני שבועות אשר בערה אש ה' בכמה וכמה נפשות הקדושות שנעדרו הרבה באלו הימים המעטים, המקום ירחם ויאמר למלאך הרף ידך.

"...ראה בני וחכם, מה שעובר על האדם בימי חיי הבלו והכל לטובה. בני ראה גם ראה הבל העולם, הבל הבלים, הבל הבלים. ואם קהלת אמר שבעה 'הבלים', ראוי לנו לומר אלפי אלפים ורבי רבבות הבלים. ראה בני מה שעובר על האדם בימי חייו, וככה וככה עברו על ימי אבותינו כמובא בספרים כמה מיני דבר וחרב רחמנא לצלן עברו בכל הדורות, לפעמים במדינה זאת ולפעמים במדינה זאת. והכל בשביל הניסיון והבחירה. למען השם, למען השם, שנתחזק ונעתיר לה' שיהיה הכל לטובה, בבחינת 'יראת ה' לחיים' ולא למוות. היינו שעל ידי כל מה שעובר נזכה להתקרב יותר להשם יתברך, ולזכור בהתכלית האמת, שהכל הבל הבלים, הבל נדף..."

במכתבו הבא מי"ח טבת, הוא שופך צערו על הצרות והאבדות שפקדו בזו אחר זו את בית בנו אהובו (בתרגום ללשה"ק):

"ילדים אהובים, אתם יכולים להבין מאליכם את הצער ממכתבכם, ממה ששמעתי את הבשורות מביתכם, אחת אחרי השניה, שהשם יתברך ירחם כבר, מי יכול היום לעזור? רק ה' יתברך לבד, ואנחנו לא יכולים כי אם לבקש ממנו תמיד, אולי ירחם. מן הסתם שמעתם מה קורה פה, הרבה אומרים שפה חס ושלום יותר גרוע מאשר בטולטשין, הרבה מאוד אנשים נעדרו, שהשם יתברך ירחם כבר. ולכן איזו עצה אני יכול לתת, שומעים בכל יום שחס ושלום יסגרו. גם בביתי, בת אשתי חיה תחיה, איננה בקו הבריאות, השם יתברך ישלח לה רפואה שלימה בקרוב. הצער והייסורים והפחדים שיש לכל אחד עכשיו אתם מבינים מאליכם, היום אי אפשר לתת שום עצה ואי אפשר לעזור, רק לבקש את השם יתברך ברחמים ותחנונים אולי יחוס אולי ירחם.

"לעת עתה אני צופה בכל שעה לשמוע מהילדים החולים אצלכם מה שלומם, השם יתברך ישלח להם רפואה שלמה מן השמים

"בפרט בשנה שעברה, שהיא שנת תקצ"א, שיצאה בעולם החולאת המר שקורין חאליערע רחמנא לצלן, שהיה קשה מדֶבֶר רחמנא לצלן, שהמית אלפים ורבבות נפשות"

כתב הוראות מיוחדות לאותה תקופה. הגאון רבי עקיבא איגר

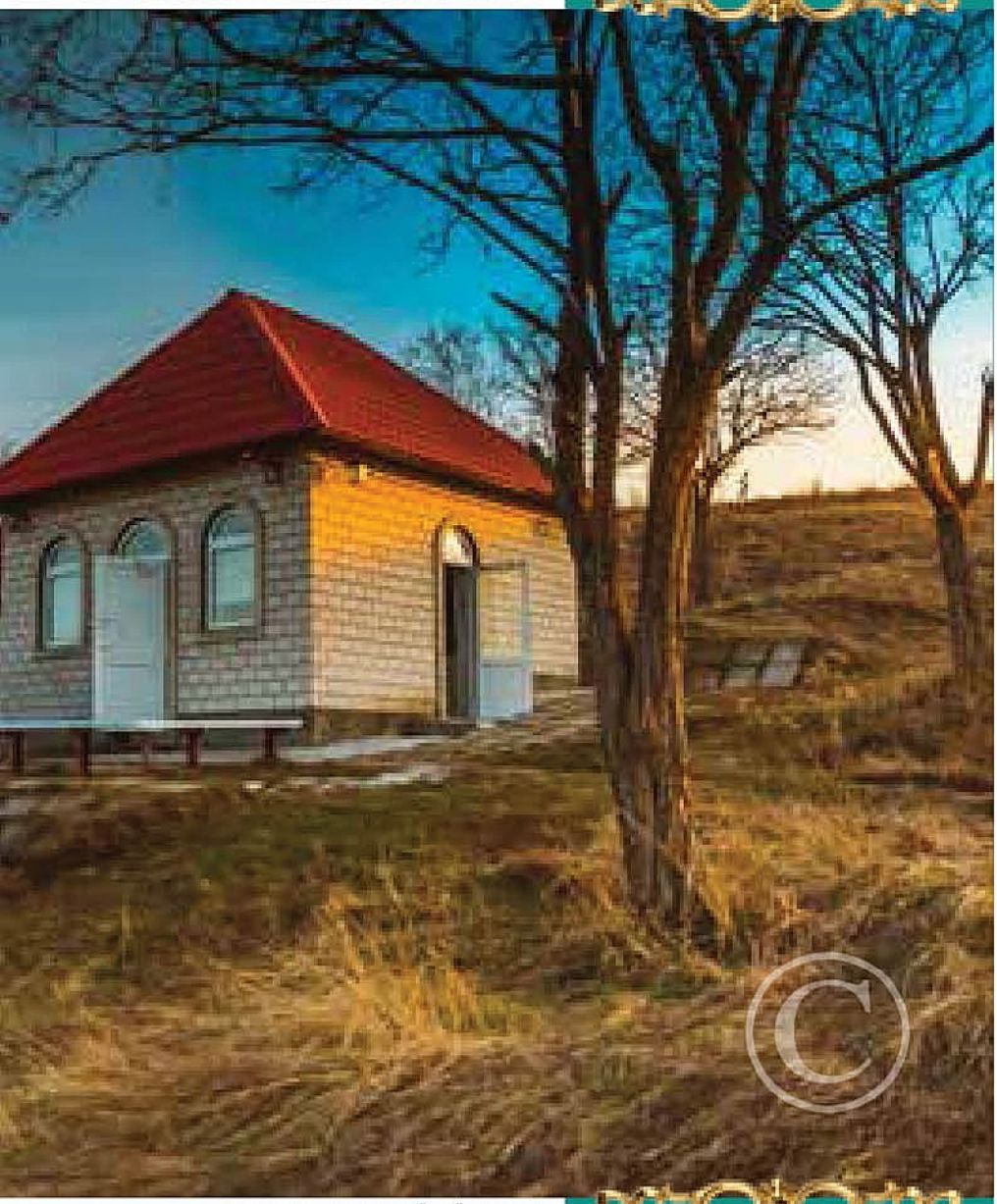

ציון מוהרנ"ת זי"ע (באדיבות 'בעולמה של ברסלב')

בקרוב וישמור את כולכם מעתה וישמח נפשיכם בכל הטובות מהרה.

"ילדים אהובים, למען ה' התחזקו ואל תעזבו את הביטחון בה' יתברך, והוא לא יעזוב אתכם חס ושלום, 'אך לא בעי ישלח יד' והוא כבר יעזור לכם וינחם אתכם בכל הנחמות וישועות גדולות. כל מה שהיה, וודאי היה לטובה ובהמשך הוא בוודאי ישמור אתכם, וכאב את בן ירצה ויחבב אתכם ויושיע לכם בכל טוב והכל יתהפך לטובה, ויותר איני יכול לכתוב מחמת הצער מכם ומכל הצדדים. השם יתברך ירחם עלינו ועל כל ישראל ויאמר למלאך הרף ידך וישוב אלינו וירחמנו.

"אהובי בני, מי יתן לי אבר כיונה אעופה אליך לראות עמך פנים אל פנים, אך מה לעשות כי גבה טורא בינן וליוצא ולבא אין שלום. למען השם למען השם חזק ואמץ עתה גם עתה ואל תהיה נמשך אחר הצער כל כך חס ושלום, כי ה' אתך אל תירא ואל תחת. בטח בה' כי לא יעזוב אותך, אנו מחויבים להפקיד רוחנו ונשמותינו בידו יתברך, והטוב בעיניו יעשה עמנו. עתה יודעים הכל כי אין עצה ותחבולה כי אם להשליך עצמו על השם יתברך. זכור עתה כמה החיית עצמך בפסוק 'השלך על ה' יהבך' וכו' בקיץ הזה. עתה עתה הגיע העת שתחיה עצמך בפסוק זה ביותר ויותר, וה' יושיע לך".

באותם ימים שקטה המגיפה אט אט, אך התפרצה שוב בימי הקיץ, כמובא בימי מוהרנ"ת אות ק"ח הנ"ל בהוספה מכתב יד (ההוספה היא מכת"י שהיה אצל רבי אלטר מטפליק): -"גם בקיץ שלאחריו חזר ונתעורר החולאת הנ"ל ר"ל"

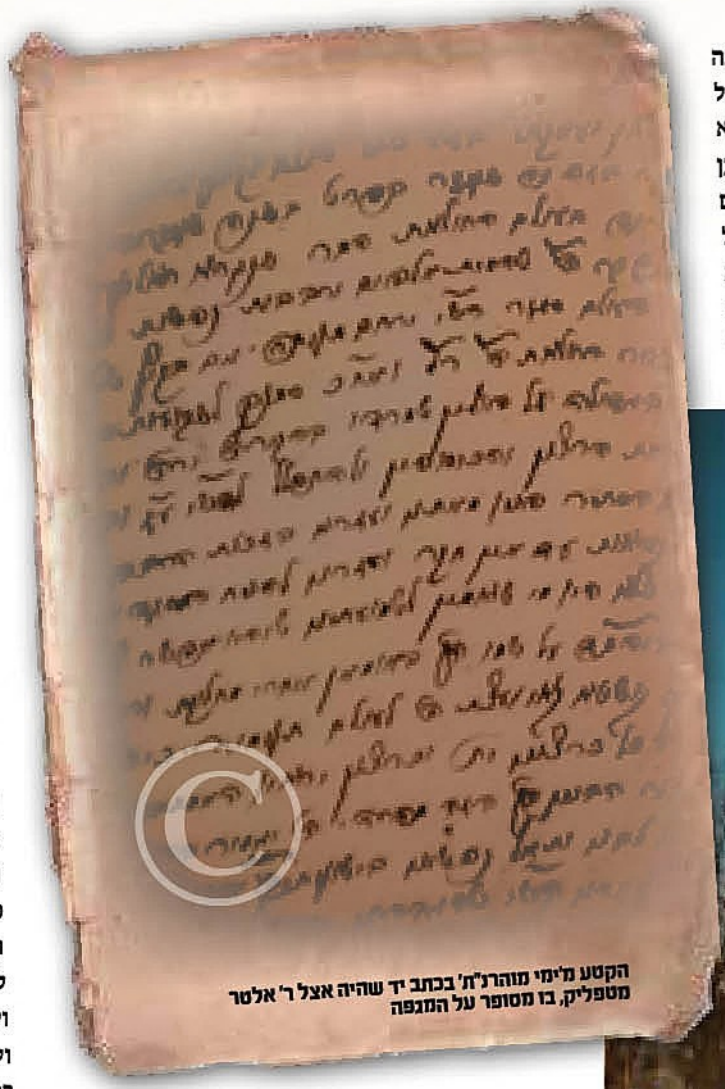

הקטע מימי מוהרנ"ת בכתב יד שהיה אצל ר' אלטר מטפליק, בו מסופר על המגפה

בערב שביעי של פסח באותה שנה, תקצ"א, הלך לעולמו בעיר לאדיזין רבי מנדל, מבחירי תלמידי מוהרנ"ת שאף הוא זכה להיות ממסדרי האותיות במסירות רבה להדפסת הליקוטי תפילות בבית מוהרנ"ת.

בכתב ידו של החסיד ר' אלטר מטפליק נמצאה העתקה מכתב יד מוהרנ"ת, בה הוא מספר בקצרה על פטירת שבעה מבחירי תלמידיו הראשונים בדמי ימיהם, שניים מתוכם ממגיפת החולי-רע:

"...ביום א', ערב שביעי של פסח בשנת תקצ"א, נפטר ר' מענדיל ז"ל מלאדיזין, על ידי חולאת החליריע שהיתה בשנה הזאת. גם מקודם נפטר בביתי על ידי חולאת הנ"ל, ר' שמואל מנעמירוב"

פרנסתא טבתא בלי צרה ועקתא

רבי נחמן בורשטיין ז"ל כותב בספרו 'אוצר נחמני':

"מוהרנ"ת ז"ל במכתביו בספר עלים לתרופה תחילת שנת תקצ"א מתאר כמה פעמים נוראות המחלה שנקרא "חלירע" ר"ל... והנה בתקופה הזאת אירע בליל שבת אחד בשעת הסעודה כשהגיע מוהרנ"ת ז"ל לומר בתפילת "ויהא רעוא" - "ויזמין ויתייהב לנא מזונא ופרנסתא טבתא בלי צרה ועקתא וכו'", באמירתו זאת התלהב מאוד מוהרנ"ת וחזר כמה פעמים על המלים האלה בהתעוררות רבה שלא כדרכו, ופרץ בבכי ובדמעות שליש.

"ונבהלו היושבים בשולחן ולא הבינו מה קרה לו, עד שנרגע והסביר בסיפורו שבשבוע זאת רצו אליו הרבה אנשים עם פדיונות להתפלל עליהם על המחלה הנוראה הזאת אשר נגע בביתם ר"ל, ולכאורה היה לו מזה פרנסה טובה וצריך לשמוח על זה, אבל איך לא תבכה נפשי על פרנסה כזאת הבנויה על צרות ישראל וסבל יסוריהם ר"ל? ועל כן לא היה יכול להתאפק מלבכות על צרות ודמעות ישראל ממחלת החלירע ר"ל ושאר יסורים וחולאים הממציאים לו פרנסה מהפדיונות, ולכן השתפך נפשו בבכי על זה, וביקש מהקב"ה הזן ומפרנס במילים אלו: "ויזמין ויתייהב לנא מזונא ופרנסתא טבתא בלי צרה ועקתא", היינו שהשם ית' יזמין לו פרנסה טובה כשהיא בלי צרה ועקתא, היינו בלי צרות ורעות ישראל שצריכים להביא לו פדיונות וצדקות להמתיקם ולבטל הגזירות שמזה תהיה פרנסתו, ועל זה באה תפילתו ובכייתו שלא יצטרך בכלל לפרנסות כאלה, ושלא יצטרכו ישראל לסבול צרות ויסורים חלילה בגלל פרנסתו (שמעתי מרי"מ קורמן ומרלוי"צ ומרא"ח ז"ל)" (אוצר נחמני, יא)

שיחה זו שמסר ר' נחמן ז"ל בשם זקני אנ"ש, מובאת בקצרה בספר 'שיח שרפי קודש' ה-קי"ח, אך שם לא צוין שהיה זה בעת המגפה בתקצ"א. רמז לדבר נמצא במכתב מוהרנ"ת מיום י"ח טבת תקצ"א, בו הוא מנחם את בנו וכלתו על האבדות שפקדו את ביתם ל"ע ומוסיף: "החצי רובל-חדש קיבלתי ועשיתי מה שמוטל עלי להתפלל להשם יתברך ערב שבת סמוך לקבלת שבת ואמרתי התפילה של הכ"ד מיני פדיונות וכו'. השם יתברך יעורר לב הצדיק שיכול לעשות זה הפדיון, ויבטל כל הגזרות קשות מעלינו ומעל כל ישראל". ■

ר' צבי סופר

מאמר מיוחד
לרגל מאורעות הזמן

לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ...

דברי אמת ואמונה, התחזקות ובטחון - לנוכח בהלת מכת הדבר הנורא המשתוללת ברחבי תבל ומפילה חללים – השאובים ממעיינות הישועה של רבינו הקדוש ותלמידו הנאמן, המאירים בזיו תורתם ונועם שיחותיהם את המעשה אשר יעשה ישראל בנווה התלאות צוק העיתים הללו | **והיא שעמדה לאבותינו ולנו**

להבין את הרמזים

בימים אלו אשר תבל ומלואה מזדעזעים, מהתפרצות והתפשטות בריה קלה קטן שבקטנים, אשר מתחילה נשמעה ממרחק אלפי פרסאות, ותוך זמן קצר נמצינו מתמודדים עם כל המסתעף ממנה בכל קצוות תבל, אנו, חסידי ברסלב, האמונים עלי דברי רבינו הקדוש:

וְכָל יוֹם יֵשׁ בּוֹ מַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצַמְּצֵם אֶלְקוּתוֹ מֵאַיִן סוֹף עַד אַיִן תַּכְלִית. עַד נְקֻדַּת הַמֶּרְכָּז שֶׁל עוֹלָם הַגַּשְׁמִי שֶׁעוֹמֵד עָלָיו, וּמַזְמִין לוֹ לְכָל אָדָם מַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, לְפִי הַיּוֹם וּלְפִי הָאָדָם וּלְפִי הַמָּקוֹם. וּמַלְבִּישׁ לוֹ בְּזֹאת הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁמַּזְמִין לוֹ רְמָזִים כְּדֵי לְקָרְבוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ. **בְּכֵן צָרִיךְ לְהַעֲמִיק מַחֲשַׁבְתּוֹ בָּזֶה, וּלְהַגְדִּיל בִּינָתוֹ, וּלְהָבִין מַהוּ הָרְמִיזוֹת בִּפְרָטִיּוּת**, שֶׁמְּלַבֵּשׁ בְּזֹאת הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁל זֶה הַיּוֹם, שֶׁהִזְמִין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. הֵן מְלָאכָה אוֹ מַשָּׂא וּמַתָּן, וְכָל מַה שֶׁמַּזְמִין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּכָל יוֹם, צָרִיךְ לְהַעֲמִיק וּלְהַגְדִּיל מַחֲשַׁבְתּוֹ בָּזֶה, כְּדֵי לְהָבִין רְמִיזוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ:

(ליקוטי מוהר"ן נד)

מחוייבים אנו כעת, להגדיל בינתנו ולהעמיק מחשבתינו בזה, ולמצוא רמזים להתקרב לעבודתו יתברך, והנה כל חד כפום מה דמשער בליביה וכפי עבודתו בתורה ותפילה ובפרט בעבודת ההתבודדות בוודאי כבר זכה למצוא בפרטיות רמזים ועצות לכל ענין וענין העובר עליו ועל כל העולם כולו בתקופה זו, אשרי לו..

כִּי בְּאֵלֶּה חָפְצוּ, כִּי כָּל יִשְׁעוֹ וְכָל חֶפְצוֹ וְכָל מְגַמָּתוֹ שֶׁתִּזְכּוּ לֵילֵךְ עִם דְּבָרָיו, הַיְנוּ לְקַיְּמָם כִּפְשׁוּטָם, וּלְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, **וּלְמִצֹּא לְעַצְמוֹ עֵצוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בְּכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל עֵת** וּזְמַן בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, בְּשָׁכְבוֹ וּבְקוּמוֹ, וּבְלֶכְתּוֹ בַּדֶּרֶךְ, בִּימֵי נְעוּרָיו, וּבִימֵי בַּחֲרוּתוֹ וּבִימֵי זִקְנוּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ, הֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, הֵן בְּהַנְהָגָתוֹ עִם בֵּיתוֹ וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וּבְהַנְהָגָתוֹ עִם בְּנֵי אָדָם הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים הָאוֹהֲבִים וְהַשּׂוֹנְאִים חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ' וְכוּ', **אֵין דָּבָר וְאֵין עִנְיָן שֶׁלֹּא נוּכַל לְהוֹצִיא וְלִמְצֹא לְעַצְמֵנוּ עֵצוֹת נְכוֹנוֹת וּדְרָכִים יְשָׁרִים בְּכָל דָּבָר אֵיךְ שֶׁהוּא.**

וּמִי שֶׁמֵּבִין קְצָת מִזֶּה מֵבִין, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין אוֹ אֲפִלּוּ הַמֵּבִין קְצָת כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְעִנְיָן שֶׁאֵינוֹ מֵבִין צָרִיךְ לְהַאֲמִין תָּמִיד שֶׁבְּוַדַּאי נִמְצָאִים אֵלּוּ הָעִנְיָנִים שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם, וְכָל מַה שֶׁשּׁוֹמֵעַ בְּנֵי אָדָם מְדַבְּרִים, בְּוַדַּאי הַכֹּל נִמְצָא בְּתוֹךְ תּוֹרָתוֹ וּמַעֲשִׂיּוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְעַל יְדֵי הָאֱמוּנָה יְזַכֶּה לִמְצֹא גַּם כֵּן לְפִי שִׂכְלוֹ וּמַדְרֵגָתוֹ כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ מַחֲשָׁבוֹתָיו וְהַכֹּל יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת עַצְמָן עַל יָדָם בְּחַיֵּי עוֹלָם לָנֶצַח נְצָחִים, אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לְכָל זֶה.

(עלים לתרופה ב' חיי שרה תקצ"ה)

לזכור בהתכלית האמתית

באופן כללי, ננסה להתבונן מעט בדברי הרב והתלמיד, אשר מדברים ברמז או בגלוי על מצבים מעין אלו שהיו בימיהם, כי:

כָּכָה וְכָכָה עָבְרוּ עַל יְמֵי אֲבוֹתֵינוּ כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים כַּמָּה מִינֵי דָּבָר וְחֶרֶב רַחֲמָנָא לִצְלַן עָבְרוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, לִפְעָמִים בַּמְּדִינָה זֹאת וְלִפְעָמִים בִּמְדִינָה זֹאת. וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַנִּסָּיוֹן וְהַבְּחִירָה, לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁנִּתְחַזֵּק וְנַעֲתִּיר לַה' שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, בִּבְחִינַת יִרְאַת ה' לְחַיִּים וְלֹא לְמָוֶת, הַיְנוּ שֶׁעַל יְדֵי כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר נִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב יוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְלִזְכּוֹר בְּהַתַּכְלִית הָאֱמֶת שֶׁהַכֹּל הֶבֶל הֲבָלִים הֶבֶל נִדָּף.

(עלים לתרופה ד' ויחי תקצ"א)

כך כותב המאור הגדול לממשלת הלילה, באחת מגנזי האוצרות אשר השאיר לנו ברכה, ע"י מכתביו אל בנו חביבו ר' יצחק ז"ל, אשר כתב בעת התפשטות מחלת החולירע בדורו.

וְהִנֵּה רוֹאֶה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר עַל הָאָדָם וּבַזְּמַנִּים הַקּוֹדְמִים נִדְמֶה שֶׁאֵין צָרוֹת וּמְנִיעוֹת גְּדוֹלִים מֵהֶם, וְעַתָּה רוֹאִים מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר רַחֲמָנָא לִצְלַן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַצִּיל בְּרַחֲמָיו אַךְ בֶּאֱמֶת הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ לָדַעַת **וּלְחַזֵּק לְבָבוֹ לֵילֵךְ עִם דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁכְּבָר הִזְהִיר אוֹתָנוּ לָשׂוּם לֵב לְכָל הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם**, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ בָּהֶם כִּבְיָכוֹל וּמְרַמֵּז רְמָזִים לְכָל אָדָם כְּפִי הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן וְכוּ' וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי מִקֵּץ זְכָרוֹן סִימָן נ"ד. אַשְׁרֵי שֶׁיֵּלֵךְ בָּזֶה תָּמִיד

(שם א' ויגש תקצ"א).

ובעז"ה בהמשך דברינו ננסה לצעוד עם כמה מהמכתבים אשר כתב לאורך ימי המגפה, אז.

אך, לכל זה צריכים אנו להקדים את דברי רבינו הקדושים אשר ענה ואמר:

הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ גָּדוֹל וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, נַעֲשִׂים דְּבָרִים כָּאֵלּוּ בָּעוֹלָם אֵין יוֹדְעִים כְּלָל, וְאָמַר בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: גָּאט איז גְּרוֹיס, וּמָשָׁךְ תֵּבֵת 'גְּרוֹיס' בִּנְעִימוּת נִפְלָא לְמַעֲלָה וְאִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר זֹאת בִּכְתָב כְּלָל, מֶען וַוייסְט גָּאר ניט, סָע טוּאֶין זִיךְ אוֹיף דֶּער וֶועלְט אַזֶעלְכֶע זַאכִין, מֶען וַוייסְט גָּאר ניט.

(חיי מוהר"ן סז)

וכמה שאנו מחוייבים להתבונן כדי למצוא רמזים לעצמנו, מאידך, צריכים אנו לידע שאין אנו מבינים ויודעים כלל דרכי הנהגתו יתברך, בעולם הזה ובכל העולמות כולם, כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי..

לימוד קטן יש לנו ללמוד, עיננו הרואות בגשמיות, אשר הרבה אוצרות ומחסנים, שהיו עד כה סגורים וחתומים, מוכרחים בעת חירום להיפתח, כדי להחיות עם רב, ומהראוי שנלמוד מזה לענינו ברוחניות, כשמדברים על בעלי אוצרות כל טוב כמונו, אשר בוודאי מן הראוי לקיים כעת ביותר, את מאמר הנשר הגדול, ולהישמע לקול כרוזו:

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא נָשֶׁר גָּדוֹל וְדָפַק עַל הַמִּגְדָּל, וְאָמַר לָהֶם: חִדְּלוּ עוֹד מִלִּהְיוֹת עֲנִיִּים! **שׁוּבוּ אֶל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּכֶם, וֶהֱיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּאוֹצָרוֹת שֶׁלָּכֶם..**

שעת חירום הגיע, ומן הראוי לפתוח את האוצרות העומדים מוכנים ומזומנים, זה מאתיים שנה, לכל עת שנצטרך להן, ובפרט לשעה כזו.

הגיבור מבקש רק הכנעה

תופעת ה'קורונה' מזכירה מרחוק מעט או הרבה, את הגיבור שב'מעשה הבעל תפילה':

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה גִּבּוֹר, שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כַּמָּה גִּבּוֹרִים, וְהָיָה הַגִּבּוֹר עִם גִּבּוֹרָיו הוֹלֵךְ וְכוֹבֵשׁ מְדִינוֹת, וְלֹא הָיָה רוֹצֶה כִּי אִם הַכְנָעָה, וּכְשֶׁהָיוּ בְּנֵי מְדִינָה מַכְנִיעִים עַצְמָן תַּחְתָּיו, הָיָה מַנִּיחָם, וְאִם לָאו, הָיָה מַחֲרִיבָם. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְכוֹבֵשׁ, וְלֹא הָיָה רוֹצֶה שׁוּם מָמוֹן, רַק הַכְנָעָה, שֶׁיִּהְיוּ תַּחְתָּיו. וְהָיָה דַּרְכּוֹ שֶׁל הַגִּבּוֹר, שֶׁהָיָה שׁוֹלֵחַ לְמְדִינָה גִּבּוֹרָיו כְּשֶׁהָיָה עֲדַיִן רָחוֹק מִמֶּנָּה הַרְבֵּה, **חֲמִשִּׁים פַּרְסָאוֹת, שֶׁיַּכְנִיעוּ עַצְמָן תַּחְתָּיו, וְהָיָה כּוֹבֵשׁ מְדִינוֹת כַּנַּ"ל.**

(סיפורי מעשיות - מעשה יב)

וכשהגיבור הולך ומתקרב, אין עצה כי אם לבקש מהבעל תפלה שיתן לנו עצה:

וְהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב וְשׁוֹלֵחַ בְּכָל פַּעַם שְׁלוּחָיו, עַד שֶׁנִּתְקָרֵב וּבָא אֲלֵיהֶם, וְעָמַד חוּץ לָעִיר וְשָׁלַח לָהֶם שְׁלוּחָיו, וְנִתְיָרְאוּ מְאֹד. **וּבִקְּשׁוּ מִבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁיִּתֵּן לָהֶם עֵצָה...**

בפרשת ה'קורונה' אנו גם רואים בעיננו, כי יש אפשרות להפוך עולם ומלואו, בלי שום איום של אטום עצום, ואין צריך אפילו טיל, ואפילו לא הרבה פחות ממנו.

כזה יהיה עבודתו של משיח צדקנו, כאשר דיבר בקדשו רוח אפינו:

"מָשִׁיחַ יִכְבּוֹשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם לְלֹא יְרִיַּת כַּדּוּר נֶפֶץ אֶחָד", (משיח וועט אָפּ נעמען די וועלט אָן קיין שאָס פּילווער).

(שיש"ק ב' סז)

ולא זו בלבד, בעוד שביריות חומר נפץ השונות ממדינה למדינה, יש שונא ויש אוהב, יש רודף ויש נרדף, יש מי שיורה, ולעומת זאת יש מי שתומך, הרי שבענינו, כולם כאחד נרדפים ואין רודף, ולא ישא גוי אל גוי חרב, ואף גם החכמים והגדולים שבעולם, נָסים ומסתתרים ומתחבאים מפני יצור נברא קטן שבקטנים, ואין נסתר מחמתו.

יוסיף דעת יוסיף מכאוב

גם רופאי אליל כולם, ואתם עמם חכמי הטבע - הפילוסופים, אשר במכות קודמות היו כחרטומים ונתחכמו למצוא פתרון ותרופה, הרי שבמכה זו, כולם אובדי עצות המה, ויש מהם הזוכים לומר בפה מלא 'אצבע אלקים הוא', ובאמת הן המה הגורמים לכל זה, כאשר כבר התריע על זה רבינו ז"ל מראש:

דַּע שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר נִתְחַדְּשִׁין בּוֹ חֳלָאִים חֲדָשִׁים רַחֲמָנָא לִצְלַן בִּבְחִינַת יוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב. **הַיְנוּ מַחֲמַת שֶׁבְּכָל דּוֹר שֶׁבָּא מְאֻחָר נִתּוֹסַף הַדַּעַת שֶׁל הַפִּילוֹסוֹפִים, כִּי בְּכָל דּוֹר בָּאִים עַל חָכְמוֹת חֲדָשׁוֹת. וְעַל יְדֵי זֶה יוֹסִיף מַכְאוֹב שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ חֳלָאִים חֲדָשִׁים רַחֲמָנָא לִצְלַן. ה' יַצִּילֵנוּ:**

(שיחות הר"ן רצא)

גם זאת כבר סיפר ואמר רבינו ז"ל:

לִפְעָמִים יוֹצֵא חוֹלַאַת חַס וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם וַאֲזַי הוֹלֶכֶת וּמִתְפַּשֶּׁטֶת מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ שֶׁקּוֹרִין אוּנְטֶר גַּאנְג. וְיֵשׁ חִלּוּק בְּעִנְיָן זֶה, כִּי יֵשׁ אֶחָד שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ הַחוֹלַאַת מִן הַשָּׁמַיִם אֵלָיו בְּעַצְמוֹ, וְיֵשׁ אֶחָד שֶׁאֵין מַגִּיעַ לוֹ הַחוֹלַאַת בְּעַצְמוֹ, רַק שֶׁהוּא מְקַבֵּל חַס וְשָׁלוֹם הַחוֹלַאַת מֵחֲבֵרוֹ.. וְעוֹד דִּבֵּר מֵעִנְיָן זֶה:

העצה היעוצה כעת: 'בא בחדריך' - התבודדות

לעובדא ולמעשה, בימים אלו, ובמצב כזה, כשכל העולם כולו, מבולבלים, מבוהלים ודחופים, הזמן גרמא להתחדש לכל הפחות מעכשיו, בעצת העצות, ומעלה העליונה והגדולה מן הכל - התבודדות:

שָׁמַעְתִּי בִּשְׁמוֹ שֶׁאָמַר: בְּדַדַּאי נִמְצָאִים כְּשֵׁרִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶם הִתְבּוֹדְדוּת. אֲבָל אֲנִי קוֹרֵא אוֹתָם "פְּלֵייטְיס" מְבֹהָלִים וּמְבֻלְבָּלִים. וּפִתְאוֹם כְּשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ וְיִקְרָא אוֹתָם יִהְיוּ מְעֻרְבָּבִים וּמְבֻלְבָּלִים. אֲבָל אֲנַחְנוּ נִהְיָה דּוֹמִים כְּמוֹ הָאָדָם אַחַר הַשָּׁנָה שֶׁדַּעְתּוֹ נוֹחָה **וּמְיֻשָּׁבֶת הַיֵּטֵב כֵּן תִּהְיֶה דַּעְתֵּנוּ נוֹחָה וּמְיֻשָּׁבֶת עָלֵינוּ בְּלִי מְהוּמָה וּבִלְבּוּל:**

(שיחות הר"ן רכח)

המתבודד, דעתו נוחה ומיושבת תמיד, ואינו מבוהל ומבולבל משום מצב שבעולם, ואף גם נכון לבו בטוח בה' שכל הצרות שבעולם - אליו לא יגיעו, כאמור:

הָן עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן שֶׁהֵם עַם קָדוֹשׁ כָּזֶה שֶׁשּׁוֹכְנִים לְבָדָד, שֶׁהֵם מְקַיְּמִים לַךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דְּלָתְךָ בַּעֲדֶךָ חֲבִי כִּמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבָר זָעַם. שֶׁהֵם מִתְבּוֹדְדִים בֵּינָם לְבֵין קוֹנָם וְשׁוֹפְכִים שִׂיחָתָם לְפָנָיו בְּכָל פַּעַם וְחוֹשְׁבִים בְּכָל יוֹם עַל אַחֲרִיתָם וְסוֹפָם הָאַחֲרוֹן.

וְעַל יְדֵי זֶה הֵם בְּטוּחִים מִכָּל צַר וְאוֹיֵב וּמַסְטִין כִּי הֵם מַסְתִּירִים עַצְמָם בְּצֵל כְּנָפָיו יִתְבָּרַךְ תָּמִיד בִּבְחִינַת אַתָּה סֵתֶר לִי וְכוּ', שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בָּטַח בָּדָד עַיִן יַעֲקֹב וְכוּ' בְּחִינַת כִּי אַתָּה ה' לְבָדָד לָבֶטַח תּוֹשִׁיבֵנִי. שֶׁעַל יְדֵי בְּחִינַת בָּדָד, בְּחִינַת הִתְבּוֹדְדוּת, עַל יְדֵי זֶה שׁוֹכֵן יִשְׂרָאֵל בָּטַח תָּמִיד. כִּי מִי זֶה עָרַב אֶת לִבּוֹ לָגֶשֶׁת אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהֵם מַסְתִּירִים עַצְמָן אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, בִּבְחִינַת לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם וְכוּ' וְכוּ' רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלְּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה כִּי אַתָּה ה' מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ. כִּי הֵם שָׂמִים מְעוֹנָם וְדִירָתָם וּמִבְטָחָם אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הִתְבּוֹדְדוּתָם שֶׁעוֹסְקִים לְסַלֵּק מַחֲשַׁבְתָּם מִכָּל הַהֲבָלִים שֶׁל זֶה הָעוֹלָם וּלְבַטֵּל רְצוֹנָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

(ליקוטי הלכות ברכת השחר ה' פז)

בעת צרה, כשיש דינים בעולם, הלא מוכרחים אנו להישאר בבית:

וְזֶהוּ עִנְיַן מַה שֶּׁאִיתָא בַּזֹּהַר שֶׁבְּעֵדָן עַקְתָּא צְרִיכִין לְהִתְחַבֵּא, הַיְנוּ כַּנַּ"ל שֶׁעִקַּר כָּל הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לִצְלָן, נִמְשָׁכִין מִנִּפְשׁוֹת רָעוֹת הַנַּעֲשִׂין מִכִּסּוּפִין רָעִים שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִצְטַיְּרִין אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה לְהַפָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, כַּנַּ"ל וְעַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְחַבֵּא בְּחֶדֶר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁאַב מֵהַהֲבָלִים רָעִים שֶׁהֵם בְּחִינַת רוּחַ רָעָה רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב: לַךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דְּלָתְךָ בַּעֲדֶךָ חֲבִי כִּמְעַט רֶגַע עַד כִּי יַעֲבָר זָעַם. כִּי צְרִיכִין לִסְגֹּר עַצְמוֹ בְּחַדְרוֹ עַד יַעֲבָר זָעַם וַחֲרוֹן אַף שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהַהֲבָלִים רָעִים וְכַנַּ"ל.

(לקוטי הלכות אומנין ד' יב)

ומן הראוי לנצל זאת, להתבודד, ולתלות עיניו למרום...

וְזֶה בְּחִינַת לַךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דְּלָתְךָ בַּעֲדֶךָ שֶׁצְּרִיכִין לָבוֹא בְּאֵיזֶה חֶדֶר וְלִסְגֹּר הַדֶּלֶת בַּעֲדוֹ וּלְהִתְבּוֹדֵד בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, חֲבִי כִּמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבָר זָעַם... כִּי הַכֹּל בָּא בְּהַסֵּח הַדַּעַת כַּנַּ"ל וּצְרִיכִין רַק לְתָלוֹת עֵינָיו לַמָּרוֹם כַּנַּ"ל, שֶׁכָּל זֶה מְבֹאָר הֵיטֵב בִּפְסוּקִים אֵלּוּ: וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְשַׁלְוִי בַּל אֶמּוֹט לְעוֹלָם, שֶׁבָּזֶה טוֹעִין הָעוֹלָם הַרְבֵּה שֶׁכְּשֶׁמַּתְחִיל לָהֶם אֵיזֶה בְּחִינַת שַׁלְוָה סוֹבְרִין שֶׁיִּהְיֶה כֵּן לְעוֹלָם, אֲבָל אֵין הָאָדָם יוֹדֵעַ כְּלָל מַה יֵּלֶד יוֹם, כִּי ה' בִּרְצוֹנְךָ הֶעֱמַדְתָּה לְהַרְרִי עֹז שֶׁנָּתַתָּ לִי אֵיזֶה שַׁלְוָה וְכוּ', אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁהִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל. עַל כֵּן אֵין עֵצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם אֵלֶיךָ ה' אֶקְרָא וְכוּ', כִּי אֵין מָנוֹס מִכָּל מַה שֶׁיָּכוֹל לַעֲבֹר עַל הָאָדָם כִּי אִם לְתָלוֹת עֵינָיו לַמָּרוֹם וּלְהַקְדִּים תְּפִלָּה לְצָרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וְאָז הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי וְכוּ' וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה, כִּי עִקַּר הַשִּׂמְחָה עַל יְדֵי תְּפִלָּה כַּנַּ"ל.

(לקוטי הלכות מתנה ה' עא)

וגם אם אי אפשר להתרחק מן היישוב, ואפילו מן הבית יותר ממטרים בודדים, אפשר וצריך להתבודד, כל אחד בביתו:

הַהִתְבּוֹדְדוּת הוּא מַעֲלָה עֶלְיוֹנָה וּגְדוֹלָה מִן הַכֹּל. דְּהַיְנוּ לִקְבֹּעַ לוֹ עַל כָּל פָּנִים שָׁעָה אוֹ יוֹתֵר לְהִתְבּוֹדֵד לְבַדּוֹ בְּאֵיזֶה חֶדֶר אוֹ בַּשָּׂדֶה..

(ליקוטי מוהר"ן תנינא כה)

וְעַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְבּוֹדֵד בְּכָל יוֹם. וְיוֹתֵר טוֹב לָצֵאת לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה בֵּין הָעֲשָׂבִים וְכוּ', וְאִם אִי אֶפְשָׁר עַל כָּל פָּנִים יִמְצָא מָקוֹם לַה' בְּבֵיתוֹ וְכוּ'. כִּי כָּל יָמָיו הֶבֶל וְכָל מַעֲשֵׂי עוֹלָם הַזֶּה תֹּהוּ וּמְאוּמָה לֹא יִשָּׂא בַּעֲמָלוֹ כִּי אִם מַה שֶּׁחוֹטֵף תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוּ', וְהָעִקָּר לְחַפֵּשׂ אֶת הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְכוּ'.

(עלים לתרופה אסרו חג פסח תר"א)

ואם במשך היום, כל החדרים מלאים ופעילים בלי עין הרע, אפשר לקום בחצות, או עכ"פ להשכים לפנות בוקר, ולמצוא חדר מיוחד להתבודדות.. ואדרבה אז עיקר ההתבודדות:

אַךְ עִקַּר הַהִתְבּוֹדְדוּת הוּא בַּלַּיְלָה, בְּעֵת שֶׁהָעוֹלָם פָּנוּי מִטִּרְדַּת הָעוֹלָם..

(ליקוטי מוהר"ן נב)

ואם בתחילה קשה להתבודד בבית, אפשר להכריח את עצמו, עד שיזכה להתרגל לישב כל יום כמה שעות:

וּבַתְּחִלָּה הָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד לֵישֵׁב יְחִידִי בְּבֵית מְיֻחָד אֵיזֶה שָׁעוֹת רְצוּפִים לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת ה'. וְזֶה הַדָּבָר הָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד בִּתְחִלָּה. אַךְ הוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הָיָה מַכְרִיחַ עַצְמוֹ מְאֹד וְשִׁבֵּר תַּאֲוָתוֹ וְיָשַׁב כַּמָּה וְכַמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם בְּהִתְבּוֹדְדוּת בְּחֶדֶר מְיֻחָד.

(שבחי הר"ן יד)

ואם כשמתבודד בחדר אין לו דיבורים..

אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁאֲפִלּוּ הַיְשִׁיבָה בְּעַצְמָהּ שֶׁיּוֹשְׁבִין בְּחֶדֶר מְיֻחָד לְבַדּוֹ גַּם זֶה טוֹב מְאֹד.

(שיחות הר"ן ער"ה)

ואם בכל זאת אין מצליחים למצוא חדר להתבודד, יש עוד כמה סוגי 'חדר מיוחד' להתבודדות:

אַף עַל פִּי כֵן אֲפִלּוּ אִם אֵין זוֹכִין שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֶדֶר מְיֻחָד אַף עַל פִּי כֵן יְכוֹלִין לְהִתְבּוֹדֵד וּלְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ. וְאָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁתַּחַת הַטַּלִּית הוּא גַּם כֵּן חֶדֶר מְיֻחָד, כִּי כְּשֶׁמְּשַׁלְשְׁלִין הַטַּלִּית עַל עֵינָיו יְכוֹלִין לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ מַה שֶּׁרוֹצִין.

גַּם יְכוֹלִין לְהִתְבּוֹדֵד וּלְפָרֵשׂ שִׂיחָתוֹ כְּשֶׁשּׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ וּמְכַסֶּה עַצְמוֹ בְּהַסָּדִין כַּמְּבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁכָּךְ נָהַג דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת: אַשְׂחֶה בְכָל לַיְלָה מִטָּתִי וְכוּ'.

גַּם יְכוֹלִין לֵישֵׁב עַל הַסֵּפֶר וְיִסְבְּרוּ אֲחֵרִים שֶׁהוּא לוֹמֵד, וְהוּא יָכוֹל לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ.

וְעוֹד יֵשׁ לָזֶה כַּמָּה תַּחְבּוּלוֹת לְמִי שֶׁחָפֵץ בֶּאֱמֶת לִנְהֹג הַנְהָגָה זוֹ שֶׁל הִתְבּוֹדְדוּת הָעוֹלָה עַל הַכֹּל שֶׁהוּא יְסוֹד שֹׁרֶשׁ הַקְּדֻשָּׁה וְהַטָּהֳרָה וְהַתְּשׁוּבָה וְכוּ' כַּמְּבֹאָר כְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים. אֲבָל טוֹב יוֹתֵר לְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֶדֶר מְיֻחָד.

(שם)

לאורו של התלמיד הגדול

ועתה, הבה נצעד פסיעה אחר פסיעה, ונשמע מה דיבר התלמיד הגדול ומה הורה והדריך לבנו ותלמידו, באותם ימים קשים, בשנת תקצ"א:

במכתבו מיום ג' וישלח תקצ"א, הוא כותב:

וְגַדֶּל הַפַּחַד שֶׁהָיָה בַּשָּׁבוּעַ הָעָבַר יָדוּעַ לְךָ בְּוַדַּאי, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁעָלֶיךָ אֵין שׁוּם פַּחַד בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה נִיחָא לִי שֶׁתִּהְיֶה פֹּה בְּעֵת הַהוּא.

גם אם ברוך ה' אין אנו נכנסים לפחדים מיותרים, לא ניחא למוהרנ"ת שנסתובב בחוץ בעת כזאת...

והוא מסיים את המכתב:

וַה' יַצִּילֶכֶם מִכָּל רַע, וְיִשְׁמֹר צֵאתְכֶם וּבוֹאֲכֶם לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וִיבַטֵּל כָּל הַגְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וַיַּשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת.

וביום א' וישב הוא כותב:

יָדַעְתִּי כִּי בְּוַדַּאי יִהְיֶה נִשְׁמָע אֶצְלְכֶם כִּי גַּם פֹּה הִגִּיעַ הַחוֹלַאַת לְכַמָּה אֲנָשִׁים רַחֲמָנָא לִצְלָן. עַל כֵּן אֲנִי מָכֵרַח לְהוֹדִיעַ צַעֲרֵנוּ, הֱיוֹת בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ נֶחֱלַשׁ בְּבֵיתִי מַאֲנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב מִנָּעְמִרוֹב וְחָלְיוֹ כָּבֵד עָלָיו מְאֹד, וְהוּא מְסֻכָּן מְאֹד מְאֹד, וְגַם בְּבֵית רַבִּי יוֹנָה מְלַמֵּד הַסָּמוּךְ לְבֵיתִי נִפְטְרָה יַלְדָּה אַחַת אָתְמוֹל וְהַכֹּל מֵהַחוֹלַאַת הַנִּשְׁמָע כָּעֵת, וְגֹדֶל צַעֲרֵנוּ תָּבִין מֵעַצְמְךָ.

אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי גַּם עַתָּה בְּמְעוּף צוּקָה הַזֹּאת בְּגֹדֶל חַסְדּוֹ הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִגְדִּיל עָלַי יָחִיד קַדְמוֹן יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, שֶׁהוֹדִיעָנוּ מֵאוֹר פָּזֶה אֲשֶׁר יוֹדֵעַ נִגּוּן כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ' וְלֶעָתִיד לָבוֹא הַכֹּל יִהְיֶה נִכְלָל בְּהַנִּגּוּן הַזֶּה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל כָּל אֶחָד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים עֲדַיִן שֶׁהָיָה וְשֶׁיֵּשׁ אוֹר כָּזֶה בָּעוֹלָם, לְעוֹלָם לֹא נַבּוֹשׁ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל.

בלבו של ר' נתן יש תקוה גם במצב של חולאת כזה, כי היה ויש אור כזה בעולם, הניגון שרבינו יודע, הוא תירוץ על כל הקושיות, ונחמה על כל הצרות...

וגם אז הוא מחיה את עצמו שר' יצחק לא נסע בעת כזאת, כמו שהוא כותב:

גַּם אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי עַל אֲשֶׁר סִבַּב הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמָיו שֶׁלֹּא בָּאתֶם הֵנָּה, מַה מְּאֹד גָּדְלוּ חַסְדֵי ה', נָא בְּנִי חֲבִיבִי אַל תִּצְטַעֵר כְּלָל עַל זֶה, תַּאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה.

וככל שהיגון ואנחה גדל, הוא הפך אותו לשמחה:

וְהִנֵּה מִגֹּדֶל צַעֲרִי עַד הַנֶּפֶשׁ עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁהֶחֱיַיתִי אֶת עַצְמִי כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאִם לֹא הָיִיתִי מִתְבַּיֵּשׁ מֵהָעוֹלָם הָיִיתִי מְרַקֵּד מֵחֲמַת שִׂמְחָה, כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם, וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ:

ומסיים:

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הָרֵף יָדְךָ וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ בְּקָרוֹב.

במכתב הבא (ד' וישב), כשהוא נאלץ להודיע בצער כי המחלה התגברה כל כך, עד שר' שמואל הנ"ל שבק חיים, הוא מספר:

וְדַע בְּנִי כִּי בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת שׁוֹפֵט בְּצֶדֶק לוֹקֵחַ נְפָשׁוֹת בְּמִשְׁפָּט, כִּי בְּיוֹם ב' בְּעֵת מִנְחָה נִפְטַר רַבִּי שְׁמוּאֵל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְשָׁבַק לוֹ חַיִּים, מֵעֵי מֵעֵי אוֹחִילָה, הוֹי אָחִי, הָרַחֲמָן הוּא יִגְדֹּר פִּרְצוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיִתֵּן לָנוּ חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים, זֹאת נָחַמְתִּי בְּעָנְיֵי כִּי תּוֹדָה לָאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹדֵעַ שֶׁכַּוָּנָתִי רְצוּיָה לַשָּׁמַיִם בְּכָל הָעִסָּק הַזֶּה, כִּי לֹא הָיָה לִי שׁוּם עִסָּק שֶׁל מַשָּׂא וּמַתָּן מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם עִמּוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כִּי אִם מַה שֶּׁהָיָה בְּבֵיתִי הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי שֶׁיֵּעָמֵד לוֹ לְנֶצַח שֶׁיִּזְכֶּה לִשְׁמֹעַ אָצְלֵנוּ דְּבָרַי עַל יְדֵי וְכוּ' וְכוּ', וְגַם כָּל כַּוָּנָתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה רַק בִּשְׁבִיל זֶה, וּבְוַדַּאי הוּא לוֹ לְטוֹבָה נִצְחִית כָּל מַה שֶּׁקִּבֵּל מִפִּי דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁקִּבַּלְתִּי מִפִּי הַסָּבָא דְּסָבִין נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה ז"ל.

אך גם כאן, כבמכתב הקודם, הוא מתחזק בשמחה, מתוך הצרה דייקא:

וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּמִכְתָּבִי הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּגֹדֶל הַצָּרָה וְהַפַּחַד הָיִיתִי מִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְכוּ', בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה וְנָתַן לָנוּ כֹּחַ לִסְבֹּל כָּל זֶה.

ר' נתן מחיה את עצמו, במה שזה וזיכה את ר' שמואל להתבודד:

וְהִנֵּה זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁנִּפְטַר בְּוַדַּאי אַתָּה יָדַעְתָּ אוֹתוֹ הֵיטֵב, וְתֵדַע שֶׁנִּשְׁמָתוֹ יָצְאָה בְּטָהֳרָה, וְדִבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה בְּכָל עֵת עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁזִּכִּיתִי אוֹתוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כָּל פַּעַם הִתְבּוֹדְדוּת בַּשָּׂדֶה בֵּין הָרִים וּמְחִלּוֹת עָפָר, וְהָלַךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה כָּל יָמָיו וְנִפְטַר בְּשֵׁם טוֹב.

וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּוַדַּאי יְקָרְבוֹ שָׁם הַבַּעַל הַשָּׂדֶה, כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּעַצְמוֹ קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ לְמַעְלָה לְמַעְלָה: "מַה לָּכֶם לְהִתְיָרֵא מֵאַחַר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם וּמָה אִם הַנִּשְׁמוֹת שֶׁלֹּא הִכִּירוּ אוֹתִי" וְכוּ' כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ כָּל זֶה.

במכתב שאחריו (א' ויגש), הוא מחזק את בנו, להתפלל ולצעוק לה':

עָלֵינוּ לְחַכּוֹת וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ וְלִכְסֹף לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן וְלִצְעֹק לְפָנָיו בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ עַד יַשְׁקִיף וְיַרֶא ה' מִשָּׁמַיִם.

במכתב זה ועוד כמה מכתבים שכתב באותה תקופה, הוא מעוררו, לעסוק גם בימים אלו בעבודת ה' ככל אשר תמצא ידו וכוחו לעשות, וזה לשונו:

כִּי אֵין שׁוּם פְּטוֹר בָּעוֹלָם. וְחָלִילָה לִפְטֹר אֶת עַצְמוֹ עַתָּה מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּמְצָאִים הַטּוֹעִים בָּזֶה, לֹא בְּאֵלֶּה חָלְקָנוּ כִּי אַף עַל פִּי שֶׁנִּמְצָאִים עַתָּה בְּטוּלִים הַרְבֵּה מֵחֲמַת הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן אַף עַל פִּי כֵן לְעֻמַּת זֶה צְרִיכִים עַתָּה לְהִתְעוֹרֵר בְּיוֹתֵר בְּהִתְגַּבְּרוּת יוֹתֵר מֵאַחַר שֶׁרוֹאִים בְּעֵינֵינוּ מַה שֶּׁרוֹאִים הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם.

וגם ימים אלו הם ימים, כמו שכותב במכתב נוסף (ד' ויחי):

לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וְנִתְחַזֵּק וְאַל תִּשְׁכַּח בְּכָל עֵת מִי הָיָה בָּעוֹלָם וּמִי מְקַיֵּם הָעוֹלָם עַתָּה, בַּה' בָּטַחְנוּ לֹא נִמְעַד, חָטוֹף וְאָכֹל חָטוֹף וְאָכֹל בְּנִי גַּם עַתָּה תּוֹרָה וּמִצְוֹות וּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל, כִּי גַּם יָמִים אֵלּוּ הֵם יָמִים וְנֶחֱשָׁבִים בִּימֵי חַיֵּינוּ, וְגַם עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ הַיּוֹם דַּיְקָא, וְאָז טוֹב לְךָ וּלְבֵיתְךָ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן:

במצב כזה, לא רק רבי נתן ואתו עמו חסידי ברסלב, מתחזקים להיות בשמחה, אלא, כולי עלמא מודו.. אך, אנו חסידי ברסלב יש לנו ביותר במה לשמוח.

וְגַם תְּחַזֵּק עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה, כִּי הַכֹּל מוֹדִים שֶׁדַּיְקָא כְּעֵת צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה הַרְבֵּה. וְתוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ גַּם עַתָּה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעַצְמוֹ יַמְתִּיק דִּינִים מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל בִּזְכוּת הַצַּדִּיקִים קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הַמָּה אֲשֶׁר בִּזְכוּתָם אָנוּ חַיִּים וְקַיָּמִים: (ר"ח טבת תקצ"א)

הרפואה לכל: אמונת חכמים

וכאז כן עתה, אנו בטוחים בכוחו של אותו זקן דקדושה שימתיק הדינים מעלינו, וכמה שנזכה להאמין בו, יומשך עלינו רפואה, כי ע"י פגם באמונת חכמים מגיעם מחלות שאין להם רפואה, כדברי רבינו ז"ל:

עַל יְדֵי שֶׁאֵין מַאֲמִין בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים הַנִּקְרָאִים חַיִּים, כְּמָה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "וּבְנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי" 'צַדִּיקִים אֲפִלּוּ בְּמִיתָתָם נִקְרָאִים חַיִּים'. עַל יְדֵי זֶה, הוּא נוֹפֵל בְּחוֹלַאַת אֲשֶׁר לֹא יַאֲמִין בְּחַיָּיו. הַיְנוּ שֶׁאֵין שׁוּם אָדָם מַאֲמִין שֶׁיִּחְיֶה מֵחֹלִי זֶה, כִּי אֵין רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ כַּנַּ"ל. וְתִקּוּנוֹ, שֶׁיָּקִים אֱמוּנָה הַנְּפוּלָה, וְיַאֲמִין אֱמוּנַת חֲכָמִים. וְזֶהוּ: "יָקוּם וְלֹא יַאֲמִין בַּחַיָּיו", הַיְנוּ זֶה שֶׁלֹּא הֶאֱמִין בַּחֲכָמִים הַנִּקְרָאִים חַיִּים, יָקִים זֹאת הָאֱמוּנָה הַנְּפוּלָה. וְעַל יְדֵי זֶה יָקוּם מֵחוֹלַאַת הַזֹּאת שֶׁלֹּא הֶאֱמִין עַד עַכְשָׁו שׁוּם אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוּם רְפוּאָה עַל מַכָּתוֹ, וְעַל יְדֵי אֱמוּנָתוֹ יִתְרַפֵּא.

(ליקוטי מוהר"ן נ"ז א)

וכמו שכותב ומאריך מוהרנ"ת על תורה זו בליקוטי הלכות (שבת ו' ג)

כִּי הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים יְכוֹלִין לְתַקֵּן וּלְרַפְּאוֹת כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חוֹלֶה גָּדוֹל בְּנֶפֶשׁ וְגוּף. כִּי כְּמוֹ שֶׁהַמְבַזֶּה תַּלְמִיד חָכָם אֵין רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה וְכַמְבֹאָר הֶעְנְיָן הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת כְּמוֹ כֵן לְהֵפֶךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה לְהַמַּאֲמִין בְּצַדִּיקִים וְתַלְמִידֵיהֶם שֶׁהֵם הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים אֵין מַכָּה בָּעוֹלָם בְּגוּף וְנֶפֶשׁ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהּ רְפוּאָה עַל יָדָם בִּבְחִינַת וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא הַנֶּאֱמָר עַל הַתּוֹרָה. כִּי הַתּוֹרָה אֵין יוֹדְעִין כִּי אִם הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁפֵּרְשׁוּ אֶת עַצְמָם מִתַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי שֶׁהֵם הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים כַּנַּ"ל יוֹדְעִים לִדְרֹשׁ אֶת הַתּוֹרָה וּלְפָרֵשׁ וּלְבָאֵר כָּל הַדְּרָכִים וְהָעֵצוֹת וְהַנְּתִיבוֹת וְהַהַתְחָבּוּלוֹת שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם הָרוֹצֶה לָגֶשֶׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכַל כָּל אֶחָד לְקַבֵּל רְפוּאָה לְכָל מִינֵי חֳלִי הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף שֶׁבָּעוֹלָם.

והעצה היעוצה כהיום הזה: לחדש את התקרבותנו לרבינו ז"ל, לילך עם תורותיו הק', ולקבל ממנו 'הדרכים והעצות והנתיבות והתחבולות' ולקיימם בפשיטות, ואז מובטח לנו רפואה לכל החולאים, ושמירה עליונה בעולם הזה, ובעיקר לעולם הבא, יהי רצון שנזכה לראות במהרה גדולתינו ותפארתינו, בביאת משיח צדקנו, אשר מחכים ומצפים אליו בכל יום ויום.

ובענין זה נסיים, כי אף שבוודאי כל יום ויום שעובר עלינו בגלות החל הזה, אנו מתקרבים יותר ויותר אל גאולתינו ופדות נפשינו, וכל מאורע ומאורע, הוא סיבה מאת ה', הכל למען טובתינו וטובת עמו ישראל, גם אם אנו רואים זאת בעיננו, וגם אם נסתר מעמנו.

וְהִנֵּה מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּכָל יוֹם אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר רוֹאִים מֵרָחוֹק בְּכָל יוֹם. וְאָנוּ מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה. עַל כֵּן צְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם בִּכְלָל וּבִפְרָט הַכֹּל הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה. וּכְפִי הִתְחַזְּקוּת הָאֱמוּנָה בָּזֶה, כֵּן זוֹכִין לִישׁוּעָה בֶּאֱמֶת גַּם בְּאִתְגַּלְיָא. וְיֵשׁ בִּלְבֵי הַרְבֵּה בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה אֲפִלּוּ בַּפֶּה מִכָּל שֶׁכֵּן בִּכְתָב. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַאֲמִין בָּזֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְגַלֶּה לָנוּ יְשׁוּעָתוֹ בְּקָרוֹב נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ.

(עלים לתרופה ה' בלק תקצ"ו)

אך, מאידך אין לנו שום סימן ואף לא רמז ורמיזה בענין זה, ואף על פי כן בוא יבוא במהרה, וכדברי מוהרנ"ת (מתנה ה' לג)

וְהִנֵּה אֵלּוּ הַמֵּימְרוֹת קָשֶׁה לְהָבִין וְנִרְאִין לִכְאוֹרָה כְּסוֹתְרִין זֶה אֶת זֶה, כִּי אֵיךְ שַׁיָּךְ לֵיאַשׁ עַצְמוֹ מִן הַגְּאֻלָּה חַס וְשָׁלוֹם, הֲלֹא צְרִיכִין לְחַכּוֹת בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ שָׁם אִם יִתְמַהֲמַהּ חַכֵּה לוֹ. אַךְ אִם כִּי דִּבְרֵיהֶם זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה עֲמֻקִּים מִנִּי יָם, בִּפְרָט בְּעִנְיָן זֶה שֶׁאָמְרוּ בְּעַצְמָם שֶׁנּוֹקֵב וְיוֹרֵד עַד הַתְּהוֹם, אַךְ עִם כָּל זֶה בְּהֶכְרֵחַ צְרִיכִין לְהָבִין מִדִּבְרֵיהֶם אֵיזֶה רְמָזִים אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק בְּתִקְוָתֵנוּ לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם.

וְהָעִקָּר הוּא פְּשִׁיטוּת וּתְמִימוּת לְהַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי בּוֹא יָבוֹא לֹא יְאַחֵר, אַךְ אָסוּר לְחַכּוֹת לְשׁוּם קֵץ לוֹמַר שֶׁמֵּהָרָאוּי שֶׁיָּבוֹא בְּשָׁנָה זֹאת... וַחֲזַ"ל אָמְרוּ, תִּפַּח עַצְמָן שֶׁל מְחַשְּׁבֵי קִצִּין שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ הַקֵּץ וְלֹא בָא וְכוּ', אֶלָּא אָנוּ צְרִיכִין לְקַוּוֹת וּלְחַכּוֹת אֵלָיו תָּמִיד וְאַף עַל פִּי כֵן יִהְיֶה בִּבְחִינַת הֶפֵּסַח הַדַּעַת כִּי הוּא קֵץ הַפְּלָאוֹת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהָבִין שׁוּם רֶמֶז וּרְמִיזָא בָּעוֹלָם מָתַי יָבוֹא, כִּי לִבּוֹ לְפוּמֵהּ לָא גָּלֵי, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בּוֹא יָבוֹא בְּוַדַּאי בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ פִּתְאֹם...

הרחמן הוא יזכנו ויחיינו ויקרבנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא, וינחילנו ליום שכולו טוב ליום שכולו ארוך, ליום שצדיקים יושבים ועטרותיהם מראשיהם ונהנים מזיו השכינה ויהי חלקנו עמהם, אמן.

דברות חיזוק והתעוררות לרגל המצב הקשה

לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ

שיחה מיוחדת לרגל המגיפה הקשה עם כמה מחשובי משפיעי אנשי שלומינו, **הרה"ח ר' יצחק פרידמן** שליט"א מארה"ב **הרה"ח ר' אליהו גודלבסקי** שליט"א, **והרה"ח ר' יחזקאל ששון** שליט"א מלאה וגדושה בפניני חיזוק ודברות אמונה לצד עצות יקרות והדרכות חיים מאוצרו של רבינו הק', הנוגעים לימים אלו | "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"

אשר לב

תמונות:בעולמה של ברסלב

בימים אלו, בעיצומה של התפשטות המגיפה הנוראה בעולם, כאשר הלבבות הולמים בפחד ובבהלה והכול מקווים ומייחלים כי מתקיים בנו מקרא שכתוב בחזון אחרית הימים "לך עמי בוא בחדריך וסגור דלתיך בעדך, חבי כמעט רגע עד יעבור זעם" (ישעיה כו) - יצאו כתבי 'אבקשה' לדלות מפיהם של משפיעי אנ"ש - פניני חיזוק ודברות אמונה לצד עצות יקרות והדרכות חיים מאוצרו של רבינו הק', הנוגעים לימים טרופים אלו אשר התרגשו ובאו על ישראל.

הבהלה גדולה ועצומה, השמועות הקשות מכל קצוות תבל מחרידות כל נפש, הכול ספונים בבתיהם ומייחלים לטוב. איך ניתן להתגבר על הפחד הלופת את הלב?

לדלות עצות מספרי רביה"ק

הרה"ה ר' יצחק פירמן שליט"א:

חסידי ברסלב בכל הדורות ידוע ידעו בכל מצב שהתרגש ובא עליהם, כי אין עצה ואין תבונה אלא להיות שקוע בספרי רביה"ק ותלמידיו, ללמוד בהם בכל עת ולדלות מהם עצות משיבות נפש ודרכי חיזוק ואמונה.

בנוגע לפחד האופף את הנפש, מלמדנו רבינו הק' עצה נפלאה ב'ליקוטי מוהר"ן' ח"א תורה ט"ו - עצה אשר בוודאי נכתבה ברוח הקודש לדור אחרון - ובה מאלפנו הרבי בינה כי כל היראות והפחדים לא באו לעולם אלא כדי שאנו, עם בני ישראל, נעלה אותן לשורשן - הלוא הוא יראת הבורא ית"ש. ולזה זוכים כאשר עושים משפט למטה, כי "אם יש דין למטה אין דין למעלה".

ואמנם בוודאי זוהי עצה הדורשת עמל ויגיעה, ואינה עצה 'קלה', אולם כאשר לומדים את התורה ואומרים את התפילה שכתב מוהרנ"ת עליה, ומתפללים ומתחננים לבורא עולם בזכות רביה"ק - בכך מתפוגג הפחד ונעלמת הבהלה.

עוד ניתן לפתוח את ערך 'פחד' ב'ספר המידות' וללמוד שם מה יש לאל ידינו לפעול. למשל, באות ל"ב שם אומר הרבי, ש"על ידי שלומד דברי תורה בשעת סעודה ניצול מפחד". יש עצות שנדרש בהן יותר עמל, כמו "על ידי ענווה ניצול מפחד", אבל עצה זו אין כה קשה לקיימה - כי בשעה שכבר ממילא יושבים לסעודה פותחים ספר ולומדים תורה על השולחן - ובכך עוזר השי"ת להינצל מן הפחד...

עצה טובה נוספת משמיענו הרבי שם ב'ספר המידות': "מי שאינו נזהר בברכות הנהנין פחדים באים עליו" - ובוודאי מידה טובה מרובה שכאשר אומרים ברכה בכוונה, מגרשים את הפחד. כמו כן ניתן ללמוד את ערך "המתקת דין", שם מביא הרבי עצות פשוטות של אמירות, כמו אמירת פרשת הקטורת, וכיוצא בזה.

על זאת הדרך חי ברסלב'ר חסיד, חי עם הרבי, דבוק ואחוד בו ובתורתו ודולה ממעיינו דרכים ועצות לכל מעבריו בחיים. וכאשר מקיימים את עצותיו הקדושות ומבקשים מהשי"ת מתוך התקשרות לצדיק - דהיינו, מתוך אהבה לצדיק, כדרך שמגלה רביה"ק בתורה קל"ה - אזי זוכים בס"ד להינצל מן הפחד.

לעשות את עצמו כאילו הוא בשמחה

הרה"ה ר' אליהו הרלבסקי שליט"א:

רבינו הק' נתן לנו תפקיד, משימה: להיות בשמחה!

ב'ליקוטי מוהר"ן ח"ב תורה כ"ד, מדבר הרבי מעניין השמחה ואומר: "מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּלְהִתְגַּבֵּר לְהַרְחִיק הָעַצְבוּת

וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה בְּכָל כֹּחוֹ. וְכָל הַחוֹלַאַת הַבָּאִין עַל הָאָדָם, כֻּלָּם בָּאִין רַק מִקִּלְקוּל הַשִּׂמְחָה".

אולם בהמשך דבריו אומר שאין זו משימה פשוטה וקלה, אלא ענין שדורש מאמץ והתגברות: "וְהַכְּלָל, שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְגַּבֵּר מְאֹד בְּכָל הַכֹּחוֹת, לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד. כִּי טֶבַע הָאָדָם לִמְשֹׁךְ עַצְמוֹ לְמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת מֵחֲמַת פִּגְעֵי וּמִקְרֵי הַזְּמַן, וְכָל אָדָם מָלֵא יִסּוּרִים, עַל כֵּן צָרִיךְ לְהַכְרִיחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכֹחַ גָּדוֹל לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יוּכַל, וַאֲפִלּוּ בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא".

אם כן, כאשר עומדים אנו בזמן מלא פחדים וחששות, זה מה שמוטל עלינו - להכריח את עצמנו להיות בשמחה, כמו שמצווה אותנו הרבי, ואם הרבי מצווה אותנו על כך, בכוח ההתקשרות אליו בוודאי שגם אפשר לזכות לכך.

בזמן שהפחדים תוקפים את האדם, עליו 'לעשות את עצמו' כאילו הוא שמח, לחייך בכל כוחו, אפילו שבלבו אינו מרגיש שמחה. זו הדרך לצאת מן הפחד ועל ידי זה בסוף יגיע לשמחה - וכמו שהרבי אומר, עצה זו מסוגלת ביותר לבריאות ולשמירה מפני חולי.

רבינו מביא עצה זו גם לעניין ההתבודדות, התפילות, אמירת תהילים וליקוטי תפילות - שכאשר אדם רוצה להתפלל בהתעוררות הנפש ובבכיה ואינו מרגיש בלבו מאומה, יכניס עצמו למצב של בכי ויעשה עצמו כאילו הוא במצב של התעוררות והתלהבות ואזי יגיע להתעוררות והתלהבות אמיתית.

אבל בוודאי בזמנים שכאלה צריך להתחזק ביותר בענין השמחה. כמו שרואים בספר הקדוש 'עלים לתרופה' - אשר כפי ששמעתי מר' יוחנן גלנט, באידיש היה נקרא 'בלעטער פון רפואה', כלומר: דפים המסוגלים לרפואה - שם מעורר מוהרנ"ת כסדר לעבודת השי"ת, ללימוד התורה ולתפילה, וכן מעורר מאוד על התבודדות - אבל עשרת מונים יותר מכך, אינו מפסיק לעורר על ענין השמחה.

השמחה מסוגלת לגירוש והברחת הפחדים. ואם ביחידות קשה לעשות זאת, צריך לעשות 'מילי דשטותא' בחברותא. ובוודאי ההתחזקות בשמחה אין זה סתירה לענין התפילה על כך שהצרה תגמר במהרה, שהרי "בשמך יגילון כל היום" זה תפילה...

האמונה - הפתרון לפחד

הרה"ת ר' יחזקאל ששון שליט"א:

לא לחינם הגיעה אל פתחנו כל המהומה הגדולה הזאת דווקא לפני חג הפסח. כאשר פותחים 'ליקוטי הלכות' הלכות פסח הלכה ז', לומדים איך כל ענייני פסח ויציאת מצרים הכול מקושר לענין האמונה - אשר היא הדרך להתחזק נגד הפחדים והחששות המקננים בלבבות. וכדאי מאוד לפתוח את הדברים וללמדם בתוך האותיות המחכימות, בעיון ובהבנה או לכל הפחות בקריאה בעלמא.

הלכה זו נסובה על מה שכותב הרבי ב'ליקוטי מוהר"ן' ח"א תורה ז': "דַּע, כִּי עִקַּר הַגְּלוּת אֵינוֹ אֶלָּא בִּשְׁבִיל חֶסְרוֹן אֱמוּנָה... וֶאֱמוּנָה הוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה... וְזֶה בְּחִינַת נִסִּים לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע, כִּי הַתְּפִלָּה לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע, כִּי הַטֶּבַע מְחַיֵּב כֵּן, וְהַתְּפִלָּה מְשַׁנָּה הַטֶּבַע, וְזֶה דְּבַר נֵס, וְלָזֶה צָרִיךְ אֱמוּנָה, שֶׁיַּאֲמִין שֶׁיֵּשׁ מְחַדֵּשׁ וּבְיָדוֹ לְחַדֵּשׁ דָּבָר כִּרְצוֹנוֹ".

התפילה וההתבודדות הם עצה נפלאה כנגד הפחד, ואכן, בפרט ימים הללו כדאי לכולנו לחזור ולשנן ללא הרף על הספרים 'משיבת נפש' ו'השתפכות הנפש'. לנצל את הימים להתחזקות באמונה ובפרט בענין התפילה וההתבודדות.

ובשביל להבין כדבעי את ענין האמונה והתפילה - יש להקדים הקדמה קצרה. רבינו הק' מביא שם בתורה ז', מהזוהר הק', שאי אפשר לזכות לאמונה כי אם על ידי אמת, והאמונה היא רק כאשר הינה מחוברת למידת האמת.

בפרט בימים אלו צריכים להבין את האמת המוחלטת - שאין עוד מלבדו. שכל חיידק הכי קטן, מיקרו ביולוגי, שצריך לצלם אותו פי מליון כדי לראות אותו, הוא יצור אלוקי והשי"ת הוא המנהיג והקובע מי יחיה ומי וימות.

וכדרך שאומר הרמב"ן סוף פר' בא: "ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו

להתפלל להגיע לראש השנה - ציון רבינו הקדוש שומם בעקבות המגיפה

ענשו, הכל בגזרת עליון" - זו האמת ואין בלתה.

עבודת האמונה היא להתחבר אל האמת הזו. לחיות את חיינו על פיה. לזכור את זה ולהתחזק מזה. ואיך זוכים לזאת? אומר הרבי שם, שזה על ידי חיבור לצדיקים. כי הצדיק הוא בחינת אבן טובה, כי הוא זכה להשיג את תכלית האמת עד הסוף בשלימות שאין יותר ממנה, ובגלל שהוא זכה להשיג זאת, ככל שאתה שומע את העצות שלו זו הדרך להגיע באמת לאמונה שעל ידה ינצל מן הפחד.

מה היא הדרך לעשות את כל פעולות ההשתדלות, בלי ליפול מן השמחה?

ההשתדלות והשמחה אינם סתירה

הרה"ח ר' יצחק פרידמן שליט"א:

על זה יש תירוץ פשוט. הרי כך הדבר בכל ענין בחייו של יהודי. תמיד עליו לעשות השתדלות ולזכור את האמונה. למשל, אדם צריך לחתן ילדים, הוא טרוד מאוד, צריך לקנות דירה ונדוניה, לשלם על הוצאות החתונה, וכסף מנלן... אלא מאי? צריכים אנו לדעת שכתוב ב'ספר המידות' (ערך 'בנים') "אין לאדם לדאוג על פרנסת בניו כי כשהם גדלים פרנסתם גדלה עמהם". יהודים תמיד הצליחו לחתן את בניהם ולא משנה כמה ילדים היו בביתם.

לעומת זאת, רבינו אינו מזניח את ענין ההשתדלות, צריך לעשות כפי היכולת ולסמוך על השי"ת. ב'ספר המידות' רואים כמה וכמה ענייני השתדלות - כמו 'שמן זית מפקח הלב' ועוד מעין זה. וכמו כן ידועה השיחה של ר' אברהם בר"נ על כך שברסלב'ר חסיד צריך לאכול רק מזון 'טרי', דגים טריים, בשר טרי, וזאת מפני שאנחנו נמנעים מללכת לרופאים ועל כן מוטל עלינו להיזהר ביותר להימנע ממצבים המביאים לידי חולי.

נמצא אפוא שפשוט שעלינו לעשות כל מה שביכולתינו, ומעבר לכך אין צריך לפחד - רק לסמוך ולבטוח על השי"ת. והאמת היא שזה לא כל כך מופרך. למשל, לשטוף ידיים כל הזמן, הרי בכל מקרה אנו נוטלים ידיים כמה וכמה פעמים, אז נשטוף גם עם קצת סבון ונמשיך הלאה לדרכינו. השמחה וההשתדלות אינם צריכים להיות סתירה האחד לרעהו.

הרבי אומר תורה שלימה על שמחה, תורה כ"ד בח"ב, ובפתח דבריו קובע "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד", ומכליל את כל העובר על האדם בכל עת, ואינו נותן פתח לעצבות. כשאדם מחזיק את עצמו בשמחה שום דבר לא יכול לבלבל אותו יהי אשר יהי...

לא זו בלבד, השמחה גופא היא הרפואה - כמו שרבינו הק' מגלה שכל הכוח של התיקון הכללי קשור לשמחה, שהרי יש י' מיני דפיקין בלב וכשהאדם בשמחה, על ידי עשרה מיני נגינה הריהו נרפא מכל החולאים.

ר' יצחק פרידמן שליט"א

הבה נתקרב אל הצדיק מחדש... כאשר מתקרבים לצדיק זוכים שהרבי מדריך אותנו, זוכים להבין מה נדרש מאיתנו... וכמו שרואים איך רבי נתן מתייחס לרבינו גם לאחר הסתלקותו, כאילו עודו מצוי בחיים חיותו, כאילו הכול קורה כאן ועכשיו, כי עניינו של רבינו הינו נצחי...

פעולות ההשתדלות - הסתרה בעלמא

הרה"ח ר' יחזקאל ששון שליט"א:

על פי הלכה אנחנו מחוייבים להשתדל להישמר מאד ולעשות מה שצריך לעשות. הרי אסור להיכנס למקום סכנה. אבל מצד שני צריך לזכור שלא ההשתדלות מביאה את הישועה, ולא הפעולות שלנו, אלא השי"ת לבדו הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים.

יהודי יודע ומאמין שלא הרופא מרפא את כאבי הראש ולא הרפואה מרפאת את השפעת. הכול זה רק הסתרה. הקב"ה לבדו הינו בורא רפואות - והראיה שאנשים רבים לוקחים תרופות ולא מועילים. יהודי מאמין שעל כל צרה צריך להרבות בתפילה, וההשתדלות בדרך כלל אינה אלא ענין חיצוני שמוטל עלינו החובה לעשותו. סוג של הסתרה שנכפתה עלינו. אולם לא עליה משליכים אנו את יהבנו כלל. מה שבאמת יעזור ויגן ויושיע זה רק האמונה והתפילה.

בפרט עתה, כאשר מתבוננים מעט ממה שנעשה בעולם, אי אפשר שלא לראות את האמונה עין בעין. הרי העולם היה נדמה כמחוסר רסן. אנשים הרגישו כמו בדור הפלגה, שהם שולטים בעולם, שאין דבר שאינו נתון לשליטתם. קנו כרטיסים לחו"ל, ושוטטו באין תכלית - והנה בפתע פתאום אומר הקב"ה: עצרו. כל אחד יתכנס לחדר שלו, יתחיל לעשות חשבון, איפה הוא אוחז, לאן פניו מועדות. כל אחד כפי דרגתו, אפילו גוי, הקב"ה פוקח את עיניו לדעת כי "אין שום טבע כלל'. אין, פשוט אין. הכול לא היה אלא הסתרה. (כותב השורות מאיר בעובדא נפלאה שקרתה בתקופה זו על אברך שסיפר שכשהלך לשדה פגש רועה צאן שצעק ואמר לו 'אתה יודע למה זה המצב הזה, כל הקורונה זה בגלל שה' רוצה שילכו אליו, כולם צריכים לחזור אליו, תתפלל על זה, הוא מבקש בתחינה, תצעק א-לה רחמנא (בערבית) שייקח את זה מפה. ללמדך שכל העולם כולו נתון לגל ענק של התעוררות שלא פוסח על הרחוקים ביותר ואפילו אומות העולם)

כאשר זוכרים מן האמונה - מבינים שפעולות ההשתדלות, כרחיצת הידיים ושאר ההשתדלויות הנצרכות אינם אלא חוב המוטל עלינו, ולא מהם תצמח הישועה...

אולם בוודאי העצה הטובה ביותר כדי לזכות להיות בשמחה ולהינצל מן הפחד, היא להתבודד על זה. לבקש בפשטות מאת השי"ת, כדבר איש אל רעהו: רבונו של עולם אני רחוק משמחה, אני מפחד, תאיר לי את הדרך... תן לי שמחה, תן לי בטחון...

הנני זוכר שר' לוי יצחק בנדר ז"ל תמיד היה אומר בשיחותיו, שאדם צריך לבקש מהשי"ת שיזכה אותו לאמונה. הרבי נתן לנו מתנה - התבודדות, וזה נותן את הכוח לעמוד מול הפחד, להמשיך הלאה ולהיות שמח.

ב'ליקוטי מוהר"ן' ח"א תורה ב' אומר הרבי שהתפילה היא נשק, כלי זין. אם כן, עתה כאשר מתחוללת בעולם מלחמה נגד הנגיף הזה, עלינו להשתמש בנשק התפילה - ופשוט להתפלל: רבונו של עולם תן לי שמחה, אמונה ובטחון, למרות שהנני רחוק... וכמו שרואים בחוש עכשיו שאפילו כל המומחים למיניהם מרימים את ידיהם בחוסר אונים, ומתוכם שלא הזכירו את אלוקי על דל שפתותיהם מתעוררים להזכיר שם ה', ומכל שכן אנו יהודים מאמינים בני מאמינים שמחוברים לעניין התפילה תמיד בוודאי נתעורר להאמין בה' ולהתפלל ביתר שאת ועוז.

תפילה וניסים - עצה שהיא גם לרחוקים

בתורה ז' שם, אומר הרבי: וְעִקַּר אֱמוּנָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת נִסִּים, אֵינוֹ אֶלָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל... וּבִשְׁבִיל זֶה, כְּשֶׁפָּגַם אַבְרָהָם "בַּמָּה אֵדַע", וּבָזֶה פָּגַם בִּירֻשַּׁת אֶרֶץ, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֱמוּנָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה, הָיָה גָּלוּת מִצְרַיִם".

ורמוז בזה דרך נפלאה בעבודת התפילה, שכן ביארו זקני אנ"ש - וכן מוהרנ"ת - שהפגם של אברהם אבינו, בשאלתו את השי"ת "במה אדע כי אירשנה", היה מכיון שסבור היה כי נחלת ארץ

ישראל קשורה למדרגתו הרוחנית של האדם, למעשיו.

וזה אחד הדברים המעכבים ביותר את התפילה - שהאדם סבור כי אינו ראוי לפי מעשיו שתפילתו תיענה ותתקבל. טועה לסבור, מתוך שמכיר את עצמו ואת פגמיו וחסרונותיו, כי אינו ראוי שיעשו לו ניסים.

אולם כאן מרמז הרבי שהתפילה והניסים הינם למעלה מדרך הטבע, ואין שייך לשאול בהם "במה אדע" - כי אינם קשורים כלל למעשי האדם. אדרבה, לכל יהודי, באשר הוא יהודי, יש רשות לבקש ולהתחנן לפני השי"ת שיציל אותו מכל מחלה וכל נגע. כי התפילה והניסים הינם כמו נחלת ארץ ישראל, שייכים לכל יהודי, ללא קשר ושייכות למעשיו ולדרגתו בעבודת השי"ת.

דרך אגב, אנחנו הרבה מדברים על תורה רפ"ב, על המהפכה שהרבי עשה בעולם מן הענין של חיפוש ומציאת נקודות טובות והשמחה בהם, אבל לא תמיד זוכרים להמשיך הלאה למה שכותב הרבי בתורה שם, שעל ידי זה זוכים להגיע לתפילה. זו התכלית.

כמובן שכל יהודי מחוייב ונצרך לחשב את חשבון נפשו, אבל גם אם הוא רחוק, עדיין יש לו רשות וחובה להפיל תחינה לפני השי"ת על כל צרכיו ולבקש מאת השי"ת שיעשה לו ניסים.

השמחה היא העיקר

הרה"ה ר' אליהו גודלבסקי שליט"א:

ראשית, חשוב להדגיש: כל הרבנים פוסקים שצריך להישמר מלהינזק ולהזיק חלילה. זוהי חובה ואסור להתחכם בזה. להשתדל לשמור מרחק ולא להתקרב אחד לשני. לרחוץ את הידיים, אפשר עם אלכוהול. מדובר בדברים לא קשים ולא מסובכים. אבל מנגד, אין מה להיכנס לבהלה. העיקר להישמר להיות בשמחה וברוח טובה, ולזכור מי מנהיג את העולם.

ואכן, מן הראוי לעורר בימים אלה את אנ"ש להתחזק בלימוד הספר הקדוש 'עלים לתרופה', אשר כפי שהזכרתי למעלה כשמו כן הוא - עלים של מרפא לנפש. 'עלים לתרופה' זה לא רק השם של הספר, אלא באמת אוצר המכתבים שם הינו אוצר המכיל כל מיני עלים, צמחים, קפסולות, המסוגלים לרפואת הנפש.

וכפי שכתב הרב מטשערין בהקדמה למכתב צ"ז: "כי מי שיזכה להביט בו ובכל המכתבים בעינא פקיחא, יראה בעיני חושיות שכל דיבור ודיבור מושרש בו רפואות תעלת נפשינו, לרפאות מחלאת זהמתנו ולהדביקה באור פני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אלקים חיים, מעמקי שאול ומתחתיו... יש בהם כוח וחיות להחיות ולהשיב נפש כל חי..."

כמו כן שמעתי מר' יוחנן גלנט כי כן היה מנהגם של אנשי שלומנו באומן - שהיו לומדים יחד חברותות ב'עלים לתרופה'. וידוע גם שלר' שמואל שפירא היו קבועות חברותות בספר זה.

ר' אליהו גודלבסקי שליט"א

ה'נגיף' הזה הוא נגיף קטנטן ומזערי, שצריך להגדיל אותו פי אלפי אלפים כדי לראותו בעין, ולמרות זאת, נקודה קטנה שכזו מצליחה לחולל בעולם מהפיכה עצומה - ובוודאי מידה טובה מרובה וכל שכן שהנקודות טובות, למרות שהינן קטנות ובלתי נראות, כוחן עצום ורב עד למאד

באוזני שמעתי מר' מאיר קרליבך שהוא עצמו גמר ג' פעמים את ה'עלים לתרופה' עם ר' שמואל שפירא - ור' שמואל היה יודע את כל המכתבים בעל פה על בוריים.

כך קיבלו אנ"ש באומן ש'גדול שימושה יותר מלימודה' - וכאשר בימינו אין לנו לא את הרבי ולא את ר' נתן, אפשר לעשות את ה'שימושה' על ידי לימוד ה'עלים לתרופה'. כי כשם שאדם יכול ללמוד הלכות שחיטה, אך אם לא ירד לבית המטבחיים ויעמוד על יד השוחט ויראה כיצד שוחט, הלימוד יישאר אצלו בגדר 'הבנה שכלית' בעלמא, ולעולם לא ידע לשחוט הלכה למעשה - כמו כן לענין שימוש רבינו, אם רוצים גם לדעת הלכה למעשה איך להתנהג עם בני הבית, עם הילדים, עם מעברים, צרות וייסורים, בכל ענייני החיים, אין להסתפק בלימוד ספרי רבינו כליקוטי מוהר"ן, סיפורי מעשיות, שיחות הר"ן וחיי מוהר"ן - וצריך ללמוד גם בספר 'עלים לתרופה' שהוא ספר ה'שימושה' ולתת את הדעת לפשוטם של דברים, לשמוע את קולו של רבי נתן העומד חי פה ומדבר אתך. ללמוד בשימת לב, שזהו העיון הנצרך בספר זה, לשים לב לפשוטם של דברים.

משל לאברך ירא ושלם שהיה פושט ידו בצדקה. יום אחד פגש בו גביר וזימנו לביתו. בערב משהגיע לביתו, העניק לו העשיר כרטיס אשראי הנטען בכל חודש באלפי דולרים, שיש בהם כדי לכסות די והותר על כל הוצאותיו וצרכיו, והנה למחרת, עומד העשיר בשיטבל'ך ומשתאה לראות את אותו אברך פושט ידו בצדקה. קרא לו אפוא לברר מה זה ועל מה זה, מפני מה אינו משתמש בכסף שנתן לו - ובתוך כדי דין ודברים התברר שהאברך אינו בקיא בענייני עולם הזה ואינו יודע מה זה 'כרטיס אשראי'. בעיניו לא היה הכרטיס אלא פיסת פלסטיק חסרת כל תועלת.

רבותיי, גם לנו יש תחת ידינו 'כרטיס אשראי' שאיננו מכירים בערכו. אוצרות מסולאים בפז ספרי רבינו הקדוש ובתוכם הספר הקדוש 'עלים לתרופה' שזה הכרטיס אשראי של כל אחד ואחד מאתנו. יש בו כדי לפרנסנו בכל הנושאים - להעניק לנו בריאות הגוף והנפש, שלום בית, יעוץ בענייני חינוך הילדים, לזכותנו להיות אנשים כשרים. הכול יש שם, אלא שעלינו לשים לב ולתת דעת למה שיש לנו.

ומי שמתבונן בספר הזה, רואה ומבין איך שרבי נתן מדבר רבות על מעלת השמחה - ובזה צריך להתחזק בימים אלו בכל הכוחות.

אנשים מדברים על כך שמהפיכה שכזאת המתחוללת בעולם, בוודאי מרמזת על ביאת

מאין יושב. ציונו של ר' שמעון סגור ומסוגר

משיח. ויש שאפילו נוקטים בתאריכים. האם יש שחר לדברים? האם אפשר לומר כך?

כל קורות העולם קשורים לתיקון השלם

הרה"ח ר' יצחק פרידמן שליט"א:

ראשית כל מביא רבינו בספר המידות את העניין ש'ביאת המשיח תלוי בקירבת הצדיק' אם כן בוודאי לפני הכל בשביל להחיש את ביאת משיח שומה עלינו להתחזק ולהתעורר בעניין זה אם אנו רוצים להחיש את ביאת משיח,

יתרה על כך הרי אין שום דבר בעולם שאינו שייך לתיקון העולם ולגאולה. כל מה שקורה בעולם, מכין ומכשיר את ביאת משיח צדקנו. רבינו מבאר בתורה ב' "וְכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה שֶׁכָּל אֶחָד מִתְפַּלֵּל הוּא בְּחִינַת אֵיבָר מֵהַשְּׁכִינָה, שֶׁהֵם אֶבְרֵי הַמִּשְׁכָּן". כל תפילה, בונה את המשכן ומקרבת את הגאולה. כאשר שומעים זאת חושבים, בטח הכוונה לתפילות בוערות הנאמרות בכוונה שלימה, לכל הפחות כמו התפילות של ר' שמואל שפירא, אבל האמת היא שאכן כל תפילה ותפילה מעוררת את רחמיו יתברך ומהפכת את מידת הדין למידת הרחמים...

וכן לעניינו, בוודאי יש כאן דברים נשגבים השייכים לתיקון השלם, אולם מה שאנשים נותנים רמזים מתי יבוא משיח - לא זו הדרך. הרי כתוב "אין משיח בא אלא בהיסח הדעת". כך סבר רבינו הק', כאשר אמרו אנשים בימיו שמשיח יבוא בשנת תק"ה. רבינו אמר שבאותו שנה הוא לא יבוא, אלא או קודם או אחר כך (כך מובא בשיחות הר"ן). על כן, כשאנשים מכוונים לזמן מסוים זוהי דווקא סיבה לחשוב שאז הוא לא יבוא.

אך בוודאי אנו מאמינים שכל רגע ורגע הינו עת פקידה, זמן בו הגאולה יכולה לבוא. אסור לנו להפסיק רגע מלהתפלל על כך. בזמנו של רבינו היו גזרות הגיוס והחינוך והיו צדיקים שאמרו שלא צריך לעסוק בזה כלל, כי לא ייתכן שה' יתברך יעשה כאלו גזירות. רבינו לא אחז כמוהם. הוא אמר שחייבים להתפלל, ואמנם רבי נתן כתב אז, שאם היו מתפללים - הגזירה היתה מתבטלת לגמרי.

הרה"ח ר' אליהו גולדלבסקי שליט"א:

להגיד זמן מתי עת ביאת המשיח, אסור. חז"ל מקללים מי שמחשב את הקץ. ברמב"ם כתוב בפירוש שאי אפשר לדעת מתי תגיע הגאולה. ברור שאנחנו בדרך לגאולה, וכמובן מתפללים ומקווים, אבל להגיד ברור ונחרץ - בוודאי אי אפשר.

בסוף זה יקרה, מקווים שזה יקרה כבר השנה ונוכל להקריב קרבן פסח כפשוטו. רבי נתן אמר: "על פסח יהיה, אבל מה יהיה על הפסח עצמו". אנ"ש ביארו שכוונתו היתה על אור הפסח, אך שמעתי מר' לוי יצחק כמה פעמים מאנ"ש שאמרו שמעבר לכיסופין לאור קדושת הפסח שבוודאי צריך לכסוף אליו להשיגו הכוונה היא גם על קרבן פסח, כפשוטו, איך זוכים להקריב את הקרבן פסח כפשוטו כשיבנה בית המקדש. בוודאי יבוא יום וזה יקרה, זה אחד מיסודי האמונה ואנו מתפללים כל יום על כך. "אחכה לו בכל יום שיבוא".

בוודאי שיש כאן תהליך, זה מתקרב, ואם זה יקרה השנה או לא - אנו מקווים שכן, אבל לא יכולים לומר ברורות. צריך גם לזכור את דברי רבי נתן בעניין זה שתקוות עלולות לגרור אכזבות.

הרה"ח ר' יחזקאל ששון שליט"א:

הכול מוליך אל הגאולה. אין מעשה שלא קשור לזה. הכול מוליך אל התיקון. אבל את הזמן המדוייק איש אינו יודע. צריך להיזהר מזה. בפרט שזה יכול להביא גם לחילול ה', כי אם ח"ו לא יבוא משיח - מה יגידו...

בימים אלו רבים המה המבקשים לדעת, מה השי"ת מרמז לנו? האם יש ענין מיוחד שצריך להתעורר בו בתקופה גדושת תהפוכות שכזו, כמותה לא ידע העולם מזה דורות?

להתקשר לצדיק מחדש

הרה"ח ר' יצחק פרידמן שליט"א:

לכל אחד ואחד ה' יתברך שולח רמזים בכל שעה ושעה לקרב אותו אליו יתברך, כמו שאומר רבינו הק' בתורה נ"ד: "וְכָל יוֹם יֵשׁ בּוֹ מַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצַמְּצֵם אֶלְקוּתוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית. עַד נְקֻדַּת הַמֶּרְכָּז שֶׁל עוֹלָם הַגַּשְׁמִי שֶׁעוֹמֵד עָלָיו, וּמַזְמִין לוֹ לְכָל אָדָם מַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, לְפִי הַיּוֹם וּלְפִי הָאָדָם

וּלְפִי הַמָּקוֹם. וּמַלְבִּישׁ לוֹ בְּזֹאת הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁמַּזְמִין לוֹ רְמָזִים כְּדֵי לְקָרְבוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ. בְּכֵן צָרִיךְ לְהַעֲמִיק מַחֲשַׁבְתּוֹ בָּזֶה, וּלְהַגְדִּיל בִּינָתוֹ, וּלְהָבִין מַהוּ הָרְמִיזוֹת בִּפְרָטִיּוּת, שֶׁמְּלַבֵּשׁ בְּזֹאת הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁל זֶה הַיּוֹם, שֶׁהִזְמִין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. הֵן מְלָאכָה אוֹ מַשָּׂא וּמַתָּן, וְכָל מַה שֶּׁמַּזְמִין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, צָרִיךְ לְהַעֲמִיק וּלְהַגְדִּיל מַחֲשַׁבְתּוֹ בָּזֶה, כְּדֵי לְהָבִין רְמִיזוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ" - וכמו שכותב רבי נתן בתפילה על זאת התורה, בכל יום יש 'אלפים ורבבות' של רמזים - אולם זהו דבר המסור ללבו של כל אחד.

אולי אפשר לומר שיש כאן גם רמזים של חסדים, כי הרי אם המגיפה יוצאת ממדינה שמתגוררים בה יהודים, איזה חורבן זה היה גורם לנו, וברוך ה' יש בזה אור ונס גדול שזה הגיע ממדינה של גויים... ויש בכך גם רמז של התקרבות...

ובפרטיות אפשר לומר שה' רוצה לעורר אותנו שנתקרב עוד ועוד לצדיק. רק בכוחו ובכוח עצותיו הקדושים נינצל. ועלינו להתעורר ללמוד בספריו הק', כמו שאמר רבי נחמן מטולטשין שאם אנו לא נלמד ליקוטי מוהר"ן - מי כן ילמד?!

הבה נתקרב אל הצדיק מחדש... כאשר מתקרבים לצדיק זוכים שהרבי מדריך אותנו, זוכים להבין מה נדרש מאיתנו... וכמו שרואים איך רבי נתן מתייחס לרבינו גם לאחר הסתלקותו, כאילו עודו מצוי בחיים חיותו, כאילו הכול קורה כאן ועכשיו, כי עניינו של רבינו הינו נצחי...

בעניין ההתקרבות לצדיק ברצוני להוסיף: כשאני התקרבתי בתשל"ב לא היה כזה דבר ששאלו מישהו 'להיכן אתה שייך?' וכיוצא בזה. היה ברור שיש רבי וכולם דבוקים ואחוזים בו ושייכים רק אליו. חמי הרה"ח ר' הערשל ואסילסקי ע"ה היה חוזר רבות על מאמר הגמרא במסכת תמיד "הרוצה שיחייה ימית את עצמו" - כפי שפירשוהו חסידי ברסלב, הרוצה שיחיה יקרב את עצמו ל'חסידים המתים' כפי שנקראו חסידי ברסלב על שום דביקותם ברבי שלהם שנסתלק זה מכבר לעלמא דאתי.

ייתכן שיש במצב העובר עלינו עניין פרטי השייך לחסידי ברסלב די בכל אתר ואתר, שגורם לעוררם לזכות לנסיעה בראש השנה עם תפילות כיסופין וגעגועים, ולהגיר דמעות כמים שנזכה לנסוע גם השנה לציונו של הרבי בראש השנה, ולא כמצוות אנשים מלומדה. הרי אנו לא יודעים מה יהיה, וכעת הלוא הציון סגור, מה שלא היה כבר במשך שנים... אולי רוצים שנבכה על כך... הרי בראש השנה של הרבי תלוי כל הבריאה, ומן הראוי שכל אחד יתעורר להתפלל על כך בימים אלו.

להתחזק בתפילה ובהתבודדות

הרה"ח ר' יחזקאל ששון שליט"א:

הרמב"ם בהלכות תעניות פ"א אומר: "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור, שנאמר (במדבר י') 'על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות', כלומר, כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודֶבֶר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו: ודבר זה מדרכי התשובה הוא שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב (ירמיהו ה') עונותיכם הטו וגו' וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם: אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו **דבר זה ממנהג העולם אירע לנו** וצרה זו נקרה נקרית (דרך מקרה בעלמא) הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ו) והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי".

בימים אלו צריכים להתחזק באמונה, להבין כי מאת ה' היתה זאת, ולהרבות בתפילות ובהתבודדות. לא לומר שהנגיף הזה מגיע בגלל כל מיני סיבות של דרכי הטבע, ושהפתרון אליו יהיה בדרך הטבע, כאשר ימצאו חיסון או תרופה. כי הבעיה כאן איננה ה'מגיפה' אלא הקשר שלנו עם הבורא ית', והמטרה היא להחזירנו בתשובה, לקרב אותנו להשי"ת, לחזק אותנו להרבות בתפילה. ואם לא כן, כפי שכותב שם הרמב"ם, עלולות לבוא צרות אחרות רח"ל...

ר' יחזקאל ששון

זכורני איך לפני ארבעים שנה, היה ר' וועלוו'ל חשין זצ"ל רגיל לומר לפני אברכי הכולל בבני ברק, "קחו עמכם דברים" - הכוונה: קחו עמכם דיבורים. תתחילו לדבר עם השי"ת, לעמוד לפניו ולשטוח כל מה שעובר עליכם

וצריך לדעת שאצל רבינו הק' עיקר התשובה זה תפילה. זכורני איך לפני ארבעים שנה, היה ר' וועלוו'ל חשין זצ"ל רגיל לומר לפני אברכי הכולל בבני ברק, "קחו עמכם דברים" - הכוונה: קחו עמכם דיבורים. תתחילו לדבר עם השי"ת, לעמוד לפניו ולשטוח כל מה שעובר עליכם.

כמדומני שכל חסיד ברסלב צריך להרבות בתקופה זו בהתבודדות, להרבות בתפילה, להאמין באמונה שלמה שגם מעשה קטן שלו, יכול לבטל את הגזרה ולקרב את הגאולה.

הנה זה מגיע חג הפסח, וכמו שכותב מוהרנ"ת ב'ליקוטי הלכות' הלכות פסח הלכה ז' - באמצע אות ה' - 'יושפע עלינו ממרומים מוחין חדשים', כלומר, הארת האמת שהבורא ית' הוא המנהיג ואין בלתו, הארה כבירה של אמונה, בתוך מיצרי הַמִּצְרַיִם הפרטיים שלנו תאיר לנו כברק האמונה, בצלילות ובבהירות - למעלה ממדרגתנו, ולמרות שלפי המעשים שלנו לא מגיע לנו כלום.

והאור הזה שמקבלים בליל הסדר, - כפי דברי מוהרנ"ת שם - קשור מאוד לענין התפילה, שלמרות שלפי המעשים שלנו לא מגיע לנו נס, עדיין השי"ת שומע אותנו מעל הטבע, מעל החשבונות הרגילים. ובתקופה זו צריך לנצל את הזמן הזה שיש לנו בבית לקיום עצת התבודדות ביתר שאת וביתר עוז, לבקש הרבה על המשפחה, על הילדים, על העולם הרוחני והגשמי שלנו - בלי להסתכל עכשיו אם מגיע לנו או לא. פשוט לבקש.

הרי אין דבר יותר גדול מאשר התבודדות ותפילה, וכמו שאמר רבינו הק' בעצמו "אני תפילה" - ויהי רצון שנזכה לצאת לגאולה השלימה במהרה בימינו.

הנגיף הקטן - רמז לנקודות טובות

הרה"ח ר' אליהו גדלבסקי שליט"א:

יש הרבה רמזים. נפל בדעתי רעיון שאולי יש כאן קריאה מן השמים להתחזקות בענין הנקודות טובות. כי הנה ה'נגיף' הזה הוא נגיף קטנטן ומזערי, שצריך להגדיל אותו פי אלפי אלפים כדי לראותו בעין, ולמרות זאת, נקודה קטנה שכזו מצליחה לחולל בעולם מהפיכה עצומה - ובוודאי מידה טובה מרובה וכל שכן שהנקודות טובות, למרות שהינן קטנות ובלתי נראות, כוחן עצום ורב עד למאד.

ואכן, נצרך התחזקות באמונת חכמים שהיא אחד הדברים שרבי נתן מרבה לעורר אודותם ב'עלים לתרופה' - על אמונת חכמים ועל שמחה - וידוע שעיקר האמונה נצרכת בדברי ההתחזקות של הצדיק, אשר לפעמים נראים לאדם כחסרי היגיון ונשגבים מבינתו, ולמרות זאת עליו לקבלם.

כן מפרש ב'נועם אלימלך' ורבינו הקדוש מבאר נקודה זו ביתר חריפות - שבמצרים היהודים לא שמעו אל משה "מקוצר רוח ומעבודה קשה", כי הם חשבו שבכדי להיגאל צריך 'עבודות קשות', ולא האמינו בדברי ההתחזקות של הצדיק שאמר שצריך רק לספור וללקט נקודות טובות.

עיקר האמונת חכמים - אומר רבי נתן גם ב'ליקוטי הלכות' וגם ב'עלים לתרופה' - זה לשמוע לדברי ההתחזקות של הצדיק. כי הנה לשמוע לדברי ההתעוררות של הצדיק שאומר לקום חצות, להתפלל בכוונה ללמוד בהתמדה, להתקדש בקדושה יתירה - וכל שאר העבודות הקשות - זה אנחנו מבינים ומסכימים. על כך אין צורך באמונה למעלה מן השכל, פשיטא שאם רוצים לזכות לקרבת ה' אי אפשר להיות שקוע בהבלי עולם הזה, בקלות ראש ודעת. גם גוי יבין זאת. אלא עיקר האמונת חכמים זה בהתחזקות.

ואולי הקב"ה רוצה גם לעורר אותנו, לרמז לנו, ששלח לנו בדור הזה צדיק יסוד עולם, רבי נחמן בן פייגא, והוא יכול להביא את הגאולה השלימה על ידי התורה שהוא נתן לנו, 'אזמרה', נקודות טובות. הדבר הזה של להתחיות מנקודה טובה, זוהי עבודה קשה מאוד, כי היא נגד ההיגיון.

ההיגיון והיצר הרע אומרים לאדם "וכל זה איננו שווה לי". קליפת המן-עמלק המצויה בתוך הלב של כל אחד, עושה שני דברים: א. מרחיקה יהודים מהקב"ה ומהתורה ומפילה אותם לכפירה ותאוות, זה הכי טוב וקל עבורה. ב. אם רואה יהודים יראים וחרדים, שלא מוכנים לקבל מה שאומרת ודוחה אותה בשתי ידיים, היא משתמשת בשיטה הפוכה: אדרבה, אתה רוצה לעבוד את ה' עם כל הכוחות, אבל מ"מחר".

המן-עמלק מטעה את האדם שכדי לעבוד את ה' צריך משהו גדול. עבודות קשות, כנזכר. ואז אומר האדם לנפשו: הרי כאן ועכשיו אני לא יכול להתבודד זמן רב, כאן ועכשיו אינני יכול לומר ספר תהילים בכוונה עצומה, כאן ועכשיו אין לי כוחות ללמוד בהתמדה ובריכוז שעתיים ברציפות, כאן ועכשיו קשה לי ללכת ברחוב עם שמירת עיניים כמו ר' שמואל שפירא.

אך האמת היא שרבינו מגלה שצריך לשמוח בנקודות טובות, להעריך גם דברים קטנים - ואולי זה מה שאמר בליקוטי מוהר"ן ח"ב תורה ע"ד: "ועכשיו ולא סיים" - וניתן לומר בדרך דרש, שה"ועכשיו" היינו לא ממחר, אלא כאן ועכשיו. להתחיל אפילו בנקודות קטנות.

ואם כן, בימים אלו עלינו להתחזק ביתר שאת בעצת הנקודות טובות, "נאר אזמרה", וכמו שאמר מוהרנ"ת שעל ידי עצה זו זוכים להיות אנשים כשרים, וכך זכה משה רבינו וכל הצדיקים למדרגתם... כמו שנקודה מזערית כמו נגיף, יכולה לעצור את כל העולם, מידה טובה מרובה שעלינו להאמין איזה כוח כביר יש לכל נקודה טובה לעורר את כל העולמות כולם להשי"ת, להמשיך שפע טובה וברכה בכל עולמות, ולקרב את הגאולה השלמה במהרה בימינו.

קרא- נא תצעק לה'!!

דברותיו חוצבות להבות אש של **הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א** בהתעוררות ובבכיה במשתה היין ביום הפורים ה'תש"פ

אנו רואים בעינינו שבעולם שוררת מחלה רחמנא ליצלן.

כל אנשי תבל אינם יודעים מאין בה ומתי תלך. כל העולם עומד מתוח באין אונים, לאף אחד אין מושג בלי שום עצה לעזור בזה.

מהי העצה? המחלה נקרא 'קאראנא' רח"ל

(בדמעות ובצעקה:) קרא-נא!! תצעק לה'!

קרא-נא!! תצעק לה'!

קרא-נא!! תצעק לה'!

במחלה בעצמה הרי כתוב הכל!!

במחלה עצמה הרי מוסבר הכל!!

'קאראנא' בגלל שחושבים שיש 'מקרה' לכן יש מחלות!

כשיודעים שאין עוד מלבדו אין מחלות!

אין עוד מלבדו, מתבטלים כל המחלות, יש קרבת אלקים, יש שמחה!

מקרה זה טרייף, רק אמונה! השגחה!

חזקו ואמצו!!

הנה כי כן, בעמדנו בימי ערבי פסחים טרופים כמותם לא ידענו מזה עשרות שנים, כמו מאליו צף ועולה הפסוק שנאמר בגאולת מצרים - "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר, ועבר ה' לנגוף את מצרים וראה את הדם ...ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף".

מה יאה ומה נאה בימים הללו, בהם נכנס עם ישראל כולו, בכל מקומות מושבותיו ל'בידוד', לנצל את הימים הללו לחיזוק והתחדשות בעצת העצות של רביה"ק - הלוא היא עצת ה'התבודדות' והשיחה בינו לבין קונו כדבר איש אל רעהו. להפיח בקרב צאצאינו את רוח ההתקשרות הגדולה אל הצדיק.

ויהי רצון שיתקיים בנו "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ונחזה עין בעין בקיום ההבטחה: "בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל" - ולכל הפחות כמאמר מוהרנ"ת: "המשיח שלי כבר הגיע". ■

"רק להסתכל על הפנים הקדושות של האבא..."

ראיון אחרון

"אני זוכר את עצמי מגיע הביתה מדי ערב ומבט אחד בפניו הקדושות השפיע יותר מכל, לא היה צורך להחליף אתו אפילו מילה בודדת אחת על אמונה ויהדות, רק להסתכל על הפנים שלו - ומיד היית מקבל בושה ויראת שמים" - **הרה"ח רבי נתן דוד שפירא זצ"ל** - ימים אחדים לפי היעלותו בסערה השמימה - בשיחה מיוחדת ל'אבקשה' מעלה ברגשי קודש שביבי זכרונות ילדות משובבי נפש ומעוררי לב מעט מן המעט מהליכות חייו המופלאות של החסיד **רבי שמואל שפירא זצ"ל** | מוגש לרגל יום השנה להסתלקותו בשביעי של פסח | **יסוד שבחסד**

מי יכל להעלות על דעתו באותם רגעי חסד מבורכים, רק לפני שבועיים, בהם זכינו לשבת מולו של החסיד ר' נתן דוד שפירא ז"ל כשאנחנו בולעים בשקיקה כל הגה וכל מבע, כל חיוך וכל אנחה, כל הרמת עיניים וכל שתיקה, וביני לביני חוככים בדעתנו כיצד תיתרגם לבסוף השיחה הזו לאותיות ומילים מודפסות ומופצות על פני חוצות בלי לייסר בכך את נפשו של המהלך בצידי דרכים הזה עם דקירתה הכואבת של איזושהי מילת שבח הכרחית שתיראה לו כעוברת כל גבול... מי מבינו שיער אז בשחורות שבחלומותיו כי שמו של ר' נתן דוד יועלה על גבי הכתב, באצבעות מרתתות ועיניים זולפות, כשברכת המתים מוצמדת לשם זה. אוי, מי ייתן לנו תמורתו!

יחידים הם אלה שעליהם ניתן באמת להפטיר: "חבל על דאבדין ולא משתכחין"! בעולם הצולל והולך לאיבוד בתוך אוקיינוס של שקר וסילוף, במבול של חיצוניות ושל זיוף, בשטף מים רבים של רדיפה אחר כבוד מדומה והבלי הבלים, אוי כמה חבל על חסיד ברסלב אמיתי, ללא שום כחל ושרק, עובד ה' באמת, תמים במעשיו וחכם מחוכם בהליכותיו שכל ימיו ברח מכל שמץ ונדנוד של כבוד ולא עבר עליו חצות לילה בשינה, כמה חבל על גוש של אמת צרופה מכף רגל ועד ראש, על גוש של תמימות ופשיטות מלאת ענוות חן על גוש של דעת אמת וקנאות אמת ומסירות נפש במלחמת אש דת, שנעקר לפתע פתאום מנופם של החיים עמנו בעלמא הדין ועבר לרשימת בני היכלא דמלכא בגנזי מרומים.

נחמתנו היחידה היא אכן ההתחקות אחר עקבותיו כבן וכתלמיד לאביו הגדול החסיד ר' שמואל שפירא זצ"ל, עקבות אותם החל להטביע עלי אדמות החל מילדותו המוקדמת בצילא דמהימנותא ובקרתא קדישא, כשהוא סופג מלוא ריאותיו ושואב מלוא חופניים מאותה אמת ותמימות של אנשי שלומינו דאז ולאורך כל ימיו לא מוסיף ולא גורע מאותה דרך אמת כמלוא נימה.

אין לנו כלי נאה יותר להנציח לנו לבנינו עד עולם את אותם סימני דרך נצחיים כמו העלאתה עלי גליון של השיחה אותה ערכנו עם אותו חסיד לקראת יום השנה השלושים-ואחד של אביו הגדול כשאנחנו זוכים בכך מבלי דעת לחטוף ברגע האחרון מן האוצר המנוצר הון שלא יסולא בפז.

שביבים ראשונים מאותה שיחה מפעימה מוגשים בזה בעריכת המערכת:

בירושלים שבין החומות

מאז שאני זוכר את אבי, עוד מהיותי ילד קטן ברובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים, הוא היה קם לילה לילה בחצות ויוצא מהבית, לכותל או לשדה. לפעמים היתה היציאה הזו באישון לילה קשה מאד לאמי שהיתה מטופלת בילדים

ר' נתן דוד שפירא בתפילה בקברי צדיקים

רבים ללא כל מעמד פרנסה בבית קטן וצר והיא לא נתנה לו רשות לעזוב את הבית, הוא לא היה מתווכח, היה מתיישב בפינתו ומתחיל בעבודת היום: תיקון חצות והתבודדות, תהילים ותפילות. אמי שהיתה רואה אותו כך שקוע בעבודתו בכל לב ונפש - היתה מתרצה ומאפשרת לו לצאת ולהמשיך בעבודת הקודש מחוץ לבית.

אך יחד עם עבודותיו הנשגבות, ובמיוחד באותם ימים בהם היה בשיא כוחו ובשיא מיצוי כוחו עד כלות לעבודת ה', הוא היה "מוצב ארצה" באופן יוצא מן הכלל. לא היה זה מחזה נדיר לראות אותו יושב עם אחד מילדיו הפעוטים, מאכיל אותו בסבלנות בעזרת כפית, או מפיס את צערו באמצעות הצבעה על נפלאותיו של שעון...

כשהיה אומר 'תיקון חצות' בבית הכנסת, בכותל, או בקבר הרשב"י במירון, הוא היה יושב על כסא או ספסל, אך בבית הוא היה עורך את התיקון ישוב על הרצפה. אלו תמונות הוד שאי אפשר לשכוח אותם ואין ספק שהם השפיעו עלינו השפעה כבירה ללא אומר ודברים.

היו תקופות של עוני ומחסור באופן שכמעט ולא מצוי בימינו אך זה לא פגע כלל באווירת השמחה בבית. אני זוכר יום שישי אחד שבו השבת הולכת ומתקרבת ובבית אין לא יין לקידוש, לא חלות, ומי מדבר על דגים או עוף... באותה תקופה לא היו שכיחים קופות וגמחי"ם מסודרים כבימינו אך היו בין חסידי ברסלב אנשי חסד משכמם ומעלה שמסרו את כל מה שאין להם כדי לתמוך ולסייע לכל דכפין, שניים מאלה היו ר' יונה לבל ז"ל והאשה הצדקנית גיטלה ע"ה, אשתו של ר' נתן בייטלמאכר. התחלקנו אני ואחי הבכור ר' נחמן ז"ל, אחד מאתנו הלך לר' יונה והשני לצדקנית גיטלה וחזרנו הביתה עם שלל רב: חלה קטנה וקופסת סרדינים...

היינו הולכים להתפלל בבית הכנסת של חסידי ברסלב ברובע, איזו אווירה של תמימות וכיסופים שררה שם! אני זוכר למשל את ר' יחזקאל מרגלית, יהודי תמים שהגיע ארצה מפולניה והיה חסיד ברסלב בכל לבו. בליל שבת, אחרי התפילה, הוא היה מדבר עם אבי זמן רב. אני לא יכול לשכוח איך הוא ניגש לאבי באחד מלילי השבתות ושואל אותו: "אתם יודעים איך נעשים יהודי כשר?" ואבי עומד ומדבר אתו שעה ארוכה כשהוא עונה לו על שאלה זו... אני זוכר את עצמי מושך את ה'קפטן' הירושלמי של אבי ומפציר בו לחזור כבר הביתה לקידוש...

השיחות הארוכות עם אותו יהודי פולני תמים היו היוצא מן הכלל, אבי אף פעם לא היה מרבה בדיבור, גם לא בין כותלי הבית, אך ההרגשה ברוממות רבינו היתה ממש ספוגה בקירות, כילד אני זוכר אותו שר 'אשת חיל' בליל שבת בדבקות עצומה, לפעמים זה היה יכול לארוך חצי שעה! כולנו הבנו שהוא מתכוון, פסוק אחרי פסוק ושבח אחרי שבח, על רבינו הקדוש אשר "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה", וכפי שרבי אברהם בן רבי נחמן מפרט בהרחבה ובטוב טעם בספר כוכבי אור.

ברוך אתה ב'עיר'

היו תקופות שאבי היה הרבה במירון ותקופות שהיה יותר בבית. הצורה בה היה משתף אותנו כילדים בעבודת ה' שלו היתה מיוחדת במינה. הוא היה מקפיד מאד שסדר הלימוד בתלמוד תורה לא ייפגע כהוא-זה ולכן לא היינו יכולים ללכת אתו לכותל או לשדה בסתם יום של חול אך בשבת אחר הצהריים הוא היה לוקח אותנו עמו לכותל, ובחודש תשרי, אז התקיים 'בין

הזמנים', היינו נוסעים אתו למירון. יצאנו בכ"ה אלול וחזרנו הביתה רק אחרי יום כיפור.

הוא עצמו היה קם בחצות לילה, יורד למערת הציון ויוצא לאחר מכן להתבודד ולצעוק בשדות עד תפילת שחרית בנץ, אך אותנו כילדים הוא היה מעיר רק לתפילה עם זמן קריאת שמע אלא שעשה לו מנהג להעיר כל ילד, אף ילד שעדיין לא ידע להגיד את מילות התפילה, בלילה אחד מעשרת ימי תשובה בשעת חצות, לרדת אתו לציון. מי שלא היה מסוגל ליותר מכך - הצטווה רק לנשק את הציון ולחזור מיד לישון, מי שהיה מסוגל לומר 'תיקון חצות' - אמר, מי שרצה להישאר ער עד הבוקר - נשאר ער ועסק באמירת תהילים וכדומה. זה היה עבורנו טעימה מסוג עבודת ה' שלו ושל חבריו אך באופן שהתאים ליכולות שלנו באותם גילאים.

אמי היתה נשארת בבית ואף פעם לא נסעה אתו למירון מלבד בהזדמנות אחת שלא תישכח מאתנו לעולם. היה זה לשם תפילה וכמעשה של סגולת-מרפא לאחת מאחיותיי (אשתו של החסיד ר' משה לפקוביץ שיבלחט"א) שהיתה משותקת ולא היתה מסוגלת לזוז פשוטו כמשמעו. אמי הביאה אותה למירון יחד עם אחי ר' אהרן והם שהו שם כמה ימים כשאמי ואחותי מוצאים להם מקום בהיכל רבי אלעזר. לילה אחד אמי קמה משנתה ולא מאמינה למראה עיניה: ילדתה הנכה אוחזת במעקה שמסביב לציונו של רבי אלעזר ופשוט הולכת פסיעה אחר פסיעה! זה היה נס גלוי שנפעל בכוחו של רשב"י ומאז והלאה היא החלה ללכת בסיוע עזרי הליכה.

אצל אבי היתה הרגשה שרשב"י ורבינו הם עניין אחד, ומכיוון שכך, כשלא התאפשר להגיע לציון רבינו באומן, היה נוהג להביא כל אחד ואחד מילדיו לפני הגיעו לגיל שבע למירון ולומר עמו שם 'תיקון הכללי'. אני זוכר שכשאחי ר' מנדל התקרב לגיל שבע ומשום מה לא יכל אבי לנסוע אתו למירון הוא ביקש ממני שאקח אותו במקומו ואומר אתו שם את התיקון הכללי.

הוא היה לומד הרבה בהתמדה רבה, פעם סיים מסכת שלימה בלילה אחת בבית הכנסת ישועות יעקב. הוא היה לומד בצנעא, כגון בביתו, בשעות של אחרי חצות. כך זה היה אצל כל חסידי ברסלב שהשתדלו מאד לא לבלוט ולהצניע ככל האפשר את עבודתם בקודש

קשר בל ינתק- אנ"ש בשכם יחד עם ר' שמואל
(בארכיונות ר' שלמה יצחק רחנפלד)

רבינו ורשבי חד הם. ציון ר שמעון

היו עבודות שאבי לא יכול היה להסתיר. הוא היה מתפלל בכוחות עצומים, הוא ממש בער ככבשן אש והצית את כל סביבותיו. בתור ילד אני זוכר שהיו לו כמין "תחנות" בתפילה שבהם היה משתהה זמן רב וחוזר בדבקות ובהתלהבות על המילים שוב ושוב

אהבת תורה

את מצוות "ושננתם לבניך" קיים אבי בכל ההידורים. לצד כל עבודותיו הוא היה מקדיש זמן מיוחד מדי יום ביומו ללימוד קבוע עם כל ילד. הלימוד היה בספר 'קיצור שולחן ערוך', על פי הסדר השבועי, ובספר ליקוטי מוהר"ן. סדר הלימוד היה שבכל יום היו חוזרים על מה שנלמד אתמול והמשיכו הלאה עד שסיימו את הספר כולו. כך זה היה כמדומני עם כל או רוב הילדים.

לכשעצמו הוא היה לומד הרבה בהתמדה רבה, פעם סיים מסכת שלימה בלילה אחת בבית הכנסת ישועות יעקב. הוא היה לומד בצנעא, כמו למשל בביתו, בשעות של אחרי חצות. כך זה היה אצל כל חסידי ברסלב שהשתדלו מאד לא לבלוט ולהצניע ככל האפשר את עבודתם בקודש. ר' אלחנן ספקטור, למשל, על אף שהיה היהודי הנכבד ביותר בבית הכנסת, גאון עולם ומקובל ואיש ירא ושלם ונשוא פנים להפליא, ראו עליו קושי ממשי כבד מנשוא בכל עת שכיבדו אותו בעלייה לתורה. הם היו אנשי אמת באמת, גם ההצטנעות שלהם היתה בהצנע לכת, ולא כמו אלו הרוצים שכולם ישימו לב כיצד הם עושים הכל בהצנע...

פנים קדושות

אך לאמתו של דבר, הרבה יותר מהלימוד הקבוע היומיומי אתו - עצם המציאות שלו השפיעה עלינו, ללא שום מילה, יותר מהכל. הנה דוגמה מחיי האישיים: בתקופת ילדות זו זעפו רוחות סערה הרסניות ביותר של כפירה ופריקת עול, הימים של קום מדינת השמד הביאו איתם המון בלבול ובני נוער רבים נשרו והתקלקלו בזה אחר זה. חלק מבני הכיתה בה למדתי באותה תקופה בתלמוד תורה 'חיי עולם' ירדו מן הדרך והדבר ללא ספק העמיד אותי במצב שדרש לא מעט חיזוק. אני זוכר את עצמי כילד מגיע הביתה מדי ערב ומבט אחד בפניו הקדושות של אבי

ר' אלחנן ספקטור בכותל המערבי

שוטף ממני בבת אחת לחלוטין את כל הרשמים השליליים שנספגו מחברתם של אלו. לא היה צורך להחליף אתו אפילו מילה בודדת אחת על אמונה ויהדות, רק להסתכל על הפנים שלו - ומיד היית מקבל בושה ויראת שמים.

אהבת חסד

עד כמה שאבי היה עובד את קונו בינו לבין עצמו וממעט במגע ומשא עם הבריות - הוא גם פעל לא פעם, יחד עם חסידי ברסלב אחרים שלבם היה פתוח ועד לצרכי הכלל, כראש וראשון לכל דבר עזרה וסיוע בענייני ציבור. דוגמה אחת לכך שנצרבה היטב בין זכרונות הילדות שלי היא בימי המלחמה והפרעות בתקופת הקמת מדינת השמד בשנת תש"ח. היתה אז בהלה גדולה, הפלוגות הערביות העלו באש את כל חנויות היהודים בעיר העתיקה והרחובות היו מלאים בהרוגים, ככל שחלף הזמן הלך הפחד וגבר, שריקות היריות ורעמי התותחים הרעידו את האוויר ללא הפוגה, בשבועיים האחרונים התגברו ההפגזות ובמקביל גם מספר ההרוגים והתושבים המבוהלים נמלטו מהבתים למחסנים החצי תת-קרקעיים ולא העזו לצאת החוצה. באותם ימים, בעיצומו של יום שישי, אני רואה את אבי, יחד עם ר' דוד שכטר מאנשי שלומינו ועוד, אוסף סדינים מכל הבא ליד כדי לעטוף בכבוד את ההרוגים שהוטלו בחוצות, וכך, בסיוע יהודים חמים בעלי עוז רוח ומסירות נפש בלתי מצויה, חפרו בור ענק בחצרה של הצדקנית גיטלה והביאו אותם לקבר ישראל.

יהודי דגול נוסף שהיה מקורב לאנשי שלומינו בעבותות אהבה והערצה והעריף אז טללי תחיה על תושבי הרובע היה ר' ראובן שפיינר ז"ל. באותם שבועיים איומים ונוראים בהם כל מי שיצא לרחוב הסתכן במוות כמעט בטוח מירי הצלפים הירדניים והתותחים שעשו שמות בעיר, היה לבו של ר' ראובן נתון לילדים נפולי הלחיים שכמעט נפחו את נשמתם מרעב. המקום היחיד בו ניתן היה להשיג מעט נפט לאפייה היה במתקן החימום של המקווה ב"בית הכנסת של ר' ניסן בק", ר' ראובן שם את נפשו בכפו, התכופף התגלגל ורץ ודילג בין הקליעים והפגזים בכדי להוציא ממתחם המקווה כמות מספיקה של חומר בעירה ולאפות בתנור מאולתר פיתות לילדים הרעבים. אני אחד מהילדים האלה ותמיד אכיר לו טובה על כך.

בסופו של דבר נחרב היישוב היהודי ברובע, אבי גלה לשבי הירדני לתקופת מה עם קבוצת הגברים המבוגרים יותר ואני שהייתי ילד כבן תשע, יחד עם אחיי הגדולים, יצאתי עם אמי יחד עם תושבים רבים אחרים, זקנים נשים וילדים, לרחבה הגדולה שביציאה מ'שער ציון' שם ישבו כולם מספר ימים עד שעברנו לשכונת קטמון ממנה ברחו אז תושביה הערבים.

בצילם של אנשי מעלה

מבין תושבי השכונה באותם ימים אני זוכר היטב את החסיד ר' אברהם שטרנהארץ זצ"ל שבכלל היה נערץ מאד בירושלים של אז כשגם אלה שלא נמנו על חסידי ברסלב הוקירו מאד את צדקותו ולמדנותו. שמעתי שרב העיר העתיקה, הגאון ר' וועלוועל מינצברג זצ"ל יצא מכליו מגודל יישוב הדעת של ר' אברהם שהתגלה באותה ליל שבת, כאשר כל יהודי הרובע היו מרוכזים באותה רחבה כפליטי חרב מבוהלים הנסים על נפשם ואיש לא נתן דעתו לסדר סעודת שבת כהלכתה, ולפתע מוציא ר' אברהם שטרנהארץ מאמתחתו בקבוק יין, גביע ושני חלות קטנות, אומר קידוש בקול ארי ומוציא את כל בני העיר ידי חובה.

מתקופת קטמון עומדת לנגד עיני דמותו המאירה של החסיד ר' אברהם שטרנהארץ יושב ומדבר בסעודה שלישית כשמנורות הלוקס כבו זה מזמן ובית הכנסת חשוך לחלוטין והוא מקריא בעל פה קטעים אחרי קטעים מליקוטי מוהר"ן. אגב, גם את הספר 'בני יששכר' ידע על פה מילה במילה.

ברוך אתה ב'שדה'

בקטמון, שהיתה מוקפת באותם ימים בשדות, הייתי מתלווה לאבי לפעמים לעבודת 'הנעור בלילה' בחצות. הוא עצמו היה יוצא אז לשדה לילה לילה בקביעות, פעמים רבות יחד עם ר' הירש לייב ליפל ז"ל שזעקותיו הפולחות כליות ולב עדיין מהדהדות בזכרוני. ר' נחמן בורשטיין ז"ל, שהיה אז נער צעיר לימים, היה מתלווה אף הוא מדי פעם ליציאה לשדה להתבודדות יחד עם אבי.

ה"יהדות פשוט" של אבי לא ניתנת לתיאור, ראו ממש איך זכה בכוח רבינו להיות קשור ודבוק לכל עניין ביהדות, לכל מצווה ולכל דבר שבקדושה, בכל נימי נפשו עד הקצה האחרון. כך למשל, מלבד דבקותו העצומה לקבר הרשב"י במירון וכיסופיו האדירים להשתטחות על ציונו של רבינו הקדוש באומן, היה מלא כמיהה והשתוקקות לכל קברי הקדושים אשר בארץ המה. אחד מהקברים האלו היה קבר דוד המלך בהר ציון שהאפשרות לבקר בו בתכיפות נפלה בחלקו ובחלקם של חסידי ברסלב אחרים בצורה מיוחדת.

בן היה לו לר' יהרש לייב ליפל ז"ל בשם ישראל, הוא היה בן גילו ורעו של הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שיבלחט"א, היו לו פיאות ארוכות וגרביים ארוכות כמנהג בני ירושלים ושניהם היו מארגנים יחד חברה לבני נוער בשם 'חנוך לנער' לאמירת תהילים בשבת לילדי העיר העתיקה ולאחר מכן אף בקטמון. עבר מה שעבר, כפי שקרה לרבים וטובים באותה תקופה, ודרכו של ישראל נפרדה מדרכו של אביו ושל חברו ר' יעקב מאיר והוא פנה לעבוד ב'משרד הדתות'. הדבר היה למורת רוח אך עקב כך קיבל אביו את המפתחות של כל קברי הצדיקים שהיו נעולים על מסגר ובריח

ר' שמואל שפירא בהתבודדות ביער ירושלים. (באדיבות ר' שמואל יצחק רזנפלד)

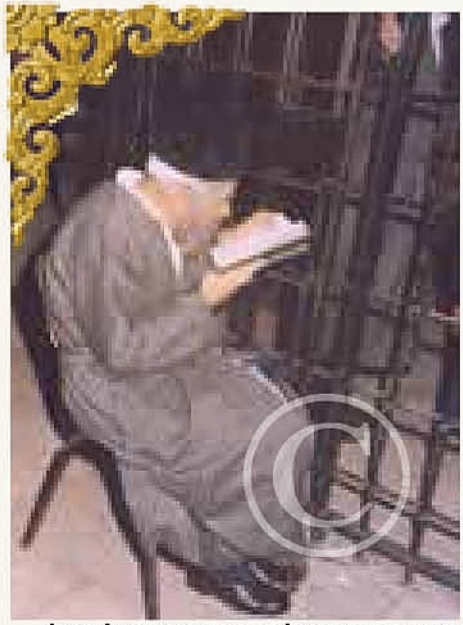

היהודי האחרון בכותל בימים ההם- ר שמואל בכותל המערבי (באדיבות גג)

ובראשם מתחם קבר דוד המלך בהר ציון. לאחר שנת תשכ"ז, עברו לרשותו של ר' הירש לייב גם מפתחות מערת המכפלה וקבר רחל, וכך נפתח הפתח להשתטחותם של אנשי שלומינו באותם קברי צדיקים.

להר ציון היינו הולכים מדי ליל שישי יחד עם אבי. גם אחרי שעברנו לקטמון היינו ממשיכים במנהג זה ורבים מחסידי ברסלב, ותיקים ומקורבים חדשים וצעירים, היו משתתפים. אני זוכר את אבי יושב על יד הקבר, שבוע אחרי שבוע, ואומר בהשתפכות הנפש תפילות מליקוטי תפילות המדברות מזכרון התכלית, מבין אותן תפילות זכורה לי במיוחד תפילה ס'.

אני זוכר תשעה באב באחד השנים, לאחר אמירת הקינות, עלו אבי ור' הירש לייב על אחד הגגות במתחם משם ניתן לראות את מקום המקדש. הם ישבו שם שעות על גבי שעות, תחת השמש הקייצית הקופחת ללא כל מגן, לא הוציאו מילה מפיהם ולא החזיקו בשום ספר - רק ישבו והביטו בעיניים כלות על מקום בית המקדש החרב. כך מלפני הצהריים ועד סמוך לשקיעת החמה.

היה שם באותה תקופה חדר של חסידי ברסלב, מלא בספרי רבינו ובספרי ליקוטי תפילות ותהילים, אני זוכר כיצד באחד הפעמים אבי קם לצאת מאותו חדר ועל יד הפתח עמדה אשה שהגיעה להתפלל במקום, אבי פשוט החל לרעוד מרוב יראת שמים ופחד משמץ דשמץ של משהו דמשהו מהיפך הקדושה.

מדי פעם היו גם עורכים נסיעות לקברי צדיקים בגליל כשמי שארגן את הנסיעות היה ר' שלום גפנר ז"ל, והיה זה מחזה נאדר בקודש לראות כיצד אבי מתרפק על כל ציון וציון בהתחדשות, בתמימות, באמונה ובהתעוררות, למרות שכלפי חוץ - מי שלא היה חד עין לא היה מבחין כלל במשהו מיוחד.

בכל קבר וקבר, גם אם היה מדובר בקברים רבים בהם היו מבקרים לאורך יום הנסיעה, הוא היה בראש ובראשונה אומר תיקון הכללי ולאחר מכן מתבודד בינו לבין קונו. פעמים בקצרה ופעמים בארוכה. גם מידותיו התרומיות ורגישותו הגבוהה לזולת התגלו באותם נסיעות כשלמרות שמחד גיסא היה מזדרז תמיד להגיע מיד לקבר ללא כל שהיות כדי לזכות לשהות במקום הקדוש זמן רב ככל האפשר כך שתמיד היה הראשון בעוד האחרים עדיין עסוקים כך או אחרת בענייניהם, הרי שבחזור, מיד כאשר המארגן היה מוציא מפיו את הקריאה לשוב להמשך הנסיעה, היה תיכף ומיד נפרד מהקבר ועולה לרכב וממתין בסבלנות לכל השאר שהתעכבו כה וכה עד שהתאספו. אני זוכר כיצד הבחין פעם בדרך לאחד מקברי הצדיקים בגליל בסוס שבעליו קשרו לו את הרגל, היה ניכר בעליל כיצד לבו של אבי נצבט מכאב על צער בעל החיים והוא ממש לא היה מסוגל לשאת את המראה הזה.

"כל הענין שלי הוא רק תפילה"

היו עבודות שאבי לא יכול היה להסתיר. הוא היה מתפלל בכוחות עצומים, הוא ממש בער ככבשן אש והצית את כל סביבותיו. בתור ילד אני זוכר שהיו לו כמין "תחנות" בתפילה שבהם היה משתהה זמן רב וחוזר בדבקות ובהתלהבות על המילים שוב ושוב, כמו למשל בברכת 'עזרת אבותינו' במילים: 'ותורתך ודברך ישים על לבו', הוא היה יכול להתעכב כחצי שעה, ולחזור על המילים הללו בהטעמה מלאת ערגה והשתוקקות, פעם אחר פעם: 'ותורתך... ודברך... ישים על לבו...'.

יש סיפורים מפורסמים מעבודת התפילה שלו במירון בשנים קדמוניות בהם היה לעיתים מתלהט ומשתפך בחלקים מתפילת מעריב במשך כל הלילה! ר' העשיל פרנקל סיפר שפעם נכנס למערה לפנות בוקר והוא שומע את אבי חוזר ללא הרף על המילים: 'ואהבתך אל תסיר ממנו', הוא אחז בו ועוררו על כך שעוד מעט יעלה השחר ויש כבר להתכונן לתפילת שחרית ורק אז הוא הזדרז לסיים את התפילה. כמעט לילה שלם הוא חזר על המילים 'ואהבתך אל תסיר ממנו'!

ר' שלמה רונין סיפר לי שבילדותו שמע פעם אבי מתלהב בתפילה וחוזר פעם אחר פעם על המילים: 'הדר כבוד הודך', לאחר התפילה כששאלו לפשר ההתלהבות במילים אלו דווקא אמר לו בצחות כי 'הדר' רומז לראשי התיבות: ד'ער ה'יילגער ר'בי [רבינו הקדוש]...

- - -

יותר מהנכתב כאן נאמר בשיחה הנלבבת עם הרה"ח ר' נתן דוד ז"ל, על הליכותיהם של שאר החסידים כדוגמת החסיד המופלא רבי שמואל הורוויץ ז"ל, ר' שמואל צ'צ'יק ז"ל ועוד, אולם מחמת דוחק השעה וצוק העיתים הוכרחנו לקצר במקום שיש ויש להאריך ולהרחיב, ועוד חזון למועד להשלים היריעה בעזה"י.

מאמר הערכה לזכרו יבוא בעזהשי"ת בגליון הבא. ■

ר' שלמה רונין סיפר לי שבילדותו שמע פעם את אבי מתלהב בתפילה וחוזר פעם אחר פעם על המילים: 'הדר כבוד הודך', לאחר התפילה כששאלו לפשר ההתלהבות במילים אלו דווקא אמר לו בצחות כי 'הדר' רומז לראשי התיבות: ד'ער ה'יילגער ר'בי [רבינו הקדוש]...

בס"ד

אבד חסיד מן הארץ

מערכת אבקשה יחד עם כלל חסידי ברסלב בארץ ובתפוצות מבכים מרה את הסתלקותו בסערה השמימה של אחד ומיוחד מבני החבורה מלא מדע וחכמה עוז ותושיה איש חי רב פעלים איש אשר רוח בו

הרה"ח ר' **משה יוסף גולשבסקי** זצ"ל

אשר למגינת לב ודאבון נפש שבק חיים לכל חי בפתע פתאום בעיר אומאן סמוך ונראה לציון רבינו הק' אליו היה דבוק כאש בשלהבת ובחד קטירא אתקטר בצדיק חי עלמין אליו נכספה נפשו כל הימים

אבן יקרה ומאירה בכתרו של הצדיק אשר כל ימיו היו שרשרת אחת להאיר ולהפיץ את אורו בשלל גוונים נפלאים בעריכת 'ירחון ברסלב' הנודע לתהילה ובחינוך בני הנעורים לעבודת ה' באמת ובתמים ובעוד ועוד פעולות רבות ונשגבות לפרט ולכלל

אבל יחיד עשי לך מערכת 'אבקשה'

אשר חן הוצק בשפתותיו וזכינו להנות רבות מפרי עטו המופלא (בשם העט: מ. אומינר) במאמרים מלאי דעת דקדושה וגדושים באהבה ובביטול אין קץ לרבינו הקדוש אור הצחצחות תקוות הדורות

אין מילה בלשוננו להעריך את תוגת לבנו לנוכח השריפה אשר שרף ה' והאבידה הגדולה שאין לה תמורה

תנחומינו לבני המשפחה הרוממה, בניו היקרים ואחיו הדגולים, וכל תלמידיו ורעיו הנאמנים, בנחמת ציון וירושלים תנחומו, ובהמשך מפעלותיו וההליכה באורחותיו יתרפא שבר לבכם, עדי נזכה לראות במהרה שוב את פניו המאירים בתחיית מתי ישראל בקרוב בימינו

החותמים בכאב ובדמע
מערכת אבקשה

ר' צבי שרייבר

וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ...

אַייֶעֶרֶע קִינְדֶער זָאלְט אִיר מוֹדִיעַ זַיין וָואס דָא הָאט זִיךְ גִיטָאן - לבניכם תודיעו מה שפה התרחש וְאָמַר בְּרֶתֶת וְזִיעַ בְּהִתְלַהֲבוּת נוֹרָא: וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ

פניני חן ושביבי אור בעניין מצוות חינוך הבנים במשנתו המאירה של רבינו הקדוש דברים ככתבם מתוך הספרים ושיחות אנשי שלומינו

בפרוס עלינו ימי הפסח הק', אמרתי אלקטה בשבלים כטיפה מן הים הגדול, מדברי רבינו הק' ותלמידו הגדול, בעניין המצווה החשובה של חינוך הבנים בדרכו המאירה של רבינו הקדוש.

כי אם בכל העניינים והמצוות מתרי"ג מצוות ובכל הנהגה טובה מוטלת על האב - החובה והזכות לחנך את בניו היקרים ולקיימם, הלא בחג הפסח, ש'**הוא תְּחִלַּת הִתְקָרְבוּת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם**' (כלשון מוהרנ"ת בליקו"ה עשרות פעמים), אנו מצווים ביותר בכמה וכמה אזהרות מן התורה ומדברי סופרים לעסוק במצוה חשובה זו, הן בפסוקי יציאת מצרים למען תספר באזני בנך, והיה כי ישאלך בנך, והגדת לבנך והיו כי יאמרו אליכם בניכם, וכו', והן בדברי חז"ל, ובסדר ליל התקדש חג, וכאן הבן שואל, כדי שייראו התינוקות וכו', כך שהזמן גרמא לשמוע את דברי רבינו הק' בענין זה.

זה וזה גורם, אותו ענין שנקלענו אליו בחודש האחרון בהנהגת והשגחת נפלאות נסתרות הבורא ית', אשר בנינו כנטיעים נשלחו אל ביתם מבית רבם זמן מה קודם שבאים מידי שנה בשנה, ועדיין לא הספיקו לשמוע מאת מוריהם הרבה מסיפורי יציאת מצרים ועניני חג הפסח, כך שהשנה יותר מתמיד נפל עלינו חובת היום, לספר באזני בנינו, ולא רק לחזור ולשנן עמהם מה שכבר למדו ושמעו מאת המלמד, הזדמנות פז לקיים מצוות ושננתם לבניך - והגדת לבנך, פשוטו כמשמעו.

עמלינו אלה הבנים

מלפנים כזאת בישראל, כל אב היה מחנך את בנו ומגדלו על ברכיו, כך שמלוא אחריות המשך ימיו ושנותיו של הילד בתורה ויראה ובעבודת ה' היה תלוי ועומד בזה, וכל אב כפי כחו וכפי מה שהוא אדם, היה מכניס בלב בנו תורה ותפילה, אהבה ויראה וכו', ברבות הימים, זכינו לתלמודי תורה ובתי חינוך, אשר מחנכים את הילד באופן כללי, אך, בכל זאת - חלק לא קטן ממצוות החינוך עדיין מוטל על האב יותר מבשלוחו, והוא בשעות וימים אשר בהם הילד נמצא בבית, כמו ק"ש שעל המיטה, נטילת ידיים שחרית, דרך ארץ וכיבוד אב ואם וכו', ובפרט בשבתות ומועדים ובימי בין הזמנים.

פעם כששח ר' לוי יצחק בנדר אודות שיחתו של רבינו הק' שענה ואמר בתמיהה: למה אין אתם עושים נשותיכם לחסידות? פירש ואמר כי אין כוונת רבינו לקחת אותם לעשות עבודות כמו האנשים, אלא **כשבא אל ביתו בליל שבת ואומר שלום עליכם בהשתוקקות וכיסופין, ומזמר אשת חיל בערגה,** אז הבני בית מעריכים את ענין רבינו ז"ל ונעשים חסידות, והדברים נכונים גם לשאר בני הבית 'עמלינו אלו הבנים' שבהזדמנויות כגון אלו הינם שעת הכושר להכניס בליבם רגש קודש לתורה ועבודה כל חד כפום מה דמשער בליביה.

החובה והזכות להשקיע בחינוך

והנה רבינו הקדוש אָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: **אַייֶעֶרֶע קִינְדֶער זָאלְט אִיר מוֹדִיעַ זַיין וָואס דָא הָאט זִיךְ גִיטָאן** (לבניכם תודיעו מה שהתרחש פה) וְאָמַר בְּרֶתֶת וְזִיעַ בְּהִתְלַהֲבוּת נוֹרָא: **וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ**. (שיחות הר"ן ר"ט), אשר מכל זה ועוד כמה משיחותיו הק' ומדברי תלמידו הגדול, (אשר חלקם יובאו אי"ה בדברינו), אנו יכולים להבין מרחוק עד כמה מוטלת החוב להשקיע וליתן מזמנו עבור ענין זה, ולא לזלזל בזה ח"ו, וזלזול בדבר זה יכול לבוא משני צדדים, האחד, כשהאב טרוד על המחיה ועל הכלכלה ובשאר טרדות הרגילים לבוא על אדם אשר לעמל יולד, ואינו שם לבו להקדיש כחו וראשית אונו עבור חינוך ילדיו, ומצד שני, יתכן שאברך בן עליה עובד ה' יזלזל בחינוך הבנים, עקב היותו עסוק וטרוד בטרדא דמצוה, בטענת הלוואי שאני יציל קודם את נפשי מכל מה שאני צריך להינצל, וחייך קודמין, וכדומה, אשר זו קשה מן הראשונה, כמובן וכאשר יובא להלן.

ידוע הסיפור המובא בשיש"ק (ג' קו) פַּעַם כְּשֶׁנָּסַע רַבִּי יוּדְל לִשְׁהוֹת אֵצֶל רַבֵּנוּ בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, רָצָה לִנְסֹעַ עִמּוֹ גַּם בְּנוֹ הַקָּטָן רַבִּי יְשַׁעְיָה שָׁלוֹם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּמֵחֲשַׁשׁ טִלְטוּל הַדְּרָכִים עִם יֶלֶד קָטָן כָּזֶה לֹא לְקָחוֹ, כְּשֶׁבָּא וְנִכְנַס אֶל רַבֵּנוּ, אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ מֵעַצְמוֹ: "**עִנְיָנִי הוּא פֶּלֶא, הָאַבָּא נוֹסֵעַ אֵלַי הֲרֵי שֶׁמַּאֲמִין בִּי, אַף עַל פִּי כֵן, בְּנוֹ שֶׁרוֹצֶה לִנְסֹעַ אֵלַי, אֵין חָפֵץ הָאָב לְקַחְתּוֹ**", (מַיין זַאךְ אִיז אַ פֶּלֶא, אַ טַאטֶע פָארְט צוּ מִיר גְּלַייכְּט עֶר דָאךְ אִין מִיר, זַיין זוּן וִויל פָארְן וִויל עֶר אִים נִישְׁט נֶעמֶען). רבינו מתפלא, מדוע האב קודם לבנו, אם האבא בא, למה שהילד לא יבוא?

גם מוהרנ"ת כותב בליקוטי הלכות (ברכות הראיה וברכות פרטיות ה' טז) 'וְזֶה בְּחִינַת גֹּדֶל הַמִּצְוָה שֶׁל חִנּוּךְ נְעָרִים בַּתּוֹרָה שֶׁעִקָּרוֹ עַל יְדֵי הַדִּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה עַל פָּסוּק וְלִמַּדְתֶּם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, שֶׁתִּינוֹק שֶׁיָּכוֹל לְדַבֵּר צָרִיךְ אָבִיו לְחַנְּכוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּלְלַמְּדוֹ דִּבְרֵי תּוֹרָה שֶׁיֹּאמַר תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ וְכוּ' וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל, וְעַל כֵּן **אֲפִלּוּ תִּינוֹק אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַאי קָאָמַר, אַף עַל פִּי כֵן הַדִּבּוּרִים שֶׁמַּרְגִּילִים אוֹתוֹ לְדַבֵּר בְּדִבְרֵי תּוֹרָה הֵם יְקָרִים מְאֹד וְהִיא מִצְוָה רַבָּה מְאֹד**. וּמִזֶּה תּוֹכַחַת מְגֻלָּה לְהַמַּלְעִיגִים עַל אַנְשֵׁי אֱמֶת הַמְקָרְבִים בְּנֵי הַנֹּעוּרִים

לַעֲבוֹדַת ה' מִנְּעוּרֵיהֶם, כִּי אַדְּרַבָּא עִקַּר הַמִּצְוָה לְקָרֵב בְּנֵי הַנְּעוּרִים דַּיְקָא כִּי הֵם עֲדַיִן בִּתְחִלַּת הַמִּלְחָמָה וְהַנִּצָּחוֹן. וְעַל כֵּן **כָּל מַה שֶּׁמְּלַמְּדִים וּמְחַנְּכִים אוֹתָם בְּאֵיזֶה קְדֻשָּׁה שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, הוּא יָקָר מְאֹד. כִּי כָּל מַה שֶּׁעוֹשִׂים לְעֵת עַתָּה בִּנְעוּרֵיהֶם אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, זֶה נִשְׁאָר קַיָּם לָנֶצַח.** כִּי נִצָּחוֹן דִּקְדֻשָּׁה כָּל שֶׁהוּא קַיָּם לָנֶצַח תָּמִיד. וְגַם עַל יְדֵי זֶה יִתְחַנְּכוּ וְיִהְיוּ רְגִילִים מִנְּעוּרֵיהֶם לִלְחֹם מִלְחֲמוֹת ה' וְלָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יֹשֶׁר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב חָנֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַּרְכּוֹ גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּה. וְהַלֹּא הַתּוֹרָה הִזְהִירָה אוֹתָנוּ לְלַמֵּד אֲפִלּוּ תִּינוֹק שֶׁיָּכוֹל רַק לְדַבֵּר לִלְמֹד עִמּוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁכְּבָר הֵם בְּנֵי מִצְוָה וּמַנִּיחִים תְּפִלִּין בְּוַדַּאי חִיּוּב גָּדוֹל לְדַבֵּר עִמָּהֶם יִרְאַת שָׁמַיִם בְּכָל יוֹם לְחַנְּכָם בְּדֶרֶךְ הַקֹּדֶשׁ מִנְּעוּרֵיהֶם דַּיְקָא. כִּי אַחַר כָּךְ כָּל מַה שֶּׁמַּזְקִינִים קָשֶׁה יוֹתֵר לְקָרְבָם מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר תָּעוּ מֵהַדֶּרֶךְ הַרְבֵּה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַל פָּסוּק תָּעִיתִי כְּשֶׂה אֹבֵד וְכוּ'...

רבי נתן גם מסביר, מהיכן נובע שורש הטעות:

וּבֶאֱמֶת זֹאת הַהִתְנַגְּדוּת עַל בְּנֵי הַנְּעוּרִים מִשְּׁתַּלְשֵׁל מִקְּטָרוּג הַמַּלְאָכִים שֶׁקִּטְרְגוּ עַל הָאָדָם וְאָמְרוּ מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְכוּ'. שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת קִטְרוּג הַמַּלְאָכִים עַל הָאָדָם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַבֵּל תּוֹרָה קְדוֹשָׁה וּגְבֹהָה כָּזֹאת, וְכוּ', אֲבָל הָאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן, כִּי ה' יִתְבָּרֵךְ חָפֵץ דַּיְקָא בַּעֲבוֹדַת הַתַּחְתּוֹנִים גּוּשֵׁי עָפָר חֲסֵרֵי דַּעַת. **וְחָפֵץ דַּיְקָא בַּעֲבוֹדַת הַיְלָדִים וּבְנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁהֵם עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים, כַּאֲשֶׁר מְפָרֵשׁ הַפָּסוּק אַחַר זֶה מִיָּד מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עוֹז** לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם, מִפִּי עוֹלְלִים דַּיְקָא שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁל עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יָקָר בְּעֵינֶיךָ מְאֹד וְאַתָּה מְיַסֵּד מִמֶּנּוּ יְסוֹד עֹז וְחָזָק שֶׁעַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא אַתָּה מְנַצֵּחַ הַצּוֹרְרִים וּמַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם..

מדבריהם למדנו: עובד ה' זה לא מי שאומר שהילדים ישחקו בבית, ויתנו לי לעסוק בעבודת ה', האומר כן צריך לחוש שמא הוא משתלשל מקטרוג המלאכים ח"ו, לדעת רבינו ומוהרנ"ת - לא רק שצריך גם להביא את הילדים, אלא הם הם העיקר, (כמובן, אם לפעמים ע"י שיביא את הילד לבית הכנסת יצטרך האב לבטל חלק מהתפילה, ואף אם רק ימעט בעבודת התפילה העומדת ברומו של עולם, אין זה מן הנכון, לא מיבעיא בשביל עצמו, אלא אפילו בשביל חינוך הילד אינו, כי במקום אשר יראה את אביו מתפלל בכח, יראנו מתעסק וכו' ומתוך כך יבוא ללמוד להיפך ח"ו, לזלזל בתפילה, וכל ערום יעשה בדעת)

מי לנו גדול ממוהרנ"ת אשר על אף זהירותו העצומה לקיים מידי לילה בלילה את אזהרת רבינו הקדוש ש'**עִקַּר עֲבוֹדַת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי הוּא לָקוּם בַּחֲצוֹת לַיְלָה**' וידוע מה שאמר ר' שמואל שפירא (שיש"ק ו' שע): אַף שֶׁעִקַּר עֲבוֹדַת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי הוּא לָקוּם בַּחֲצוֹת לַיְלָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּינוּ ז"ל, אַף עַל פִּי כֵן עֲבוֹדָה גְּדוֹלָה זוֹ הֲרֵי תָּלוּי וְעוֹמֵד בְּשֵׁנָה שֶׁהוֹלֵךְ לִישֹׁן לְפָנָיָה, עד שהיו מאנ"ש המדקדקים בקימת חצות שֶׁנָּהֲגוּ לִקְרוֹא אֶת סֵדֶר קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָּה בְּעוֹדָם שׁוֹהִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְמָנְעָם בְּשִׂיחָה אַחַר כָּךְ בְּבֵיתָם (שיש"ק ד' קמב), וכן היו שאמרו בדרך צחות על מה שבסידורים דאז נדפס סדר קריאת שמע שעל המיטה מיד לאחר סדר ברכת המזון, כְּדֵי שֶׁיֵּלְכוּ לִישׁוֹן תֵּיכֶף לְאַחַר שֶׁאָכְלוּ סְעוּדַת עַרְבִית, וְיוּכְלוּ לָקוּם וּלְהִתְעוֹרֵר כָּרָאוּי בְּעֵת חֲצוֹת לַיְלָה (שיש"ק ד' צד).

אף על פי כן, **הָיָה נוֹהֵג לְהַמְתִּין בָּעֶרֶב לְבָנָיו שֶׁחָזְרוּ מֵהַחֶדֶר כְּדֵי לִסְעוֹד עִמָּהֶם סְעוּדַת עַרְבִית וְהָיָה מְבָרֵךְ עִמָּהֶם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְקוֹרֵא עִמָּהֶם קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָּה**, וְהָלְכוּ אַחַר כָּךְ לִישׁוֹן יַחַד. אַף עַל פִּי שֶׁמִּנְהָג זֶה לָקַח וְגָזַל מִמֶּנּוּ מִשְּׁעוֹת הַלַּיְלָה וְהִכְבִּיד עָלָיו בְּסֵדֶר קִבַּת חֲצוֹת וְכוּ', **כְּדֵי לְחַנְּכָם בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַיִּרְאָה**. ועל כגון דא נאמר אל תהי צדיק הרבה, ואל לנו להתחכם ולעבוד את ה' יותר ממוהרנ"ת, אלא כל מה שבידך וכוחך לעשות שלא על חשבון חינוך הבנים עשה.

השנה יותר מתמיד נפל עלינו חובת היום, לספר באזני בנינו, ולא רק לחזור ולשנן עמהם מה שכבר למדו ושמעו מאת המלמד, הזדמנות פז לקיים מצוות ושננתם לבניך - והגדת לבנך, פשוטו כמשמעו

לא להרביץ ולא לוותר

יש מקום נוסף לטעות, כי כמו בכל הענינים הן במילי דשמיא והן במילי דעלמא, היה רבינו חזק מאוד לבלי להתעקש כלל, משיחותיו הקדושות של רבינו בספריו הק' בענין זה וכן ממה ששמענו על פה, עולה, כי בחינוך הילדים, הדבר נחוץ שבעתיים, לא לדחוק ולהכביד על הילד כלל, ענין זה נשמע מפי רבינו הק' כמה פעמים, כמו בחיי מוהר"ן (תלב) אָמַר שֶׁמַּה שֶּׁהַמְלַמְּדִים דּוֹחֲקִים אֶת הַתִּינוֹק בְּיוֹתֵר, עַל יְדֵי זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ הַתִּינוֹק כְּלָל, רַק צְרִיכִין לִהְיוֹת אָמָּן גָּדוֹל בָּזֶה **לְלַמֵּד אֶת הַתִּינוֹק בְּהַדְרָגָה בְּלִי אִיּוּם הַרְבֵּה וּבְלִי דֹּחַק יוֹתֵר**, וְעַל יְדֵי זֶה יִתְפַּס יוֹתֵר בְּנָקֵל. כִּי אָמַר שֶׁהַמְלַמֵּד חוֹזֵר עִם הַתִּינוֹק וְאוֹמֵר לוֹ זְכֹר זְכֹר, בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז גִּידֶענְק זָ"ע גִּידֶענְק זָ"ע (-זכור זאת, זכור). וְאִם הָיָה חוֹזֵר עִמּוֹ מְעַט בְּנָקֵל, בְּוַדַּאי הָיָה תּוֹפֵס הַדָּבָר הֵיטֵב וְהָיָה זוֹכְרוֹ, אַךְ אַחַר כָּךְ חוֹזֵר עִמּוֹ כָּל כָּךְ וְאוֹמֵר לוֹ כַּמָּה פְּעָמִים זְכֹר זְכֹר, עַד שֶׁאַחַר כָּךְ כְּשֶׁשּׁוֹאֲלִין הַתִּינוֹק הַפִּרוּשׁ שֶׁל אוֹתוֹ הַמִּקְרָא יוּכַל לִהְיוֹת שֶׁיָּשִׁיב הַתִּינוֹק שֶׁפֵּרוּשׁוֹ גִּידֶענְק זָע. כִּי הַתִּינוֹק סוֹבֵר שֶׁאֵלּוּ הַתֵּבוֹת הֵם הַלַּעַז שֶׁל הַמִּקְרָא. כִּי **בָּזֶה שֶׁדּוֹחֲקִין אֶת הַתִּינוֹק הַרְבֵּה, בָּזֶה מְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ לְגַמְרֵי**, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַדָּבָר הַזֶּה וְהוּא בָּרוּר לַמַּשְׂכִּיל, וְנִצְרָךְ מְאֹד לְמַלְמְּדִים וְכֵן לְכַמָּה עִנְיָנִים. כִּי זֶה הוּא כְּלָל גָּדוֹל שֶׁלֹּא לִדְחֹק עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר עַל שׁוּם דָּבָר, רַק בְּהַדְרָגָה וּבְמִתּוּן וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה כְּלָל!

השיחה הנ"ל נאמרה מפי רבינו - מספר מוהרנ"ת - אחר מעשה שהיה וז"ל מוהרנ"ת (בחיי מוהר"ן שם): וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה שֶׁתִּינוֹק אֶחָד הוֹלִיכוֹ אָבִיו לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלִמֵּד אוֹתוֹ בְּכָל הַדֶּרֶךְ שֶׁכַּאֲשֶׁר יִתְּנוּ לוֹ מַשְׁקֶה לִשְׁתּוֹת שֶׁיֹּאמַר סַבְרִי מָרָנָן וְרַבָּנָן וְכוּ' וְחָזַר עִמּוֹ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד לְמַעַן יִזְכֹּר הֵיטֵב וְלֹא יִתְבַּלְבֵּל. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁבָּא הַתִּינוֹק לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְהִתְחִיל לוֹמַר סַבְרִי לֹא הָיָה יָכוֹל לוֹמַר כְּלָל וְנִתְבַּלְבֵּל מְאֹד. עָנָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאָמַר לְאָבִיו אַתָּם בְּוַדַּאי לִמַּדְתֶּם עִמּוֹ הַרְבֵּה וְהִכְבַּדְתֶּם עָלָיו מְאֹד שֶׁיִּזְכֹּר לוֹמַר סַבְרִי וְכוּ' כַּסֵּדֶר, וּבִשְׁבִיל זֶה אֵינוֹ יָכוֹל עַכְשָׁו לוֹמַר כְּלוּם, אִם לֹא הֱיֵיתֶם חוֹזְרִים כָּל כָּךְ, בְּוַדַּאי הָיָה יָכוֹל לוֹמַר כָּרָאוּי. וְאָז אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עִנְיָן הַשִּׂיחָה הַנַּ"ל:

מענין זה נאמרה גם שיחה המובאת בשיחות הר"ן (נט) מְסָגֵל יוֹתֵר לְבָנִים,

לִהְיוֹת רָחוֹק מֵהֶם. לִבְלִי לִהְיוֹת דָּבוּק בָּהֶם לְשַׁעֲשֵׁעַ בָּהֶם בְּכָל פַּעַם. רַק לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל. אם כי הדברים חתומים ויש מקום לטעות, הרי שבליקוטי עצות (בנים טו) הלשון הוא כך: מְסֻגָּל יוֹתֵר לְבָנִים שֶׁיִּתְקַיְּמוּ אֶצְלוֹ לִהְיוֹת רָחוֹק מֵהֶם, דְּהַיְנוּ לִבְלִי לִהְיוֹת דָּבוּק בָּהֶם הַרְבֵּה וּלְשַׁעֲשֵׁעַ אִתָּם בְּכָל פַּעַם. רַק לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם, **רַק מַה שֶּׁצְּרִיכִים לְחַנְּכָם בַּעֲבוֹדַת ה' כְּשֶׁמַּתְחִילִין לְהִתְגַּדֵּל**, אֲבָל לֹא לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהֶם הַרְבֵּה. זאת אומרת, שמה שצריך לחנכם בעבודת ה' צריך להסתכל עליהם, ולהורות להם הדרך ילכו בה, אך לא להיות דבוק בהם הרבה בשעשועים וכדו'.

אין אנו מתיימרים לפרש ולתת הבנה והשגה בדבריו הקדושים הנ"ל, אך כדי להבין מרחוק אפשר להאיר עליהם מזוית אחרת, ויבוא זה וילמד על זה, רבינו אמר (שיש"ק ב' צא): נוֹהֲגִים הָעוֹלָם, שֶׁכְּשֶׁהַיֶּלֶד מִתְעַקֵּשׁ מַכִּין אוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ חוֹזְרִים וּמוּתְרִים לוֹ, (וּמְנַשְּׁקִים אוֹתוֹ וְכוּ'), **אֲנִי אוֹמֵר - לֹא לְהַרְבִּיץ וְלֹא לְוַתֵּר** (וְלֹא לְנַשֵּׁק).

ידוע גם הסיפור המובא באבני"ה ברז"ל: מוֹהַרְנַ"תְּ הָיָה רָגִיל לִקַּח לְבֵיתוֹ אֶת הָאוֹרְחִים הַנִּשְׁאָרִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁשּׁוּם אָדָם לֹא רָצָה לְקַחְתָּם. פַּעַם בְּשַׁבָּת אַחַת לָקַח אוֹרֵחַ אֶחָד שֶׁהָיָה לָבוּשׁ בִּבְגָדִים נִבְזִים וּמְגֻנִּים מְאֹד, עַד שֶׁבְּנוֹ רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהָיָה אָז יֶלֶד קָטָן, לֹא רָצָה לְהִתְקָרֵב וְלָשֶׁבֶת אֵצֶל שֻׁלְחָן הַשַּׁבָּת בִּגְלַל אוֹרֵחַ זֶה, וְהִכָּה אוֹתוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ. כְּשֶׁבָּא אַחַר כָּךְ מוֹהַרְנַ"תְּ אֶל רַבֵּנוּ זְצוּק"ל וְדַרְכּוֹ הָיָה לְסַפֵּר הַכֹּל לִפְנֵי רַבֵּנוּ זְצוּק"ל, סִפֵּר לוֹ גַּם זֹאת, וְאָז אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זְצוּק"ל, בְּשֶׁנֵּי דְּבָרִים לֹא עָשִׂיתָ כַּהֹגֶן, רֵאשִׁית, רְצוֹנִי הוּא שֶׁתִּקַּח אוֹרֵחַ הָגוּן שֶׁתּוּכַל לְדַבֵּר עִמּוֹ, **וְעוֹד, לְיֶלֶד מַרְבִּיצִים?** בִּתְמִיהָה. (צְוַוייפֶן הָאסְטוּ נִישְׁט גוּט גְּמַאכְט, אַיִן מָאל וְוִיל אִיךְ טַאקָע זָאלְסְט נֶעמֶען אַ אוֹרֵחַ הָגוּן זָאלְסְט קֶעגֶען רֶעדֶן מִיט אִיהֶם, אוּן וְוִידֶער אַ קִינְד שְׁלָאגְט מָען?)

ובין כתבי ר' אברהם ב"ר נחמן מצאנו שלמד מזה הוראה למעשה, וז"ל במכתב: שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי שֶׁשָּׁמַע מִמּוֹהַרְנַ"תְּ זַ"ל, **שֶׁמְּאֹד הִקְפִּיד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַל הַכָּאַת הַבָּנִים, כִּי יֵשׁ בָּזֶה סַכָּנָה.** וּבִלְשׁוֹן תֵּמָהּ אָמַר פַּעַם אַחַת רַבֵּנוּ לְמוֹהַרְנַ"תְּ: לֵיֶלֶד מַרְבִּיצִים? (אַ קִינְד שְׁלָאגְט מָען?) וּמֵאַמַר הַכָּתוּב: "וְאוֹהֲבוֹ שִׁחֲרוֹ מוּסָר", פֵּרְשׁוּ חֲזַ"ל, וְלָמְדוּ: "**כַּד תִּמְחֵי לִינוּקָא לֹא תִּמְחֵי אֶלָּא בְּעַרְקָתָא דִּמְסַאנָא**" (בָּבָא בַּתְרָא כ"א, ב') יַעַן אֲשֶׁר בָּזֶה לְבַד לֹא נִמְצָא סַכָּנָה.

לאור דברי רבינו אלו, אמרו אנ"ש (שיש"ק ו' שלו) עַל מַה שֶּׁכָּתוּב "חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְּנוֹ", שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה שֶׁצָּרִיךְ דַּוְקָא לְהַרְבִּיץ מַמָּשׁ, אֶלָּא **שֶׁיַּטִּיל מָרוּת וּמוֹרָא עָלָיו כְּאִלּוּ הַשּׁוֹט תּוֹלֶה וְעוֹמֵד מוּכָן לְהַכּוֹתוֹ** שֶׁיֵּדַע הַתִּינוֹק שֶׁהַשּׁוֹט תּוֹלֶה וְעוֹמֵד מוּכָן לְהַכָּאָה (דער קאנְטְשִׁיג הֶיינְגְט). אֲבָל לֹא שֶׁיַּכֵּהוּ מַמָּשׁ.

כשסיפר אחד מאנ"ש את דעת רבינו הנ"ל סיפר לו יהודי (שיש"ק ח' לב) מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּעִירוֹ בְּיֶלֶד שֶׁאָבִיו הִכָּהוּ, וּלְמָחֳרָת לֹא נִמְצָא הַיֶּלֶד, עַד **שֶׁנּוֹדַע עָלָיו שֶׁהֵמִיר דָּתוֹ** רח"ל.

גם ידועה אימרתו של רבינו ז"ל שאמר (אוצר נחמני מז) **מַה שֶּׁצְּרִיכִין לִפְעֹל פּוֹעֲלִים בְּטוֹב וּבְנֹעַם וְלֹא בְּכַעַס וּקְפִידָה, וְאִם נִרְאֶה פַּעַם שֶׁכֵּן פָּעֲלוּ בְּכַעַס וּקְפִידָה, בְּוַוַדַּאי, בְּטוֹב וּבְנֹעַם הָיוּ פּוֹעֲלִים יוֹתֵר!** (פויעלין פויעלט מען מיט גיטינס, נישט מיט בייזן. טאמער האט מען אמאל יא גיפויעלט מיט בייזן, וואלט מען דאס מאל מיט גיטינס בעסער גיפויעלט).

בענינא דידן, בעוד שאחרים אם לא ישקיעו כ"כ בחינוך הבנים, אזי כשהילד יתנהג שלא כראוי - יש בידם את האפשרות להכות ולהרביץ כרצונם וכעסם, הרי אנו צריכים ליזהר ביותר להעלות את הילד על דרך העולה בית א-ל, כדי שלא יבוא להצטרך להכותו..

ומסופר על רבי נפתלי תלמיד רבינו ז"ל (שיש"ק ג' קעט) שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָּנִים: אֶחָד הַמְיֻחָד, הֲלֹא הוּא רַבִּי אֶפְרַיִם בַּעַל לִקּוּטֵי אֶבֶ"ן וְכוּ', וְעוֹד בֵּן, שֶׁיָּרַד מִדַּרְכּוֹ הַיַּהֲדוּת, עַד שֶׁנָּסַע לַאוּנִיבֶרְסִיטָה בְּאוֹדֶיסָה לִלְמֹד שָׁם חָכְמוֹת, וְחָרָה הַדָּבָר מְאֹד לְרַבִּי נַפְתָּלִי וְהִקְפִּיד עָלָיו מְאֹד. לֹא עָבְרוּ יָמִים מוּעָטִים וְנִפְטַר בְּנוֹ זֶה. כְּשֶׁנּוֹדַע זֹאת לְמוֹהַרְנַ"תְּ אָמַר, שֶׁלֹּא נָהַג רַבִּי נַפְתָּלִי כַּשּׁוּרָה, כִּי אִם כֹּחוֹ גָּדוֹל כָּל כָּךְ, **טוֹב יוֹתֵר הָיָה, שֶׁיִּתְפַּלֵּל שֶׁיַּחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה** מִשֶּׁיָּמוּת.

כן גם נהגו אנ"ש לעובדא ולמעשה, כמו שסיפר ר' ישראל ווינבערג לר' לוי יצחק (שיש"ק ה' קנד): שֶׁבִּהְיוֹתוֹ יֶלֶד קָטָן, כְּשֶׁחָזַר פַּעַם בְּיוֹם שִׁשִּׁי מֵהַחֶדֶר נִכְנַס לַקְּלוֹיז וּכְדַרְכּוֹ הַיְלָדִים עָשָׂה מַעֲשֵׂה קִנְדָּס וְהָפַךְ הַסַּפְסָלִים וְכוּ' אֶחָד אַחַר הַשֵּׁנִי, וּכְשֶׁנִּכְנַס הַשַּׁמָּשׁ, הֲלֹא הוּא ר' נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער זַ"ל וּתְפָסוֹ בְּמַעֲשֵׂהוּ, נִגַּשׁ אֵלָיו כְּשֶׁמַּנִּיחַ יָדוֹ עַל כְּתֵפוֹ הָרַךְ וְאָמַר לוֹ בְּחֹם וּבְנֹעַם: שֶׁמָּא תִּרְצֶה וְאֶעֱזֹר לְךָ בְּקִשְׁי עֲבוֹדָתְךָ? נִתְבַּיֵּשׁ הַיֶּלֶד בְּעַצְמוֹ וְהִפְסִיק מִשּׁוֹבְבוּתוֹ. וּמֵאָז נִמְשַׁךְ אַחֲרָיו מְאֹד. וְהִפְטִיר: **לוּ הָיָה צוֹעֵק עָלַי, לֹא הָיָה פּוֹעֵל כְּלוּם.**

מן הענין להביא על זה משל שהביא רבינו בליקוטי מוהר"ן (תנינא סו): עַל פִּי מָשָׁל, שֶׁפַּעַם אֶחָד נָסְעוּ שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם עִם סוּס מִבֹּהֶל וּמִשָּׁגָע, וְנָשָׂא אוֹתָם הַסּוּס וְהִשְׁלִיכָם מִן הָעֲגָלָה. וְעָמַד אֶחָד וְהִתְחִיל לְהַכּוֹת אֶת הַסּוּס בְּאָגְרוֹף, וְהִכָּה אוֹתוֹ הַרְבֵּה. וְשָׂחַק מִמֶּנּוּ הַשֵּׁנִי וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא אַתָּה מַכֶּה אֶת יָדְךָ, וּמַה תּוֹעִיל לְהַסּוּס הַכָּאָה זוֹ, רַק אַתָּה צָרִיךְ לִקַּח רְצוּעָה, שֶׁמַּכִּין בָּהּ הַסּוּסִים, לְהַכּוֹת אוֹתוֹ. וְהָלַךְ וְעָשָׂה כֵּן, וְלָקַח רְצוּעָה וְהִתְחִיל לְהַכּוֹת אֶת הַסּוּס. וְעָמַד הַסּוּס וְרָץ בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה, וּבֵרַח וְנָשָׂא אוֹתָם וְהִשְׁלִיךְ אוֹתָם לְתוֹךְ רֶפֶשׁ וָטִיט, וְהַסּוּס בָּרַח לוֹ לְהַלָּן. נִמְצָא, שֶׁגַּם זֶה אֵינוֹ עֵצָה טוֹבָה. וְיַעֲצוּ אוֹתוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּךְ; שֶׁיִּקַּח חֶבֶל יָפֶה, וְיִקְשֹׁר אֶת הַסּוּס לְאֵיזֶה אִילָן, וְיַכֶּה אוֹתוֹ הַרְבֵּה, וּבְזֶה יְלַמְּדוּ לְהֵיטִיב. וְעָשָׂה כָּךְ, וְהִכָּה הַסּוּס הַרְבֵּה וְנִתְיַגֵּעַ. וְרָאָה שֶׁגַּם זֶה אֵינוֹ עֵצָה טוֹבָה, כִּי אֵינוֹ כְּדַאי הַסּוּס כֻּלּוֹ בְּעֵד הַיְגִיעָה וְהַקֹּצֶר רוּחַ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל יְדֵי הַהַכָּאָה, וְאֵין תַּקָּנָה לְסוּס כָּזֶה רַק לִירוֹת אוֹתוֹ עַל יְדֵי קְנֵי שְׂרָפָה, וְזֶה צַר לוֹ...

ואף שישנה שיחה מרבינו ש'פעם (לפעמים) נותנים סטירה' וכמובא בשיח שרפי קודש (ב' ריב) וז"ל: כַּיָּדוּעַ, שָׁלַל רַבֵּנוּ מְאֹד בְּחִנּוּךְ הַבָּנִים, הֵן אֶת עִנְיַן הַשַּׁעֲשׁוּעַ עִמָּהֶם, וְהֵן אֶת הַהַכָּאוֹת לַיְלָדִים. אוּלָם אָמַר רַבֵּנוּ: "**פַּעַם נוֹתְנִים סְטִירָה...**" (אַמָּאל גִּיט מָען אַ פַּאטְש) הרי מבואר שם ש'הָיוּ אַנַ"ש אוֹמְרִים שֶׁתָּדִיר צָרִיךְ הָאָדָם לִדְחוֹת אֶת הַפַּעַם לְפַעַם אַחֵר'. וגם על מוהרנ"ת מסופר שקיים דברי רבינו אלו במתנגד אחד ולא בהכאה לילדיו כמובא (בשיש"ק א' תקכ"ט) פַּעַם אַחַת הָיָה אִישׁ אֶחָד מֵאַנַ"ש אוֹמֵר תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה וְאֶחָד מֵהַלּוֹמְדִים לָמַד, וְאָמַר שֶׁמְּבַלְבֵּל אוֹתוֹ מֵהַלִּמּוּד, וְהָלַךְ הַלַּמְדָן וְהִכָּה אוֹתוֹ, וְאָז בָּא מוֹהַרְנַ"תְּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְהִרְגִּישׁ זֹאת וְשָׁאַל עַל מָה הִכִּיתָ אוֹתוֹ, עָנָה לוֹ

אָפְשָׁר גַּם אַתָּה רוֹצֶה לְהַכּוֹת אוֹתִי? וּבְתוֹךְ הַדִּבּוּרִים הוֹשִׁיט לוֹ הַלֶּחִי, **וּבָא לוֹ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁעַתָּה יְקַיֵּם מַאֲמַר רַבֵּנוּ זַ"ל הַנַּ"ל - אַמָּאל גִּיט מָען אַ פַּאטְשׁ**, וְקִיֵּם בּוֹ תֵּיכֶף וְהִכָּה אוֹתוֹ עַל הַלֶּחִי.

אך זאת צריכים אנו לדעת, כמו שהאריך ר' לוי יצחק ז"ל בשיחה על זה (מובא ב'איש חסידיך' עמ' שכט) ובזה נחזור לענייננו בו התחלנו: רבינו לא בא להקל ולהפחית כמלא נימא מגודל האחריות המוטלת על כל אב לחנך את בנו ולגדלו על דרך הישר, אדרבה, **יש אבות הסבורים כי המקל והשוט יעשו בעבורם את העבודה, ובמקום שהוא יטרח לחנך ולהורות את בנו, ירביץ ויכה אותו**, על זה בא רבינו, להבהיר: מצות חינוך הבנים עבודה גדולה היא, ומוטל על האב להקדיש זמנו וכחו עבורה, ולא יקצר הדרך לסמוך על אגרופיו.. וסיים ר' לוי יצחק: **כאשר תחנך את הילד כראוי בפיך, לא תצטרך לעונשו בידיך!**

זאת אומרת, רבינו לא בא להקל אלא להחמיר, בבחינת 'שבור החבית ושמור את יינה' (ראה ב"ב טז.) אפשר גם להסמיך לזה, את מה שאמר ר' אברהם בר"נ בנוגע לשמירת האדם על בריאותו: אַחַר שֶׁאִסַּר עָלֵינוּ רַבֵּנוּ לִפְנוֹת לָרוֹפְאִים וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּרְפוּאוֹתֵיהֶם, עָלֵינוּ לְהִשְׁתַּדֵּל וּלְהַקְפִּיד לֶאֱכֹל רַק אֶת הַדְּבָרִים הַבְּרִיאִים. בעוד שחסידים אחרים אם יאכלו דבר המזיק לבריאותם יוכלו אח"כ לילך לדרוש ברופאים, אנחנו לא נוכל לעבור את פי רבינו, על כן אנו צריכים ליזהר ביותר שלא לאכול דברים המזיקים לבריאותינו וכן בענינא דידן, בעוד שאחרים אם לא ישקיעו כ"כ בחינוך הבנים, אזי כשהילד יתנהג שלא כראוי - יש בידם את האפשרות להכות ולהרביץ כרצונם וכעסם, הרי אנו **צריכים ליזהר ביותר להעלות את הילד על דרך העולה בית א-ל, כדי שלא יבוא להצטרך להכותו..**

צריך לקיים ציווי רבינו

גם זה צריכים לדעת ולזכור היטב, כי לא מחשבותינו מחשבותיו הקדושים, וכל שיחה ועצה המשיך ממקום שהמשיך, אין רבינו ח"ו מחנך מעודכן של ימינו שמכבד את הילד ומתירא ממנו ומנפשו העדינה, וגם בזה יש לנו להביא שיחה שנאמרה גם היא בענין ההתרחקות מהרופאים (שיש"ק ג' רצט) כְּשֶׁאָמַר וְהִסְבִּיר פַּעַם ר' אַבְרָהָם בְּר"נ לְאָבִיו ר' נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער שֶׁגַּם בַּשֹּׂכֶל נִתַּן לְהָבִין מַדּוּעַ נָכוֹן הַדָּבָר לְהִתְרַחֵק מֵרוֹפְאִים וּרְפוּאוֹתֵיהֶם, גָּעַר בּוֹ אָבִיו וְאָמַר לוֹ: **צָרִיךְ לְקַיֵּם צִוּוּי רַבֵּנוּ**, לְהִתְרַחֵק מֵרוֹפְאִים מֵחֲמַת אֱמוּנָה בִּדְבָרָיו לְבַד. כִּי כְּשֶׁיִּתְרַחֵק מֵהֶם מֵחֲמַת הַהֲבָנָה שֶׁבְּשִׂכְלוֹ, יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאַחַר זְמַן יָבִין לְהֵיפֶךְ, וְדִבּוּר רַבֵּנוּ שֶׁאָמַר שֶׁצְּרִיכִים לְהִתְרַחֵק מֵהֶם, אֵינוֹ נִתָּן לְשִׁנּוּי.

דרך החינוך של רבינו אינו מחמת שום שכל והבנה, אלא מתוך אמונה שכך השיג במקום שהשיג, וכמו שאפשר ללמוד מהמעשה המובא בחיי מוהר"ן (תצ) תִּינוֹק אֶחָד בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים הָיָה חוֹלֶה קְצָת שֶׁהָיָה לוֹ חוֹלַאַת שֶׁקּוֹרִין שְׁטָעכִינוּס [דְּקִירוֹת] וּשְׁלָחוּ אָבִיו לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְסִפֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה וְאָמַר לוֹ מוּסָר נִפְלָא. כִּי הָיוּ לְהַתִּינוֹק פְּחָדִים גְּדוֹלִים, וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מַדּוּעַ תִּפְחַד עַתָּה, **זְכֹר נָא הַפַּחַד שֶׁיִּהְיֶה לְךָ בְּעֵת שֶׁיּוֹלִיכוּךָ לְהַבֵּית עָלְמִין וְתִשָּׁאֵר שָׁם לְבַדְּךָ, וְהַכֹּל יִפָּרְדוּ מִמְּךָ וְתִהְיֶה נִשְׁאָר מְנֻחָם בֵּין הַמֵּתִים**, הֲלֹא עַכְשָׁו אַתָּה מִתְיָרֵא לָצֵאת יְחִידִי בַּלַּיְלָה וּמַה תַּעֲשֶׂה אָז. וְכֵיוָן שֶׁיָּצָא מִזֶּה דְּבָרִים הַרְבֵּה שֶׁל מוּסָר, גַּם אָמַר לוֹ **מִי הוּא זֶה שֶׁיִּרְצֶה לְהַכּוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּעַצְמוֹ. כְּלוֹמַר, וַהֲלֹא כְּשֶׁאַתָּה חוֹטֵא אַתָּה מַכֶּה אֶת עַצְמְךָ בְּיָדַיִם**. כִּי סוֹף כָּל סוֹף תְּקַבֵּל עָנְשְׁךָ הַקָּשֶׁה וְהַמַּר, וְאֵיךְ לֹא תָחוּס עַל עַצְמוֹ וְאַתָּה מַכֶּה אֶת עַצְמְךָ בְּיָדַיִם מַמָּשׁ. רבינו ז"ל דיבר עם ילד בן תשע, מוסר נפלא מיראת העונש, בלי שום התחשבות ורחמנות על בריאות נפשו.

ולמה עשה זאת? מסיים מוהרנ"ת בחיי מוהר"ן שם: מִזֶּה אָנוּ רוֹאִין אֵיךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה מִסְתַּפֵּק אֲפִלּוּ עַל תִּינוֹק וְרָצָה **לְהַכְנִיס בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם לְמַעַן יַתְחִיל לְהִתְחַנֵּךְ בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְגַם יִזְכְּרֵם בְּגַדְלוּתוֹ** וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב חָנוֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַּרְכּוֹ וְכוּ'. וְעוֹד יֵשׁ דְּבָרִים הַרְבֵּה שֶׁסִּפֵּר עִם הַיֶּלֶד הַנַּ"ל כַּמָּה פְּעָמִים מֵעִנְיַן עָרְלַת לֵב שֶׁצְּרִיכִין לְמוּלוֹ וְכוּ'. וְכֵן שֶׁמַּעְתִּי מִכַּמָּה אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ קְטַנִּים בִּימֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְסִפְּרוּ לִי כַּמָּה דְּבָרִים נִפְלָאִים וְשִׂיחוֹת יָפוֹת שֶׁשָּׁמְעוּ מִמֶּנּוּ בְּקַטְנוּתָם וַעֲדַיִן הֵם זוֹכְרִים אוֹתָם וּמְבִינִים עַכְשָׁו לְמַפְרֵעַ, **אֵיךְ הָיָה מְרַמֵּז לָהֶם דְּבָרִים שֶׁיֵּיטִיב לָהֶם בְּאַחֲרִיתָם:**

ללמדך, שכדי לחנך את הילדים כראוי, אין צריך שום שיטות חדשים גם ישנים, ואף אלו שהם 'על פי' דברי רבינו, מה שכן צריך, זה לצעוד בכל עת ורגע עם רבינו, עם שיחותיו, עם עצותיו הק', ובכל אשר יפנה יסתכל בדבריו הק' ובדברי תלמידו הגדול, אשר מלאים תרופות לכל החולאים, ועצות והדרכות לכל הספקות שבעולם, ובפרט בעצת העצות התפילה והתבודדות - ואז תלך לבטח דרכך.

הכל בשביל הבנים

ונסיים בדברי מוהרנ"ת השייכים לענייננו ולענינא דיומא (ליקוטי הלכות נטילת ידים ו' כא), וזה לשונו: כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה תִּינוֹק וְיִשְׁאַל מַה נִּשְׁתַּנָּה, כִּי כָּאן הַבֵּן שׁוֹאֵל, כִּי הַהָכְרֵחַ שֶׁיִּשְׁאַל הַבֵּן וְכוּ', כִּי עִקַּר יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁגְּלָה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְעֵין כֹּל **הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִיל הַבָּנִים**, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ וְכֵן בִּפְסוּקִים רַבִּים. כִּי זֶה עִקַּר הַדַּעַת הַנַּ"ל לְהָאִיר בְּבָנִים וְתַלְמִידִים שֶׁנִּקְרָאִים גַּם כֵּן בָּנִים. לְהָאִיר הַדַּעַת מִדּוֹר לְדוֹר לְעוֹלָם בְּחִינַת דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֶן בִּנְךָ וְכוּ'. וְעַל כֵּן צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שִׁנּוּיִים כְּדֵי שֶׁיִּשְׁאַל. אֲבָל כָּל הַתְּשׁוּבָה הִוא רַק שֶׁמְּסַפְּרִין כִּי עֲבָדִים הָיֵינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרַיִם וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ מִשָּׁם וְכוּ' וּמַאֲרִיכִין בְּסִפּוּר זֶה וְכָל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וְכוּ' מְשֻׁבָּח. אֲבָל בְּכָל זֶה עֲדַיִן אֵין תְּשׁוּבָה מַסְפֶּקֶת וְטַעַם גָּמוּר עַל כָּל הַמִּצְוֹת וְהַשִּׁנּוּיִים, כְּמוּבָן לְכֹל וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בַּסְּפָרִים מִזֶּה. אֲבָל בֶּאֱמֶת זֶה עִקַּר הַתִּקּוּן שֶׁמּוֹדִיעִין לוֹ שֶׁכָּל הַשִּׁנּוּיִים שֶׁבַּלַּיְלָה הַזֹּאת וְכָל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה **הַכֹּל בִּשְׁבִיל לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה** שֶׁגִּלָּה לָנוּ בְּרַחֲמָיו עַל יְדֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם עַל יְדֵי הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים הַנּוֹרָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ עַד אֵין חֵקֶר. שֶׁעַל יְדֵי זֶה רָאִינוּ עַיִן בְּעַיִן כִּי רָאוּי לָנוּ לְעָבְדוֹ וּלְקַבֵּל עֹל מַלְכוּתוֹ בְּאַהֲבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה. אֲבָל עִקַּר הַטַּעַם שֶׁל כָּל מִצְוָה בִּפְרָטִיּוּת זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, לְכָל תִּכְלָה רָאִיתִי קֵץ רְחָבָה מִצְוָתְךָ מְאֹד. עיין שם עוד, ובדבריו בהלכות פסח ט' אות ז' המשלימים את הדברים האלו כאשר ציין בעצמו בפנים.

ואין צורך להילחץ מגודל החובה המוטלת עלינו בזה, כי איך שהוא, ראוי וצריך לזכור את דברי רבינו ז"ל שאמר (אבני"ה ברזל): יְהוּדִי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מֵה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁיִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיוּ לוֹ הַרְבֵּה בָּנִים, אֵיךְ שֶׁיִּהְיוּ, **כִּי כְּשֶׁיָּבוֹא הַמָּשִׁיחַ וְיִתַּקֵּן אֶת כָּל הָעוֹלָם, יִתַּקֵּן גַּם אֶת זֶה**, (אַ יוּד דַארְף בֶּעטֶן עֶר זָאל קָאבֶּן אַסַאךְ קִינְדֶער ווִי אַזוֹי זַיי וָועלֶן זַיין, וָוארוּם אַז מָשִׁיחַ וָועט קוּמֶען אוּן וָועט כַּארֶעכְטֶן די גַאנְצֶע וָועלְט וָועט עֶר דָאס אוֹיךְ כַּארֶעכְטֶן). במהרה בימינו, אמן.

"כל אדם צריך לצייר לעצמו שעכשיו בשמים עומד משה רבינו ורבינו הקדוש וכל צדי

הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם

קי האמת, והם חושבים על כל אחד באופן פרטי כיצד לגאול אותו מהשעבוד הנורא"

הרה"ח ר' יצחק אהרן פאגעל שליט"א - רב דקהילת יאווזשנא מונסי, משתף את קוראי 'אבקשה' בכיסופים והצימאון הרוחני שהביאוהו לחפש ולדרוש להשתוקק ולבקש,עדי זכה להסתופף בצילו של הרועה הנאמן | המסע שהחל בחצרות מפורסמות ועובר בשיעורי חסידות עמוקים, מגיע לשיאו בהתקשרות לבבית ונמרצת לרבינו הקדוש | **פלאות אלה הן הן קצות דרכו**

שמחה סופר

תמונות: בעולמה של ברסלב

ביהמ"ד יאוזשנא בעיר מאנסי

יך בינו ור' נתן נוגעים בנקודות הכי עמוקות בנפש' פותח ר' יצחק אהרן בסערת לב, 'ישנו ייאוש עמוק ונסתר החבוי עמוק בלב כל אחד, ייאוש באותם נקודות שאינו חושב שהוא יכול לשנותם, ולרוב אפילו אינו מודע לקיומם, ורבינו ורבי נתן בספריהם חושפים ומגלים אותם ויודעים להיכנס באמנות עצומה לכל פיתולי הנפש הדקים שאינם ניכרים למי שאינו 'מבקש' באמת'..

'פעם היה לי זיהום כלשהו והייתי צריך ליטול אנטיביוטיקה, והיא לא הועילה, כשהלכתי לרופא, הסתבר שישנה תופעה בה הזיהום נעטף במין שכבת מגן שדרכה התרופה אינה מצליחה לחדור ונדרש ממש ניתוח על מנת לרפא את הזיהום... כששמעתי זאת נזכרתי בדברי רבינו הקדוש אודות הטומאה הטמונה בלב האדם, היא כל כך חבויה וכבושה, עד כדי כך שאף אחד אפילו אינו מדבר ממנה, אף אחד אינו חותר לאותה נקודה עמוקה בלב וזקוקה לניתוח מעמיק טרם תִּפְשֶׁה המוגלה בכל הגוף, מוהרנ"ת בליקוטי הלכות חותר לאותה נקודה הכי עמוקה בנפש ובוודאי זו הישועה הגדולה ביותר לנפש האדם. - - -

א בריסק'ע ברסלב'ר

בר' יצחק אהרן מתמזג לו שילוב יחודי, מסע חייו בתחנות כל כך מגוונות מאיר באישיותו זוויות שונות, מחד ידיעת התורה ומאידך להט יוקד לכל דבר שבקדושה לצד לבביות מיוחדת שניחן בה, ר' יצחק אהרן משמש בשנים האחרונות כרב ואב"ד בקהילת יאווזשנא בעיר מונסי שבארה"ב, בצעירותו למד בישיבת 'בית דוד' שבמונסי ולימים אף שימש שם כר"מ, וכיום הוא משמיע בבית הכנסת שהוא עומד בראשו דיבורים נפלאים מענקי החסידות המשולבים בתורתו של רבינו הקדוש מידי שבת בשבתו.

כאשר יושבים לשיחה עם ר' יצחק אהרן מסתבר כי את היכרותו הראשונית עם רבינו הקדוש הוא עשה כבר משחר נעוריו וכי התהליך שהבשיל לחלוטין רק לפני כ 3 שנים קרם עור וגידים במשך שנים ארוכות, ובשפתו התורנית 'גאולתן של ישראל קמעה קמעה', הרומזת לדברי הירושלמי המפורסמים בברכות "ר' חייא בר אבא ורבי שמעון בן חלפתא היו מהלכין בבקעת ארבל וראו אילת השחר. אמר לו ר' חייא: כך היא גאולתן של ישראל, בתחילה קמעא קמעא, כל מה שהיא הולכת, היא רבה והולכת. כמו שכתוב: 'כי אשב בחשך ד' אור לי'. - 'ממש כדברים האלו התרחש עימי' מתרגש הרב פאגעל, 'גאולת הנפש לה זכיתי מאז הכרתי את רבינו הק' התרחשה עימי קמעה קמעה, צעד אחר צעד, בהשתלשלות ארוכה ומורכבת, האור האיר בנפשי קמעה קמעה כמו בעלות השחר, עד שזכיתי להגיע למצב של הברקת השחר 'האיר פני המזרח', ועדיין עודני עומד ומתפלל שאזכה להגיע למצב של 'הולך ואור עד נכון היום' הוא אומר בחיות.

לטעום מכל העולמות

עד להחלטה הסופית של ר' יצחק אהרן להתקרב לרבינו ממש, החלטה שבאה לידי ביטוי בתחילה בנסיעה לאומן לראש השנה באופן קבוע ומוצהר, עבר ר' יצחק אהרן דרך ארוכה, כבר בנערותו בישיבה קטנה 'בית דוד' הכיר את תורת רבינו דרך כמה מחבריו בישיבה, הם אפילו 'סחבו' אותו עימם לשיעוריו של הרה"ח ר' נתן ליברמנטש, 'אהבתי דווקא מאוד את הרעיונות עליהם דיבר ואפילו פתחתי ליקוטי מוהר"ן מפעם לפעם, זה מאוד משך אותי, חשתי מרחוק שאצל רבינו אפשר למצוא חיים טובים ממש אבל זה היה ממש ראשוני,' באותם ימים הכיר את ר' יודל ליכטער מאנ"ש בארה"ב שקירב אותו ואף דיבר עמו הרבה מעניין ההתבודדות. 'בישיבה הגדולה זכיתי לעלות לארץ ישראל וללמוד בישיבת 'אטיק' המפורסמת שם הכרתי עוד כמה בחורים מאנ"ש כמו ר' דוד מינצברג ור' מנשה שפירא, באותה שנה סמוך לראש השנה פגשתי בידידי הרה"ח ר' צבי ליברמנטש שהיה אז אברך צעיר והוא הבעיר את לבבי לנסוע לאומן לר"ה, הייתי די 'בשל' לכך אולם הרעיון נגוז מפני התנגדות המשפחה'

בהיותו בארץ ישראל הספיק ר' יצחק אהרן לערוך הכירות מעמיקה עם כמה חצרות חסידיות מפורסמות, במהלך חיפושו התוודע לדרכי עבודת התפילה בקרלין, והיה משתתף פעמים רבות ב'זיצן' הסלונימאיים, גם בחבורת 'אמונת ישראל' הידועים ביותר בעבודת ה' המיוחדת שלהם ביקר רבות וגם שם חדרו הדברים לנפשו המבקשת, במקביל היה לומד הרבה בספרי האדמורי"ם לבית סלונים, תקופה מסוימת אף התבשם מתורתם של אדמור"י גור שם דיברו אל ליבו הנהגות הקדושה ושיחותיו הבוערות של אדמו"ר הבית ישראל זצ"ל בענייני קדושה.

אגב, בהמשך כשניסינו להבין מר' יצחק אהרן את ההבדלים בעיניו בין ברסלב לשאר החסידויות הוא בחר להשיב לנו באנקדוטה מעניינת; 'כשהכרתי את הרה"ח ר' נתן ליברמנטש שליט"א, שאלתיו פעם מה ההבדל בין עבודת הקדושה המדוברת במחוזות חסידיים אחרים לבין זו המדוברת בברסלב, הוא ענה לי בשאלה חכמה ועמוקה, 'כשהסתובבת בחסידויות בהם עוררו 'אש להבה' על עניינים אלו הורדת פעם דמעה על כך ??? - - - מה אומר, לא יכולתי להשיב על כך בחיוב, כי אכן הייתה תבערה גדולה ושיחות קדושות ולוהטות בעניין זה, אולם לא זכיתי עדיין אף פעם לאיזו דמעה פשוטה מעומק הלב ביני לבין קוני כשהתפללתי על כך, ואם תרצו זה כל ההבדל, כי את ההבנה העמוקה של גודל האור, עוצמת החשיבות, ויוקר הערך של הקדושה זה קיבלתי אצל רבינו, במקומות אחרים אמנם קיבלתי רוח של קדושה אבל זה עוד לא חדר לעומק הלב'.

כשהגיע ר' יצחק אהרן לפרקו שב לחו"ל שם הקים את ביתו והמשיך בחיפוש אחר עומק גדול יותר בעבודת הבורא, 'חיפשתי ללא הפסקה והגעתי בדרך גם לבריסק וסאטמר, כמו כן עסקתי בחינוך בחורי ישראל ליראת שמים ועבודת ה', אולם אפשר לומר כי למרות כל הלימוד והחיפוש והחינוך עדיין הרגשתי כי הכל נעשה לעיתים רק ברובד החיצוני של הלב', הרב פאגעל עוצר לרגע את שטף דבריו, ומחדד את הדברים באמרות מתוך צפונות סגור ליבו, 'לפעמים אנחנו לובשים שנים כיסוי על כסוי, לובשים עוד מעיל ועוד צעיף אבל הלב באמת נמצא לגמרי מחוץ לסיפור, אנחנו משכנעים את עצמינו שאנחנו מחוברים לעניין אבל באמת זה 'לא נגע ולא פגע', ההסתרה כל כך גדולה שיכולים לעבור שנים על גבי שנים עד שה' מרחם עליך ואתה מבין שהיסודות שעליהם אתה בנוי הם יסודות לא לגמרי נכונים, ובעיון עמוק מסתבר לך שיש בהם חלק שהוא עדיין חיצוני', 'בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי וַתְּהִי יִרְאָתָם אֹתִי מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה', הוא מצטט את הפסוק בישעיה כט, 'הלב הוא האדם עצמו וכשהשי"ת מרחם עליך ופוקח את עיניך ואתה חש היכן ליבך מצוי באמת זה כואב ודוקר עד מאוד' אומר ר' יצחק אהרן, 'מסתבר שהחסידות

התפילות והכיסופים שהמיסו את כל ההתנגדויות - אומן ראש השנה

היא משהו משנה חיים, לא דבר שמתחיל ונגמר בסוג הכובע והבעקיטשע שלך או בסגנון הלבוש שלך הוא מפטיר - - -

צימאון בלתי פוסק - - -

למעשה, לא מצאתי רפואה ומנוח לנפשי והייתי כל הזמן בצימאון בלתי פוסק, אמנם ברחמי ה' תורת רבינו הקדוש הייתה כל העת ברקע, זכורני שפעם בערב שבת שמעתי ממאן דהו את תורתו הנפלאה של רבינו על הצימאון התמידי שאינו נרגע עד שמתקרבים לצדיק האמת, דברי רבינו הקדושים בתורה ע"ו כמו דברו אל ליבי ושלחו בנפשי טללי נחמה "וְזֶה בְּחִינַת מַעֲלַת הִתְקָרְבוּת לְצַדִּיקִים. כִּי יֵשׁ בְּחִינַת צָמְאָה נַפְשִׁי, דְּהַיְנוּ כְּמוֹ מִי שֶׁהוּא צָמֵא מְאֹד, שֶׁשּׁוֹתֶה אֶפְלוּ מַיִם הָרָעִים. כְּמוֹ כֵן גַּם בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ, יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם תָּמִיד בִּבְחִינַת צִמְאוֹן, וְלוֹמְדִים וְעוֹבְדִים עֲבוֹדָתוֹ תָּמִיד. וְהֵם תָּמִיד בִּבְחִינַת צִמְאוֹן, כִּי נַפְשׁוֹ שׁוֹקֶקֶת תָּמִיד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אַךְ שֶׁהוּא בְּלֹא זְמַן וָשֵׂכֶל. כִּי לִפְעָמִים בְּטוּלָהּ שֶׁל תּוֹרָה הִיא קִיּוּמָהּ, וְזֶהוּ מַעֲלַת הִתְדַּבְּקוּת בְּצַדִּיקִים, כִּי הֵם עוֹשִׂים גְּבוּל וּזְמַן, לְבַל יִהְיֶה בִּבְחִינַת צִמְאוֹן"...

'הדברים היו על לבבי כמים קרים על נפש עייפה, כטללי תחיה, כשהגעתי לביתי סחתי על כך בביתי 'כמדומני שבסוף אגיע ל"שם"..., זה כל כך דיבר אלי, היו לי מלא 'ידיעות' התורה לפי כוחי, אבל זה היה בבחינת 'הרי בשר והרי סכין ואין לנו פה לאכול', ממש לא ידעתי את נפשי, לעומת זאת חשתי מרחוק שבברסלב נותנים לאדם ממש בפרטיות את התיקון הנצרך לו, הבנתי שאצל רבינו יש מי שחושב בפרטיות על נפשות ישראל, שיש דבר כזה צדיק שהוא בחינת משה שיש לו אחריות על כל נשמה ונשמה להצמיח אותה באופן פרטני ואישי, זה היה מאוד מיוחד, צדיקים רבים אומרים תורה נפלאה ודרושים עצומים, אבל בתורת רבינו ישנה כעין הכרזה בה רבינו לוקח אחריות על כל אחד שילמד את ספריו שתהיה לו שייכות עם הקדושה השורה שם'.

'אליבא דאמת אני מוכרח לציין כי לאורך שנים רבות הייתי מחובר מאד ל'ליקוטי הלכות' והייתי מביא בשיחות הקבועות בסעודה שלישית הרבה מהרעיונות והדרושים הנפלאים של מוהרנ"ת אולם לעיקר לא זכיתי.. לעניין של ה'צדיק'.. לזה עוד לא התחברתי, כיום אני מבין עד כמה זה חסרון גדול להפריד את העניין של הלימוד בספרים מהאור של הצדיק בעצמו, ועד כמה שהעיקר חסר מן הספר בלא זה.

את האמת אומר שהרחתי משהו בעדינות חושיי , והייתה לי אי נוחות מריבוי המשפיעים והדעות בברסלב לצד העובדה שברסלב מלאה בתת זרמים וגוונים שלא תמיד היו 'חלקים' בעיני, וזה יצר אצלי איזשהו מחסום מלהתקרב לשם, לימים אכן ראיתי בדברי מוהרנ"ת שככל שיש בדבר מסוים אמת נקיה וזכה, הרי טיפה אחת של שקר יכולה להעכיר אותה לגמרי, ומסתבר שזו הייתה המניעה שלי מלהתקרב.

המניעות של תחילת ההתקרבות

תהליך ההתקרבות היה ארוך במיוחד, ובעקרון התפצל לשתי שלבים עיקריים, השלב הראשון בו הבין שאינו יכול יותר לשאת את הצימאון הנורא ובו הוא מחליט להתקרב לרבינו הק' ואף נוסע לאומן לראש השנה חרף התנגדות גדולה מצד חלק מהסובבים אותו, אולם בניגוד לסיפורם של מקורבים רבים ר' יצחק אהרן דווקא אינו רואה אור גדול באותה נסיעה ולאחריה אף מתקרר ומתרחק יותר, ורק בשלב השני כעשור לאחר מכן - לפני כשלוש שנים - הוא חוזר ומתקרב לרבינו הק' ביתר שאת.

ביודעינו כי רבים מהמקורבים חווים תהליך דומה של קירוב וריחוק, ומוצאים את עצמם מתייסרים באותו 'ריקוד' של פסיעה קדימה ושניים אחורה אנו מנסים להבין את התהליך אותו עבר ר' יצחק אהרן ולקבל ממנו תובנות שיכולות לסייע לכל מי שנמצא במצב דומה על

"הבנתי שאצל רבינו יש מי שחושב בפרטיות על נפשות ישראל, שיש דבר כזה צדיק שהוא בחינת משה שיש לו אחריות על כל נשמה ונשמה להצמיח אותה באופן אישי"

- - -

מנת שישאב חיזוק ויתמלא כוחות מאותם אלו שכבר עשו כברת דרך כה משמעותית בדרך למסילה העולה בית ה', אנו מבקשים אם כן לדעת מה היה ה'קש' ששבר את גב הגמל, ומה עוררו להתקרב לרבינו הקדוש בשלב הראשון?

ר' יצחק אהרן: 'ככל שחלפו הימים והשנים בהם ניסיתי דרכים רבות בעבודת הבורא הרגשתי שאני מחפש משהו הרבה יותר עמוק, שאני חייב למצוא משהו שיגע בליבי באמת, באחד מימי חול המועד פסח תשס"ח שמעתי את שיחתו של הרה"ח ר' שאול סירוטה ואף ראיתי מאמר שלו על יציאת המצרים הפרטית של כל אחד שמאוד דיבר לליבי, והחלטתי שעד כאן, איני יכול עוד, היה זה באיסרו חג פסח, הבנתי לעומק שאם בונים בניינים ללא יסוד איתן אז הכל יכול להתרסק, וככל שהאבנים שאתה מעמיס בראש הבנין גדולות יותר, כך העדר היסוד החזק מורגש יותר.

מיד לאחר הפסח בס"ד הכרתי את הרה"ח ר' אברהם יצחק מרמלשטיין, והעובדה שהוא היה מחד ברסלב'ר חזק ומאידך ירא שמים וקנאי בכל ליבו דיברה אל ליבי והקלה עלי מאד את ההתקרבות לרבינו הקדוש. באותה שנה אף התגברתי על כל המניעות העצומות וזכיתי לנסוע לראשונה בחיי לאומן לראש השנה, אולם כאמור זה היה לי קשה מאוד, מה שגרם לכך שאף שכבר קניתי כרטיס לר"ה שלאחריו בסופו של דבר לא נסעתי שוב, מאחר ולא זכיתי לחוש את האור הגדול במיוחד, ולאחר ר"ה בחרתי לשוב למקומי הטבעי. למרות שברוך ה' זכיתי להארת פנים אחרי הנסיעה הזו אף בגשמיות ובס"ד קיבלתי מעמד פרנסה בניגוד לחששותי שעקב הנסיעה לרבינו אנושל מן המקום בו לימדתי'.

ליבו של ר' יצחק אהרן נמשך תדיר לדרך העבודה של 'בעלי המחשבה' ועל כן תדיר דיברו אל ליבו אותם משפיעים שהינם יותר בעלי עומק ומחשבה, ואף באותם שנים בהם היה מקורב לרבינו הק' לחצאין עדיין היה שומע את שיחות אותם משפיעים ואף מעיין רבות בדברי מוהרנ"ת, אולם עדיין חש כל העת כי טרם מצא מנוח לנפשו.

יצויין כי במבט לאחור דווקא על תקופת ה'התרחקות' שלו יש לר' יצחק אהרן הרבה מה לומר, 'רואים אצל המרגלים שתמיד בשעת קושי רצו לחזור למצרים, וזה קורה לכל ברסלב'ר חסיד ובפרט ל'מקורבים' ש'יורד' להם האור ורוצים פתאום לשוב לאותו מקום שממנו באו, כדרך אנשי דור המדבר שבמצרים ישבו על סיר הבשר ולשם רצו לשוב.

אולם צריך תמיד לזכור את הפסוק הנפלא שנאמר בדור המדבר (דברים לא) " וּבַמִּדְבָּר **אֲשֶׁר רָאִיתָ** אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ ה' אֱלֹקֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא אִישׁ אֶת בְּנוֹ בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֲלַכְתֶּם עַד בֹּאֲכֶם עַד הַמָּקוֹם הַזֶּה" שים אל לבך מה כתוב פה, קורא ר' יצחק אהרן ברגש, "**אֲשֶׁר רָאִיתָ**" אתה וודאי ראית ישועות עצומות, אז תזכיר לעצמך את מה שראית... אל תשכח זאת, לא לחינם בפסוק שאחריו מזהיר משה רבינו "וּבַדָּבָר הַזֶּה אֵינְכֶם מַאֲמִינִם בַּה' אֱלֹקֵיכֶם".. כי מגיע אחר כך עמלק שיושב בארץ הנגב ומנסה להשכיח הכל, מגיעים כל הענקים והרפאים ומחלישים את האדם, שזה כידוע כל כוחו של עמלק לזנב בכל הנחשלים, לרפות ולהחליש את כוחו של האדם ולהביאו למצב של עייף ויגע, ולכן על האדם לחזור כסדר 'במדבר אשר **ר א י ת**', 'אתם ראיתם' אומר משה רבינו - לא בניכם ש'לא ידעו ולא ראו' כמובא שם בהמשך הפסוקים - אלא אתם בעצמכם, כי כל ברסלב'ר חסיד ראה מלא ישועות אצל רבינו הקדוש, וכך יוכל האדם להתקשר יותר בעומק לצדיק.

אומן ראש השנה תשע"ח

'למעשה כך הלכתי 'בין הטיפות' במשך כמה שנים, עד שב"ה בער"ה תשע"ו זכיתי לשמוע שיחה נפלאה מפי המשפיע הר"ר אליעזר חשין שעורר בי כיסופים עצומים לנסוע לאומן לר"ה, לאחר אותה שיחה חשתי שאני רוצה להשתטח לפני ה' יתברך בפישוט ידיים ורגליים ולצעוק לפני ה' שיביא אותי לאומן לראש השנה, היו לי כיסופים עצומים אולם היות והרגשתי שאיני יכול לעזוב את קהל מתפללי ביהמ"ד שלנו בראש השנה נאלצתי להישאר בבית ולא נסעתי, אולם מיד כמה חודשים לאחר מכן זכיתי לשמוע שיחה של הרה"ח ר' שמעון אלי' ברוין, היה זה בחודש כסלו תשע"ח ולשיחה זו היה כח מיוחד להוריד את הדברים למעשה ממש, עד היום אני חב לו תודה עמוקה על הדחיפה והכח אותם נתן לי אף בלא ידיעתו, מאחר ואת השיעור שמעתי בצורה מוקלטת. הייחודיות במה שנאמר שם היתה בכך שהם נפרטו לפרטי פרטים, פתאום היה ברור לי מה עלי לעשות שלב אחרי שלב על מנת לעבור את הים...

התחלתי לצאת לשדה בפשיטת ותמימות והתמדתי בעניין ההתבודדות מידי יום ביומו במשך שעה שלמה בצורה מוקפדת. כבר בט"ו בשבט זכיתי לקנות כרטיס לאומן לראש השנה תשע"ח והבנתי שיהיה מה שיהיה, עלי לעשות זאת, אחת הסיבות שנמנעתי מחמתן לנסוע הייתה ההתנגדות מהסביבה, אולם כאן הייתה לי 'תכנית עבודה' סדורה, פשוט התחלתי להתפלל על כך לה' מידי יום בהתבודדות, מסתבר שעד אז לא הכרתי מספיק את משמעותה הפשוטה של התפילה - לדבר מקירות לבבי, שכן התפילה היא אמונה, והאמונה היא בלב, וממילא אם אתה באמת מאמין בתפילה זה משהו אחר לגמרי, וזה מה שקרה לי, עד שברוך ה' כל המניעות נעלמו ממש כלא היו, אציין כי זכיתי לחוש את כוחה של התפילה בצורה כל כך מוחשית עד שחפצתי לזעוק קבל תבל ומלואה 'רבותיי תפילה עוזרת' - - - מובן גם שזו הייתה נסיעה אחרת לגמרי, נסיעה עם הכנה כראוי, נסיעה שבה הבנתי טיפה מן הים מה זה צדיק, ומה התיקונים שהוא עושה בראש השנה בהתקבצות הזו.

"אנו צריכים לזכור כל העת מאין באנו, רבינו היה אומר תדיר 'תזכרו מאין הבאתי אתכם ומאיפה הוצאתי אתכם', גם בעל ההגדה פותח בגנות ומסיים בשבח, ובהגדה ממש רואים כיצד מעוררים מחדש את המקום בו היינו 'מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרבנו"

לב בשר

כיום לאחר מספר שנים בהם הרב פאגעל מקורב לרבינו אנו מבקשים להציץ פנימה ולקבל מעט תובנות מעולמו הפנימי שהתעשר רבות מאז התקרב לרבינו לגמרי, ר' יצחק אהרן נאנח באנחה רווית משמעות, 'אייי מי יכול לתאר איזו סייעתא דשמיא בכל העניינים, איזה עצות עמוקות קיבלתי, העצות עמוקות מיני ים, קשה לתארן במילים, וודאי שאנו רחוקים עדיין מאוד מהישועה השלימה והאמתית אולם מרחוק אנו מבינים שמדובר בדעת רחבה מאוד, אצל רבינו הכל מאוד עמוק ואינני משלה את עצמי שזכיתי להגיע לנקודת באמת השלימות, אבל וודאי שהרבה דברים אצלי שהייתי בטוח שלעולם לא ישתנו ולא יזוזו זכיתי לראות בהם הרחבות עצומות ונפשי יודעת **מאוד** מה כוחו של צדיק, אדם לא קולט כמה הוא מיואש, אבל כעומק הייאוש הסמוי בו האדם נמצא כך עמוקה עד מאוד התקווה שרבינו נותן לאדם, אצל רבינו אתה לומד שהכל יכול להיות ושלכל 'יידישע נשמה' ישנה האפשרות להתהפך לצדיק גמור, אמנם צריך אצל רבינו המון סבלנות, והרבה המתנה, אולם ככל שהאדם יותר מיואש מכך אזי רבינו חותר עצות עמוקות מאוד לגלות לו את האמונה שיש לו כן סיכוי, כי העיקר הוא שקודם יאמין בעצמו, וזה הפשט של עניין 'נפילת האמונה' שרבינו מרבה לדבר ממנה כי האדם פשוט מפסיק להאמין בעצמו, ומשם הצדיק מעלה אותו - - -

למה חייבים להתקרב לצדיק?

על מנת לחדד את הדברים אנו שואלים מדוע אם כן חייב האדם צדיק, וכי אינו יכול לעובדו ית' לבד? והרב פאגעל מתלהט בתשובתו, 'אנחנו אומרים מידי יום 'כי הם חיינו ואורך ימינו'

הישיבה בה למדתי .ישיבת בית דוד בעיר מאנסי

התורה היא הלא מקור חיותינו, אולם לעיתים האדם מרגיש שאין לו שייכות פנימית עם התורה והכל בבחינת 'מלומדה' אצלו, ואם אין לו קשר פנימי לתורה הרי שאין לו קשר לחיים עצמם, ואין לו ח י ו ת, לכן צריך צדיק כי הוא זה שנופח לתוך הנפש את רוח התורה, וזה סוד ההתקשרות לצדיק.

אנחנו שוב מנסים להקשות 'הלא הסתובבתם אצל הרבה צדיקים חיים, מה באמת הרגשתם שנותן לכם צדיק שחי לפני 200 שנה' ?

הרב פאגעל מחדד ואומר באופן ברור : 'כשאתה לומד את הספרים של רבינו אתה חש ממש כיצד רבינו מדבר אליך, רבינו ור' נתן הותירו דרך שמדברת אל האדם בכל נפתולי חייו, הם לא השאירו פינה אחת פתוחה!! את זה אין בשום מקום אחר! ומה שהצדיק עושה זה להמשיך את אותה רוח חיים לכל אותם פינות נידחות וחשוכות בחיי האדם.

'ברסלב כולה לב, אמת, בלי זיופים, יש את 'נקודת הלב' בכל עניין ועניין, אם זה לא אמיתי זה לא ברסלב זה משהו אחר, רבי נתן בכל דרוש שלו לא מרפה עד שהוא מגיע אליה, הוא מגיע לנקודות ולנטיות הכי דקות של הנפש, אולם אין ספק שצריך ללמוד הרבה את ספריו שכן זה מכלול שלם של דעת נקיה שהאדם צריך לקנותה ולסגלה לעצמו ולזה זוכה האדם ככל שמשקיע יותר כוחות בלימוד שיטתי ומעמיק, וכך קונה את הדעת הזו, אבל אין ישועה לאדם כמו הישועה הזו.

'ואם תאמר איך יכול אברך רגיל ובחור מן השורה לזכות לכך? אשיב לך שוב בשפתו של ר' שמואל שפירא זצ"ל שהיה אומר תדיר 'צריכים להיות רגילים מ א ו ד בספרי רבי נתן' - - -, אמנם הקיצורים והליקוטים הם נפלאים מאוד אולם להבנתי דווקא בדרושים הארוכים בליקוטי הלכות שם מקבלים את הדעת, וכך זה חודר לאדם לתוך גידיו ונשמתו, צריך לזכור שאמונה בלי דעת לא מחזיקה כמובא בדברי רבינו, 'רבי נתן לקח את הדעת של רבינו, ערך וסידר אותה, והתאים אותה בשביל כל אחד ואחד מאתנו' - - -, כשאדם עושה לו סדר חזק וקבוע ללמוד כל יום ולעסוק הרבה בליקוטי הלכות הוא הופך להיות מקושר באמת לרבינו, ואז הוא זוכה להיות 'מודה על האמת' כמו שאומרים בתפילה מידי יום, שכן זה התנאי הראשון לדעת שאני רחוק, אבל אם לא עוסקים בתורת אמת שוכחים מזה.

בלבבי משכן אבנה

'צריך לזכור את דברי הזוהר 'אורייתא מודעת ליה חוביה' (התורה מודיעה לאדם את חובותיו), כשאתה לומד - אתה זוכר איפה אתה בעולם, ואם אתה לא לומד - אתה שוכח את המקום שלך, בפרט תורה שנלמדת בלילה לאחר חצות לילה שהיא מעוררת את האדם הרבה מאוד, כי לעיתים אנו שוכחים כמה אנו רחוקים, ולכן אנו צריכים את אור התורה שתעורר אותנו לשוב, הבעיה היא שאין זה פשוט לזכות לאור התורה, ולכן צריך צדיק שילמד עלינו זכות ויכניס בנו את אותו אור של תורה, כי כבר מיום נתינת התורה היה קטרוג על האדם שלא יקבל את התורה, והקטרוג הזה מתרחש כסדר לפני כל מדריגה שהאדם רוצה לעלות אליה כמובא בתורה א' תניינא, ולכן אנו מתפללים בכל יום 'ותן חלקינו בתורתך', כי על החלק **שלי** בתורה על זה מתעורר עיקר הקטרוג, אני יכול אכן ללמוד הרבה מן השפה ולחוץ אבל כל עוד וזה לא נוגע בנשמתי ובליבי אין על זה קטרוג כל כך, כי אין פה **'קבלת'** התורה, אין פה **'מתן'** תורה, זה עדיין ברובד החיצוני של הנפש והיא עדיין לא בכלים שלי, כל המלחמה היא שזו תהיה תורה ששייכת לכלים שלי, למקום שלי, שתזיז אותי מעט, כל מלחמת עמלק וכל המצירים שהיו לעם ישראל בכל הדורות היו ממש על הנקודה הפנימית הזו.

'זה בעצם המאורע הנורא שקרה לעמנו אחר חטא העגל, 'האותיות פרחו באוויר' ואבדנו בדיוק את הנקודה הזו של 'חרות על הלוחות', חטא העגל שהביא לשבירת הלוחות גרם לדבר אחד, שזה לא יהיה חרות, שזה לא ייכנס ללב באמת, והתיקון לכך היה בעבודת המשכן שבו כל אחד הביא מנדבת **לבו** הפנימית והשכינה חזרה לשכון בלב כל אחד, וזה בדיוק מה שהצדיק עושה - הוא בונה משכן, הוא בונה שייכות של כל אחד עם היהדות והתורה, הוא גורם לכך שהתורה תיכנס בלב כל אחד ואחד, על כך ניטשת בסערה מלחמה עצומה, ועיקר המלחמה היא שלא תהיה תחושת התקשרות לבבית אל הקדושה, ותחתיה תשכון תחושת ניכור אטימות וריחוק, וכל העשייה תהיה מן השפה ולחוץ ללא חיות, כגוף בלא נשמה.

'מאידך יש לזכור כי עיקר חידושו של רבינו הוא בחיבור שבין התורה לתפילה, כי כפי שאמרנו העוונות והקטרוגים הם אלו שמונעים מהתורה להיכנס ללב האדם ולכך היא רק חופפת עליו מבחוץ, והנה משה רבינו עמל 40 יום כדי

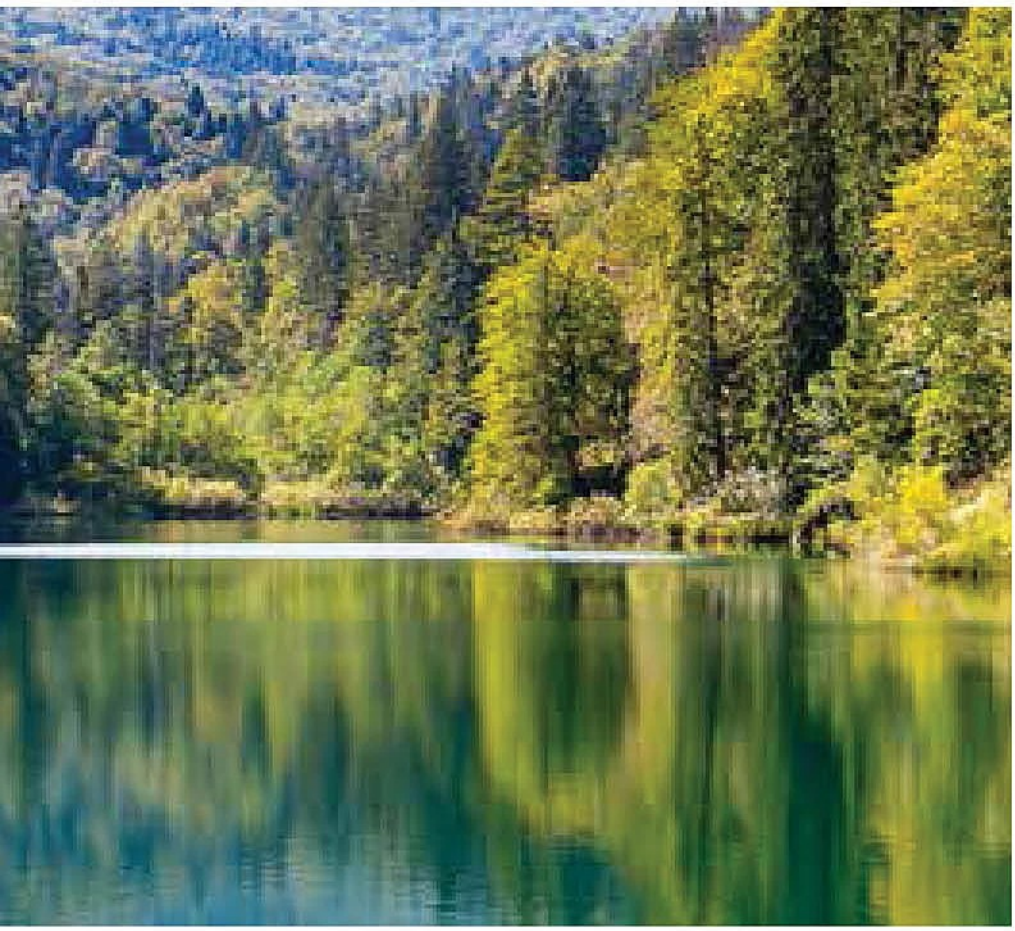

להוריד שוב לוחות אחרונות, שעניינם הפנימי הוא להוריד שוב את התורה ולהכניסה **ללב** העם בפרט בדורות האחרונים, לכן אגב נאמר בהם 'פסל לך' כי זו הייתה עבודתו ל'פֶסֶל' ולחרות אותה בליבנו, אולם קדמו לימים האחרונים גם 40 יום האמצעים שהיו ימים של תפילה שאז התחנן לפני ה' לכפר לעמו על חטא העגל, ובעצם יוצא שעל כל יום של תורה הוא עמד יום והתפלל לפני ה'.

אם כן מבואר שזהו ממש כמו עניינו של רבינו לחבר בין תורה לתפילה, וכך זה נותר לדורות, כי כנגד 40 יום שקבלו ישראל תורה היו 40 ימי תפילה, ולכן גם דוד המלך כתב חמישה ספרי תהילים כנגד חמשת החומשים, כי ממש כך כנגד כל ספר של תורה שאנו רוצים להחדיר ללבבנו אנו צריכים ספר של תהילים ותפילה, כי התורה והתפילה שלנו צריכים להיות באחדות גמורה, ולכן כל כך הזהיר רבינו שלא להפריד את הבחינה של 'למדן' מהבחינה של 'צדיק' כי צריך את שלמות השכל יחד עם שלימות הלב, ובכדי שהתורה אכן תלמד את האדם עצמו היא חייבת להיות משולבת בתפילה, ואז התורה תחייה אותו ויתקיים בו 'כתבם על לוח ליבך'.

ברסלב וגאווה תרתי דסתרי

חשוב לרב פאגעל להוסיף דבר נוסף, 'צריך לזכור שהתקרבות לרבינו מתרחשת דווקא על ידי שבירת הגאווה, האדם מעצם טבעו מלא בגאווה, ואם לא קנית את ההתקרבות לרבינו דרך שבירת הגאווה שלך מוכח שזו התקרבות חסרה, לא מושלמת, אם אני מתקרב לרבינו כי הייתה לי איזו השגה, כי הבנתי משהו, או שהאיר לי העניין, אבל לא שברתי משהו מהישות שלי בהתקרבות זה בהכרח שחסר באמת של ההתקרבות, כל קניה של משהו מרבינו מוכרח שתהא בה שבירה של הגאווה, זה ה'מחיר' שעמו אנו קונים את הדבר הגדול הזה וזה דבר חשוב והכרחי מאוד, ר' לוי יצחק כבר התבטא פעם לאמור 'ה'מפורסם של שקר' הכי גדול יכול להיות לפעמים גם ברסלב'ר שלא עושה התבודדות', כי אם אתה לא מבין שכל ההתקדמות של עבודת ה' תלויה בתפילה אז חסר העיקר, ומהותה של תפילה היא ענווה, אני חסר, ולכן אני מבקש, אם אני מחפש את האמת בדרכים אחרות שאין בהם הכנעה ובקשה יש בזה ריחוק גדול מהאמת, זו הייתה מהותם של הערב רב, והתקשרות לצדיק זו שבירת הגאווה.

יציאת מצרים פרטית

לסיום אנו מבקשים לשמוע מעט דברי חיזוק מתורתו של רבינו במעלת ימי חג הפסח הממשמשים ובאים:

הרב פאגעל מהרהר מעט, 'אנו נמצאים בימים אלו ממש בדרך בצאתכם ממצרים, זמן זה הוא זמן של יציאה ממצרים, כל התורה הלא ניתנה זכר ליציאת מצרים, אולם כדי לזכות לתורה צריכים לזכור כל העת מאין באנו, רבינו היה אומר תדיר 'תזכרו מאין הבאתי אתכם ומאיפה הוצאתי אתכם', גם בעל ההגדה פותח בגנות ומסיים בשבח. בהגדה רואים ממש כיצד מעוררים מחדש את המקום בו היינו 'מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרבנו', 'עבדים היינו', וכו', כי עלינו לזכור שעודנו מצויים עמוק בתוך שעבוד מצרים, הגם שנראה שבני חורין אנו ולא חסר לנו כלום, שכן מה הפירוש עבדים היינו? הפירוש הוא שהלב לא חופשי לעבוד את ה', אלא משועבד לשרי פרעה לראשי התאוות שר המשקים ושר האופים, זה שעבוד של ממש, ובלי רבינו נראה שהשעבוד הזה יהיה תמידי ללא אפשרות לצאת, שנתמודד עם זה כל ימינו, וזו גם מהותה של קליפת פרעה שיושבת על העורף, כי גם הדעת בגלות, ולא רוצים בכלל לצאת ממצרים, וגם הדיבור בגלות ולא מצליחים להתפלל על כך, ואם מצליחים אזי הלב בגלות והדיבורים רחוקים מהלב מאוד, ואין אלו דיבורי אמת השייכים לנקודת האמת בלב האדם, וזו מלחמה של ממש שניטשת גם היום בשנת ה'תש"פ בין פרעה למשה.

ולכן עכשיו כשמגיע כזה 'גוואלדיגע יום טוב', שחייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים, וכעת שמגיע כזה לילה נורא כמו שמתארו מוהרנ"ת בתפילות הקדושות על פסח, בלילה הזה נפתח הלב ואפשר לדבר דיבורי אמת 'ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו', כי לכל חג ולכל עת יש את הגוון שלו, ועכשיו ממש מגיע פסח חדש, וכל אדם צריך לצייר לעצמו שעכשיו בשמים עומד משה רבינו ורבינו הקדוש וכל צדיקי האמת, והם חושבים על כל אחד באופן פרטי כיצד לגאול אותו מהשעבוד הנורא, וממש כמו שאנו טורחים ומתכוננים עכשיו לפסח הרי גם הם חושבים ומתבוננים כיצד ראובן ייצא ממצרים וכיצד שמעון ייצא מהשעבוד, כי הלא עיקר היציאה מהגלות איננה דבר חיצוני, אלא עיקר הנקודה היא להוציא את נשמות ישראל מהקליפה 'גוי מקרב גוי', ובוודאי אם יידע האדם שכולם מתבוננים עליו להוציאו מהגלות באמצעות אכילת המצה שלו והד' כוסות שלו, ובסיוע ההכנות שהוא עושה והתפילות שהוא מתפלל לזכות לגאולה, יזכה האדם לפעול ישועה אמתית שתתקיים בו יציאת מצרים דרך חירות, חירות ממלאך המוות המשתולל, חירות מכל שיגיונות העולם הזה, חירות מהעצבות והספיקות שמקננים בו.

'זכור', מסיים הרב פאגעל 'הצדיקים פשוט מחכים לך - - - יושבים ומצפים שתתכונן לכך ותכין את עצמך לגאולה הזו, שתיכנע קצת, שתבין שאתה צריך ישועה, שתבין שיש לך מידות לתקן, שתלמד לוותר בדברים שבין אדם לחברו כמו שכתוב במדרש שהקב"ה הוציא את עמו ממצריים עקב ברית האהבה שהייתה ביניהם, ובוודאי בזכות אותה האהבה שכבר רבינו דיבר אודותיה 'ראוי לעולם שיתמהו על האהבה שבינינו' בוודאי שנצא מהגלות במהרה עוד השנה הזו. ■

"כעומק הייאוש הסמוי בו האדם נמצא כך עמוקה עד מאוד התקווה שרבינו נותן לאדם, אצל רבינו אתה לומד שהכל יכול להיות ושלכל 'יידישע נשמה' ישנה האפשרות להתהפך לצדיק גמור"

"לפתע מישהו מן המזמזמים בניג
פעם מצטר

יהודים בוורשה לפני המלחמה
(באדיבות ארכיון בית לוחמי הגטאות)

מוגש ע"י מכון
'אש תמיד תוקד'
לזיכרון חסידי
ברסלב בפולין הי"ד

ונם מרים קולו ומיד מצטרפים לו אחרים, הזמר מתנשא בחלל ובכל
רפים קולות חדשים, "והיא שעמדה... והקדוש ברוך מצילנו מידם..."

ריקוד
של
בני
חורין

במאמרים שפרסם הסופר **ר' משה קרונה**
איש וורשה בעיצומה של מלחמת העולם
השניה, תיאר את חסידי ברסלב שהכיר
מקרוב, את ה'קיבוץ' בראש השנה בלובלין,
אחוות הריעים, התפילות הנרגשות
והריקודים הנלהבים, הראש השנה האחרון
לחיי הגאון רבי מאיר שפירא במחיצת אנ"ש,
ואף תיאור נלבב של הווי חג הפסח בשטיבל
הברסלבי בוורשה | **זכור אהבת קדומים**

לפתע נתקלתי בעולמם של חסידי ברסלב, הרי הם תלמידיו של מוהר"ן מאומאן - ברסלב, שהיה להם "שטיבל" גדול באחד הרחובות הסמוכים לביתנו.

זו היתה חסידות מיוחדת במינה ובימי נעורינו לא חדלנו מלדון בה. מוהר"ן מברסלב אמר פעם לחסידיו, כי "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח", ונדמה היה לנו שאכן כך יהיה הדבר. על כל פנים, בימי נעורינו היה העניין בחסידות זו רב למדי.

נתגלגלו הדברים וכמה ניצוצות של חסידות ברסלב הועברו באיזו דרך שהיא מ"בית הניצוץ" המרכזי באומאן לכמה מערי פולין והציתו את האש בלבותיהם של קצת חסידים מבקשי דרך, עד שייסדו "שטיבלך" בווארשה, לובלין, לודז' וקראקא. זו היתה חסידות קטנה בכמות, לא היה לה אדמו"ר, ואף מרכז חי לא היה לה, לאחר שפולין כולה נותקה מרוסיה ואל קברו של ר' נחמן יכלו להגיע - וגם זה תוך מסירות נפש - אך שארית החסידים בברית המועצות וחסידים נלהבים שמוכנים היו "לגנוב" את הגבול לרוסיה ולסכן את עצמם. בנידון זה שמעתי סיפורים הרבה ואף שוחחתי עם כמה שבאו "משם".

מתוך שהיתה חסידות ברסלב קטנה מאד בכמות וקיימת היתה בכמה ריכוזים יהודיים בלבד, מתוך שהתייחסו לחסידים האלה לא פעם בזלזול (קראו להם "טויטע חסידים", היינו "חסידים מתים" שאין להם רבי חי וקיים) - מחמת כל אלה דווקא עוררו אצל רבים התעניינות מרובה. סופרים, חוקרים ואנשי הגות, נתנו עליהם את דעתם ובכך הוציאו את חסידות ברסלב ממחוזה המקורי הצר והמוגבל באוקראינה, אל המרכז ואל הפומבי הרב של החיים היהודיים בפולין.

חסידי ברסלב האמיתיים לא התעניינו הרבה, ועל כל פנים לא בגלוי, בתכונה המתרחשת סביבם. כל מעיינם ודאי היה נתון לדרך החסידות עצמה שאישית דרשה מהם הרבה מאד. לעולם היו שקועים בהרהורים ובתפילות, בהתבודדות, בלימוד "ליקוטי מוהר"ן" והספרים האחרים של מוהר"ן ושל מהרנ"ת (רבי נתן מנימירוב - תלמידו, סופרו ומפיץ תורתו העיקרי של מוהר"ן) והקונטרסים הרבים שפורסמו על ידי גדולי החסידים הראשונים. על אלה נוספו גם תיקון חצות, וגיוס כספים לצרכי הפצת כתבי ר' נחמן ולעזרה הדדית והחזקת לומדי תורה.

חסידים אלה היו לעולם עסוקים וטרודים בעניינים של חיזוק האמונה ומידת הביטחון. רובם, כפי שהכרתים, היו מדלת העם וחיו

כשהייתי שומע את השיעורים והלימוד מ"ליקוטי מוהר"ן" ומסיפורי המעשיות מפיהם של מגידי השיעורים מבין חשובי חסידי ברסלב - שלא נשאו תואר של אדמו"ר ולא של רב ומגיד, אלא היו חסידים סתם - קיבלו הדברים אופי ומשמעות אחרים

חיות יהודית עסיסית. היכל ישיבת חכמי לובלין

בצניעות מופלגת; רובם אמונים היו על חיסון עצמי לא רק מפני מלעיזים ועוקצים, אלא גם מפני מה שקרוי בעגה הברסלבית "מניעים" - היינו הקשיים הרבים העומדים יום יום בפני חסידי ברסלב בבואם לקיים בהקפדה את אורח חייהם המיוחד.

הוי, יהודים אל תתייאשו

בבואי לראשונה ל"שטיבל" של ברסלב הייתי כולי נפעם מהאווירה. אותם יהודים ואותם חסידים שהיית פוגש בווארשה בכל יום ובכל מקום - ובכל זאת היה כאן משהו אחר, סגנון שונה. נכנס אדם ל"שטיבל" ומיד תזעק לעומתו כרזה ענקית בלשון אידיש: "געוואלד, אידען זייט אייך ניט מייאש" (הוי, יהודים אל תתייאשו) - משמע שאמנם קיימת סכנה ממשית ונוכחת של יאוש, אבל מוהר"ן הזהיר פעמים הרבה כי "אין שום יאוש בעולם כלל". חסידים אלה אינם נכנעים ליאוש הרווח בכל מקום.

נעמה לאזני והרעידה את כל מיתרי לבבי נעימת תפילותיהם של חסידי ברסלב. בעיקרה היתה בעלת נוסח ספרד כמקובל, אולם בולט וניכר מאד היה כי מקורה בפודוליה ובאוקראינה; נעימות נוגות המושכות את הלב, ניגונים המעוררים את הנפש, "מחיאות כף-אל-כף" כמקובל אצל חסידי אומאן וריקוד התלהבות כללית לאחר כל תפילה ותפילה.

ועל כל אלה קסמה לי ההזדמנות לערוך פגישה של ממש עם ספרותה של ברסלב ועם דרך לימודה של ספרות זו על ידי החסידים עצמם. כשהייתי שומע את השיעורים והלימוד מ"ליקוטי מוהר"ן" ומסיפורי המעשיות מפיהם של מגידי השיעורים מבין חשובי חסידי ברסלב - שלא נשאו תואר של אדמו"ר ולא של רב ומגיד, אלא היו חסידים סתם - קיבלו הדברים אופי ומשמעות אחרים לחלוטין מכפי שהייתי תופס אותם בקריאה עצמית או בעיבודים הספרותיים

אכסניה של יראת שמים. בנין ישיבת חכמי לובלין

אהב את חסידי ברסלב אהבת נפש. רבי מאיר שפירא השתמש בלשון חסידי ברסלב בהם. "מעבדי" תורת ברסלב

הספרותיים בימים ההם ודאי שהעניקו לקורא שכמותי חומר משובח ובטעם מחודש, הלל צייטלין, ש"א הורודצקי ורבים אחרים השכילו לחפור עמוק בחסידות ברסלב וחשפו מטמונים של מידע ודרכי חשיבה.

אולם כאן, ב"שטיבל", היו המקור וההמשך האותנטיים. והם הם שכנראה משכו רבים, שלא היתה להם זיקה אישית לחסידות זו, לבוא אל ה"שטיבל" ולטעום את הטעם הטוב. בלילי שבתות ומועדים אפשר היה לפגוש שם מפעם לפעם את ר' הלל צייטלין אחוז בשרעפי קודש, עיניו עצומות וכולו נסחף במקהלות החסידים, מצאנו שם לא פעם את פרופיסור פישל שניאורסון, פסיכולוג וסופר מפורסם, איש חב"ד במוצאו המשפחתי ובתפיסת עולמו, והוא רוצה לראות, להבין.

הנסיעה לובלינה

מרוב התעניינותי וזיקתי הנפשית, עשיתי פעמיים את ימי ראש השנה ב"קיבוץ" הארצי של חסידי ברסלב בעיר לובלין. מאז שאומאן נותקה מפולין וחסידי ר' נחמן לא יכלו להגיע לשם, נקבע אצלם מנהג להתכנס בצוותא לימי ראש השנה בלובלין. ידוע הדבר, כי בימי חייו של ר' נחמן היו מתכנסים אצלו חסידיו בראש השנה, חנוכה ושבועות. ר' נתן מספר בספרו "ימי מוהרנ"ת" כיצד הוחלט להתאסף על קברו של הרבי בכל ראש השנה. לימים, עם הניתוק מרוסיה, נקבעה על דעת כל החסידים העיר לובלין כמקום ההתכנסות ("קיבוץ" בלשון אנשי ברסלב, וסיפר לי הסופר יהודה יערי, כי את המונח הזה הוא שאל מחסידות ברסלב כאשר הציע אותו לחבריו).

לובלין שכנה בין שתי מלחמות העולם במרכזה של מדינת פולין ולכן - כך הסבירו לי חסידי ברסלב - לא היתה רחוקה יותר מדי בשביל החסידים שהיו מפוזרים ברחבי המדינה. בבית העלמין העתיק של לובלין טמונים צדיקים וגדולי חסידות מהדורות הראשונים ובתוך זה ה"חוזה" מלובלין שבעצם הביא את דבר החסידות לפולין, ועליו אמרו כי מי שאומר בפולין את המלה "רבי" סתם - משמע שמתכוון הוא ל"חוזה". ה"חוזה" אף נתן הסכמתו המלאה לספר "ליקוטי מוהר"ן".

שלוש שעות ישב אותו ראש השנה מעורב בין הבריות בצפיפות הנוראה ושומע את ההסבר על "ליקוטי מוהר"ן" מיהודי חסיד פשוט. הוא היה משתף עצמו לריקודיהם הנלהבים במשך שעות רבות. בסביבתו היו חסידי בראצלאב מרגישים עצמם כבינם לבין עצמם

בחסידות ברסלב תופס העניין של השתטחות על קברי צדיקים מקום מרכזי, ולובלין ענתה על הצורך הזה.

נסעתי אפוא ברכבת מווארשה ללובלין, דחוק ולחוץ בקרב אנ"ש מברסלב, כדי להשתתף בחווייה הגדולה של ה"קיבוץ" בראש השנה. פעמיים עשיתי את הדבר הזה - בפעם השנייה נסעתי לשם יחד עם חברנו ר' קלמן גולדרייך, שבא אלינו לפולין והוא חסיד ברסלב מן המקור ממש, והוא אף מוכר ומודע היה לחסידים.

שופכים לב על קברי הצדיקים

להיות בלובלין בראש השנה בחברתם של חסידי ברסלב לא היה מן הדברים הקלים - קשה היה, אבל כדאי. אך הגענו הרבה לאחר חצות הלילה וסידרנו את מיטלטלינו באחת האכסניות החסידיות שבעיר, ומיד יצאנו בהמון לומר סליחות "זכור ברית" בהיכל הגדול של ישיבת "חכמי לובלין". חסידי ברסלב מתפללים "ותיקין" ולכן נהגו לומר סליחות באישון לילה. החלה התעוררות עצומה שלא היתה בה הפוגה כלשהי במשך כל הימים הבאים. סדר היום היה צפוף ולחוץ עד מאד, פעולה רודפת פעולה. עולים הכול על קברו של "החוזה". בכיות וזעקות מחרידות נשמעות מכל העברים. יש ליהודי פולין בכלל ולחסידי ר' נחמן בפרט, סיבות רבות לבקש רחמים ולהפיל תחנונים. הוי, כמה רבות ומשונות הן הצרות וכמה כמהים הלבבות לישועה! עומדים חסידי ברסלב סביב הקבר ושופכים את לבם ובוודאי נזכרים בצרתם המיוחדת, שנמנע מהם לומר תפילות אלו על קברו של רבם באומאן. בבית הקברות בלובלין טמונים הרבה צדיקים: גר צדק שמת על קידוש השם, שני שליחים מגורי האר"י שהגיעו לפולין ובשורת הקבלה בפיהם וגם גאוני פולין, המהרש"ל והמהר"ם ור' עזריאל "ראש הברזל".

מחזה נדיר ומעניין ראינו אז. על גבעה סמוכה לבית הקברות עומדים מכונסים כמה מאות חסידי ברסלב כהנים, שרק מרחוק רשאים לקיים את מצוות ההשתטחות על קברי צדיקים. תפילתם – צעקה וילדה מרחוק. התממש כאן לנגד עינינו "ואני תפילתי" המוני.

וכך הולכים חסידי ברסלב מעניין לעניין

ר' אברהם יעקב גולדרייך עם אחיו ר' קלמן בחופת בן אחיו (באדיבות ג.ג)

פסח עם חסידי בראצלאב

בבית החסידים של חסידי בראצלאב, ברחוב נובוליפיה שבווארשה, מתכנסים בליל התקדש חג יהודים רבים, פשוטי עם, ליאים ויגעים מעבודת היום של ערב החג. חסידי אומאן אינם אריסטוקראטים (=נכבדי העם ובעלי דעה בציבוריות היהודית) עשירים שפרנסתם מצויה. אדרבה. הרי זו חסידות חדשה בפולין, נטע חדש, שהועבר מאדמות דשנות של חסידות אוקראינה ורוסיה ונשתל כאן באקלים חדש ובתנאים זרים.

עד לפני כמה עשרות שנים לא היתה חסידות זו נודעת בפולין, מקומה הטבעי היתה מולדת רבי נחמן, אוקראינה על עיירותיה העוברות בזו אחר זו בסיפורי השבחים והמעשיות של רבי נחמן: טולטשין, מדבדובקה, נימירוב, אומאן. לפולין הקונגרסאית הגיעו באקראי קונטרסי ליקוטי מוהר"ן ועוררו השתוממותם של יחידים מבין אברכי החסידים בהעזה הרעיונית, בתקיפות הביטוי, בקסם סיפורי המעשיות וזר האגדות מסביב לאישיותו של רבי נחמן. משהתחילו אחדים מהם להתחקות אחרי שרשי הדברים נתגלה לפניהם עולם חדש אשר לא ידעוהו ואלה אשר שבעה נפשם חסידות של שיגרה יומיומית מצאו לפניהם מקור שופע חידוש והתחדשות, עידוד ותקווה. אחר כך נתגלה להם, לצעירים ראשונים אלה, שגם שם, בפודוליה ואוקראינה, יש להם חברים לדעה ולתפיסה. התחילה ההתעניינות והתחילו מתרקמים הקשרים ואחר-כך הנסיעות לציונו של רבי נחמן באומאן.

חסידות בראצלאב משכה אליה עזי-נפש ובעלי שאר רוח. נתפסו אליה גם למדנים ותופסי ישיבה, אבל בעיקר נתבצר בתוכה מקום ליראי-שמים באמת, לבעלי ביטחון ושמחה. בפולין לא היו רודפים את החסידים החדשים האלה בחמת זעם כדרך שעשו בכמה מקומות באוקראינה, אלא שהיו מלגלגים עליהם ועל מנהגיהם.

אולם חסידות בראצלאב משכה אנשים מוקסמים מהרעיון, דלת עם, חנוונים ובעלי מלאכות. רבי נחמן בעצמו היה מרים על פני כל המעלות את ההדיוט (פראסטאק בלע"ז), לפיכך פשוטי חסידים אף הם מצאו להם מקום כאן, לא דחקו אותם ולא קיפחו אותם, אדרבה, לא היתה חסידות העוסקת בקירוב אנשים ובעשיית נפשות ליהדות חמה ולאמונה, כחסידות בראצלאב. בכל אדם, אף ירוד שבירודים, מצאו חסידי בראצלאב ניצוצי חיוב וחיזקוהו ואימצוהו.

בני חורין

הומה בית החסידים בליל החג. בני חורין גמורים מהלכים כאן. אמנם לבושי החג אינם נאים כלבושי בני מלכים, עניים ומרודים הם החסידים ולא סיפק כיסם לכולם להכין צרכי החג ולהתקין לעצמם בגדים חדשים. אולם השמחה במעונם. מכל פינות העיר באו להתפלל בציבור ולשמוח בשמחת החג.

חבורות-חבורות עומדות בפינות הבית ומשוחחות בינן לבין עצמן. עיקרי השיחות אינם דברים שבפוליטיקה או טרדות פרנסה והכנות של ערב החג. לא שיח ולא שיג לה לאומאן עם פוליטיקה כל ימות השנה ובכל קורותיה שווים הכול לפני בוראם ולפני רבם, מכל שכן בימות החג. כאן מספרים בעניני החג - סיפורי מעשיות, אימרות, זכרונות. מעיינים בספרים ומזמזמים ניגונים. פרחי חסידות, רובם נחמן'ים ונתן'ים על שמותיהם של רבי נחמן ורבי נתן מנימירוב תלמידו, מרצדים ומשובבים בחדווה.

לפתע מישהו מן המזמזמים בניגונם מרים קולו ומיד מצטרפים לו אחרים, הזמר מתנשא בחלל ובכל פעם מצטרפים קולות חדשים, "והיא שעמדה - - - שלא אחד בלבד - - - והקדוש ברוך מצילנו מידם" - חוזר הניגון ומיד הולכות ומתפתלות שורות מרקדים בהתלהבות הולכת וגוברת. פסקו השיחות וחדלה שובבותם של ילדים. יד אל יד, כתף אל כתף והניגון מתנשא והולך והריקוד מתגבר ועולה. הרצפה מזדעזעת וינועו עמודי הבית.

כל דכפין ייתי וישמח

זכו חסידי בראצלאב ובית תפילתם נעשה מקום משיכה לרבים, שאינם חסידים, אלא באים להסתופף בצלם, בפרט בימי החג. רבים באים סתם ליהנות מן המראה המוזר של חסידים, שאינם חדלים מלזמר ומלרקוד. החסידים אינם מקפידים על הללו, אדרבה, יראו ויתבוננו, ישמעו ואולי תחי נפשם.

וכבר היו מקרים רבים שאלה שבאו תחילה לשם סקרנות בלבד, נתפסו לגופו של ענין - לדבר האמונה והחסידות. באים רבים אחרים, שאינם חסידים מובהקים ואולי קטני אמונה בכלל, אלא שמפרק לפרק מתעוררים בנשמתם געגועים וכיסופים לענינים שברוח, למשהו שמעבר לחיי החמדנות היומיומיים. הללו רוצים להתבשם מריחה של חוויה דתית מרגינה או להתפרק מהיאוש המכרסם בלבם. מהם רוצים לחזור לרגע למחוז הילדות והנוער, כשהאמינו בעצמם בכל לב. לאן יפנו הללו ברגעים אלה? שמא ילכו לסינאגוגה, לשמוע חזנים מנעימי זמר? - לא, שם לא ימצאו את אשר תבקש נפשם. באים הם לבית התפילה הבראצלאבי.

יהודים ברחוב בוורשה לפני המלחמה (ארכיון בית לוחמי הגטאות)

... ומשהתחיל הניגון נסחפו אף הללו לתוכו אם כי לא לשם כך באו. "והיא שעמדה" - חוזר הניגון ונשנה, הכל מרקדים, חסידים ואנשי מעשה, זקן וצעיר, חלוצים ושליחים. אף מבין האינטליגנציה (=המשכילים ואנשי התרבות כסופרים והוגי דעות) באים לכאן. משורר כישראל שטרן אינו יושב עכשיו ב"ליטעראטן פאראיין" (=איגוד הסופרים), אלא בין חסידי בראצלאב מרקד, וסופר כיהודה יפת לא עת לו עתה ליצירות היסטוריות ולמאמרי מערכת, פה בין מעגלי החסידים ישובב-יסובב. ליב יפה המשורר, עומד פן הצד ונהנה על המראה. ועוד רבים ושונים, מהם חסידים, מהם נשמות ערטיליאיות, קרועות ושסועות, שבאו להתחמם לאורם של חסידים.

הריקוד והזמר מעטרים את התפילה, בחינת מבוא. התפילה עצמה נמשכת ועולה בדביקות ובניגון פודולי נוגה ועצוב לפי נוסח אומאן, שיסדוהו חזנים הראשונים. וכבר נאמר בספרי בראצלאב, שעיקר העבודה בפסח היא בסיפור ובדיבור וענין זה מרומז במלה פסח = פה סח. אולם אפשר לספר ביציאת מצרים וקשה לשוח בענין הגאולה העתידה, קשה ואין מילים לבטא את הגעגועים והכיסופים. הרבה נאמר בליקוטי מוהר"ן ושאר הספרים בענין הגאולה העתידה ואמונת המשיח. חסידי בראצלאב חוזרים ומתעמקים בדברי רבם, ויותר משהם יודעים לבטא את המחשבה בדיבור הריהם מבטאים בזמר. גם אחרי התפילה יתנשא הזמר, "קרב יום - - - תאיר כאור יום חשכת לילה".

כאן, בווארשה, במרכזה של הגלות החשוכה, התנגן מאליו שיר האור והזוהר המקווה, שיר הגאולה. כאן זעקו אבנים מקיר: "אין שום יאוש בעולם כלל".

חבורות-חבורות עומדות בפינות הבית ומשוחחות בינן לבין עצמן. עיקרי השיחות אינם דברים שבפוליטיקה או טרדות פרנסה והכנות של ערב החג. לא שיח ולא שיג לה לאומאן עם פוליטיקה כל ימות השנה מכל שכן בימות החג. כאן מספרים בעניני החג - סיפורי מעשיות, אימרות, זכרונות

באותו עניין, והכל בחשק רב ובזריזות כאילו הזמן דוחק. ישיבת "חכמי לובלין", ובראשה ראש הישיבה ר' מאיר שפירא, פותחת לרווחה את שערי המוסד הגדול והמהולל. ר' מאיר שפירא עצמו, שהיה גם רבה של לובלין, היה מחסידי צ'ורטקוב. אולם היתה בלבו חיבה יתירה לחסידי ברסלב. רוב התלמידים נסעו לראש השנה לבתיהם, וחסידי ברסלב כאילו השתלטו על הישיבה. הנהגת התפילות עברה לידיהם, ונפלא היה להתבונן ולראות כיצד רב העיר וראש הישיבה המפורסם בכל רחבי המדינה מתפלל ורוקד יחד עם חסידי ברסלב, המזמרים בין השאר גם ניגונים שלמדו אי- פעם מפיו, יושב בתוך הקהל שעות רצופות כאחד מהם ומקשיב לדברי החסידות שמשמיע ר' יצחק'ל מאוטבוצק על פי "ליקוטי מוהר"ן".

מנהגם של חסידי ברסלב הוא להימנע מריקודים וזמירות בלילה הראשון של ראש השנה. אין לרקד בשעה שספרי חיים וספרי מתים פתוחים, אולם את החסר הזה הם משלימים, כפל כפליים, בימים הבאים. בשעת התפילה נשמעים הניגונים המקוריים של ברסלב-אומאן שנמסרו מדור לדור. נעימות נוגות ומנגינות עליזות רודפות זו את זו, כשאלפי החסידים משתתפים בצוותא.

קול אדיר וחזק מתנשא בהיכל הגדול של הישיבה, כשר' שלמה יהודה מווארשה עובר לפני התיבה בתפילת שחרית, נעות-זעות אמות הסיפים של האולם הענקי מקולו האדיר, וכשר' ישראל דוד, גם הוא איש וארשה, משמיע את קולו הנוגה ומלא הטעם בתפילת המוסף, נמשכים הלבבות ויוצאות הנפשות בכיסופים.

ממערך צפוף כזה של "קיבוץ" חסידי אומאן אפשר להשתחרר למשך כמה שעות בלבד, ורק אם קיים רצון חזק לכך. ערב ראש השנה אני מצליח לעשות סיבוב בלובלין היהודית. מדריך אותי חברנו מאיר'ל אנגלנדר (הרב מלאכי), איש לובלין, הבקי בדברים האלה. כל אבן וכל סימטה מספרים פרקי היסטוריה יהודית של לובלין עתיקת ימים, מעוז ומגדל לתורה ולתעודה. כאן בית מדרשו של ר' צדוק הכהן מלובלין, "המתנגד", הלמדן הגדול, שנדבק בעת נדודיו בחסידות איזביצה ולובלין ונעשה אדמו"ר לחסידים. עשרות שנים פעל בבית מדרשו הדל, ושם, בפינה חשוכה למחצה, חיבר את עשרות ספריו הגדושים אוצרות של מחשבת ישראל; שם בתי מדרשיהם של המהרש"ל והמהר"ם - כמעט שאין מספר למקומות המספרים את תולדות יהודי לובלין ויהדות פולין בכלל.

הארכתי במקצת בדברי על ברסלב, כי עם כל היותי בלתי מזוהה, עומד מן הצד ומתבונן בלבד, הרי נקלטו בהווייתי כמה וכמה תופעות – שבוודאי לא היו מעיקריה של החסידות הזו כי אם מספיחיה – אבל אני הסתפקתי באלה. כך אירע לי שבמרוצת הזמן נהייתי למעין מפיץ ומשנן של מנגינות ברסלב ברחבי תנועתנו, וגם מספר מהיכן ינקתי ניגונים אלה. עם זאת גם טרחתי לסגל לעצמי את מחשבת האמונה

תשעה קבין של אהבת חברים. צעירי חסידי ברסלב בוורשה לפני המלחמה

התמימה הנמצאת ביסודה של חסידות ברסלב, השתדלתי לקנות לעצמי מידות של ביטחון והתגוננות מפני מחשבות של ייאוש. לא פעם אחת, כי אם פעמים אין ספור, שילבתי בדברים ובנאומים שנשאתי נימות של ברסלב. כלום יכול מי שעיין בתורת "אזמרה לאלקי בעודי" בליקוטי מוהר"ן לשכחם ולהתעלם מהם לעת מצוקה כלשהי? כלום כלל ייתכן להתעלם מרמזי המעשיות של ר' נחמן ואפילו כשמפרשים אותן בדרך אישית?

עם חסידי בראצלאב ביום דין

חסידי בראצלאב חסידים מופלאים הם, וזה שנים הם משמשים נקודת משיכה לסקרנותם של רבים. מראשית התיסדותה של שיטה חסידית זו היו רבים מביטים בתימהון ובהשתוממות רבה על דרכיה המוזרות והליכותיה המשונות. התנגדות חריפה עד כדי מלחמה גלויה והתלוצצות שטחית עד כדי חירוף וגידוף - אלו היו ההגבות. אולם אדישות לא היתה מצויה ביחסים לגבי חסידות בראצלאב.

"אני מוליך אתכם בדרך חדשה ואף על פי שהיא ישנה מאוד, הריהי חדשה" - כך היה אומר ר' נחמן החוזה הגדול מפודוליה. ואמנם הכל הכירו, שישן וחדש משמשים בעירבוביה בשיטתו ובדרכו. אולם כשם שגדלה ההתנגדות לשיטה זאת, כך ואולי למעלה מזה, גדלה הקנאות והדבקות של חסידי בראצלאב ברבם ובדרכו

מבאי השטיבל. ר' הלל צייטלין הי"ד

הקדושה, זה למעלה ממאה שנה שהם הולכים בדרך הקשה- החדשה. יחידים, ללא משענת של רבי ומדריך. עדיין הם ניזונים מאותם מקורות השפע הרוחני, שנחשפו אי שם לפני מאה שנה בעיירותיה הקטנות של פודוליה הרחוקה, מזיבוז', מדווידובקה, טולטשין, בראצלאב ואומאן - אלה הן התחנות הגדולות של מקורות הכח לחסידי ר' נחמן עד היום.

מופלא שבמופלא הוא ראש השנה של חסידי בראצלאב. אם כל ימות השנה קודש - ראש השנה הוא קודש-קדשים. וכבר היה ר' נחמן בעצמו מסביר לאנשיו, שכל הענינים הולכים אחר הראש, אחר ההתחלה. ה"ראש" זוהי צמרת החיות של כל דבר, המקור הנותן את השפע ליצירה ולתחייה. סגולה זו שייכת בין ל'אנשים' ובין ל'שנים'. כל השנה הולכת אחר ההתחלה, אחר 'ראש' השנה. חסיד מחסידי בראצלאב שעבר עליו ראש השנה כראוי וכיאות, סימן יפה לו לכל השנה. ברי לו שהשפע הרוחני של יום הדין יאיר לו בנתיבות חייו כל ימות השנה.

תשעה קבין של ידידות וריעות

סוד ההתקבצות מי יודע? - חסידי בראצלאב יודעים. אם עשרה קבים של ריעות, ידידות ודיבוק-חברים ירדו לעולמה של חסידות, הרי תשעה מהם נטלו חסידי בראצלאב. דווקא מתוך שהרבי אינו בין החיים הועלו מידות הקירבה שבין חסיד למשנהו לדרגה, שאין למעלה הימנה. הוסרו כל הפרגודים והמחיצות, הכיבודים והיחוסים. "רבנו עדיין עמנו והוא כאילו הלך מחדר לחדר" - כך רגילים חסידי בראצלאב לומר. זהו הסוד הגדול של שם טוב והשארת הנפש בין החיים.

כשהיה ר' נחמן בין החיים היו אנשי שלומו מתקבצים אצלו שלוש פעמים בשנה, בראש השנה, בחנוכה ובשבועות.

משנסתלק הרבי הוסיפו החסידים להתקבץ על קברו באומאן. השתטחות על קברי צדיקים, ענין גדול הוא בחסידות בראצלאב, בייחוד ההשתטחות על קברו של צדיק אמת - ר' נחמן. לפיכך נוהגים חסידי בראצלאב להתקבץ בראש השנה בהמוניהם בלובלין במרכזה של פולין ולהשתטח על קבריהם של צדיקים חכמי לובלין הגדולים. משנשתבשו הגבולות ופשטו הגייסות האדומים אין דרך להגיע לאומאן - מקום קבורתו של הצדיק. יחידי סגולה מצליחים מתוך מסירות נפש לגנוב את הגבול ולהגיע לשם מדי שנה בשנה. מתקבצים החסידים ללובלין ועיניהם ולבותיהם לאומאן. רובם כבר היו שם בחייהם ועדיין זכור להם אותו מעמד קדוש, אותה ההתחדשות, החוויה הנפשית העמוקה. מכל קצווי המדינה באו, מי ברכב ומי ברגל, מקראקוב הגאליצאית ועד עיירות ליטא.

מעלת היהודי הפשוט

זהו כוחה של חסידות בראצלאב, שעברה את הגבול של ארץ אחת או גליל אחד. מפודוליה הרוסית בקע אור שמשה והגיע עד לבה של פולין וליטא ועד צפת בארץ הקודש. ציבור כה מגוון ומנומר אינו שכיח בחצרות צדיקים. ר' נחמן, אהבה היתה לו לאנשים הפשוטים, בני דלת העם. המדרגה העליונה ביותר, שאליה צריך האדם להגיע היא להיות אדם פשוט (פראסטאק), ור' נחמן היה משתבח שהגיע למדרגת זו.

חסידי בראצלאב הפשוטים והעממיים באים ללובלין בפרוטותיהם האחרונות, במסירות

נפש. בלובלין כבר יודעים אותם ומחבבים אותם, האכסניות הפרטיות פתוחות לפניהם. רבים מסתדרים בשיתוף, במין קולקטיב למשך ימים אחדים.

מעל לכולם פתוחים לרווחה היכלות "ישיבת חכמי לובלין" המפוארת. הישיבה הגדולה, מרכז הישיבות במדינת פולין, מאכסנת בידידות רבה את חסידי בראצלאב. הכל בלובלין יודעים שחסידים אלו לא לחצרות צדיקים באו, לא ל"שולחנות" עם סעודות מפוארות, אלא לאכסניה של יראת שמים ולקברי צדיקים. "חסידים מתים" קוראים להם המלעיזים על שום שיש להם זיקה מסתורית לרבי שאינו בחיים ולקברי צדיקים. אולם אנשי לובלין מכירים את חסידי בראצלאב ויודעים שחיות רבה יהודית עסיסית צפונה בלבותיהם של הללו.

סדר-העבודה מתחיל מיד עם בואם ללובלין. בשלוש בלילה הולכים לאמירת סליחות, חסידי בראצלאב מאחרים בסליחות כדי להסמיך סליחות לקריאת-שמע כוותיקין. לילה, העיר לובלין עטופה חושך ושינה, מהיכלות הישיבה פולח קול אדיר וחזק את החשיכה והדממה. "העומדים בבית ה' בלילות" מתקינים את עצמם לקראת יום הדין.

בית הקברות הישן בלובלין הומה ומהמה, פה אתה מרגיש את רוחה וטעמה של יהדות פולין הקדומה. "חכמי לובלין" - לב מי לא יהמה למשמע השמות הגדולים, ר' יעקב פולאק,

בני חורין גמורים מהלכים כאן. אמנם לבושי החג אינם נאים כלבושי בני מלכים, עניים ומרודים הם החסידים ולא סיפק כיסם לכולם להכין צרכי החג ולהתקין לעצמם בגדים חדשים. אולם השמחה במעונם

המהרש"ל, הרבי ר' שכנא גר-צדק, ה"חוזה מלובלין" ושאר הגאונים.

על מצבות רבות נשחקו השמות מיושן, אולם באוויר מרחפות הנשמות הקדושות ומשרות חרדת קודש. אהבת יקוד לתורה, קידוש השם וקדושת החיים - אלה הם הערכים הגנוזים במקום קדוש זה. חסידי בראצלאב ועמהם הטובים מבני המקום מפילים תחנוניהם על צרות הכלל והפרט. מרובות הצרות, גזירות מתרחשות על ישראל וכל זה מוצא לו את ביטויו בפרקי תהילים וב"ליקוטי תפילות".

השתטחות על קברי צדיקים מעלה את האדם למחיצתו הרוחנית של הצדיק. ההתייחדות עם שוכני עפר הגדולים בערב יום הדין משרה על האדם טוהר לב ויושר.

עדת כהנים, שהכניסה לבית הקברות אסורה עליהם, עומדת מרחוק עד גבעה רמה ומביטה מרחוק על בית הקברות. חסידי בראצלאב - כהנים שאינם יכולים להשתטח על קברות צדיקים - אינם נמנעים מלבוא ללובלין. צעקותיהם ותפילותיהם מרחוק מעבר לפרגוד מצטרפים לאלה של בית הקברות.

ראש השנה האחרון לחיי רבי מאיר שפירא

אותו ראש השנה היה ר' מאיר שפירא, ז"ל, רבה של לובלין, בין החיים. היה זה ראש השנה האחרון של חייו. הוא בילה את חגו בין חסידי

יהודים בוורשה

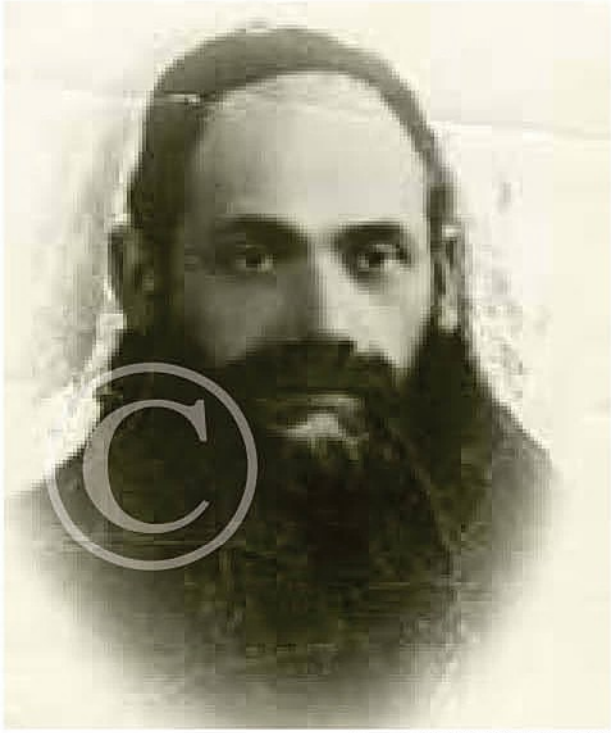

רבי יצחק ברייטר הי"ד (באדיבות נב)

בראצלאב כאחד מהם. קירבה יתירה היה מודיע לחסידים אלה, וכבר היו מרננים אחריו בחוגים מסוימים על כך.

היה מתפלל יחד עמהם את התפילות הארוכות, שומע לשיחותיהם ולסיפורי מעשיותיהם. שלוש שעות ישב אותו ראש השנה מעורב בין הבריות בצפיפות הנוראה ושומע את ההסבר על "ליקוטי מוהר"ן" מיהודי חסיד פשוט. הוא היה משתף עצמו לריקודיהם הנלהבים במשך שעות רבות. בסביבתו היו חסידי בראצלאב מרגישים עצמם כבינם לבין עצמם.

ר' מאיר עצמו בקי גדול היה בחסידות בראצלאב ועתים היה מוסיף נופך משלו. ראש השנה זה עבר עליו בהתלהבות רצופה של אדם היודע, שיום דין הוא עליו, ואמנם דינו נגזר עליו. חודש עבר אחר ריקודו הנלהב ונשמתו עלתה לשמים.

חסידי בראצלאב מתפללים בניגון אוקראיני מסתורי, נוסח אומאן. מסורת הניגונים של ר' נחמן נמשכה ונמסרה מדור לדור. רוח מסתורין שפוך עליה וממנה - על המתפללים. נעימות התפילות הולמות את תוכן הימים והמעמד הנורא. רוחה של פולין הקדומה ערש החסידות עולה. את סוד הניגון ידע ר' נחמן, ודומה שאין זרם חסידותי אחר שידע להעלות את ערכו של הניגון למדרגה גבוהה כמו חסידות בראצלאב. אין תימה שבתוך חסידות זו פותח הווי הניגון. לא חזנות ולא מזמורים חסידיים רגילים, אלא נעימה נוגה, שופעת חן ונועם. שעות על שעות צמוד האדם למקומו, צפיפות נוראה, אלפי אנשים נצמדו ודבקו איש באחיו, שופכים צקון לחשם ותפילתם.

והריקוד? - מי שלא ראה ריקוד בראצלאבי לא ראה ריקוד נאה מימיו. חסידי בראצלאב הולכים לתשליך עם ר' מאיר שפירא מתוך ריקודים ומחיאות-כף. המונים צבאו ברחובות אף משאינם בני ברית. המו ההמונים. ניגון אחר ניגון וריקודים עד בלי די. גוש אדיר של אלפי אנשים מזעזע את האדמה "וידע כל פעול כי אתה פעלתו" "אשרי איש שלא ישכחך".

לובלין הישנה והחדשה, זו מהגיטות הקדמוניות וזו מהפרברים המחודשים, זו החסידית וזו העממית, הצטרפה לחסידי בראצלאב ויחד עמהם רקדה ביום דין את מחול התקווה הנצחית. "ריקודים ומחיאות-כפים ממתיקים את הדינים" - נאמר ב"ליקוטי מוהר"ן", ועל אחת כמה וכמה, שהם ממתיקים את חייהם של יהודים. ■

לקהל הקוראים הנאמנים
ולכלל אנשי שלומנו היקרים

פסח
כשר
ושמח

יהא רעווא שנזכה יחדיו לשמוע את קול
הקריאה של היום טוב קודש המגלה את הרצון

ולשוש ולשמוח בה' יתברך
ובתורתו ובמשה עבדו

ובמהרה יבנה המקדש
ונזכה לאכול שם
מן הזבחים ומן הפסחים

מערכת
אבקשה

ניצוץ של אור

ניצוץ קטן יכול להדליק יער שלם | זרקור לפעילות הפצת אור האורות על פני תבל

קרא-נא אל אלוקיך!

'למה אתם מניחים את הקדוש ברוך לגזור גזירות? זעקו ואל תחישו!' זעקתו של רבינו הקדוש מהדהדת באוזנינו ובפרט בעת בה הגזירות מתפשטות מכל הכיוונים ומאיימות על עם ישראל וזורעות פחד ואימה בקרב לבבות רבים. יצאנו לשיחה מיוחדת עם **הר"ר נפתלי כהן הי"ו** מהוד השרון אחד מיזמי ומקימי קו השיעורים והשיחות **'קראו נא'** שיוזם שרשרת התבודדות רצופה להמתקת הגזירות וקורא לכל יהודי להצטרף להמתקת הדין העולמית | **אל דמי לך**

האמת ניתנת להיאמר שאפילו שנולדתי וגדלתי כברסלב'ר חסיד אבל לא זכיתי עדיין להרגיש מה באמת טמון פה, ובוודאי שלא היה לי אז עניין להפיץ אור כזה. אבל כפי שכולנו יודעים רבינו מסתכל על כל אחד ואחד מאתנו לקרבו לה' ולתכלית, וכך סיבבה ההשגחה שבעת שלמדתי בכולל חסידי כלשהוא תוך שלמדתי חברותא עם חסיד גור שבהמשך התקרב לברסלב וסחף גם אותי בבעירה עצומה להתקרב מחדש ולהתחיל לגלות ולהשתמש באוצרותיו של הרבי.

כך זכיתי ברוך ה' לטול חלק ולהיות שותף בהפצת אורו של הרבי ולהיות שותף בכמה עניינים חשובים של הפצת אור רבינו, ואף לארגן כל שנה יחד עם ידידי היקר איש רב פעלים **ר' משה הררי הי"ו** את יריד הספרים ביארצייט של מוהרנ"ת שמתקיים כבר כמה שנים בבני ברק ובהצלחה מרובה.

מה הביא אתכם לרעיון העצום הזה לפתוח קו נפלא שכזה?

ר' נפתלי מתלהב: לאחרונה מזה תקופה ארוכה שאני הולך עם השיחה של רבינו שאמר על עצמו קודם פטירתו ש'אני לא יכול לחיות בלי חדשות', וחשבתי בדרך המלצה לפרש על זה שהכוונה היא שאנחנו כמו כל אחד בעולם מחפשים תמיד איזה התחדשות, משהו חדש, משהו לא מוכר, וכפי שאנחנו מכירים יש הרבה מאד קווים טלפוניים שיש בהם הרבה תורה והלכה וכו' ולצערנו גם הרבה קווים של שטויות שאנשים מבלים על זה את ימיהם, בפרט עכשיו שכולם מחפשים להיות מעודכנים כל הזמן,

מאז שגמלה בליבי ההחלטה שאני רוצה להיכנס חזק לפרויקט הזה התחלתי כבר לתכנן איזה שלוחות לפתוח, שיעורים, שידורים חיים, ועוד. אבל מתוך טרדות ומניעות שונות ומשונות לא הצלחתי להגיע לזה וכך העניין התגלגל והתמהמה.

למה דווקא עכשיו החלטתם לפתוח את המערכת?

אז כך, לפני שלושה שבועות התקשר אלי ידידי היקר **ר' נחום ספרא הי"ו** מבני ברק ותוך כדי שיחה כשדברנו על המצב שהולך בעולם שכולם עסוקים במגיפה ובצרה הזו וכל העולם מסתובב סביב זה בצורה לא רגילה, ואז שואל אותי ידידי תגיד לי, מה אתה עושה בשביל המצב?? עניתי לו בפשיטות מה השאלה? כמו כולם מתפלל מתחזק ומנסה לשמור על עצמי בפשיטות... לא זה, הוא עונה לי...

להפיץ את האור ר' נפתלי ביריד הספרים בהילולת מוהרנת

אתה יודע מה חשבתי? הרי ידועה השיחה של רבינו 'למה אתם מניחים את ה' יתברך לגזור גזירות'? שכאשר יהודי מתפלל לה' כביכול אין הוא יתברך פנוי בשביל לגזור גזירות, וכמו שאנשי שלומינו בזמן השואה ובעוד מצבים קשים היו מארגנים משמרות תפילה מסביב לשעון, בשביל לגרום לכך שכל העת יהיו שערי הרחמים פתוחים ולא יגזרו חלילה גזירות על עם ישראל

מה אתה עושה בשביל תיקון העולם? אנחנו הרי יודעים מהתורה של רבינו כל אחד צריך לעיין בחסרון העולם...

תשמע, הוא אומר לי אנחנו חייבים להפוך את כל הסיפור הזה להמתקה גדולה, דווקא עכשיו זה הזמן לפתוח מערכת שתפעל לעורר נשמות לעניין של רבינו, ואז הוא מוסיף אתה יודע מה חשבתי? הרי ידועה השיחה של רבינו **'למה אתם מניחים את ה' יתברך לגזור גזירות'?** שכאשר יהודי מתפלל לה' כביכול אין הוא יתברך פנוי בשביל לגזור גזירות, וכמו שאנשי שלומינו בזמן השואה ובעוד מצבים קשים היו מארגנים משמרות תפילה מסביב לשעון, בשביל לגרום לכך שכל העת יהיו שערי הרחמים פתוחים ולא יגזרו חלילה גזירות על עם ישראל.

לכן הוא הציע לפתוח בתוך המערכת גם שלוחה ובה ניתן יהיה להירשם כל אחד בשעה שנוחה לו, וכך ליצור רצף של תפילות מסביב לשעון, הרי זו התרופה האמיתית לכל העניין הזה, זה יהיה מה שיציל את עם ישראל, התפילות והבקשות שיעוררו רחמי שמים.

כך אכן עשינו ובקו שפתחנו יש שלוחה כזו. אנו אף נערוך הגרלה מיוחדת למי שישתתף בעניין הזה על 2000 שקל כדי לעורר כמה שיותר אנשים שיתחברו לדבר הזה.

אילו עוד שלוחות הכנסתם במערכת?

בשלב הזה אפשר לשמוע שיעורים שונים ומגוונים שהכנסנו בקו, ומה שהכי מעניין אלו הראיונות שהכנסנו עם משפיעי וחשובי אנשי שלומינו על ענייני ההתקרבות לרבי בכלל וענייני השעה בפרט, כי אכן אלו החדשות האמתיות.

עוד שלוחה נפלאה יש במערכת והיא שלוחת ה'שיחת חברים' שם ניתן להשאיר הודעות חיזוק וללבן יחד נושאים העומדים על ענייני הפרק במשנתו של רבינו הקדוש.

באותה שלוחה ניתן גם להשאיר שאלות בענייני עבודת ה' שמופנות לרבנים ומשפיעים חשובים, ולאחר מכן התשובות מושארות בקו ההודעות, דבר שקבלנו עליו תגובות נלהבות ביותר!

ומה הם התגובות שאתם מקבלים?

זה פשוט לא יאומן מה שקרה, אנחנו הכנו מודעות בהשקעה מרובה ותכננו להפיץ אותם בכל הבתי כנסת אבל כידוע לכולם הכל נסגר ואין למי ואיפה להפיץ, אז הסתפקנו בשליחת הודעות טלפוניות וכו', ולמרות כל זאת כמות הדקות שהאזינו במערכת הגיעה לעשרות אלפים של דקות בשבועות בודדים. גם ההרשמה לשרשרת ההתבודדות הייתה הרבה מעבר למצופה.

בהמשך אנחנו רוצים להוסיף עוד ועוד שיעורים שיחות וראיונות ועוד הרבה שכלולים, וכמובן לפרסם את הקו בכל מקום שרק אפשר, להאיר את רבינו בלבבות, לעורר עוד ועוד יהודים לעבודת ה', ולקרב עוד נשמות לאילן הגדול עד שיפוצו מעיינותיו על פני כל תבל אמן!!!

אַל תַּחְמִיצֶנָּה

רְאוּבֵן הֵצִיץ בִּשְׁעוֹנוֹ בְּהַבָּעָה מָטְרֶדֶת. הַמְּחוֹגִים מִתְקַדְּמִים וְכַמָּה שֶׁהוּא מְנַסֶּה לִזְרֹז אֶת צְעָדָיו עֲדַיִן נִרְאֶה שֶׁהוּא אֵינוֹ עוֹמֵד בַּקֶּצֶב.

"אֵין בְּרֵרָה אֲנִי חַיָּב לְהַתְחִיל בְּרִיצָה" - חָשַׁב.

וְכָךְ פָּגַשׁ אֶת שִׁכֵּנוֹ שִׁמְעוֹן כְּשֶׁהוּא מִתְנַשֵּׁף וּמִתְנַשֵּׁם תּוֹךְ כְּדֵי רִיצָה טְרוּפָה.

"מַה הַבֶּהָלָה? מִי רוֹדֵף אַחֲרֶיךָ?" שְׁאָלוֹ שִׁמְעוֹן בְּתִמָּהוֹן כְּשֶׁהוּא פּוֹסֵעַ בִּצְעָדִים מְדוּדִים בְּנִנּוּחוּת וּבְרֹגַע.

"הַשָּׁעוֹן!" הֵשִׁיבוֹ רְאוּבֵן תְּשׁוּבָה מְמַהֶרֶת.

"לָמָּה הַשָּׁעוֹן כָּל כָּךְ מְאַיֵּם עָלֶיךָ?" לֹא הִרְפָּה שִׁמְעוֹן.

"אַה! פָּשׁוּט יֵשׁ מִבְצָע בַּתַּלְמוּד תּוֹרָה שֶׁל שְׁמִירַת הַזְּמַן. מִי שֶׁמַּגִּיעַ עַד 8:15 מְקַבֵּל 10 נְקֻדּוֹת. וּכְכָל שֶׁצּוֹבְרִים יוֹתֵר נְקֻדּוֹת אֶפְשָׁר לִבְחֹר פְּרָסִים יְקָרִים יוֹתֵר. רָגַע. עוֹד 3 דַּקּוֹת אֲנִי מַ-פְּ-סִ-י-ד הַכֹּל! כָּל טוּב!" וּכְבָר פָּתַח רְאוּבֵן בְּרִיצָה מְחֻדֶּשֶׁת וְנֶעְלַם חִישׁ קַל מֵעֵינָיו שֶׁל שִׁמְעוֹן, שֶׁהִמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ בִּמְתִינוּת וּבְשַׁלְוָה כְּאִלּוּ אֶצְלוֹ בַּתַּלְמוּד תּוֹרָה לֹא יִשָּׁמַע בְּעוֹד שָׁלֹשׁ דַּקּוֹת הַצִּלְצוּל...

◀▶

וּבְכֵן יְלָדִים יְקָרִים מַהוּ הַהֶבְדֵּל בֵּין שְׁנֵי הַיְלָדִים?

בְּוַדַּאי תַּעֲנוּ כֻּלְּכֶם וְתֹאמְרוּ הַהֶבְדֵּל בְּמִלָּה אַחַת "זְרִיזוּת".

וּבְכֵן צוֹדְקִים אַתֶּם וְלֹא צוֹדְקִים...

בְּוַדַּאי שֶׁצּוֹדְקִים אַתֶּם שֶׁהַהֶבְדֵּל בֵּינֵיהֶם הוּא בְּמִדַּת הַזְּרִיזוּת, אַךְ זֶהוּ רַק בְּאֹפֶן חִיצוֹנִי.

שֶׁבְּעוֹד שֶׁשִּׁמְעוֹן פּוֹסֵעַ לוֹ מַעֲדַנּוּת הֲרֵי רְאוּבֵן חֲבֵרוֹ רָץ וּמִתְנַשֵּׁף. אֲבָל אִם נַעֲמִיק לָדַעַת סִבַּת הַזְּרִיזוּת מַדּוּעַ רְאוּבֵן מְהֵר עַצְמוֹ לְהַגִּיעַ לְחֶבְרַת תְּפִלָּה בְּעוֹד שֶׁשִּׁמְעוֹן כְּלָל לֹא מְהֵר עַצְמוֹ, נִרְאֶה שֶׁסִּבָּה אַחַת וִיחִידָה יֵשׁ וְהוּא "הַרְגָּשַׁת הַהֶפְסֵד".

פֵּרוּשׁ - רַבֵּנוּ מְגַלֶּה לָנוּ שֶׁטֶּבַע הָאָדָם נִמְשָׁךְ אַחַר הָעַצְלוּת וּכְבֵדוּת וְכָל עוֹד שֶׁאֵין לָאָדָם סִבָּה מְיֻחֶדֶת כְּדֵי לִזְרֹז וּלְמַהֵר עַצְמוֹ הֲרֵי הוּא נִשְׁאָר בְּעַצְלוּתוֹ וּבְאִטִּיּוּתוֹ.

וְכָל עוֹד שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁ הָאָדָם שֶׁמַּפְסִיד עַל יְדֵי הָעַצְלוּת שֶׁלּוֹ לֹא יִתְעוֹרֵר כְּלָל לְמִדַּת הַזְּרִיזוּת.

וְרַק אִם יַתְחִיל לְהָבִין וְלִרְאוֹת שֶׁמַּפְסִיד עַל יְדֵי עַצְלוּתוֹ תֵּכֶף יֵאָזֵר מָתְנָיו וַיַּתְחִיל לְהִזְדָּרֵז עַצְמוֹ.

וְזֶהוּ עִקַּר הַחִלּוּק בֵּין רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן. דִּרְאוּבֵן הִרְגִּישׁ שֶׁאִם לֹא יְמַהֵר וִיזָּרֵז עַצְמוֹ יַפְסִיד הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל הַמִּבְצָע. אֲבָל שִׁמְעוֹן שֶׁלֹּא הָיָה מַפְסִיד כְּלוּם בֶּאֱמֶת לֹא מְהֵר אֶת עַצְמוֹ אֶלָּא הָלַךְ לְאִטּוֹ.

יְלָדִים יְקָרִים!

מוֹהַרַנ"ת מְגַלֶּה לָנוּ שֶׁבְּחַג הַפֶּסַח תְּחִלַּת הִתְקָרְבוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּמִדַּת הַזְּרִיזוּת. וּכְמוֹ שֶׁהָיָה בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "כִּי בְחִפָּזוֹן (=בִּמְהִירוּת) יָצָאתָ מִמִּצְרַיִם" וְכֵן אֲפִלּוּ הַמַּצּוֹת נַעֲשֵׂית בִּזְרִיזוּת וּמְהִירוּת גָּדוֹל עַד לִמְאֹד לְלַמְּדֵנוּ שֶׁעִקַּר הִתְקָרְבוּתֵנוּ לַה' יִתְבָּרַךְ הִיא עַל יְדֵי מִדַּת הַזְּרִיזוּת.

אֶלָּא שֶׁכְּאָמוּר אִם לֹא נַשְׂכִּיל לָדַעַת מַה נּוּכַל לְהַרְוִיחַ עַל יְדֵי הַזְּרִיזוּת וּמָה אָנוּ מַפְסִידִים בְּהֶעָדְרוּתָהּ לֹא נַצְלִיחַ לִקְנוֹת מִדָּה זוֹ וְעַל יְדֵי שֶׁנֵּדַע שֶׁכָּל רֶגַע שֶׁאֵינוֹ מְנֻצָּל הוּא אֲבֵדָה נִצְחִית שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת לְעוֹלָם, עֲשֶׂרֶת מוֹנִים מֵאֲשֶׁר הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל הַמִּבְצָע... נִזְדָּרֵז לַחֲטֹף מַה שֶּׁיּוֹתֵר.

וְהֵא לָכֶם לְשׁוֹן מוֹהַרַנ"ת (פקדון ד' ה'):

וְעַל כֵּן אָסוּר לְהָאָדָם לִדְחוֹת אֶת עַצְמוֹ מִיּוֹם לְיוֹם, רַק לֵידַע הֵיטֵב שֶׁזֶּה הַיּוֹם לֹא יִהְיֶה לוֹ עוֹד כָּל יְמֵי חַיָּיו כִּי יוֹם הָאַחַר הוּא עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי וְהַלְוַאי שֶׁיִּפְרַע בִּזְמַנּוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְמָחָר לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ לִפְרֹעַ לַה' יִתְבָּרַךְ חוֹבַת הַזְּמַן שֶׁל יוֹם מָחָר בְּעַצְמוֹ, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים חָלִילָה לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ לִדְחוֹת מִיּוֹם לְיוֹם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב אַדְמוֹ"ר זַ"ל עַל פָּסוּק הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ עִקַּר הָעֲבוֹדָה מִי שֶׁרוֹצֶה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְדָבְקָה בּוֹ הָעִקָּר הוּא שֶׁיֵּדַע שֶׁהָעִקָּר הוּא הַיּוֹם"!

נִמְצָאנוּ לְמֵדִים כַּמָּה אָנוּ יְכוֹלִים לְהַפְסִיד אִם לֹא נִזְדָּרֵז בַּעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ וְלַחֲטֹף תָּמִיד תּוֹרָה תְּפִלָּה תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

וְתָמִיד יְהֵא מָנֹחַ לְפָנֵינוּ צַוָּאַת רַבֵּנוּ זַ"ל (ליקו"מ תו' מ"ט) "אִיר דַארְפְט זִיךְ זַייעֶר יָאגֶן אִיר זָאלְט נָאךְ קֶענִין עֶפֶּיס חַאפִּין" (צְרִיכִים אַתֶּם לְהִזְדָּרֵז מְאֹד (בַּעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ) כְּדֵי שֶׁתַּסְפִּיקוּ עוֹד לְהַשִּׂיג מַשֶּׁהוּ) כִּי רַק מִי שֶׁמַּרְגִּישׁ שֶׁהוּא עוֹמֵד לְהַפְסִיד מִזְּדָרֵז עַצְמוֹ לַחֲטֹף מַה שֶּׁיּוֹתֵר.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ?

יְלָדִים יְקָרִים!

- לִפְנֵיכֶם שָׁלֹשׁ חִידוֹת עַל שְׁלֹשָׁה מְשֻׁגִּים שׁוֹנִים,
- פִּתְרוּ כָּל חִידָה בְּנִפְרָד,
- לְאַחַר שֶׁפִּתַּרְתֶּם אֶת כָּל שְׁלֹשֶׁת הַחִידוֹת הַרְכִּיבוּ מִשְּׁלֹשׁ הַמִּלִּים שֶׁקִּבַּלְתֶּם מַאֲמָר מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ מֵעִנְיְנֵי דְּיוֹמָא הַמּוּבָא בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן.

בְּהַצְלָחָה!

שְׁמוֹ מְגַלֶּה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל ה' אֵלֵינוּ /

הַגִּימַטְרִיָּא שֶׁלּוֹ בְּמִדָּיָק עוֹלֶה כַּגִּימַטְרִיָּא שֶׁל שְׁמוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ /

הוּא אֶחָד מֵהַשְּׁלֹשָׁה שֶׁבָּהֶם הַכֹּל תּוֹלֶה.

_____

קוֹל הַיּוֹצֵא מֵהַלֵּב הַמְבַטֵּא צַעַר וּכְאֵב /

אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם בּוֹ הִשְׁתַּמְּשׁוּ וְעוֹרְרוּ רַחֲמֵי אָב /

הוּא יָפֶה לְאָדָם בֵּין לִפְנֵי גְּזַר דִּין וּבֵין לְאַחֲרָיו.

_____

אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁהוּא עִקַּר כְּלֵי זֵינוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ /

שֶׁנַּשְׁקִיעַ בְּזֶה הַרְבֵּה כֹּחַ תָּבַע מֵעִמָּנוּ גַּם אָמַר שֶׁזֶּהוּ כָּל עִנְיָנוֹ /

רַבּוֹת בְּזֶה הָיָה מֵשִׁיחַ /

כְּשֶׁנַּעֲסֹק בְּזֶה נְקַבֵּל עִקַּר חִיּוּתֵנוּ הַיָּמִנוּ.

_____

אֶת הַתּוֹצָאָה הַסּוֹפִית יֵשׁ לִשְׁלֹחַ בִּכְתָב בָּרוּר וְקָרִיא עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן בִּלְבַד, לְפַקְס הַמַּעֲרֶכֶת: 077-318-0237 אוֹ לְהַקְלִיט אֶת הַתְּשׁוּבוֹת בְּקוֹל בָּרוּר בְּטֶלֶפוֹן הַמַּעֲרֶכֶת: 02-539-63-63 בִּשְׁלוּחָה 7 בִּלְבַד, יֵשׁ לְצַיֵּן בְּאֹפֶן בָּרוּר שֵׁם וּכְתֹבֶת מְגוּרִים וְטֶלֶפוֹן

בֵּין הַפּוֹתְרִים נְכוֹנָה יִגְרַל זְכוּי שֶׁל 100 ש"ח בְּרֶשֶׁת חֲנֻיּוֹת סִפְרֵי "אוֹר הַחַיִּים"!

הזוכה מחודש שבט בהגרלה החוזרת: הילד אלימלך רוזנפלד ירושלים | בַּהַגְרָלָה עַל גְּלִיּוֹן שְׁבָט זָכָה הַיֶּלֶד אברהם סיעה ירושלים

פתרונות לחודש אדר: 1.רבינו הקדוש 2.ר' נחמן מטולטשין 3.רבינו הקדוש 4.ר' נפתלי 5.ר' נתן מברסלב 6.ר' נתן מברסלב 7.ר' אפרים בעל העונג שבת 8.ר' אהרן קיבליטשער 9.ר' דוד מטשעהרין 10.ר' לוי יצחק בנדר 11.ר' מיכל נכד רבינו 12.ר' אברהם בן ר' נחמן

אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל סֹכָּר

"לָמָּה שֶׁלֹּא תּוֹדֶה בָּ'אַשְׁמָה' כְּמוֹנוּ? שֶׁאֵלוּ הָאֲסִירִים אֶת יִצְחָק הַנַּעַר הָאֻמְלָל שֶׁנִּקְלַע עִמָּם לַכֶּלֶא הַסּוֹבְיֶיטִי.

"הֲלֹא אִם תַּחְתָּום עַל כְּתַב הָאַשּׁוּם תּוּכַל לָצֵאת מַאֲפִילַת הַכֶּלֶא, וְכָל מָקוֹם שֶׁרַק יוֹלִיכוּ אוֹתְךָ רַגְלְךָ יִהְיֶה לְךָ עָדִיף מֵהַיְּשִׁיבָה הַמַּשְׁמִימָה כָּאן בְּתָא"

יִצְחָק הִנְהֵן חֲלוּשׁוֹת בְּרֹאשׁוֹ תּוֹהֶה עִם מִי הַצָּדָק.

"אוֹי! מִי הָיָה מַאֲמִין לִפְנֵי כַּמָּה חֳדָשִׁים שֶׁהוּא יִצְטָרֵךְ לָתֶת אֶת דַּעְתּוֹ בְּסוּגְיוֹת סְבוּכוֹת כְּגוֹן אֵלּוּ?"

הָיָה זֶה בְּיָמִים אֲשֶׁר הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ, בִּתְחִלָּתָהּ שֶׁל הָאֲיָמָה שֶׁבַּמִּלְחָמוֹת, שֶׁלְּיָמִים תִּקָּרֵא 'מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה'. יִצְחָק גֶּלְבַּךְ הַבָּחוּר הַשַּׁקְדָּן הִתְגַּלְגֵּל יַחַד עִם בְּנֵי יְשִׁיבָתוֹ - יְשִׁיבַת קַמֶּנִיץ לָעִיר וִילְנָא - אֲשֶׁר הָיְתָה בְּאוֹתָם יָמִים עִיר מִקְלָט לְעוֹלַם הַיְּשִׁיבוֹת, עַד שֶׁזּוּ נִכְבְּשָׁה עַל יְדֵי הַצָּבָא הָאָדֹם, אָז הֵחֵלּוּ הַיְּהוּדִים לְהַרְגִּישׁ אֶת נַחַת זְרוֹעָהּ שֶׁל 'אִמָּא רוּסִיָּה'. בְּנֵי יְשִׁיבוֹת רַבִּים הָגְלוּ לְסִיבִּיר אוֹ נֶעֱצְרוּ בְּבֵית הַסֹּהַר כְּתַחֲנַת מַעֲבָר זְמַנִּית לְסִיבִּיר הַקְּפוּאָה. בְּשָׁעָה שֶׁכָּל פִּשְׁעָם הִסְתַּכֵּם בִּהְיוֹתָם יְהוּדִים נֶאֱמָנִים לַה' וּלְתוֹרָתוֹ.

יִצְחָק הָיָה אַף הוּא בֵּין אוֹתָם שֶׁהֻשְׁלְכוּ לַכֶּלֶא וְהָאָשְׁמוּ בַּעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים שֶׁכָּל קֶשֶׁר בֵּינָם לְבֵין הַמְּצִיאוּת הָיָה תָּלוּשׁ לַחֲלוּטִין. כְּשֶׁנִּתְבַּקֵּשׁ יִצְחָק עַל יְדֵי הַחוֹקְרִים לַחֲתֹם עַל כָּל סְעִיפֵי הָאַשּׁוּם שֶׁהִשְׁתָּרְעוּ עַל פְּנֵי 15 עַמּוּדִים סֵרֵב לַחֲתֹם. וְכִי מַה לּוֹ לַחֲתֹם עַל דְּבָרִים שֶׁלֹּא הָיוּ וְלֹא נִבְרְאוּ?

אַךְ הָרְשָׁעִים הַלָּלוּ לֹא הִנִּיחוּ לוֹ לְהִתְחַמֵּק מִידֵיהֶם. מִדֵּי לַיְלָה בְּלַיְלָה קָטְעוּ אֶת שְׁנָתוֹ הַטְּרוּפָה וְגָרְרוּהוּ לַחֲדַר הַחֲקִירוֹת בִּדְרִישָׁה שֶׁיַּחְתֹּם עַל כָּל הָאֲשָׁמוֹת שֶׁטָּפְלוּ נֶגְדּוֹ. יִצְחָק נִשְׁאַר אֵיתָן בְּדַעְתּוֹ וְלֹא הִסְכִּים לַחֲתֹם אַף כְּשֶׁנִּשְׁנָה הַדָּבָר כַּמָּה פְּעָמִים בְּלַיְלָה אֶחָד.

חוֹמַת הִתְנַגְּדוּתוֹ הֵחֵלָּה לְהִסָּדֵק כְּשֶׁשִּׁכְנְעוּ לַכֶּלֶא הִתְחִילוּ לְשַׁכְנְעוֹ שֶׁלְּטוֹבָתוֹ עָדִיף שֶׁיַּחְתֹּם עַל הָאֲשָׁמוֹת מֵאֲשֶׁר לְהִנָּמֵק בַּכֶּלֶא הָאָפֵל.

"כְּשֶׁתּוֹדֶה בָּאַשְׁמָה יֵעָרֵךְ לְךָ מִשְׁפָּט וְיִגָּזֵר עָלֶיךָ עֲבוֹדָה כָּלְשֶׁהִי בָּהּ תִּזְכֶּה לְכָפּוֹת לְפַת לֶחֶם וְלַאֲוִיר לִנְשִׁימָה" - יָעֲצוּ לוֹ.

יִצְחָק קִבֵּל אֶת עֲצָתָם בִּרְאוֹתוֹ כִּי אֵין לוֹ מוֹצָא אַחֵר. וּבַהִזְדַּמְּנוּת הָרִאשׁוֹנָה מִהֵר לַחֲתֹם עַל כָּל סְעִיפֵי הָאַשּׁוּם.

כֵּיוָן שֶׁחָתַם נִקְבַּע מוֹעֵד לַמִּשְׁפָּט . בְּלֵב הוֹלֵם צִפָּה יִצְחָק לִפְסַק הַדִּין. "חָמֵשׁ שְׁנוֹת מַאֲסָר בְּסִיבִּיר" - דָּפַק הַשּׁוֹפֵט עַל הַשֻּׁלְחָן, לְאַחַר עִיּוּן מַעֲמִיק בְּתִיק הַהַרְשָׁעָה.

יִצְחָק קִבֵּל אֶת גְּזַר דִּינוֹ בְּאַהֲבָה, וְהִזְכִּיר לְעַצְמוֹ אֶת מַאֲמַר רַבֵּנוּ "יֵשׁ עִנְיָן שֶׁנֶּהֱפָךְ הַכֹּל לְטוֹבָה" - וְאָכֵן הִתְבָּרֵר שֶׁגְּזֵרָה זוֹ הִצִּילָהוּ מִידֵי הַנַּאצִים שֶׁכָּבְשׁוּ זְמַן קָצָר לְאַחַר מִכֵּן אֶת הָעִיר וְלֹא הִשְׁאִירוּ מִמֶּנָּה שָׂרִיד וּפָלִיט.

כָּל אוֹתָם עֲצוֹת נִפְלָאוֹת מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ שֶׁבּוֹ דָּבַק זֶה כַּמָּה שָׁנִים טוֹבוֹת, עָמְדוּ לוֹ בִּשְׁעָתוֹ הַקָּשָׁה עֵת נִשְׁלַח עָזוּב וּבוֹדֵד בֵּין מֵאוֹת גּוֹיִים לְעֲרָבוֹת סִיבִּיר.

עֲצַת הַהִתְבּוֹדְדוּת וְהַשִּׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ הֶחֱזִיקוּ אֶת רוּחוֹ וְעוֹדֵד אֶת נַפְשׁוֹ וְנָסְכוּ בּוֹ נֹחַם וְעִדּוּד.

הַיְדִיעָה כִּי הָרִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם כַּמֵּהַּ וְרוֹצֶה בִּתְפִלָּתוֹ וְקָרוֹב אֵלָיו בְּכָל זְמַן וּבְכָל מַצָּב הֵשִׁיבָה אֶת נַפְשׁוֹ וְחִמְּמָה אֶת לִבּוֹ.

שְׁנוֹת הִתְעַלּוּתוֹ לְאוֹרוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הִמְתִּיקוּ לוֹ כָּעֵת אֶת הַדֶּרֶךְ וְנָתְנוּ לוֹ אֶת הַכֹּחוֹת לִשְׂרֹד אֶת הַגָּלוּת הַמָּרָה בְּסִיבִּיר.

בְּבוֹאוֹ לְשַׁעֲרֵי סִיבִּיר לְאַחַר יְמֵי נְסִיעָה מַתִּישִׁים, נֶאֱלַץ בִּכְאֵב לֵב לְהִפָּרֵד מֵהַתְּפִלִּין הַמְהֻדָּרוֹת שֶׁאוֹתָן רָכַשׁ בְּמֵיטַב כַּסְפּוֹ, בִּמְהֵרָה הֵחֵל לְהַכִּיר אֶת אֹרַח הַחַיִּים הַבִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי בְּמֶרְחֲבֵי הַכְּפוֹר מִצֵּאת הַחַמָּה וְעַד צֵאת הַנְּשָׁמָה הָיוּ מְשַׁעְבְּדִים אֶת גּוּפָם הַכָּחוּשׁ בַּעֲבוֹדַת פֶּרֶךְ לְלֹא הַפְסָקָה, בְּקוֹר נוֹרָא וּלְלֹא מַלְבּוּשִׁים רְאוּיִים וּבִתְמוּרָה הָיוּ מְקַבְּלִים בְּסוֹף הַיּוֹם פְּרוּסַת לֶחֶם דַּלָּה.

לֶחֶם זֶה הָיָה תַּמְצִית הַחַיִּים שֶׁל כָּל אָסִיר בְּסִיבִּיר. עֲבוּרוֹ הָיוּ מְפָרְכִים אֶת גּוּפָם בְּרֹב שְׁעוֹת הַיְּמָמָה בְּיוֹדְעָם כִּי כָּל הִתְרַשְּׁלוּת וְלוּ הַקְּטַנָּה בְּיוֹתֵר בַּעֲבוֹדָתָם תִּשְׁלֹל מֵהֶם אֶת מְנַת הַלֶּחֶם שֶׁפְּרוּשָׂהּ חַיִּים. הַמַּחֲשָׁבָה הָיְתָה מְרֻכֶּזֶת כָּל הַיּוֹם בְּ"אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג עוֹד קְצָת מָזוֹן" כְּדֵי שֶׁהַגּוּף הַתָּשׁוּשׁ יוּכַל לִשְׂרֹד עוֹד קְצָת בַּתְּנָאִים הָאֲיֻמִּים הָהֵם.

יִצְחָק כְּיֶתֶר אֲסִירֵי הַמַּחֲנֶה קִבֵּל גַּם הוּא לְאַחַר יוֹם עֲבוֹדָה מַתִּישׁ מְנַת לֶחֶם מְצֻמֶּקֶת שֶׁהָיָה בָּהּ דַּי רַק כְּדֵי לְהַשְׁאִיר אֶת הַנְּשָׁמָה

בְּקִרְבּוֹ וּבְוַדַּאי לֹא כְּדֵי לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַגּוּף הַמְּרֻעָב וְהַמְעֻנֶּה.
יוֹם אֶחָד בְּאָכְלוֹ אֶת לֶחֶם הָעֹנִי נִזְכַּר יִצְחָק בְּ"לַחְמָא עַנְיָא" מִסּוּג שׁוֹנֶה. לַחְמָא עַנְיָא שֶׁנֶּאֱכָל לְזֵכֶר הָעֲבָדוּת וְהַשִּׁעְבּוּד שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. עֲבָדוּת וְשִׁעְבּוּד מִלִּפְנֵי אַלְפֵי שָׁנִים שֶׁכְּמוֹ קָמוּ לִתְחִיָּה וּמִתְגַּשְּׁמִים עַתָּה מוּלוֹ בְּכָל מוֹרְאוֹתָיו. הֵיטֵב חָשׁ עַל בְּשָׂרוֹ אֶת קֹשִׁי הַשִּׁעְבּוּד אֶת הַ"וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם" וְאֶת "וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים".
"בְּעוֹד שָׁבוּעוֹת סְפוּרִים הֲרֵי יָחוּל לֵיל הַסֵּדֶר!" עָשָׂה יִצְחָק אֶת הַחֶשְׁבּוֹן "מַצָּה בְּוַדַּאי שֶׁאֵין כָּאן שֶׁמֶץ שֶׁל סִכּוּי לְהַשִּׂיג, אֲבָל הֵיעָלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁאֶכָּשֵׁל בְּאִסּוּר חָמֵץ?" - חָשַׁב בְּזַעֲזוּעַ.
יִצְחָק הֵחֵל לְטַכֵּס עֵצוֹת מַה לַּעֲשׂוֹת כְּדֵי לִזְכּוֹת לְפֶסַח נָקִי מֵחָמֵץ. וְאָז עָלָה בְּלִבּוֹ רַעְיוֹן.
לֶחֶם הוּא הֲרֵי הַמִּצְרָךְ הַמְבֻקָּשׁ בְּיוֹתֵר בַּמַּחֲנֶה, מִשְּׁאֶלֶת לִבּוֹ שֶׁל כָּל אָסִיר בְּסִיבִּיר. יַחֲלִיף הוּא אֵיפוֹא אֶת חֵלֶק מִמְּנַת הַלֶּחֶם הַיּוֹמִי בַּעֲבוּר קְבִּיּוֹת סָכָר, וּבְסָכָר זֶה יָזִין אֶת גּוּפוֹ בְּשִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג.
מַעֲסֶקֶת חֲלִיפִין זֶה הִצְטַבֵּר תַּחַת יָדוֹ כַּמּוּת שֶׁל קְבִּיּוֹת סָכָר אוֹתָן הִצְנִיעַ בִּמְקוֹם סֵתֶר מוּכָן וּמְזֻמָּן לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה "כָּל חָמֵץ לֹא יֵאָכֵל". בְּהַגִּיעַ לֵיל הִתְקַדֵּשׁ הֶחָג נָטַל יִצְחָק בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ אֶת קְבִּיּוֹת הַסָּכָר וְנִגַּשׁ לַעֲרֹךְ בָּהֶם אֶת הַסֵּדֶר.
לְקִדּוּשׁ וְכוֹס רִאשׁוֹן - לָקַח חֲתִיכַת סָכָר. לְכוֹס שֵׁנִי - שׁוּב חֲתִיכַת סָכָר. לְמַצָּה - יָצָא בְּסָכָר. מָרוֹר - הָיָה לוֹ בְּשֶׁפַע רַב. וּלְכוֹס שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי הִשְׁתַּמֵּשׁ גַּם בְּקְבִּיּוֹת סָכָר.
הָיָה זֶה לַיְלָה שֶׁכָּלוֹ סָכָר - לַיְלָה שֶׁל מְתִיקוּת בְּצֵל הָאֱמוּנָה, לַיְלָה שֶׁל גִּלּוּי הָאוֹר שֶׁבְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ. גִּלּוּי שֶׁל מְסִירוּת נֶפֶשׁ שֶׁל נַעַר יְהוּדִי בּוֹדֵד בְּגֵיא צַלְמָוֶת, שֶׁבְּכֹחוֹת עַל אֱנוֹשִׁיִּים בִּכֵּר לְוַתֵּר עַל פִּסּוֹת לֶחֶם שֶׁהֵם פִּסּוֹת חַיִּים כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת צִוּוּי בּוֹרְאוֹ.
יִצְחָק הִמְשִׁיךְ גַּם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְגַם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁל פֶּסַח לְהִתְקַיֵּם עַל קְבִּיּוֹת סָכָר בִּלְבַד. אַךְ מִיּוֹם לְיוֹם הֵחֵלּוּ כֹּחוֹתָיו אוֹזְלִים וְהוּא הִרְגִּישׁ שֶׁהוּא כְּבָר לֹא מַחֲזִיק מַעֲמָד. כֹּחוֹתָיו לֹא עָמְדוּ לוֹ, גַּם לְהַמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדַת הַפָּרֶךְ כִּבְכָל הַיָּמִים וְגַם לְהִתְנַדֵּר מֵאֲכִילָה מַשְׁבִּיעָה וּמְזִינָה.
"מִי יוֹדֵעַ אִם אוּכַל לִשְׂרֹד בְּצוּרָה כָּזוֹ אֶת כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג" - חָשַׁב בִּדְאָגָה עֲמֻקָּה. לְפֶתַע רָאָה מוּלוֹ אָסִיר חָדָשׁ אֲשֶׁר לְפִי מַרְאֵהוּ נִרְאֶה כִּיהוּדִי שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְהַהוּא רַחֲמָנָא לִצְלַן אוֹכֵל חָמֵץ.
"חָמֵץ בְּפֶסַח?" - הִזְדַּעְזַע יִצְחָק.
מִיָּד נִגַּשׁ אֵלָיו שׁוֹאֵלוֹ בִּתְמִיהָה:
"כְּבָר הִנְּךָ אוֹכֵל חָמֵץ? הֲלֹא נִרְאֶה אַתָּה עֲדַיִן בְּמֵיטַב כֹּחוֹתֶיךָ?"
הַלָּה פָּעַר מוּלוֹ זוּג עֵינַיִם מִתְפַּלְּאוֹת. כְּמוֹ אֵינוֹ מֵבִין מָה הוּא רוֹצֶה מֵאִתּוֹ. "מַדּוּעַ אָסוּר לֶאֱכֹל חָמֵץ עַכְשָׁו?"
- "וְכִי אֵינְךָ יוֹדֵעַ שֶׁפֶּסַח עַכְשָׁו?"
- "אוֹי! יַקִּירִי! פֶּסַח יָחוּל רַק בְּעוֹד חֹדֶשׁ, שָׁנָה זוֹ שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת הִיא!" הִטִּיל הָאָסִיר הֶחָדָשׁ אֶת הַפִּצָּצָה.
יִצְחָק חִשֵּׁב וּמָצָא שֶׁהַצֶּדֶק עִם הָאָסִיר הֶחָדָשׁ. הוּא מִהֵר לִשְׁבֹּר אֶת הַצּוֹם לְהָשִׁיב אֶת נַפְשׁוֹ בִּמְנַת לֶחֶם מַשְׁבִּיעָה. כְּשֶׁתִּקְנָה מְמַלֵּאת אֶת לִבּוֹ שֶׁיְּקַבֵּל הַבּוֹרֵא אֶת קָרְבָּנוֹ לְרָצוֹן. הֲרֵי אָמוּן הוּא עַל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ שֶׁאָמַר "הָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן" וּבְוַדַּאי כְּשֶׁלָּרָצוֹן הַטָּהוֹר הַזֶּה נִצְטָרֵף אַף מַעֲשֶׂה שֶׁל מְסִירוּת נֶפֶשׁ.
"מַה יִּהְיֶה בְּעוֹד חֹדֶשׁ? כְּשֶׁיַּגִּיעַ פֶּסַח הָאֲמִתִּי?" - הִרְהֵר יִצְחָק - "הַאִם אוּכַל שׁוּב לְהַשִּׂיג כַּמּוּת כָּזוֹ שֶׁל קְבִּיּוֹת סָכָר?"
לַמְּרוֹת רְצוֹנוֹ לֹא עָלָה בְּיָדוֹ לְהַשִּׂיג תַּחֲלִיף לִמְנַת הַלֶּחֶם, אַךְ יִצְחָק הֶחָדוּר בְּיִרְאַת שָׁמַיִם לֹא הָיָה מְסֻגָּל לְהַכְנִיס לְפִיו מַאֲכַל חָמֵץ. מֶה עָשָׂה? לָקַח אֶת הַלֶּחֶם וּשְׁרָפָם כָּל כָּךְ עַד שֶׁהָפְכוּ לְפֶחָמִים, בְּאֹפֶן כָּזֶה שֶׁהָיוּ פְּסוּלִים מֵאֲכִילַת כֶּלֶב עַל פִּי הַהֲלָכָה. בְּפֶחָמִים אֵלּוּ הִתְקַיֵּם בְּפֶסַח זֶה, פֶּחָמִים שֶׁלֹּא טַעַם לָהֶם, רַק רֵיחַ מַר כְּעָשָׁן אֲשֶׁר עוֹלֶה וּמִתַּמֵּר כְּעֶשֶׁן הַקָּרְבָּן שֶׁעוֹלֶה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ לְפָנָיו...

עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ דַּיְקָא לְהִתְחַזֵּק יוֹתֵר בְּשִׂמְחָה, שֶׁהוּא רְפוּאָה לְכָל הַמַּכּוֹת וּלְכָל הַחוֹלַאַת

רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׂמֹחַ בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, בִּפְרָט עַל הַסֵּדֶר, וּשְׁתֵה בְּלֵב טוֹב יֵינְךָ שֶׁל הָאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעוֹת, כִּי עִם ה' הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת, וּמְאֹד מְאֹד שָׁגְבוּ דְּרָכָיו; אֲבָל צְרִיכִין לְהַאֲמִין, שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי טוּבוֹ וַחֲסָדָיו אֵינָם נִפְסָקִים לְעוֹלָם.

וּבִפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל, יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִסָּמֵךְ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְתַאֲמִין, כִּי גַּם אַתָּה נִרְשָׁם בְּלִבּוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְהוּא יוֹדֵעַ מַכְאוֹבֶיךָ וְעוֹסֵק בִּרְפוּאָתְךָ וִישׁוּעָתְךָ לָנֶצַח.

בְּטַח בַּה' וְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו, וְתִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחַת הָרֶגֶל, כִּי עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ דַּיְקָא לְהִתְחַזֵּק יוֹתֵר בְּשִׂמְחָה, שֶׁהוּא רְפוּאָה לְכָל הַמַּכּוֹת וּלְכָל הַחוֹלַאַת, בִּפְרָט בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו: הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חַג, שֶׁהוּא לֵיל שִׁמּוּרִים וְכוּ', הַלַּיְלָה הַזֶּה שֶׁל פֶּסַח, שֶׁנִּתְעוֹרְרִין אָז כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי נִגּוּן וָשִׁיר, שֶׁמֵּהֶם כָּל הָרְפוּאוֹת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ, לָכֶם וְלָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

(עלים לתרופה תכ"ג)

התחבר לטוב

הנח אבן בבית אבקשה

במסירותם המתמדת של אנ"ש שותפינו הנאמנים, התומכים מהונם כ 75% מעלויות הגיליון רב האיכות.

זוכים אנו תוך מאמץ רב והשקעה אדירה, זו כבר השנה הרביעית ברציפות להמשיך להשיג, לכתוב, לערוך, ולהגיש בחן ויופי, את מיטב המאמרים והסיפורים שעולים תדיר על שולחן מלכים - רק ברסלב - "נקי"

הצטרף גם אתה הנח אבן נצחית
וגם קבל את הגיליון לביתך